

Vol. II

45

Linn

397

Cod. lat.

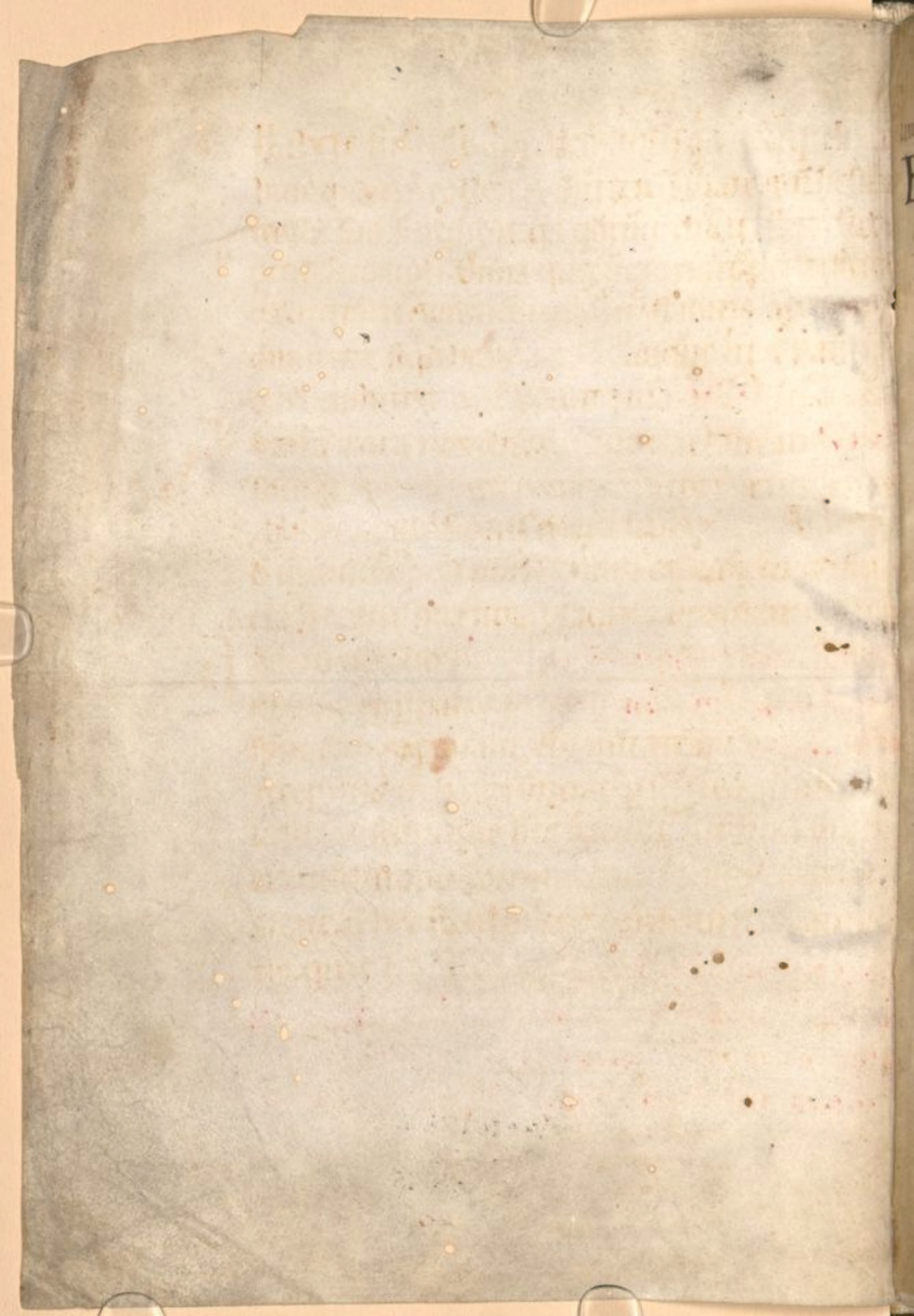
14523.

Comm.

394

510

362

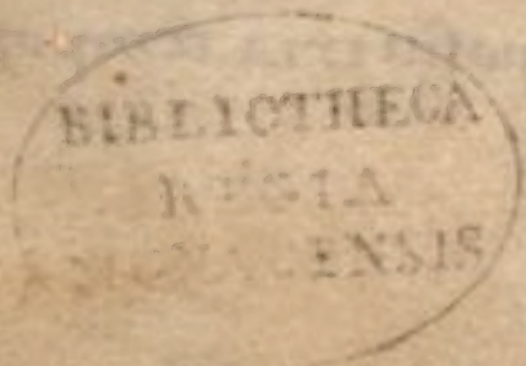

DE IIII. DIUISIONIB; ZODIACI VERSVS STRABI

Bissenis aprilis habes uernale kalendis
Par spatium noctis & pariter diei
Solstitium feruens duodenis aequae kalendis
Iulius aestiuum. feret q. refert q. tibi
Noctis octimbrem ternis denis kalendis
Noctis & aurorae. aequatene re loca
Ianus in australi dinoscitur aequa terris
Cursibus & denis. figure solstitium

DE CIRCOLO DE CENNO VENNALI.

Ergo decemte nouennalis sic ordine cyclis
Tempora dat paribus disparibusue modis.
Primus in his modulis gaudet communibus annis
Alter ab hoc aequae munere non rapitur.
Sumit & augmentum diffusis tertius horis.
Quartus item breuior dicitur in numero.
Quintus par quarto cursu non gaudet ad aucto.
Sed sextum uoluit prorsus abere moras
Septimus ad longos sese non ducit honores.
Tenditur octauus callidus inde magis.
Nam nonum placuit breuioribus indere summis
Quiddecimum sibi met assimilate queat
Vndecimus potuit longis distendier horis
Ille duodecimus. sed minuit numerum.
Tercius hinc decimus non est aetate p. fusus.
Sed quarto decimo. longa dedit spacio.
Inferior decimus numero stat deniq. quintus.
Iam sextum decimum ad simulando sibi.

Rursus habet decimus plura agmina septimus ille

Octauum decimum iuribus exsuperans

Vltimus ille iacet saltat minuat ad epto

Maior unum est unus respicit atq. capit.

X. Ite. DE INITIIS. III. VICISSITUDINUM VERSUS EIUDEM.

I dibus intrat hiems septenis durando uembris

Quatuor & ternas februi uer optat & idus

Quinq. duasq. idus aestas capit optima mai

Augustus septem autum nodat feruidus idus.

VERSUS EIUDEM DE TERMINIS QUADRAGESIMALIB.

Octonas mastis coepit lex quinque librorum

Ast idus februi ternas ds unus honorat

Nonarum senas secum sex uasa tulerunt

Vndenas capiunt mastis duo iussa kalendas

I dibus inferus alacres statit quinq. puellae

Terna kalendarum tria munera signare portant

Quatuor & dene sex excreuere diebus.

Marcus in nonis bis bina elementa creauit.

Sexta kalendarum septem ferre & normalucernas

I dibus in februi sociata trina potestas

Nonarum speciale gerit baptisme quaternas

Bis bina cursus capimus uirtute nouenos

Quartanas idus vii coluere ministri

Sensibus exquinis martis scruta kalendas

Vna fides putuit duodenas ferre kalendas

Septem idus ornant paradisi quatuor amnes

Testamenta duo quartas dant ire kalendas

Quindenae stolidae capiunt uix quinq. sorores

Prudie nonarum posuit tria tempora seculi.

INCIPIIT PROLOGUS HRABANI ABBATIS

Dilecto filio marchario monacho. Hrabanus peccator
in xpo salute. Legimus scriptum in puerbis. melior est
sapientia cunctis piosissimus & omne desiderabile et non potest
comparari. Ideo fr. dilectissime. gratias ago do qui tibi ei
amorem inspiravit. cuius possessio mundi. diuitias cor-
ruptum. neque reddidit suo fulgore decoratum.
& proximis tuis profectuosum. Pecebas ergo ut quibus-
dam de comperto propositionibus earumque perfectis respon-
sionibus quas mihi protuleras. nescio a quibus con-
fectas. statim adhiberem. easque tibi lucidiores reddere.
feci quantum potui. sed non eo ordine quo ibi positas rep-
peri. quia confusa series cum cognoscendi absteret. & te
dilectionis inuexit. Illarumque ergo que mihi magis
necessaria uidebantur addidi. & ordinem in ipsis rebus
disponere contendi. Inde quoque euenit dum breuitati stu-
derem. & tamen ipsarum rerum ueritatem patefacere
uellem. quod diuini libri quantitatem deuotare non
possem. Composui quidem ex numero. & temporum ar-
ticulis. quendam dialogum. & nomen tuo ipsum dicaui. In
quo que necessaria mihi uidebantur interrogandi discipu-
li nomine. & que respondendi magistri uocabulo pnotau.
Et non hec tantum modo propriis rationibus. sed etiam ex am-
quorum dictis & sanctorum patrum sententiis enodare cura-
ui. Ideo frat. carissime hec legens scias me non dif-
ficultati uerborum. aut obscuritati sententiarum studu-
isse. Immo magis plana quaeque faciliaque collegisse & que
ex proprio inserui. ad dilucidandam ipsam ueritatem.

laborasse magis quā aliorū imperitiis insultasse. Nulli enim
 me pfero. sed bene quaerentibus & fidem catholicā rite ser-
 uantibus. p modulo meo comitem spondeo ac iuniorē subdo.
 Quod mihi diuina gratia concedat ut quādiu uiuā seruorū
 xpī seruator. & benedocentium auditor. Et bene laborantiū
 aliquantulus adiutor existam. Dilectionē tuā maiestas
 xpī nunc & in ppetuū conseruare dignetur. scē frat me
 morē nrī opsecro. ut quāto citius possis exemplū istius
 libri quod tibi adrescribendū direxi. absoluas & mi-
 hi remittas. Vale. **EXPLICIT PROLOGUS**

INCIPIUNT CAPITULA LIBRI SEQUENTIS

- I** De enumerorum potentia. **XVI** De minuto.
- II** Unde dictus sit numerus. **XVII** De puncto.
- III** De speciebus numero. **XVIII** De hora-
rum diuersis. **XVIII** De quadrante.
- IIII** De numeri demonstratione. **XVIII** De die.
- V** Quomodo numeri. **XX** De partib; diei.
litteras notantur. **XX** De nocte.
- VI** Quomodo digitus significentur. **XXI** De partib; noctis.
- VII** De grecorum notis ad numerū. **XXII** Ibidies incipiat
aptatis. **XXII** Ibidies finatur & ubi pñt dies seculi
fionib;.
- VIII** De uentiariū figuris & diu. **XXIII** De eptomoda. **XXIII** fuerit
- VIII** De tempore. **XXIII** De tempore. **XXIII** De speciebus eptomadarum.
- X** De trimoda discrecione. **XXIV** De nominatione dierum.
- XI** De atomo. **XXV** De feris.
- XII** De ostento. **XXVI** De mensibus.
- XIII** De momento. **XXVII** De hebreorū mensibus.
- XIIII** De partibus. **XXVIII** De egyptiorum mensibus.

XX De gregiorum mensibus
XXI De mensibus romanorum
XXII De kalendis nonis et idibus
XXIII De quatuor uicissitu
ad unum tempus
XXIV De annis
XXV Quot species sint annorum
XXVI De planetis et origine
nominum earum
XXVII De planetarum cursu
signiferum et natura
signiferi
XXVIII De xii signis
XXIX Demonstratio signorum
per solis cursum
XXX De lunae cursu signa
XXXI Argumentum ad inuesti
gandum lunae cursum
XXXII Argumentum de eo quot
horis luna luceat
XXXIII De magnitudine solis et lunae
XXXIV De natura et situ lunae
XXXV De egypti solis siue lunae
XXXVI Eclipsi ubi non sit et quare
XXXVII De indictione et qualitate
planetarum
XXXVIII De natura caeli
XXXIX De quinque circulis mundi

I De signis stellarum in quibus
extra zodiacum sunt
II De cometis
III De solis et equinoctiis
IV De bis sexto in solis et lunae cursu
V Argumentum ad bissextum
inueniendum
VI De saltu lunari
VII De decem nouen nali circulo
VIII Argumentum ad inueniendum
quotus sit annus circuli
decem nouen nalis
IX De communibus annis
et embolismis
X De octiduo et endeca de
De annis dominicae
incarnationis
XI Argumentum ad inueni
endum annos domini
XII Quot sunt anni
a passione domini
XIII Ubi passio domini primum
celebrata sit
XIV Numerus annorum
ab initio mundi usque
aduentum domini
XV De indictionibus
XVI Argumentum de indictionibus

Lxxviii De pactis lunaribus;

Lxxviii Argumentum de eis
de pactis

Lxxviii De regulis lunaribus;

Lxx De concurrentibus;
Idem de pactis solaribus;

Lxxi De regulis solaribus;

Lxxvii Argumentum de solis et lunae
cursu per die anni

Lxxviii Item argumentum per dies
mensis de eadem re

Lxxviii De reditu et computo
articulorum utriusque

epactarum solis et lunae

Lxxv De cyclo lunari

Lxxvi Argumentum lunaris cycli

Lxxviii Argumentum quanta sit
luna in kalendis

Lxxviii De xiiii luna pasche

Lxxviii Argumentum de eadem

Lxxv Luna xiiii

Lxxv Item aliud argumentum

Lxxvi Item aliud argumentum

de terminis paschalibus et de ac-

censione primae lunae

primi mensis et de terminis

quadraginta qualem concor-

diam inter se habeant

Lxxvii Item de eadem re argumentum

versibus comprehensum

Lxxviii Argumentum ad inveniendum

initium primi mensis

Lxxviii De die dominico pasche

Lxxv Opinio diversa utrum ubi primum
sit dominica dies resurrectionis

domini celebrata

Lxxviii Argumentum ad inveniendum diem

dominicae pasche

Lxxviii De luna dominici pasche

Lxxviii Argumentum ad ipsam lunam

inveniendam

Lxxvii Item aliud argumentum

Xc Quid distet vit pascha et aeterna

Xci De mystica significatione pasche

Xcii De circulo magno pasche

Xciii De seculis

Xciii De etatibus

EXPLICIT UNUS CAPITULUS

INCIPIT IPSE LIBER

HERIBANI DE COMPUTO

4
Quia te uenerande preceptor sepius audiui denumeris
disputantem discipulisq. tuis huius artis disciplinam de
monstrantem. praecor ut nobis etiam qui maturioris
sumus aetatis non pigriteris aliquod conficere opusculum.
quo nam possimus excitare inestiam et aliquantulum denume
rorum capere perita **DE NUMERORUM POTENTIA**

M Bene etiam dilecte fr. rogas. quia huius disciplinae cupis habere
notitiam. quam constat omnium disciplinarum esse magis
trā. non enim ratio numerorum contempnenda est. quia in multis
scāri scripturarū locis quantum mysteriū habet elucet.

Non enim frustra in laudib; di dictum ē. Omnia in mensura
et in numero et in pondere fecisti; p. numerū siquidem nec non fun
damur instrumur. Tolle numerū artibus omnibus.
et omnia pereunt; Adunc scito composition. et omnia
ceca ignorantia complectuntur. nec differre possunt
ā ceteris animalibus. qui calculi nesciunt rationem.

Sed tu quia ad exponendum huius uim et rationem me
puocasti. de his quib; te instr. uere uelis precede ut interrogando.
et sic te subsequar. quantum dñs concesserit respondendo

Δ Haec ergo ratio numerorum unde primum processit; **M**
A dō scilicet; Quia omnis sapientia a dño dō est. ex quo sunt
ōnia. **Δ** Dic ergo quando primum inuenta est ista ratio;

M Ex illo tempore quo factae sunt creaturae. hoc est ab origine
scē; Tunc enim primū numerus rebus innotuit sicut
in genesi legitur et factum est uespere et mane dies unus;

Tunc ergo dixit de nocte et de die. quando dixit de ues uespere
et mane. Numeri aut rationē ostendit. quando dixit dies unus;
et dies secundus. et dies tertius. Sicq. usq. ad diē septimū

I tem numerū significauit . quando dixit desole et luna .
Et sic insignia et tempora . et dies . et annos . Quando dixit
dies . et tempora . et annos . tunc denumero dixit . Quis enim
potest intellegere dies . et . . . et annos . nisi per numerum .

I nde dixit boetius . Omnia quaecumq; a prima
rerum natura constructa sunt . numerorum uidentur
ratione formata . Hoc enim fuit principale exemplar
inframundo conditoris . Hinc enim quatuor elementorum
multitudo mutata est . hinc temporum uices . hinc motus
astrorum . caeliq; conuersio intellegitur . Proprie ipsa natura
numerorum . omnis astrorum cursus . omnisq; astro
nomica ratio constituta est . Sic enim ortus . occasusq;
colligimus . Sic tarditates uelocitatesq; errantium siderum
custodimus . Sic desemus et multiplices lunae uariationes

Δ **UNDE DIXIT SIT NUMERVS** (agnoscimus
Numeri namq; nomen eiusq; etymologiam mihi explana
Numeri scilicet nomen apud quamq; gentem secundum
proprietaem lingue suae constat . Apud latinos uero .

Numerus ex nummo et riuo uidetur nomen traxisse

S uet enim ex riuo nummorum . idest ex multitudine census;
qui reddebatur regib; . et imperatorib; . numerus nomen
accepit . Unde hisidorus dicit . Nummus numero nom
dedit . et a sui frequentatione uocabulum Inddixit

S uet numeria . Hinc augustinus ait numerus a numeria
quadam dea nominatur . Cuius sacerdotes retro
uersis uultib; dona ferebant . et post oblata munera
retro pgebant **Δ** Numerus quomodo definitur **✠**

H isidorus ergo ita diffinitur dicens . Numerus est

multitudo exunitatib; constituta. Nam unum semen
numeri ēē. non numerum dicimus; Item alibi scriptum
est unus non est numerus sed ab eo crescunt numeri.

Tunc donatus etiam unum pronumero posuit dicens
Numerus est singularis. ut hic magister Item augustinus
dicit; Numerus est singularis corporis ac uocis significatio

DISPICIBVS NUMERORVM DICISIS (ms lectio)

Quot species sunt numerorum. **¶** Plures quidem species
numerus habet; sed tamen omnes ab una origine nascuntur.

Quia aut cardinales sunt numeri ut unum duo tres quatuor.
quinque sex; ceteri iuxta hunc ordinem; Aut ordina-

les ut primus. secundus. tertius. quartus quintus cetera

Aut aduerbiales. ut semel. bis. ter. quater. quinque. sexies. ceter.

Aut disticti. ut singuli. bini. terni. quaterni. quini. semi. cetera

Aut ponderales. ut simplum. duplum. triplum quadruplum.

et reliqua. Aut denummatiui ut solus. aliter.

uel alius. Insuper uero ad alios numeros reuertere.

Sunt item numeri multiplicatiui ut simplex. duplex.

triplex. quadruplex. et cetera. Sunt item aduerbia

liter prolata. ut simpliciter. dupliciter. tripliciter. ceter.

Sunt et aliae species derivatiuorum numerorum a superiorib;

derivatp. ut est singularis. dualis. ternarius. quaternarius.

atq; in hunc modum ceteri. Item assis. t. dussis. dipondius.

tresis. quātrasis. quinquis. sexis. septusis. octusis. nonusis

decus. t. decusis. uicesis. tricesis. quadragesis. quinquagesis.

sexagesis. septuagesis. octagesis. nonagesis.

centusis. Post quem numerum. teste uarrone non con-

ponuntur cum asse numeri. Item nomina unitarū

ut denarius. decetans. dodrans. beffis. septuag. quincunx.
 triens. quadrans. sextans. sexceus. sextula. libra. et inde
 derivata. bilibris. trilibris. quadrilibris. et similia. Item ab an
 no derivata. ut anniculus. t. annuus. biennus. triennus.
 quadriennus. et his similia. Item bonus. trimus. quadrimus.
 et similia. Bipēs. tripēs. quadrupes. decempēs. et decem pedes.
 et his similia. Biceps. triceps. quadriceps. centiceps.
 et his similia. Bifariam. trifariam. quadrifariam. et similia.
 Biduum. triduum. quadriduum. et his similia. Bicorpor.
 tricorpor. et similia. Bipatens. tripatens. et similia. Bilinguis.
 trilinguis. et similia. Biuium. triuium. et similia.
 Bifidus. trifidus. quadrifidus. et similia. Bisulcus. triful
 cus. et similia. Geminus. tergeminus. centumgeminus;
 et similia. Unimanus. centimanus. et similia. Uniformis.
 biformis. triformis. et cetera. Duum uis. trium uis.
 quinq. uis. septem uis. decem uis. centum uis. et similia;
 Bige. trigē. quadrigē. et similia. Biugus. unde. uugt.
 in. u. Biugo certamine campum corripuerit. et bigatinum mi
 u Trigus. quadriugus. et similia. Triangulum.
 quadrangulum. quinquangulum. sexangulum. et similia;

DE NUMERI DEMONSTRATIONE

Δ **D**emonstratio ergo numerorum quomodo constat. ¶ Duobus
 modis. Δ Quomodo; ¶ Aut enim litteris numeri notantur
 aut digitorum inflexionibus exprimuntur

QUOMODO NUMERILITER NOTENTUR

Primum de litterarum notatione dic. ¶ Septem ergo
 litteris numeri notantur
 Idest. i. u. x. l. c. d. m. que aut

solae posite. numeros significant. ut i. unum. ii. quinque. x.

decem. l. quinquaginta. c. centum. d. quingentos. m. mille.

Aut compositae cum aliis. ut. ii. et i. sex. significant. x. et i. ixi

decem. x. et l. quadragesima. l. et x. sexagesima. et l. anteponitur. sic. x. ante

c. quando nonaginta sig. d. et c. sexcentos. aut multiplicati p se
videtur. i. multiplicatum duo significat. triplicatum

tres. quadruplication. quatuor. x. duplicatum. viginti.

triplicatum. triginta. c. duplicatum. ducentos. triplica

tum. trecentos. quadruplication. quadringentos. Nulla aut no

ta apud Latinos multiplicatus p se magis quam p iunior. uices

Aut cum aliis multiplicantur. ut i. cum. ii. quando septem

figeat. t. octo. t. nouem. et. x. cum. l. quando septuaginta

t. octoginta significat. item. ccum. d. quando septuaginta

octingenta. t. nongenta figurat.

QUOMODO DIGITIS SIGNIFICENTUR

Δ Quomodo ergo numeri digitorum inflexionibus ex
primuntur. **M.** legitur. tres digiti in sinistra manu. idest
articularis. medicus. et impudicus. ab uno. usq. ad nouem
continent. numerum. et duo digiti. in eadem manu. idest
index. et pollex. x. usq. xc. continent. numerum. Item duo
digiti in dextra manu. idest pollex et index. acentum usq.
nongentos continent. numerum. et tres digiti in eadem manu
a nullo usq. ad nouem milia continent. numerum
idest articularis. impudicus et medicus. Item sinistra
manus per artus diuersos corporis. continent. numerum
a. x. milibus usq. ad. xc. milia. Et contrario dextra manus
continet. numerum per iuncturas. et dispositiones membrorum
acentum milibus. usq. ad. dccc. milia.

A Haec ergo omnia precor ut speciatim mihi pacc facias . 80 .

Cum dicis ergo unum . minimum in leua digitorum inflectens . in medium palmarum artum infiges . Cum dicis duo . secundum primo flexum

ibidem inponens . Cum dicis tria . tertium similiter adflectes .

Cum dicis quatuor . Ibidem minimum leuabis . Cum dicis quinque .

secundum primo similiter eriges . Cum dicis sex . tertium nihil

omnius . eleuabis . Medio dum taxat solo . qui medicus appellat .

In medium palmarum fixo .

Cum dicis septem . minimum solum ceteris inter un

leuatis super palmarum radicem pones . iuxta quem .

cum dicis octo . medicum . Cum dicis nouem . in pudicum

eregione compones . cum dicis decem . unguem in medio figes artu

pollicis . Cum dicis uiginti . summam pollicis inter medios

indis et in pudici artus immites . Cum dicis triginta . unguem in

dis et pollicis blando coniuges amplexu . Cum dicis quadraginta .

interiora pollicis lateri et dorso indicis superduces ambo ; dum taxat

et erectis . quinquaginta . pollicem exteriori artu instat gre

et latere . gammæ curuatum ad palmam inclinabis . Cum dicis

sexaginta . pollice ut supra curuatum indice circumflexo dili

genter a fronte precinges . Cum dicis septuaginta . indice

ut supra circum flexum . pollice immisso super implebis .

ungue dum taxat . illius erecto . trans medium indicis artum .

Cum dicis octoginta . indicem ut supra circum flexum .

pollice in longum tenso implebis ungue uidelicet illius

in medium indicis artum infixo . Cum dicis . xc . indicis

inflexi unguem . radicem pollicis erecti infiges . hactenus

in leua . Centum uero in dextera . quomodo decem in le

ua facies . cc . in dextera . quomodo . xx . In leua . ccc .

in dextera quomodo xxx. in leua. eodem modo. & ce-
tera usq; ad. deccc. Item mille in dextera quomodo unum
in leua. ii. in dextera quomodo duo in leua. iii. in dexte-
ra. quomodo tria in leua. & cetera usq; ad. viii. Porro. x.
cum dicit leuam medio pectori supinam appones. digitis
tantum ad collum erectis; xx. cum dicit eadem prona
sedere te pollicem cartillagini medi pectoris. In mites. xl.
cum dicit eadem in umbilico erectam supinabis. **Q**u-
quaginta milia cum dicit eius de. pns. sedere te pollicem umbico
inpones. lx. cum dicit eadem prona foemur leui de super
conprehendis. lxx. cum dicit eadem ^{supi} prona femori suppones.
lxxx. cum dicit eadem prona femori super pones.
xc. cum dicit eadem lumbos adprehendes pollice ad
inguem uerso. At uero. c. & cc. usq; deccc. eodem qd dixim or-
dine in dextera corporis parte coplesbis. Decies autem cente-
na milia cum dicit. ambas sibi manus insertas inuice
digitis implecabis. Est & alterius modi computus ar-
ticulatum decurrens. qui quo specialiter ad pasce rati-
onem ptinet. Cum adhuc ex ordine uentum fuerit
oportunius explicabitur.

VIII DE CRI COR VNOTIS. AD NUMEROS. AP TAIIS

A Quid de grecorum computo ais qui ut audiui numeros
ppriis litteris denotent. • • Verum ut asseris ita est
cum toto alphabeti sui karactere in numerorum
figuras expensio. tres qui supersunt numeros notis sig-
gulis depingunt. euidem pene numeri figurandi
quem scribendi alphabeti ordinem sequen-
tes hoc modo.

DE UNCIA RUM FIGURIS. ET DE FUSIONIB;

К VIII.

1	Libra uel as siue assis.	xii. uncie	}	7	Sesquialtera siue sesquialtera
m	Deunx siue iabus	xi. uncie		1	uncia & semis.
fn	Decunx siue dextans	x. uncie	}	1	uncia xxiij. scrupuli.
h	Dodrans siue doras	viii. uncie		2	Semiuncia xii. scrupuli.
h	Bes siue bisse	viii. uncie	}	11	Duæ sextule siue sescla
h	Septuox siue septus.	vii. uncie		viii.	i. iii. partes uncie.
s	Semis	vi. uncie	}	7	Sicilius. vi. scrupuli.
tr	Quincunx siue uciis.	v. uncie		1	Sextula siue sex. cle. iiii.
z	Triens siue treans	iiii. uncie	}	11	Dimidia sextula si
z	Quadrans siue quadras.	iii. uncie		ue	sescle
7	Sextans siue sextas	ii. uncie	}	1	Scrupuli sex filique

Hec in quā ponderū uocabūla t̄ characteres non
modo ad pecuniā mensurandā. Uerū ad quē uis
corpora siue tēpora dñi dienda ueniunt; siue

igitur horā unā siue diem integrum. siue mensem
siue annum. seu certe aliud aliquod maius minus. ue
temporis spacium in xii partiri ius ipsa xii pars unctia est. 7
reliquas. xi deuncem appellānt. Si in sex partiris
sexta pars sextans. quinq. relique dextans. t ut alii distas
uocantur. Si in quatuor. quarta pars quadrantis
nomen. Residue tres dodrantis accipiunt. Porro si per
tria quid dīdūdere cupis. tētiā partem trien.
Duas residuas bissem nuncupabis. Si per duo. dimidium
semis appellatur sic & cetera.

DE TEMPORE

Hec quidem gratanter accipio. & quia de temporum
diuisionibus ac ratione nobis disputandum est. Primum
mihi dic quid sit tempus. **o. e.** tempus est mundi instā
bilis motus rerumq. labentium cursos. **A.** Unde
dicitur tempus. **o. e.** Scilicet a temperamento siue
quod unum quicq. illorum spacium separatim tem
peratum sit. **o. e.** Si quod momenti horis. diebus. mensi
bus. annis seculisq. et aetatibus omnia mortalif **TEMP**
uitae curricula temperantur. **DE TRIMODA DISCRESSIONE**

Temporum ratio quomodo constat. **o. e.** Trimoda
ratione computus temporis est discretus. **A.** Aut enī
natura. aut consuetudine. aut certe auctoritate
decurret. **A.** Quomodo ergo natura temporum cur
sus & ratio consistit. **o. e.** Quia natura duce reper
tum est solis annum **tempus** ccc lxxv
diebus & quādrante confici. Lunę uero annum si cō
munisset. ccc. Liii. Si embolismus. ccc. Lxxx.

III. diebus terminari. totumq. lune cursum
decennouennali circulo comprehendit. Sed & cete
ra errantia sidera suisq. q. spatius zodiaco circūferri.

▲ Quomodo consuetudine. ●● Consuetudine ergo hu
mana firmatū ē ut mensis. xxx. diebus putaretur.

Cum hoc nec solis nec lunae cursui conueniat. Si quidē
lunam xii. horis minus saluaratione saltus solē uero. x.
horis & dimidia plus habere sollerti exquisitio ne
compertū ē. ▲ Quomodo quoq. auctoritate. ●● Auc

toritas quidē bifarie ē diuisa quia aut humana est
auctoritas aut etiā diuina. ▲ Quomodo humana auc

toritate tēpora ordinantur. ●● Quia uidelicet
ab hominibus constitutū ē. olī pīēdas. III. anno rū.

Nundinas. viii. dierum. Et indictiones. xv. annorum
ambitu celebrari. Diē quoq. qui ex quadranti b; con
fictur mense februario. t. augusto. inter Kalari

greci egyptii. romani. prosuo qui q. captus an xer.

▲ Diuina aut auctoritate quomodo. ●● Quod septima

die sabbatā magi. et septimo anno arurali ope
re uacari. quinquagesimum q. annum iubel eum

uocari dñs in lege precepit. Nam & si barbare gen
tes ebdomadas habere cpbentur. apopulo ta

men di mutuas se non latet. ▲ Diuisiones tem
poris quot s. ●● Quatuordecim. ▲ Quae.

●● Atomus. Ostentum. Momentum. Partes. Minu
tum. Lunctus. Hora. Quadrans. Dies. Mensis.

Quassitudo. Annus. Saeculum. Aetas. m. m. m.
DE ATOMO Xi.,

Horuna p[ri]ncipalium diebus h[ic] test[is] quid sit atomus. **A**to-
mus ph[ilosophi] de s[ol]is uocant[ur] quasdam immundo minu-
tissimas partes corporum. ita uocantur s[ol]e pa-
teant. nec sectio nec recipiant. **U**nde **A**tomum
dictum. nam atomus grece diuisio de h[ic] atomus in di-
uisio denuq[ue] h[ic] illucq[ue] uolitant[ur] atq[ue] feruntur sicut cinis
sive pulueres qui infusi p[er] fenestras radiis solis fuguntur. **A**
Qua audiente dicente. si solum in tempore sed etia
in corporibus e[st] h[ic] atomus. **A**tomus generat h[ic] atomus
s[ol]e ponit in h[ic] **A**tomus. **Q**uonq[ue] ergo species sunt h[ic] atomorum
id e[st] h[ic] atomus in corpore h[ic] atomus in s[ol]e. h[ic] atomus in o-
ratione h[ic] atomus in numero h[ic] atomus in tempore. **A**
Horum si quidula rogo ut mihi edisseras. **A**tomus quicunq[ue]
in corpore e[st] cum corpore aliquod in partes diuidis
partesq[ue] illas in alias partes & hoc totiens donec
ad tales minutias peruenies quae obsui paruitate
ullo modo diuisi non possint. **A**tomus in s[ol]e
e[st] ille tenuissimus puluis quem dicunt radiis solis
fugari. **A**tomus in oratione e[st] minima portio ut est
littera. **C**um enim parte quolibet orationis diuidis
in syllabas syllaba denuo in litteras. sola littera non ha-
bet quo sol uatur. **A**tomus in numero e[st] unus
cum ergo numerum aliquem disparties uerbi-
gratia octo. subdividas in bis. iiii. quatuor in bis. binos
item. binos in singulos sola unitas indiuisibilis per-
manet. **D**enuq[ue] atomus in tempore de quo incipie-
bam disputare taliter constituitur. cum maiora
spatia temporis sicut est dies & hora per punctos. ut

A

A

A

III X

III X

III X

etiam ceteras minores partes diuidens ad talem par-
ticulam peruenias. quas ob sui pusillitatem nul-
lam habeat moram talem que ullo modo diuidi
possit. sicuti velocissimus ictus est oculi ipsam scias et
batumum. Est ergo hatum trecentesima. & sexua-
gesima sexta pars unius ostent. DE OSTENTIO: XII.

XII. **Q**uid est ostentum. Sexagesima pars unius horę.
atque in se continens. CCC. LXX. ut. DEMOMENTO

XIII. **Q**uid est momentum. Certus lectus solis
in celo hoc per quadraginta uices ita emensum hora
iam reddit integram. Unde dicitur momentum.

XIII. **A** motu siderum celerrimo cum aliquid sibi breuis-
simis spatiis incedere atque succedere sentitur. Caput
ergo unum momentum ostentum & dimidiatum
in quoque. D. LXIII. DE PARTIB; **Q**uid nominantur
incomputo partes. partes a particione circuli 70
diaci uocantur. quem tricentis diebus per men-
sis singulos findunt. Recipiunt aut singule partes
momenta. ii. & duas partes unius momenti. osten-
ta. iii. hatumus. m. d. iii. DEMINUTO;

XIV. **Q**uid est minutum. Decima pars horę. Unde
dicitur minutum. A minore interuallo quasi
minus momentum. quoniam minus numerat quod ma-
ius implet. habet ergo minutum partem unam
& dimidiam momenta. iii. ostenta. ii. atque
mos. ii. cc. L. vi. DE PUNCTO

XV. **P**unctus quid est. Quarta pars unius horę.
Unde dictus est punctus a paruo punctu trans

censu qui fit in horologio, punctus quippe apungendo
 dictus est. eo qd̄ quibusdam punctationibus certe de-
 signationis in horologiis designatur: punctus aut̄
 habet minuta duo & dimidium. partes tres & semis
 sem. & quadrante unius partis momenta. x. ostenta
 xu. habemus. N. de. xl; quatuor ergo puncti unam
 horā faciunt. DE HORA. Lxxii.

Quid est hora? & certus terminus temporis. siquidem
hora pars est diei. Dño attestante quia ait. non ne
xii. hore sunt diei. Siquis ambulauerit in die non
offendit. ubi quamuis allegorice se diem. discipulos
vero quare inlustrandierant horas appellauerit. soli
to tamen more humane computationis uulgarem
expressit diem. **A** hora unde nomen accepit. **D**e ho
rologio sicut horologium de hora nomen sumpsit. hore
nomen qđ ex greca origine descendens interpretatur
seris tumba. siue & iam finis inde horas maris.
& fluuiorum. & uestimentorum dicimus extre
mitates siue terminos. **N**umquid eodem modo
scribitur hora temporis & hora ceterarum. quis pre
dixit rerum. **A**spiratione quoq; sola discer
nuntur. quia hora temporis cum aspiratione.
ceterorum autem sine aspiratione scribuntur. **A**

Hora quas sub diuisiones habet. **5** habet quoque
punctos in insolari computatione. in luna autem
quibusdam computationibus punctos quinque sicut post
hoc ostendunt. habet & minuta .x. partes .xii. momenta
(xiii.) **xl.** ostenta .lx. atomi .xxii. **al.** **DE Quadrante**

Quadrans autē quid est. **Q**uadrans siue quadras. est quarta pars librę. habens uncias iii. sicut supra ostendimus. quicquid in corporibus siue reponibus mensuraueris. eius quartam partē quadrantem. tres vero reliquas doctantem appellare debes. & ob hoc quarta pars diei quadrans dicitur. quatuor quadrantes. diem integrum reddunt. Dies enim cum nocte. xxviii. horas habet. **DE DIE** **xxviii.**

Dies quid est. **A**er. sole illustratus. nomen inde sumens quod tenebras disiungat ac diuidat. Nam dñs dixit in principio fiat lux & facta est lux & diuisa lucem a tenebris appellauit q; lucem diem & tenebras uocauit noctem. **Q**uibus modis dicitur dies. **N**aturaliter & uulgariter. **Q**uomodo naturaliter. Naturalis quippe ac dies legitimus est ab ortu solis donec rursus oriatur. & hic dies xxviii. horas habet. **Q**uod sunt diuisiones diei naturalis. **P**rius diuisio istius diei duo habet spatia. id est diurnum & inter nocturnum & ceterum per horas & punctos. & ceteras minores particulas omnis dies subdiuiditur. Recipit autē dies naturalis xxviii. horas. punctos xcii. minuta cc. xl. partes ccc. lx. momenta d. ccc. lx. ostentia i. cccc. xl. atomi d. xl. i. et cccc. xl. **Q**uis demonstrat quod uocabulum diei noctem cum die simul comprehendat. **S**criptura ergo diuina hoc ostendit ubi legitur. & factum est uespere & mane dies unus. uespere noctem & in mane

lucis tempus denotans. **▲** Quia naturalem diem
ostendisti. uulgare quoque rogo ut exprimas.

Uulgaris siue articularis dies est ab ortu solis usque ad oc-
casum. Omne tempus lucis super terram.
Conplexus. sicut e contrario. nox est absentia lucis
super terram. Omne quippe tempus quo sol ab occa-
su ad ortum redit nox dicitur. **DI PAR DI ET**

▲ Quas sub diuisiones dies uulgaris siue artificialis habet.
tres. **▲** Quas. mane. meridiem et supremum.

▲ Mane quid est. Mane est pars diei prima. ab ortu
uidelicet solis usque ad horam quartam; **▲** Unde diei tur-
mane. Mane ut aliqui uolunt. amano dicitur
manum antiqui bonum dicebant enim. Quid enim
melius est luce. Siue ergo mane dici tur amantibus.
id est diis infer norum. Genti les uero estimabant
quando sol recedit quod dii infer norum illum ad
se traxissent.

▲ Meridies quid est. pars
media diei. ab hora quinta usque ad horam octauam;

▲ Unde meridies nomen traxit. Meridies dicitur
quasi medius dies. siue meridies dicitur. quasi purus
dies. In toto enim die. nihil purius est meridie.

antiqui enim merum. purum dicebant. **▲** Quid
est supremum. pars diei extrema ab hora

licet nona usque ad occasum solis per tinguens.
Supremum quare dicitur. **▲** A suppre mendo.

Tunc enim sol quasi cursum super primam circula-
tur ad occasum.

▲ Hec ergo tria spatia
artificialis diei secundum quid ordinantur.

Secundum cursum utique solis quia mane est ab or-
tusolis usque dum sol ascendit in altitudinem celi;
Meridies autem. sole per medium celum in alti-
tudine currente; Supremum uero quando sol
de altitudine celi uergit ad occasum. **A.** ergo
quia de uno spatio naturalis diei satis mihi fecisti.
de altero quoque spatio eius quod nox est ut edis-
seras flagito. **De.** faciam quod petis. tu qui de mino-
retuo precede interrogando; **DE NOC TE;**

xxi **A.** Nox quid est. **De.** Solis absentia. terra cum
umbra conelita. donec ab occasu redeat. ad exor-
tum. **A.** unde dicta est nox. **De.** Quod
noceat aspectibus uel negotiis humanis. siue quod
inea fures et latrones nocendi alii occasione
nanciscuntur. **A.** ob quam causam facta est nox.
De. pro temperantia laboris humani ut corpo-
ra requiem haberent. et ut animalibus quibus-
dam solem non ferentibus uictum quaerendi
daretur occasio. **DE PARTIBUS;** Noctis.

xxii **A.** Noctis partes quot sunt. **De.** Septem sunt. **A.**
Quae. **De.** crepusculum. uesperum. conticinium.
interpestum. gallicantum. Matutinum. diluculum.
A. Horum proprietates per singulas species edicere.
De. crepusculum est dubia lux. Nam crepusculum dubium
dicimus. hoc est inter lucem et tenebras. Vesperum
ab apparente stella eiusdem nominis dicitur.
de qua poeta ait; Ante diem clauso componet
uesper olimpo; Conticinium. quando omnia

conticescunt. id est silent. Intempestum me dia nox
 id est quasi inactuosum. quando omnibus sopore
 quietis. nihil operari dicitur. Gallinum
 quando galli cantum leuant. Matutinum inter
 abcessum tenebrarum et aurore aduentum.
 Diluculum quasi iam incipiens parua diei lux hec et
 aurora pertingent usque ad solis exortum. **A** **H**a
 rum ergo partium naturalis dies quae praecedit
 in tempore autrum nox seu dies. **O** **S**. Dies sine
 dubio ab initio mundi usque ad resurrectionem xpi.
A resurrectione autem xpi usque ad diem iudicii
 nox praecedit quia diuina auctoritas quae homini
 casuro a paradisi lumine in hanc conuallem
 lacrimarum. In genesi dies a mane cum sequenti
 uespere usque ad mane alterum computando esse
 de creuit. eadem in euangelio a peccatorum tene
 bris ad ueram lucem recedentibus totius diei tem
 pus a uespera inchoari. Et sic cum sequenti die con
 summati sanxit in uesperam; **U** **B **I** **D** **I** **E** **S** **I** **N** **C** **I** **P** **I** **A** **T**
X **P** **I** **S** **E** **U** **F** **I** **N** **I** **A** **T** **U** **R**. **E** **T** **U** **B** **I** **I** **D** **I** **E** **S** **S** **E** **C** **T** **I** **F** **U** **E** **R** **I** **T**;
A **U** **B **I** **D** **I** **E** **S** **N** **A** **T** **U** **R** **A** **L** **I** **S** **R** **I** **T** **E** **I** **N** **I** **T** **I** **U** **M** **F** **I** **N** **E** **M** **Q** **U** **E** **F** **O** **R** **A** **T** **U** **R**. **O** **S**. **D** **I**
 uerse secundum uariarum gentium libitum dies natu
 ralis incipere dicitur. **A**. Quomodo. **O** **S**. Nam hebrei.
 caldei et per se sequentes iuxta primae conditionis
 ordinem diei cursum a mane inchoantes ad mane
 decluunt umbrarum uidelicet tempus lucis sup
 ponentes. At contra aegyptii ab occasu ad occasum.
 Porro romani a medianoctis. In medium umbrae.****

et atheniensis a meridie in meridiem dies suos computare
maluerunt. **A.** Quosane in loco primus dies seculi extitit.

De Quinta decima kalendarum aprilium. quo
videlicet die lucem formatam primitus credimus.
et sic tres illos dies primos absque ullis horarum di-
mensionibus. ut pote nondum factis si de tabulis cucur-
risset. quarto demum mane hoc est. xii. kal. apt.
sol et sidera conditasunt. ut essent insignia et
tempora et dies et annos. **DE EBDO MADA;**

xxiii. **E**βδομαδα quid est. **De** septem dierum cursus. **A.**
Unde dicitur ebdomada. **De** A septenario utique nu-
mero ebdomada nomen accepit. Nam ebdomada agre-
ce septimana dicitur latine eo quod vii. dies id
est vii. dies in se complectatur. **xxv.**

DE SPECIEBUS EBDO MADARUM;

Aebdomadæ species unisformis an poli formis est.

De Poliformis utique quia scripture scilicet auctoritate
multis speciebus est insignis. **A.** Quomodo. **De**
Prima ergo ac singularis illa ebdomada et aque-
ceteræ formæ capis sunt. diuina est operatione sublimis
quia dominus sex diebus mundi ornatum complens septima
requieuit ab operibus suis. Ad huius exemplum diui-
næ ebdomadis. secunda hominibus obseruanda mandatur
dicente domino. Sex diebus operaberis et facias omnia
operatua. septima autem die sabbati domini tui non facias
omne opus. **De** Tertia species ebdomadis ince-
bratione pente costes agitur. septem videlicet sep-
manis dierum. et monade hoc est quinquaginta diebus

impleta. qua dicitur et moyses in monte legem a domino acce-
 pit. et xps in linguis ignis ipsi se gratiam de caelo misit.
 Quarta septimi mensis erat ebdomada quae sollemnitatibus
 praeclaris patet totus ex pende bantur. Quando et dies propitiatio-
 nis et festiuitas taberna-
 culorum scdm legem celebrabantur. Quinta ebdoma-
 da est septimiani. quo toto populus ab agri cu-
 lantio opere legis imperio uacabat. dicens dno.
 sex annis serues agrum tuum. septimo cessabis.
 Sexta anni iubelei hoc est remissionis ebdoma-
 da est. quae uel ebdomada de bus annorum. hoc est. x. .
 nouem annis. vocatur. qua expleta hoc est quingua-
 gesimo demum anno incipiente tubae clarius
 resonabant. et ad omnes iuxta legem possessio
 antiqua reuertebatur. Septima species ebdoma-
 da est. quae p pheta danihel uocatur. mox q
 dem legis septenis annis singulas complex-
 tens ebdomada das. sed noua ratione ipsos an-
 nos ad breuians. duo denis uidelicet m̄sib; lunae
 singulos de terminans. et m̄sibus mos uero m̄ses.
 qui de annis unde cum epacta r̄u diebus
 ad crescere solent. non lege patria tercio t
 altero anno singulos adiciens. Sed ubi ad duo-
 decimum numerum augescendo peruenirent
 pro integro anno pariter inter serens. **▲** Si ha-
 ueris species ebdomadarum aliquid mysticum
 significant. rogo ut dicas. **●●** ergo nisi fallor
 cunctae hae species ad unum finem spectant. Nos quidem

animantes. post operum bonorum perfectionem
in sps sci gratia perpetuam sperare quietem.

DE DE NOMINA CIONE DIE RUM

xxxvi. **Q**uae autem sit recta et authentica die uel celo
macle nuncupacio pfer. **De** Ebdomada ergo an
tiquitus sic computabatur in populo di. Prima sabbati
t una sabbati siue sabbatum. Secunda sabbati.
t cia sabbt. Quarta sabbati. Quinta sabbati. Sexta sabbati.
Septima sabbati t sabbatum. Non qd omnes sabbatorum
hoc est requiecionum dies esse potuerunt. sed quod
a requiecionum die quiesuo cultu et nomine singu
laris excelebat. prima. t secunda. t tertia. t ce
terae suoqueq. cense rent ex ordine. **Δ** Et unde istae
nuncupationes quarum moder nuntur uenerunt.

De Ex antiqua scilicet aet hnicorum supstitione.
uerum cum gentiles obseruationem a populo isrl
ebdomadis ediscerent. mox hanc in laudem suorum
deflexere deorum. Primam uidelicet die soli.
Secunda lunae. tertia marti. Quarta mercurio. quin
ta ioui. Sexta ueneri. Septima saturno dicantes.
eisdem utiq. monis tris suos dies qui bus
et errantia sidera consecrantes. Existimabant
enim se habere a sole spm. a luna corp. a mercurio
feruore. a mercurio sapientiam et uerbum. a ioue
reuerentiam. a ueneri uoluptatem. a saturno
tarditatem. Et ob hoc tanto errori se dederunt
eligentes potius seruire creaturae quam crea
tori. **DE** **FE** **RI** **IS**, **XXVII** **2**

▲ Sed si errori huic aliquod medicamentum in-
 uentum sit dic. **●●** Inuentum est utiq; nā sil-
 uester papa ferias habere clerum edocuit. **●**
 et prima quidem diem quasi lux facta est
 in principio. et xpi est resurrectio celebra ta
 more antiquo dominica nuncupatur. Deinde
 secundam feriam. Terciam feriam. Quartam
 feriam. Quintā. Et sextam de suo adnectens.
 sabbatum ex ceteri scriptura retinuit. **▲** Unde
 dicitur feria. **●●** **▲** fando scilicet. et ideo dominicus
 dies in quo dicitur dñs fiat lux prima feria dici po-
 test. deinde ceterae feriae a prima nume rantur.
▲ Et bdomada quot horas continet. **●●** dicitur. **●●**
▲ Quot punctos. **●●** dicitur. **●●** **▲** Quot minuta. **●●**
●● dicitur. **●●** **▲** Quot partes. **●●** dicitur. **●●** **▲** Quot
 momenta. **●●** dicitur. **●●** **▲** Quot ostenta. **●●** dicitur. **●●**
▲ Quot atomos. **●●** dicitur. **●●** **▲** Quot milia. **●●** dicitur. **●●**
▲ Mensis quid est. **●●** dicitur. **●●** **▲** Luna per zodiacum. [DEM SIB;
 circuitus. **▲** Unde dicitur mensis. **●●** **▲** Luna quae greco
 sermone ne moene dicitur. nam et apud eos menses uocantur
 moenes. Sicut et apud hebreos hieronimo teste
 luna quam lare nominant in sibus nomē dedit.
 Unde et isrl filius sirah de luna loquens ait. Msis
 secundum nomē est eius. **▲** Utrum aellem an lunam
 mensis pertinet. **●●** **▲** Aclutrosq; **●●** Sed magis
 ad lunam. Ideoq; rectius ita diffinien dū. puto.
 Quod msis sit luminis lunaris circuitus. ac recte
 ratio deno ua ad noua. Solaris autem mensis

digressio solis est post duodecimā partē zodiaci
id est signiferi circuli: quā xxx dieb; et x semis
horis impletur: xx duabus uidelicet horis. ac dimidia
lunari mense p̄ductior: Siquidem solaris m̄sis
qua diuisione toto anno p̄ xii. partito continet dies
xxx. x horas. ac semis sem. x luna ris uero continet natu
raliter dies. xx. viii. & xii. horas. sed quā hęc c̄puta
tio difficilis fuit. antiqui romanorū decet ne bant
aliquos solarium m̄sium dies habere xxxi. aliquos
uero. xxx. Quendam autē. xx. viii. lunares autem
m̄ses sex uoluerunt habere. dies. xxx. alios quoq; vii.
xx. nouem. **Δ** Quisunt solarium m̄sium. q̄ xxxi.
dies habent. **☉** vii. id est. ian. mar. maius. iul. aug.
octob. et dec. **Δ** Quis qui xxx. **☉** iiii. apr. iun.
sept. et nou. feb. uero solus. xx viii. dies habent. **Δ** Lu
narium m̄sium quos dies habere dies. xxx. **☾** lunari
numari m̄sis. et martii. mai. et iul. septembri. et no
uembri. **Δ** Quis qui xx. viii. tenent. **☾** ceteri om̄es.
Δ Qui primi rationem mensium inuenier. **☉** Ni sal
tor caldei a quib; tota astrologiae disciplina
coepit. de quib; abraham patriarcha. ut iosephus testa
t̄ exlocutus est c̄li siderū conuersione cognouit.
ipsamq; mox disciplinā uetatius intellectā a gip
torū cum apud eos exularet genti aduē. sed
licet scriptura pat̄a non dicat. t̄n̄ non est cre
den dū antiquos quante dilu uenerat hui per
uicē peritus ex p̄t̄s fuisse. cū pleriq; illorum
dō placuisse leguntur sicut abel iustus. et enoch.

quicquid ambulavit & translatus est & noe qui fuit
ut perfectus in generationibus suis;

DE HEBREORUM MENSIBUS;

A Qui primi menses observare leguntur. **H**ebrei xxiiii;
videlicet quibus legis lator ait. de paschali mense
mensis iste vobis principium in suum sit in mensibus anni;

Quomodo hebrei menses suos nominant & quoto ordine
numerant. **H**ebrei ergo qui secundum lunae cursu

menses suos computant. primum mensum in quo
pascha celebratur Nisan appellat secundum ian nominant
tertium suum Quartum chamul Quintum alo Sextum
elul Septimum tiseri octavum mare suum novum
kesileu decimum tebech. xi sabath. xii. adar. quos
videlicet menses propter lunae cursum qui vigin-
ti novem semis diebus constat tricenarius. unde
tricenariusq; diebus alternantes secundo demum ter-
cio anno exacto mensem superfluum qui ex annuis
xi. epactarum diebus confici solent intercalant.

Primum ergo hebreorum mensem cum mensi romano
notum rectissime deputant. **A**prelio videlicet
quod in eo aut luna paschalis finitur aut in eo incipiens
ex maxima parte decurrit.

DE EGYPTIORUM MENSIBUS;

Egyptii vero quos abraham constat didicisse astro-
logiam. **Q**uomodo menses suos computant. **S**ecun-
dum solis utique cursum & singulos menses quos tricenarius
includunt diebus. **Q**uomodo eos vocant. **P**ri-
mum ergo mensem quem autumnus tempore. id est
michel septembris incipiunt. Thoth vocant secundum

faciunt tertium athir Quartum choeac Quintum
thubi Sextum mechr. Septimum famem noth
octauum far muthi. nonum pachom. Decimu paum. Unde
cimum. episi. Duodecimu mesori. que decimo kalenda
ru septebrium die terminantes residuos. & dies epago
menos. & interkalares siue additos uocant. quib; & iam
quarto anno diem sextu quib; quadrantibus confi
ci sol & adnectunt. Unde fit ut eorum anni pri
mi abis sexto tertio kalendaru septeb & etiuero quar
to kalendaru earunde die sortiantur initium. Nec
ullomodo post inter kalatum quadrante ante nrae
interkalacionis tempus quid fit. vii. kalendaru marcia
ru die incomputo lunae. & eorundem festiuitate die
ru possunt cu nri anni curriculo recipere concordia

DE GRECORUM MENSIBUS ;XXXI;

Quia de hebreoru & egiptioru mensibus dixi sup
est ut de grecorum & romanorum quos constat a grecis
liberales disciplinas accepisse mensib; & dieb; .

Prope ergo par sit series mensium grecorum & roma
norum. excepto qd nullam insuis mensibus greci
ktidarum nonarum. & iduum distinctionem obser
uant sicut nec egipti sed simpliciter ab exordio
usq; ad finem numero discurrente computant;

Siquidem greci fixum. in xii. mensib; anni uertentes
ordina uero circulum. quoru pleriq; alii decem
tribus. cum anchoantes annum eodem quoro
mani menses suos dieru numero pstringunt. No
tatur aut apud eos ipse deces apileos. iam eudofmos

feb. perios. martius distros aplis xanticus maius
arte musicis nunius. desios nuli us. panemios. augustus
loos. Septēber. qor pios. october. r per ber & h eos. nouēb.
dios. **DE MENSI BUS ROMANO RUM, XXXII.**

Menses autē romano rū quib; autoribus sunt ordinati.

• Primus apud eos romulus. x. menses ordinauit. Alios

xxx. alios uero xxx. & i. dierum. & a martio incipiens

decembrem nouissimū posuit. Sed cum hic numerus

neq; solis cursui neq; rationibus lunae conueniret.

secutus numa pompilius quin quaginta dies addi

dit. ut intercentis. l. iiii. diebus quibus xii. lunae

cursus confici credidit annos extendere atq; his. l.

diebus a se additis adiecit alios. sex refractos illis

sex mensibus qui xxx habebant dies idē de singu

lis singulos. factosq; l. & vii. dies induos nouos menses pa

ri ratione diuisit. ac de duob; priorē ianuarium nun

cupauit. primumq; anni mensē esse uoluit. Se

quentem uero februarium nominauit pauloq; post

numa in honore imparis numeri unum adiecit

diē quē ianuario dedit. Sed cū hec ratio adhuc

fixa non ēē uidebatur comparata a siderū cursum

tandē gaius iulius cesar imitatus aegyptios ad

numeri solis annum sic hodie seruatur instituit

.x. uidelicet dies obseruationi ueteri sup adiciens

ut annū. ccc. lxxvi. dies quib; ipse zodiacū lustrare

efficeret & ne quadrans de esset instituit ut quar

to quoq; anno sacerdotes qui curabant mensib; ac

dieb; unum interkalarent diem eo scilicet mense.

aloco quo & iam apud ueteres mensis intercalaba-
tur: id est ante quinq; ultimos mensis februaridies
idq; bis sextum censuit nominandum. **A** Men-
sium uocabula quot modis constant & unde originem sump-
serint exponere. **Q**uatuor ergo modis menses nomi-
nuntur hoc est sub idolis sub reb; sub regibus sub nume-
ris. **Q**uot modis iam dictus est. **I**am aut duob; modis
nomen accepit hoc est ex idolo & re. ex idolo ergo
hoc est ex iano bifronte. simulacro uidelicet iani epi-
rotorum regis qui argumento excogitato semet ipsu
igni tradidit. et ex hoc romanis uictoriam perpetu-
pifrons aut iani simulacrum erat quod ex una
parte uiri ex altera femine adorabant & inde ia-
nuarium uocauerunt bicipitis diei mensis fesp-
cientem transacti anni finem ac pspiciente futurum
anni principiu. ite iam ex re dicitur eo q; sit ianua
viri hoc est principiu. **F**ebruarius unde dicitur
ex idolo & re. **Q**uo modo. **E**x idolo ergo februo
plutone hoc est qui lustratione potentia agentib;
credebatur. **F**ebruarius est nominatus. lustrationem
eo mense ciuitatem romam necesse erat quo statuta
iussa hoc est sacrificia duob; manib; soluerent. siue
feb dictus est a febre. hoc est a frigore ppt frigidum
tempus ipsius mensis. **M**artius ergo unde dictus
a Marte idolo. qui pater romuli et romane gentis auc-
tor ee estimabatur. Siue re hoc est marib; nomen
accepit martius. Nam et eo tempore ciuita an-
nua terra mares desiderant ad concumbendi

uoluntatem. **¶** Quibus modis a prilis dicitur. **¶** Duobus
modis sub idolo id est uenere matre ut ferunt
aeneae. **¶** A fronenim. g spuma interpretatur. unde
uenus orta credita est. quae a frilis siue a froma
apud grecos nominata est. **¶** Et subre hoc e aperiendo
quasi a perilis. **¶** In hoc enim mense remotis nubibus
& pruinis ac tempestatibus hibernis. caelum. terra.
& mare. nautis agricolis & horoscopis aperitur. **¶** Arbo
res quoq; & herbae. sed & animalia q; q; in prolem
se aperire incipiunt. **¶** Quot modis maius dicitur. **¶** Duobus modis
hoc est sub idolo maio. quem iouem esse uoluerunt. quasi maius tate
precipuum siue amala mercurii matre. **¶** Et subre
hoc est amaioribus romanorum. quem romulo ita uocari
placuit. **¶** Iunius unde nomen habet. **¶** A iunone
filia saturni sorore iouis siue a iunioribus. romanorum
qui armis defendebant rem publicam; **¶** Iulius
unde nomen accepit. **¶** Hoc est a iulio cesare
quia in quarta idus iulii mensis. creatus gaius iulius caesar.
qui primus arripuit imperium apud romanos. Nam
antea amarnio mense. numeratus quantalis a numero
sortitus est nomen. **¶** Augustus nomen unde accepit.
¶ A boctauiano caesare augusto. quoniam
istius mensis antonium. & deo patriam uicit;
¶ Et imperium populi romani firmavit. **¶** Cum autem
augusti nomen ille inde assumpsit ex se natus
consulto mensem ob memoriam sui nomen hoc habere uoluit;
¶ September unde uocatur. **¶** A numero
eo quod sit septimus mēis amarnio; **¶** Octobrem ergo

noeuembrem. & decembrem unde iudicas esse dictos

De numero quippe similiter. & ab imbribus quia his temporibus

imbres terre imminere.

DE KAL NON IDIBVS

xxxiii

A De kalendis ergo nomis & idibus peto ut mihi edisseras

De Iaciam. kel ergo agria origine nomen traxerunt quia
calo uerbum grecum est id est uoco. Priscis ergo temporibus
pontifici minori hac prudentia delegabatur. Ut nouis
lunae primum obseruare aspectum. usumq;

regis sacrificulo nummarere. Itaque sacrificio a rege & minore
pontifice caelebrato. Idem potifex kalata id est uocata

in capitolium plebe iuxta curiam calabram quae casae
romuli proxima est. Quot numero dies a kalendis ad nonas

super essent pronuntiabat. Et quintanas quidem dicto

quinque uerbo kalo septimanas repetito septies praee-

dicabat. Et hunc diem qui ex his diebus qui kala reunt

primus esset placuit kel uocari. & hinc ipsi curiae ad quam uoca-

bantur kalabry nomen datum est & elassi quod omnis in ea

uocaretur populus. Ideo si minor pontifex numerum

dierum qui ad nonas super esset kalando prodebat.

quia post nouam lunam oportebat nonarum die popu-

lares quin agris essent conflueret in urbem accepturos

causas feriarum a rege sacrorum. Sciturosq; quid esset

comense faciendum. Unde quidam hinc nonas

existimant dictas quasi nouis initium obseruationis.

uel quod ab eo die semper ad idus. VIII dies putarentur.

Porro idus uocare placuit diem qui diuidit mensem

id uare enim & rusea lingua diuidere est.

Unde uidua quasi ualde idua id est ualde diuisa

Sat confectus

constat esse distincta. 7 Terra namq; sicca. & frigida.
aqua frigida. & humida. aer. humidus. & calidus. ignis
calidus. & siccus. 7 Ideoque haec autumnus. illa hiems. iste
uer. ille conparatur aestati. 7. **A.** Vnde uer uocatur.
••• Quod in eo cuncta uernunt hoc est uirescant. **A.**
Vnde aestas. ••• **A.** b'estu quincea maturandis fruc
tibus datur. **A.** Vnde dicitur autumnus. ••• De au
tumnatione fructuum quincea colliguntur. 7. **A.**
Vnde hiems. ••• **A.** frigore. porro hiems a doctoribus
frigus interpretatur. & sterilitas. 7. **A.** Vbi quodq;
istorum temporum sortitur initium. ••• **H.** Isidorus
namq; his palensis eps hiemem. VIII. K. decembris. 7
uer. VIII. Kt. mar. aestatem. VIII. K. iunias. autumnum
x. Kt. sept. habere dixit exortum. **G.**reci autem
& romani quorum rationem in huiusmodi disciplinis
potius quam his panorum auctoritas sequi consuevit.
hiemem. VII. idus nouembris. Ver. VII. id. feb.
aestatem. VII. id. mai. autumnum. VII. id. 7. **A.**ugustinus inchoare
decernunt. 7. Hiemis uidelicet & aestatis initia
uesperino. uel matutino. uigiliarum ortu. occasuq;
signantes. 7. Item ueris & autumnicum plia des media fere die in nocte
oriuntur. & occidunt. Ponentes ingressum. **P.**linius secundus in libro
secundo naturalis historiae eodem modo distinguenda iudicauit. **S.**ed &
homo celestis sēs anatholius in opere suo paschali ita ait. hoc autem nignores
quod ipsa. III. que p'diximus temporum confinia. licet mensium sequen
tium. K. adproximentur unum quodq; tam medium te por. **I.**dest uerni
& aestatis. autumnus & hiemis. tenet. & nec inde temporu principia
inchoantur. Vnde mensium kalende initiantur.

sed ita unum quodq; inchoandum est tempus ut a prima
die ueris tempus æquinoctium diuidat. **I**t æstatis
solsticiū æstiuū autumni quoq; æquinoctium
autumnale æthiēis, solsticiū brumale
simuliter diuidat. **¶** Numquid ergo hæc quatuor
tempora parem longitudinem habent. **¶** Habent
unque & secundum æquam partitionem recipit unum
quodq; menses. iii. dies. xxi. horas. iiii. & dimidiam.

¶ Quomodo ergo secundum horarum diuisionem & ceteras
sub diuisiones unum quodq; tempus tenent.

¶ Habet ergo unum quodq; tempus secundum horarum
subputationem. ii. c. xxi. & unam horam ac semissem.

¶ Secundum punctos. iiii. dcc. Lxvi. **¶** Secundum uero
minuta. xxi. dxxxvi. **¶** Secundum momenta. Lxxx.

¶ Lx. **¶** Secundum ostenta. cxxxvi. xxi. **¶** Atomos quater
centies & nonagies centum milia. & dxxvi. **DI ANNIS.**

¶ Quid est annus. **¶** Solis circuitus acreditus p. xii. menses.

¶ Unde dicitur annus. **¶** Ab inno uando cuncta que natu
rali ordine transierint ut acritutu temporis annus
nomen accepit quia ueteres annum pro circuitum
ponere solebant ut cato dicit in originibus

oratorum. annum terminum id est circuitum terminum
& ambire dicitur percurrere. **QUOT SPECIES SINT ANNORUM.**

¶ Quot species sunt annorum. **¶** XVII. **¶** Quomodo.

¶ Nam lunæ annus. v. species habet. Solis uero. iii.

Sunt & anni singularum planetarum id est errantium
siderum. a stellis quibus seruiunt nominati.

¶ Isti annus ab domadarum est annus septimus requies.

xxxv.

secundum legem. est & iubilaei. est & annus omnium
planetarum qui uocatur magnus. Δ. Haec per singulas
species rogo ut exponas. 1. 2. C. Primus modus
de luna est cum luna 288 VIII. diebus. & octo horis
Zodiacum percurrentis ad id signum ex quo egressa est
revertitur. 7 II. Secundus duobus diebus & quatuor
horis est prolixior. 7 III. Tertius qui 22 mensibus huiusmodi
id est diebus 333 L IIII. expletur. & uocatur communis. 7
IIII. Quartus qui embolismus grece dicitur id est sup. augmentu.
Et habet 23 menses id est dies 333 LXXXIII. 7 V. Quin-
tus est dum luna per .X. & .IX. annos. etiam saltu
transacta ad eandem recurrit aetates. 7 VI. Sextus
annus est solaris cum sol ad eandem loca siderum redit.
per actis 333 LXXV. diebus. & sex horis. 7 VII. Septimus est
item solaris dum quarto anno bis sextus insertitur. & fiunt
dies 333 LXXVI. 7 VIII. Octauus est item solaris dum sol per
28 octo annos circulum concurrentium complat. 7 VIIII. Nonus
annus est secundum stellam que uocatur mercurius qui 333
XXX. IIIII. diebus expletur. 7 X. Decimus annus est scdm stellā que
uocatur uenus qui 333 XLVIII. diebus expletur. 7 XI. Undecimus est
annus secundum stellam que uocatur mars qui per actis
duobus annis completur. 7 XII. Duodecimus annus est
secundum stellam que uocatur iouis qui per actis duo
decim annis impletur. 7 XIII. Tertius decimus est
annus secundum stellam que uocatur saturnus qui per
actis XXX. annis impletur. 7 XIIIII. Quartus decimus
annus est secundum ebdomadas totius anni
id est quinquaginta duas qui habet dies 333 LXXIII. 7

XV. Quintus decimus est annus requies septimi anni secundum legem quo iubeatur populo dei arurali opere uacare. 7

XVI. Sextus decimus annus est species anni iubilei qui est

annus remissionis & l. annus impletur. XVII. Septimus decimus annus est qui uocatur magnus annus planetarum dum omnia sidera ad locum reuertuntur. ubi primu[m] statuta fuerunt. & d. XXXXII annis impletur. Δ.

Annus ergo solaris qui CCCXXV diebus & quadrante constat quot horas amplectitur. 3. Unq. VIII.

CCCXXVI. Δ. Quot punctos. DC. XXXX. V. C. XC. Δ.

Quot minuta. DC. LXXXVII. DCLX. Δ. Quot momenta. 7

DC. CCC. L. DCLX. Δ. Quot ostenta. DC. DXX. DCCC. LX.

Δ. Quot atomos. DC. Decies. nouies. centies. centum

milia & nouies centum milia & quater mille milia. & cccc. XXX. IX. 7

DE PLANE TIS ET ORIGINE NOMINVM EARVM

Δ. Quia de solaribus & lunaribus annis dicentis de annis quinq[ue]

XXXVII

planetarum adiunxisti. praeor ut ipsorum siderum

proprieta[m] non graueris explanare. DC. Septem

enim sunt planete quae aduerso cursu contra mundum

feruntur hoc est sol. luna. mercurius. uenus.

mars. iouis. saturnus. Haec ergo cum sphaera

caelestis ab oriente in occasum seuergat recurrunt

orientem uersus per Zodiacum. 7 Et ut

sapientibus istius mundi usum est caeli temperant

uelocitatem. ne nimio cursus sui rotatu

preceperetur. Δ. Unde sol dicitur. DC. Quod solus int.

omnia sidera luctat. oriente enim sole cetera

sidera mox radios suos abscondunt. 7 Et ut qui

busdam placet ipse. lunae & stellis omnibus suo aspectu
tribunt ut lucere ualeant. quia non proprio sed mu-
tuato a solis lumine respondent. unde poeta ait. 7
Lucentemq; globum lunae titaneaq; astra sp̄s intus
alut; Δ. Unde dicitur luna. Ἰ. Luna dicitur quasi lucina
ablata media syllaba. 7 De qua uirgo ait casta fac lucina
sumpsit autem nomen per diuisionem a solis luce eo qd ab eo
lumen accipiat acceptumq; reddat; Δ. Unde dicuntur Stelle.
Ἰ. Astando quia fixae sunt semper in caelo nec cadunt. 7
Nam quod uidemus a caelo stellas quasi labi. non sunt
stellae sed igniculi ab ethere lapsi qui sunt dum uentus
alio modo petens. & herium ignem secum trahit.
qui tractu suo imitatur stellas cadentes. nam stellas
cadere non possunt immobiles enim, ut praedictum est
sunt. & cum caelo fixae feruntur. Δ. Si stelle in caelo
fixae sunt ut asseris unde planetae dicuntur. Ἰ. Pla-
netae autem solummodo non sunt fixae ut reliquae sed in
aere feruntur. 7 Dicte autem planetae a potes planes
i. ab errore. nam inter dum in austrum inter dum
in VII. trionem; Plerumq; contra mundum non numquam
cum mundo feruntur. haec & retro grada & anomala.
& anti grada & statua dicuntur. 7 Δ. Quomodo. 7 Ἰ.
Nam retro gradatio stellarum est dum stella motum
suum agit simul & retro submoueri uidetur. 7
Anomala dicuntur quando particulas addunt uel
detrahunt. 7 Anti grada t̄ praecedentia sunt dum motum
suum consuetum agere uidentur & tamen aliquid
praeter consuetudinem praecedunt. Statua dicuntur

quia dum stella semper mouetur tamen in aliquib; locis stat uidet^r.

DE PLANETARUM CURSU PER SIGNIFERUM ET NATURA SIGNIFERI.

Ad quia audiunt dicentem planetarum transitum esse in Zodiaco ipsius Zodiaci proprietatem & cursum earum in eo rogo exponas; **ꝫ** Faciam; Zodiacus t^r signifer est circulus obliquus xii. signis constans per quem errantes stelle feruntur; Nec aliud habetur in terris quam qd illi subiacet; Reliqua apolis squalent; Est autem signifer. ecc lxxv. partibus & quadrante unus partus peacti ambitum longus. & xii. partibus latus pertransuersum; Venetis autem tantum stella excedit cum binis partibus; Luna quoq; per totam latitudinem ei uagatur sed omnino non excedens eum; Ab his mercurii stella laxissime ut tamen exuodens partibus. tot sunt enim latitudinis ut diximus non amplius octonas per erret. nequaquam equaliter sed duas medio eius & supra.iii. infra.ii. sed in medio fertur inter duas partes flexuoso draconum meutu inaequalis; Martis stella.iii. medius iouis media & super eam duabus. Satur duabus ut sol.

DE DUODECIM SIGNIS.

Ad Signa autem Zodiaci uellem ut ediceret unde traxerint nomina; **ꝫ** A causis ergo annalibus t^r gentium fabulis nomina sumpserunt signa duodecim; Nam arietem martio mense ppt^r hammonem iouē tribuunt. Unde & in eius simulacro arietis cornua fingunt. Taurum ap^reli propter eundem iouem quod in bouem sit fabulose conuersus; Castorem & pol lucem maio ppt^r insigne uirtutis; Porro cancerum.

xxxviii

xxxviii

iunio quando sol ad inferiora redit quod cancer
impulsus retro cursum dirigere solet; Leonem
quem occidit hercules iulio ppt' iun feruoris
ad signant; Virginein augusto quod tunc ex h'usta
caloribus tellus nihil pariat; Libram sept' ob equali
tatem diei & noctis; Scorpionum & sagittarium
equinis cruribus deformatum ppt' fulmina mensum
ipsorum; October & nouember accipiunt; Capricor
num decembris pp' capram iouis nutritam. Cuius
extrema piscis similia pinguntur quod huius mensis
ultima sint pluualia; Aquarium ianuario; Et eo
piscis obmensis imbriferos tradunt; Singulis autem
signis xxx partes. Tercie uero decades putantur
eo quod sol xxx diebus & x semis horis percurrat
amedio mensis id est xii. kalendarum die semper
incipiens; Vnde & quibusdam ueterum placuit
sequentis mensis esse signum cuius ad usque medi
etate unum quodque pertendit ei que adscribi
sicut ille qui uersibus inde cecinit heroides ita.

Respicis apriles aries fruxee kalendas. Maius
agenorei miratur cornua tauri. & cetera eodem
modo. Sunt autem hae signatae magnitudinis
ut non minore quam duarum spatio horarum torri
t occidere. t de loco possint moueri.

· XL · **DIMONSTRATIO SIGNORVM PER SOLIS CURSUM**

A Vellem quide ut aliquam notitiam mihi incederes.
Nottia ergo horum signorum melius ac conlo
quente. & digito demonstrante quam ascribente

percipitur. Quia per stellas incis dispositas notabiles
 fiunt. & haec nisi ab eo quia astronomiae disciplinam.
 Et siderum loca intumare ac demonstrare nouerit.
 nullatenus ediscipulenter quaeunt. Sed horum tamen
 signorum curiosus inquisitor potest aliquam accipere
 notitiam. si diligenter solis ac lunae incis ob
 seruariet cursus. aditus. & recessus. Siquidem sol
 moratur transiens in uno quoque signo xxx. dies
 x. horas ac semissim. Ac deinde in aliud ingreditur
 signum. Quod similiter in xxx diebus & x. ho
 ris ac semisse pertransiens tertium intrat. Si que
 illud signum quod diem pridem reliquerat. stellis
 & parentibus a oriente ante aurora exortum no
 tabile reddet. Sunt quidem tria signa semper circa
 solem diurno lumine plena. i. hoc quod nuperrime
 ipse reliquerat. Et ipsum in quo praesens est. & illud
 in quod proxime ingressurus est. Luna quoque similiter
 suo cursu signa demonstrat. Nam ipsa binis diebus
 & semis horis ac bisse unus hore singula signa plabitur.
 Et si calculator ueraciter argumentum quod de eius
 transitu per signa factum est perdisce. poterit
 ex eius statu signorum conicere loca.

DE LUNAE CURSU PER SIGNA

Ipsum argumentum uellem ut mihi edisseres. D.C.
 Luna cotidie quatuor punctis siue crescent. A sole
 longius abit. Seu decrescens soli uiciniore quam
 pridie fuerat redditur. Singula aut signa decem
 punctos habent idest duas horas sicut superius

xli

anmonuimus. U. enim puncti in luna horam faciunt.
Et ideo si uis scire in quo signo luna est. Sume lunam quam
uolueris ut pote quintam multiplica per .iiii. fiunt .xx. parte
p .x. bis deni uies duob; ergo signis quinta luna semp a sole
distat. Item sume octauam lunam multiplica p .iiii. fiunt
triginta duo; Parte p .x. ter deni trices & remanent duo
trib; ergo signis & duob; punctis octaua luna semp a sole
durunt. Duos aut punctos .vi. partes intellege. i. quantum
sol in zodico. uidelicet; conficit itineris; punctus siquidem
habet .iiii. partes quia signumq; .x. punctos .xx. habet
partes. Et ne supitio tibi forte argumenti fallentis inci
dat. quare addiametrum celi quod quinta decima luna
tenere nemo quid uideat. Multiplica .xii. per .iiii. fiunt .Lx. parte
p .x. sexies deni sexies sex enim signis .xii. luna semp id est dimi
dio sphere celestis a sole discernit siue ante seu & retro respexeris.
Deniq; orbe lune quotiens plenissime est Contra solem cornu sob po
situm humile uidelicet; sole sublimi. Et sublimem humili quia
nimirum cum sole aestiuum tenente circulum plena est.
Ipsa tamen & brumalem. Cum sole de uero in brumalem
plena est ipsam solsticiali scandere circulo nox longissi
ma p dicit; At cum iste hoc equinoctium impleri lumio
rum illa alterum seruat. Et quot partibus sol equinoc
tium. ut solsticium quod nuper tunc huius traueat
transit. totidem partibus luna plena uel equinoc
tium. uel solsticium. quod contra est patet esse
transgressa. Δ . Post quot dies sol illam partem
caeli conscendat ad quam luna in perueniet.
Et Mense toto & diebus sex;

ARGUMENTV ET INVESTIGANDV LUNE CYRSV

Δ Ostende mihi quomodo &c. Sol igitur cotidie partē
 unam zodiaci sui complet. neq. enim aliud partes zodiaci
 quā cotidianos solis in orlo sentire debem^{us} pgressus. Lun^{is}
 cotidie. xiii. partes. eiusdē zodiaci. conficit hoc ē punie
 tos. iii. et unam partē. Et qā illa xiii. partes. solūm
 complet. Inde fieri ut supra docuim^{us}. non plus cotidianos pgr^{ess}
 su a sole quā quā ē nis punctis. hoc est duodenis partib; elonget^{ur}.
 p orat ergo lunam ubilibet computare uoluerit ut puta in ietia
 nuarius primū. hanc ubi primū noctem diemq. transegerit
 illū celi locū tenet. quem sol xiii. eidem m̄sis die cōpleto.
 ubi secunda ē multiplicā ii. per iii. fiunt viii. Itē ut de
 punctis ad partes p uenas multiplicā viii. p tria fiunt xxiiii.
 illam ergo celi partē tenet lun^a secunda viii. non sūm.
 quā sol xxiiii. ab hinc die confecto. ubi uero tēcia ē multi
 plicā iii. p iii. fiunt xii. partit^{ur} p x. decies assē decus
 cerem^{us} nēre u puncti idē vi partes. illā ergo celi partē
 tenet lun^a iii. in iii. non sūmarias. quā sol m̄se toto. et
 dieb; vi. post tercium non sūmarias ianuarius exactis. i. sexto
 post tēcium non sūmarias februiarias die ēsummo. et ut ad summā
 perueniamus. Sume tē cesim^{us} lun^a in quā tunc fit
 tēcia hē feb^{ru} multiplicā p iii. fiunt cxx. partit^{ur}
 p x. duo decies den. cennies. illa celi parte luna
 tē cesim^{us} cur sit. quā xii. m̄sibus exactis. i.
 tota anni circulo transacto. sol ob tenuit^{ur} est.
 Et notandum qd x semis horæ quæ extra tricenis
 partes unius quoq. signos qā plen^{us} partē. xxiiii. horarū
 reddunt simul ēputari negligunt^{ur} sed infra p dictū

numetum xii. in sium conprehendunt.

xliii. **V**ellem ut per argumentum aliquod mihi intus res. quomodo possim conprehendere quot horis per singulas noctes sua aetatis lux luceat. &c. Si vis scire quot horas luceat lux. quelibet tenebrarum lunae de qua inqris multiplici annu. quod lux in punctis lucet. Adicit q. hic numero rus a secundalun. cotidie usq. ad plene lunum. Detrahitq. parib; de hinc spaciis in deminutione luceatq. parimodo lux p^m et xxx sexta cxxviii. Et ideo si vis scire uelis. ubi gratia q^{te} horis luceat lux quanta multiplica v. p^m sunt xx. partite p^v. quae q^u sunt xxiii. horas luceat lux v. similiter xxv. ite si vis scire q^{te} horis luceat lux x. multiplica x. p^m sunt xl. partite p^x. octies q^u sunt xl. octo horas luceat lux x similiter et xx. **DE MAGNITUDINE SOLIS ET LUNAE.**

xliiii. **D**e magnitudine solis et lunae uelle ut aliqua diceres. &c. Solis igne dicunt aqua nutriti multoq. hunc lux amplio rem. Lunae uero terra et maiorem. Unde et cunctis unius magnitudinis appareat. Qd enim sol cubitalis uidetur annu celsitudinis distantia facit; Alioquin maior indis oriens. Et brittanus apparere occidens. quicquid tura sit ignis motu quoq. huius calorem adauget; hic cursu uariante dies et menses tempora diuidit et annos. aerisq. temperiem accedendo et recedendo per proportionem dispensat. nec se per in his de moraretur locis. alia calor. alia frigus. absumeret.

xlv. **DE NATURA ET SITU LUNAE.**
Lunam non minui nec crescere dicunt sed a sole illustrari

a parte quā habet ad eum paulatim ab eo recedendo tē
adpropinquando nob̄ candidā partem reuoluere. tātā
et die quide crescente sup̄m̄ cerni nouā lūm̄ utpote
superiore soli. et ad aquilonia subeunte.

DE ECLIP SIN SOLIS SI VE LYNAE;

xlyi.

A Defectus luminis utriusq. sideris unde sit rogo ut edis
seras. ꝛc. Solē int̄ uentū lunā. lūz q. terrā obiec
tū nob̄ phibent occultari. sed solis defectū n̄ nisi nouis
sinz p̄m̄ ue fieri lūz quā uocant̄ cortū. Lunā aut̄ n̄ nisi
plenā. N̄ posse uero totū solē adimit̄ ris int̄ cedente
lūz. Si tā m̄ior ēet quā lūz. Omnib; aut̄ amissis
utriusq. sideris defectus. statutis dieb; horisq. subēra
nectari cum sup̄ne fiant ubiq. cerni. sed aliquando

p̄p̄t̄ nubila sepius globo t̄rre obstante conuēnitatib;
mundi; **UBI ECLIP SIN NON SIT ET QUARE;**

xlyii.

D defectus solis a lunā uesp̄tinos orientis incolae non
sentiant. nec m̄tatinos ad occasum habitantes ob
stante globo t̄rarum. Neq. enim nox aut dies
quāuis eadē toto orbe simul est obpositus globi noctū
aut ābitudinem adferente. Tempore enim alexan
dri m̄gnū lūz defiebat in aethiopia hora noctis secunda
eadēq. in sicilia exor̄ens. Et solis defectum qui fuit
ipsa no. Et fronte regio ē silib; . ii. hēt m̄i cāpana
hora diei int̄ vii. et vii armenia int̄ x. et xi sensit;

DE IN DICIO ET QVA LITATE PLANETARVM;

xlyiii

A Dic mihi quo colore sint planetae si possum eas inde
cognoscere. et utrum mutent colores annon. ꝛc.
S uis quidem unicuiq. color est. Saturno candidus.

iovis clarus. mercurii igneus. lucifero gaudens. vespere
resplendens. Mercurio radians. Luno blandus. Soli
cumoritur ardens. postea splendens. Sed colores ratio
altitudinem te perat; siquidem earum similitudinem
trahunt in quatuor aere uenerunt sub cuncto. Tongunt
adpropinquantes utralibet alieni meatus circulus
frigidus in pallorem. ardentior in ruborem. uentuosus
in horrorem. Sol atque comitatus apsidum extremaque
orbis atra in obscuritate. Δ. Quo autem in locot
in quibus signis sunt in praesenti. ꝛc. Modo autem
idem anno dominicae incarnationis. Dcccc. xx. in
se uulio. N. a die in us est sol. in uicesima et octa parte
cancer. Luna in nona parte tauri. stella saturni
in signo arietis. iouis in libra. mercurii in piscium.
Veneris quoque. stella et mercurii qui iuxta solem
in luce diutius modosunt. N. apparet in quo
signo morientur. Δ. Cetera quoque sidera
quae extra zodiacum sunt peto ut breuiter enu
meres. Et quae ad extra parte ipsius zodia
ei quae ut a sinistra sunt edisseras. ꝛc. Sidera
cuncta planetarum tantum est centum et sex. laesa
tibi dictum est putare. sed quoniam nimium cu
riosus ad cetera signa quae per totam sphaeram co
lestis ambitum consistunt inquirendo progre
deris necessarium reor ut ipsius sphaerae situm
et naturam prius exponam secundum me iorum
sententiam breuiter. Et sic tuae in
interrogationi de ceteris respondeam.

DE NATURA CELI

XLVIII

Vtinam facias. M. celum subtilis igneque nature
rotundumq. & terre centro aquis spaciis
undiq. collectum est. Unde & conuexum mediūq;
quacūq. cernitur. Inenarrabili celeritate cor
tidie at cum agi sapientes mundi dixerunt.
Ita ut tueri & si non planetarum occursum moderaret;
Argumentosiderum nitentes quē fixo semp cursu
circum uolant; Septentrionalibus breuioresgiros
circa cardinem peragentibus cuius uertices
extremos quos circa sphaera uoluitur polos nuncu
pant glaciali rigore tebescentes. horum unus
ad septentrionalem plagam consurgens porcus
Alter diuexus maustros terreque depositus
australis uocatur. quem interiora austri
scriptura sca nominat; Inqua sphaera. V. circulos
esse sapientes mundi dixerunt;

..pb.anto

DE QVINGVE CIRCULIS MUNDI

LI

Quorum primus est septentrionalis
frigore inhabitabilis. Cuius sydera nobis nunquā
occidunt. Secundus solstitialis a parte
signiferi Excelsissima nobis ad septentrionalem

plagam uersus temperatus habitabilis
 Tercius equinoctialis medio ambitu signiferi
 orbis incedens torridus inhabitabilis
 Quartus brumalis a parte humillima signiferi
 ad austrinum polum uersus temperatus habitabilis;
 Quintus australis circa uerticem austrinum
 quater terra tegitur frigore inhabitabilis
 Tres autem medi circuli inequalitates temporum
 distinguunt. Cum sol hunc solsticio. Illum equinoct.
 Tercium bruma teneat. Extremi enim semper sole
 carent. Unde & arctic insula unius diei nauigatione
 ad aquilonem mare congelatum inuenitur.
 DE HIS SIGNIS STELLARUM QVAE
 EXTRA ZODIACUM SUNT

Δ **H**aec quidem probo & cum gratia accipio.
 sed de positione siderum sicut mihi promissisti per
 ut expleas. M. Sunt ergo signa extraea quae in
 Zodiaco consistunt. ut avari phenomena testantur;
 Numero xxx. quorum alia horoscopus ad septentrionem.
 Alia ad austrum sequestrat. Δ. Quae sunt illa
 quae ad septentrionem sunt. M. Dux uidelicet
 primum ursae hoc est helix quae & arcturus maior.
 & phenice siue cinosura quae & arcturus maior
 dicitur & draco qui continet utrosque arcturos
 helix subra uoluens caput & phenicis circum
 cingens caudam; Deinde hercules super anguem incipens
 genu flexu claua reiecta pelle leonis operitur dicitur

/ de his quae uidentur

Postea corona habens stellas viii. in circuitu positas;
 Tunc serpensarius qui & asclepius uocatur stans subra-
 scorpionem tenet serpentem in manibus. Item
 archas quidam bootes fertur esse custos plaustrum pre-
 cedit arcturum maiorem quem & ipse sequitur;
 Cepheus & aquila tunc splendidis stellis cas si opia
 & andromeda dinoscuntur; Deinde perseus & agator
 cum edis suis clarescunt; Bellorofons qq & del fin.
 cignus. & lyra suis in locis & trigon super caput aridis
 splendore notabiles sunt. A. Que sunt illa que
 zodiacus ad austrum sui secludit. M. Orion scilicet
 & conicula lepus & argo. Cetus & eurus qui & eridanius.
 cui subiacet stella que dicitur canopus splendens quae
 timonem narius tangit piscis magnus qui & auster dicitur.
 Sactarius centaurus cum bestia quam manu tenet;
 Serpens super suam caudam coruum sedere dicunt. & in
 medio urna asserunt; Vltimus omnium anticanus est
 situs subiemnis. & ideo anticanus uocatus quod contrarius
 sit canis. & imma gentiliu stultia quod sidera que deus
 ad honorem nominis sui creauit. & in celestibus constituit.
 ea ipse secleratis hominibus & brutis animalibus
 inter creatas adscripserunt. preter hec omnia
 & lacteus circulus est figura candidior per medium
 celi uerticem quem uulgo dicunt ex plenitudine solis
 meo currentis ita fulgere. sed frustra cum ab illo
 numquam nisi in parte sagittarii uel geminorum tangatur
 in quibus candidum circulum signifer cingit.
 A. Adquid ergo hec sidera legentibus pderet & in quo adiunxit

computistam. M. Ad dinoscendum ergo horas nocturnas non parum adiuuant calculatores. nec non & uatoribus & nautis ualde necessaria sunt. qui obseruant colores earum & cursus; Et futuram tempestatem seu serenitatem inde coniciunt.

[Lii]

DE COMETIS

A Cometas ergo audiui quasdam stellas nominari. sed has innumeraudo stellas pretergressus es; M. non enim quasi obliuiscendo illas pretergressus sum. sed ordinem seruaui. ut de eis seorsum dicerem. quarum qualitas & cursus ac ceteris stellis separata est; Cometes quoque sunt stelle flammis crinitae repente nascentes. regni mutationem. aut pestilentiam. aut bella. uel uentos. estusue portendentes. quarum aliae tenduntur errantium modo. aliae immobiles herent. Omnes fermae sub ipso. VII. trione. aliqua eius parte non certa. sed maxime incandidae. quae lactei circuli nom. accepit. breuissimum quo cernerentur spacium. VII. dierum adnotatum est. Longissimum. lxxx. sparguntur aliquando & errantibus stellis ceterisque crines. sed cometes nunquam in occasura parte celi est. *vero*

[Liii]

DE SOLSTITIIS ET EQUINOCTIIS

Postquam de stellarum situ & ratione satis dixisti. necessarium reor. ut de maximis luminariibus. id est sole & luna adhuc referas. & ostendas ubi equinoctii & solsticii proprius locus sit. M. Solsticia apud plerosque bina putantur. hoc est. VIII. & unius & duas

24
similiter. & equinoctia bina id. viii. k. april.
& octo. octauis scilicet imp. tab. capricorn.
& cancri. ariovis. & librae. Verum
quia sicut in ratione pascale didicimus
equinoctium uernale xii. m. kalendas
die aprilium cunctis orientalium

fontibus & maxime egyptiorum quos calculan-
di esse peritissimos constat specialiter annotatur.

Ceteros quoque tres articulos temporum putamus
aliquando priusquam uulgaria scripta continere esse
notandos. Ut enim de equinoctio uerno quod
caput esse memoratum. iii. mutatio num. annaliu
mundi origo docet. breuiter loquamur. Regula
tenet ecclesiasticae obseruationis auctoritate confir-
mata concilio. Ut pasce dies ab xi. k. april.
usque in septimum k. mai. inquiratur.
Item catholice institutionis regula
precepit ut ante uernalis equinoctii
transgressum pascha non celebretur.
Quingitur octauo kalendas aprilium
die putat equinoctium. Necessse est
idem aut ante equinoctium pascha cele-
brari licitum dicat. Aut ante septimum
kalendarum aprilium diem pasce celebrari
licitum negat. Ipsum quoque pascha quod
dominus pridie quam pateretur cum discipulis
fecit. Aut nono kalendarum aprilium die
non fuisse aut ante equinoctium fuisse e firmat.

Non enim nostri tantum temporis sed etiam
legalis & mosaica decernit institutio.
Non ante transcensum huius equinoctii
diem festum paschalis esse celebrandum.
Sicut attestante anatholio euidenter
doctus filo & iosephus. Sicut eorum
antiquiores agathobolus & abeo eruditus
eruditus aristobolus ex pane adaquinius & cum
lxx senioribus quibus si fuerunt a pontificibus
ad ptholomeum regem ebreorum libros
interpretari iugre cum sermonem. Quibus
multa ex traditionibus mosi proponenti regi
percontantique responderunt. ipsi quoque
cum questionibus exodi exponerent dixerunt
pascha prius non esse immolandum quam equinoec-
tium uernale transire. Unde nos necesse
est obseruandam ueritatis regulam dicamus
aperte & pascha ante equinoctium tenebrasque
deuictas non immolandum. & hoc equinoctium
xii. kalendarum aprilium die ueraciter
adscribendum. Sicut non solum auctoritate
paterna sed et horologica consideratione
docemus. Sed & cetera tria temporum huius
modi confinia similitudine aliquot diebus
ante octauum kalendarum sequentiarum
essenotanda. Igitur sicut supra
de iiii. uicissitudinibus diximus ita & nunc
de istis iiii. terminis dicimus quia a xii. Kal.

quod est æquinocetium uernale usque in xiii. k. iul
sunt dies x. & r. axi. k. iul usque in xiii. k. octob
similiter x. dies & iul. axi. k. oct. usque in x. k. ian.
similiter sunt dies x. & unus axi. k. ian. usq. in xiii.
k. april. similiter sunt x. & i. sunt omnes simul dies. ccc.
lxiii. & remanet dies unus de anni circulo & u. hore
que per unumquemq. annum ppter rationem bissexti
ad crescere probantur. Que si diuidantur per iii.
partes & fuerint adiecte partibus supertribus.
erunt unicuiq. parti dies x. & unus & vii hore & dimidia
hora. sed notandum qd æquinocetialis dies omnimundo
equalis est. Vario aut lucis incremento in merore longissimi
dies xii. horas æquinocetales & octo partes unius hore
colligit. Alexandria uero xiiii horas italia. xv.
britannia xvii. ubi estate lucide noctes haud dubie
testantur. Id quod cogit ratio credi. Solstitia uero
diebus accedente sole propius uerticem mundi angusto
lucis ambitu subiecta terre continuos dies habere
senis mensibus noctesq. eduerso ad primum remotum
quod fieri in insula thilepithes mansiliensis scripsit.
Sex dierum nauigatione in septentrione a brittanna
distante.

A DI BISIXIO IN SOLIS ET LUNAE CURSU
Bissexti rationem rogo ut edicas mihi atque edisseras.
M. bissextus ex quadratis ratione per quadriennium
conficitur dum sol ad id signum ex quo egressus est
Non inter centis lxv. diebus sed quarta diei parte
subiecta reuertitur. Verbi gratia. Si uinc æquinocetiale

celi locum sol oriens intrauerit. In hoc anno
sequente meridie tertio uespere quarto medio
noctis quinto rursum in exortu reuertens
necessario diem premonet augendum
nisi forte non addatur per trecentos lxxv. annos
equinoctium uernale primari die proueniat.
Quem egyptii anno suo expleto id est iiii k septembris
romani vi k marci unde & nom accepit interponunt.
Breuiori autem & uulgari ratione bis sextum retardatio
generat solis non ad eandem lineam peractus ecc
lxxv diebus plene redeuntis. Quem si uer bigraia
in equinoctio uernali quod iuxta egyptios ix
Kalendarym aprilium die prouenit surgentem
in medio orientis diligenter adnotaueris. Hunc
anno sequente die uidelicet eodem inferius oriri
aliquanto. & tertio iiii. quinto que anno eandem
diminutionem intentionem augere reperies ut nisi die
ante sup adicias xi k april equinoctium facturis amo
dio surgat orientis. euidet scilicet tarditate uiceteris
seruaturus ex ortibus. Annuquid in luna cursu quadran
tis rationem obseruare debem. M. Debemus unq quia
silunq quadrante accommodare negaueris. sed bis
sextali anno eiusde quantitatē in sem lunare feb cuius
& ante solebas aptaueris. Et pfecto ut ex quap tadei
ma luna paschalis eiusde anni pridie qua debuerat adue
nit. Ideoq paschalis ratio uicilla & totus mox anni cursus
tridubis statusq ille sep inuolabilis circuli decem nonien
nalis magis magisq turbatus cūstat. Quare oportet

ut sicut dictante quadrantis ratione quarto anno que
bissextile dicimus unū diē solari adiciam anno. Similiter
lunari unam diem adiciam. eamq. lune mensis februarii tribuam.
siue illam ante intercalatū quadrantem seu postmodum
terminari cōstat. Vt ceteris annis xxviii dierum. Anno aut
bissextile cum triginta computet. Ipse q. annus si cōmunis sit
cum ccc lxxxv cōpleatur. Sic q. si & in una eadēq. sexta kēdas
martiorū luna & sole & in luna numerus geminē. Vt
in presenti anno. uerbi gratia sexta septimāq. ponem feruā
ita ibidē sexta septimāq. ponam lunā. Hic sēp industria
pungilēs. ut cū lunā m̄sis februi. in anno bissextile xxx ha
se fecerim. Indieb. tūn kēdarū martiarū excepto solū xmo
circuli decemno ualis. anno. ipsā quā d. ante c. suetudine
seruetate. Quib. aut quantisue tēporū partibus
idē lunę quadrans ad crescat maiore questu indige.
Namq. cum ipso quadrante etiā crebra embolismo
interruptio & saltus quoq. ratione tota discursus
lunaris mensura ad parum ne dinosci queat opsis sit.

cu ccc lv dieb;
si embolismi.

LV. ARGUMENTVM AD BISSEXTIVM IN VENIENDV

A Vellem ut aliquot argumētū mihi dares p qd scire posse
utru bissextilis ann' fieret. antea p parationis bissexti.
M Si hoc nosse desideres sume annos ab incip. natione dñi quot
cūq. fuerint ut puta in p̄senti. dccc xx hos partire p̄m. quia bissext'
p̄uor. annos pactos int̄ uenit. Quāt ergo cē dccc quater vxx
& quia nihil remana. xvi ē bissextilis. Si ergo unū remanserit
prim' est ann' p̄parationis bissexti. Si duo secundus. Si tres tertius. De saltu lunari.
A De saltu lune posco ut similē m̄hi rationē pferas sicut
et de bissexto fecisti. M Saltu lune locū & hora cicior incensionis

eius p̄viii annos efficit. Quāvis etiā quidā singulas
lunas xxviii semis dieb; cōputantes incensio nesecū
medio diei & medio noctis sep̄ alt̄ nent. Nūm hoc tam
ueritate naturę sed calculandi facilitate inquis. Nā si
naturā queras. luna primū sis. quę nunc uerbi gratia
meridie & secūm di. quę nunc in medio noctis accenditur
anno futuro hora & x̄ mōm̄tis & dimidiū mōm̄ti & xviii
parte dimidiū mōm̄ti ante mediū diei ut noctis inlustret̄
Nec tam hac distinctione ad certū ēbulismi cōmunis sanq;
t̄minū sed ad equā diuisionē xviii. tendit annorum
Sicq; p̄xviii annos lunaris accensio sese p̄occupando unū
diei spaciū amittens ultimū dec̄ en nouennalis celi
annū ece Lxxx in dieb; facit cōputa. r̄i. Qd̄ si facere
nec legas p̄xv. decennouales ciclos xvma. luna ubi prima pu
tat̄ p̄ocurrat. A Quartū muno anno ad crescit de saltu luna
r̄i. M̄. Hora & uir̄ punct̄ & xviii pars uir̄ puncti siue alio modo
dicas hora & x̄ mōm̄ta & dimidiū mōm̄ti & xviii pars dimidiū
mōm̄ti sic supra ostendim̄. A Quartū muno m̄se lunari. M̄. Quat
tuor mōm̄ta & v̄ ostenta. In uno quoq; m̄se quattuor mōm̄tis & v̄
ostentis desit. qd̄ uia lunatio ad xxviii dies & c̄xi horas plenitu
dine n̄ pueniet. & in dimidiū lunari m̄se. duo mōm̄ta & duo ostenta
& dimidiū ostentū. A Vbi ergo locus istius saltus est. M̄. Aliquib; ergo
x̄u calendariū ap̄ritū die uidet̄. uino reddendū p̄p̄t̄ origine ēditionis
siderū in luna m̄sis marti quę cōstit̄ die uicesima nona dehinc
uertat̄ in nouā. Sed s̄ quib; hoc nobis in luna. no uēbri m̄si augendū
magis autument. quaten̄ huius modi impedim̄tis cū p̄cedentis
anni fine absolutis nouū dec̄ uero annū libro possint cōputo
ingredi iuxta cōcēplū uidelicet egiptiorū quib; hoc penultimo

annis suis mense qui est noster uisus facere prohibent. Sed siue hic siue
illuc siue alibi feceris necesse est ibidem in fallor tres pariter menses
unde tricenorū computare dierū.

Decenno uennalis ergo circuli ratione
quis altū lunare gignit & lunę cursum ordinat uellē m
ate audire & argumento conicere. M. Circulū decenno
uennalē ppter xiiii lunas paschales micena synodus instat^{aru}
eo qđ ad eundē annis solaris diem unaqueq; luna pxxviii
annos in terrali cursu redet quid diuidit in octo adas &
endecades hoc est in octo & xi annos. Octo enī annis lunares
& tot idē annos solares duob; tantū dieb; transcendit quorū
alter ad explemētū occurrit endecadis altē ratione saltus
absumitur. Alioquin endecas solaris uno die transcendit &
lunare licet quidā uolent hos dies ex bis sex octis octo annorū
implere nitantur cū bissextilis soleat in mense februario soli
supersus & lunę futuro tēpori nihil p iudicare & ipsi nullū
endecadi bissextilū addant. intergo aptius dicā duo lunę dies
qui sup sunt in octo adas duos quides in endecade cōplebunt.

Si ergo uelis arguēto agnoscere quot sit annū circuli decenno
uennalis sume annos ab incarnatione dñi quot fuerit & unū
sep adice hos partire pxxviii qđ remanet ipse ē annū dñi
decenno uennalis. Similiter remanserit nouis decimū est
uerbi gratia ut in p̄sentis dcccxx. his adice unū quia
in secundo anno circuli decenno uennalis dñs incarnatus
est & fuit dcccxxi hos partire pxxviii quadragies deni
& noueni dcc lx hē ter deni & noueni Lxii qui superiori

numero copulati efficiunt numerum decem & sex
æquia uero annis quibus numeri remanent quartus
annus est circuli decennouennalis.

Quid de communibus annis & embolismus
dicis expecto. M. Diuiditur autem circulus idem in
bolismos annosque communes quos hebreorum quoque pris
corum auctoritate constat obseruatos. Communes autem
annos id trecentos & lxxi dies xii embolismos autem
id ece lxxxviii dies continens vii. Primus namque & sextus
annus sunt communes. tertius embolismus iiii utique
communes. Sextus embolismus. Septimus com
munis. Octauus embolismus. nonus & xii communes xiii
embolismi. xii & tertius decimus communes. iiii decimus
embolismus. quintus & sextus decimus communes. vii decimus
embolismus. Octauus decimus communis. Nonus decimus embolis
mus. Quinque itaque sic & supra dictum est ab exordio primum
que hebrei nisan uocant hoc est ab æcenfione lune paschalis
inueni sumus. Cuius exordium mensis hac regula debet obserua
ri. ut nū quā luna pasche xiiii a uernū pcedat æquinoctiū
Sed ut in ipso æquinoctio hoc est xii & darū apertū die tertiū
gresso legitima pcedat. Embolismorum autem sic diuisionis aut
istatū probat existere. quod annosque communium uidentur da
na supplere quatenus ad solare tempus lunaris exsequat occurso
Quāuis enim solis annuum cyclū p singulos menses luna circueat
tam ei pfectione xii suis mensibus implere nō ualeat. Denique
in annis communibus ad ratione solaris anni xii dies lune decem
cernuntur. in embolismis uero x & vii diebus eundem annū uidet
solare luna transcendere & hebrei quidem qui solos lunares
in lege nō uetant & obseruabant menses iuxta naturalem

lunę cursum tricens unde tricenisq; dieb; cōmunū annorū
m̄ses duo denos explicabant. Et t̄ciot̄ secundo ubi decebat
anno t̄ciū decimū in fine anni m̄sem xxx dieb; adponet̄
ēbolismū. Porro romanz q̄ dispares habet̄ m̄ses n̄ uno quolibet
in loco ēbolismos cōputando im̄ponere uoluer̄. Sed potius
ubi libet̄ in dies anni t̄porib; uiciniū congruū q; in kalendas
locū uenire potuisset̄. Primā igit̄ embolismos x lunā iur
q̄ decē bres secunda iii n̄ septēb̄ tertia prid̄ martias quarta
prid̄ n̄ decēb; quinta iii n̄ nouē bres. Sexta iiii n̄ augustas
Septima iii n̄ martias nasci dixer̄

Quia octo adēs & endecadēs m̄tione breuit̄ superius fecisti.
p̄vō plenius ut dicas ob quā utilitatē primitus talis diuisio
facta sit. M̄. It̄ qd̄ octauo & undecimo uidelicet anno luna
paschalis sup̄p̄mas suę natiuitatis metas subeat. & utrūq; eorū
insolito embolismis more unus cōmunis p̄cedat annū uel
certe quia antiquis uisū ē octo annos solares totidē
lunari b; annis dieb; numero equari qd̄ aberuditionibus
et uo sequente doctorib; expertū est nisi annus xxi diebus
nequaquā fieri possit. Ad indicū ergo utriusq; obseruationis
ogdo adib; est & endecadib; tota lunę digesta conuersio
Nigret̄ quondā quos & antiquissimi romanos xphibent̄
imitari cū ad lunę cursū adhuc annos cōputarent.
Octo annis cōmunib; paritione confectis embolismos
triū m̄sū sic enim octies undecī & quartā partē
uolueris supputare. xc dies hoc est tres m̄ses efficiet̄
Nec tam hac rationē ad statū ueritatis puenire potuerat
qd̄ uincūq; t̄nt calculanti & octo adis seu endecadis ad purū
liquebit̄ numerus ueritatē cōsideranti. Igit̄ numerus ipse pulsandū

est uidendūq. qđ octo anni solares habent dies excep-
tis bissextis. ii. dcccc. x. Octies enim trecenteni sexageni
& quini faciunt. ii. dcccc. x. Num lunares totidē anni uide-
quot habeant dies. Octies trecenteni quinquageni & qua-
trini faciunt. ii. dccc. xxx. ii. Adde x. trium mensium
embolismorū dies fiunt. ii. dcccc. xxx. ii. Sed duo qui-
mini habent in ogdoade solari duorū bis sextorū sicut
sup̄ ostendim̄ sperant adiectione suppleri. Videam̄
& endecadē utriusq. sideris si forte ibi sol bis sextile
querat auxiliū. Vtrumq. n̄ temp̄ necesse ē una regula
complectat̄. Undecies trecenteni sexageni & quini fiunt
iiii. dccc. x. Itē undecies trecenteni quinquageni & quaterini fiunt
iiii. dccc. xc. iii. Adde embolismos m̄siū dies ccc. fiunt. iii.
dccc. x. Tolle unū saltus diem remanent. iiii. dccc. x. Unde igitur
sibi opus abeat endecas solis subsidio bissextile ut additis
uidelicet duob; trib; dieb; lunare cōpensare sufficiat ende-
cadē. Non ergo duo dies qui in ogdoade solis a lunari ogdo-
de minus sunt duorū m̄skalatione bissextose sed duo se
magis dierū quim endecade ei a lunari plus sunt adiectione
supplent̄. Nec nocet qđ saltus lune quē qđcūq. in ogdoade dis-
initio ponunt in endecade ponendū memorauim̄. Vbi cūq.
enī int̄posueris. eodē int̄posita questio fine soluet̄ & habet
circulus decennouennalis m̄ses solares cc. xxviii lunares cc. xxxv.
dies exceptis bissextis iii. dcccc. xxxv. qđ ita apar̄. Nam
decies nouies trecenteni sexageni & quini fiunt. Ii. dcccc.
xxxv. Itē decies nouies trecenteni quinquageni & quaterini
Ii. dccc. xxxvi. Adde embolismos vii m̄siū dies cc. dccc. fiunt
vi. dcccc. xxxvi. sup̄trahē unū saltus lunaris diem & uno eodēq.

dierum numero solis & lune cursu decennouennale
ei clu includere pbabis. Itē ogdoas solis habet menses
xcvi. lune autē xcvi. endetas uero solis menses habet. cxxxii
lune autē cxxxvi. De numero dieſe ſupra dictu eſt

LXI DE ANNIS DOMINICE INCARNATIONIS

A Quia ergo decennouennalis circuli ratione coepisti
explanare pcor ut p singulos terminos eius plenā ra
tionē mihi reddas. & primū quid primus uersus
contineat edic. **M.** Primo decennouennali circuli
uersu tēpoſe ordo pſigitur quē greci calculatores adio
eletiani principis annis oſſeruare. ſed dionisiuſ uenerabi
liſ abbaſ romane urbiſ. & utriuſq. lingue græce uidelicet ac
latine n̄ ignobili p̄dituſ ſcientia paſchaleſ ſcribenſ articuloſ
noluit eiſ ſicut ipſe teſtat memoria impij & pſcatoris inne
ſtere. ſed magiſ elegit ab incarnatione dñi nr̄i ihu xpi
anno ſe tēpora p̄notare. quatenuſ exordiū nr̄e ſpei
nociuſ nobiſ exiſteret & cauſa reparationiſ humane
id paſſio redētoris nr̄i uidentiuſ duceret quū primo
ſuo circulo quingentiſimū triceſimū ſecundū dominice
incarnationiſ annū incipite ponendo manifeſte docuit
ſecundū ſuū circuli annū ipſū eſſe quo eiſde ſacro ſcē incar
nationiſ myſteriuſ coepit. **A.** Ipſiuſ ergo circuli quē fuit
cauſa componendi. **M.** Propt̄ ſoliſ luneq. conuentionem
quia enim lunaris circuluſ decennouennaliſ eſt. Solaris autē
xx & octo conſicit annis multiplicatiſ p ſe inuice ambobuſ
ſumma quingentoſ xxx & duorū colligit annorū. Qua tandē
replicata totiuſ ſolaris lunarisq. curſuſ ordo in ſe ſupueſtigia
reuoluit. ſimiliter decennouennaliſ lunarisq. cicli annū. Eiſde

epactas lune. Solis quoque dies concurrentes eundem quod xiiii
luna. eundem dominici pasche diem a luna ipsius ordine
restituens. quod ergo secundo anno circuli que primus dionysius
scripsit quingentesimo tricesimo tertius ab incarnatione
domini completus est annus. Series annorum domini manifestat. ipse
enim iuxta concursus et siderum ille in quo incarnari
dignatus est quia hic ii. annus decennouennalis octauus decimus
est circuli lunaris xi. epactas habens. V. concurrentes septi
mane dies. Luna pasche xiiii. vii. & aprilis omnia tunc
fuerunt simillima. & si esset quatuordecima pasche nunc ecclesie
usitato die dominico faceret. ipsa nimirum dies quomodo hic
adnotatum est vii. aprilis uenerit ad luna habens xvi. Denique
dionysius ipse nobis quodam modo tacite que dicimus in paschalibus
que scripsit argumentis ostendit. ubi ad inueniendum quot sit
annus circuli decennouennalis. sumere annos domini & prius
quam hos per & viii partiamur. & preceptum adicere significans
illo incarnato unum circuli decennouennalis. unum iam
fuisse impletum. A. Quot anni ab incarnatione domini
imperfecti edisserere. M. Dece. xx. ARGUMENTUM AD INVENI-

DLXII **P**roba ergo argumentum **IN DV ANNOS DNI.**

quod dicis. M. Si uis scire quod anni ab incarnatione domini
querere periculosum iudicium quod per incarnationem eius completi
sunt. Computa ergo quin quagies & iter xv sunt dec. xxv.
adde xii regulares quia quando incarnatio domini facta est
xii. annis de illo circulo iudicium in quo dominus incarnatus est
remanet xii ergo additis ad predictum numerum sunt dec.
& vii adde iudictionem quam cum quod uolueris ut puta presentis
annus xii iudictione fuerit dec. xx. iste est numerus

annorum dñi anno p̄senti. Cum autē ad plenitudinem circuli id est
ad x̄v indictionem peruenieris. i. semper adicere memento q̄p
circulos indictionū quaeris & sic annos dñi sine ullo errore reperies

QVOT SVNT ANNI DE PASSIONE DÑI

Quod sunt anni a passione dñi. M. DCC LXXXVII. habet enī nīfallor
aeternae fides dñm incarnē plusquam xxx. iii. annos usque ad suae
tempora passim̄ uixisse. Quia uidelicet annos x̄ fuerat baptizatus
xxx. sicut euangelista lucas testatur & tres semis annos p̄ baptisma
p̄dicauit. sicut non solum in euangelio suo iohannes commemorato rede
untis pascae tēpore p̄docet. Sed & in apocalypsi sua. Daniel quoque
suis uisionibus p̄phetice designat; quō igitur ut supra memora
uimus. d. xxx. ii. t̄pocius xxx. iii. ut ipsū illum quo passus ē dñs
attingere possis annum. sunt. d. lx. vi. ipse ē ergo annus domi
nicae passionis & resurrectionis annus tuus. quia sicut quingentesim̄
tricesim̄ t̄cius primo. ita quingentesim̄ sexagesim̄ sextus t̄cius gen
tesimo quarto per uniuersos solis & lunae concordat discursus
VBI PASSIO DÑI. PRIMVM CALEBRATA SIT.

Quo mense & qua die n̄sis creditur crucifixus & ubi resurrectio ei
primū celebrata sit. M. Hoc autē diuerse a patrib. iudicatum est
Nam q̄doctauo kalendariū apr̄t die resurrexerit. multorum late
doctorū aeclesiasticorū constat sententia diuulgatū ut beatus
hieronymus in mastirūlogio testatur dies viii. k̄ apr̄t hierosolima
dñs crucifixus est. & vi. k̄ apr̄t hierosolima resurrectio dñi
n̄ri ihu x̄pi celebrata est. Augustinus quoque in libro
de sc̄a trinitate quāto ita dicit. Octauo enī k̄ apr̄t conceptus
creditur quo & passus. ita monumento nouo quo sepultus
est ubi positus erat nullus mortuorum nec antea nec
postea. Conguit uerus uirginis quo conceptus est

ubi nullus seminatus est mos talium. Contra theophilus
 cesariensis antiquus uidebatur. uicinusq. apostolicus doctor in epistola synodica
 quam aduersus eos quidam lunarii cum iudeis pascha celebrabant. undecimbris
 palestine episcopi scripsit. ita dicit. & impium non est ut passio dominica
 tantum sacramenti mysterium foras longē excludatur. Passus namq. est
 dominus ab xi. k. aprilis qua nocte a iudeis est traditus & ab octauo k. aprilis resurrexit.
 Quomodo iudaeis foras terminum excluditur. Constitutumq. In illa synodo
 ut ab xi. k. aprilis usque in xi. k. maias pascha debeat obseruari. &
 in eodem libro superius scriptum ē. Nam galli quacumq. die oct. k. aprilis
 fuisset. quando christi fuisse tradebatur resurrectione. Pascha semp celebrabant.
 Et ideo circulis beati dionisii apostoli. si quingentesimum sexagesimum sex
 tum ab incarnatione domini continget annum. quanta decima lunam
 in eo viii. k. aprilis quinta feria repperies & diem paschae dominicam
 vi. k. aprilis luna septima dec. A go dō gratias quia qd. querebas sic ipse p
 misit te inuenire donauit. Nā qd. dominus x. ma luna fr. vi. cruce ascendit
 & i. sabbato hoc est die dominica resurrexit amos tuus. nulli licet
 dubitare catholico. ne legi quae agnū pascale xiiii. die primi mensis
 ad uesperā immolari precepit parit & euangelio. quod dominum eadem
 uespera tantum a iudeis & mane vi. fr. crucifixum ac sepultū. Prima
 sabbata resurrexisse phibet. uideat incredulus. si uero annū qualem
 querebas. in loco quē putabas inuenire n. poteris. t. chronographos & inu
 riae tuae potius tarditati culpā adscribe. Iamū diligentissime cauens
 ne chronichos scripta defensando interminabile legis t. euangelii te
 stimonium uidearis impugnare.

IN ADVENTU DNI
 NUMERVS ANNOR. AB INITIO MUNDI USQ.

Quot anni ab initio mundi usq. in aduentū christi. M. Secundū hebraicam ue
 ritatē anni. iii. Deccc lvi. Secundū uo lxx interpretis anni x. c. xc. viii.
 Colliguntur aut. anni omnes a creatione primi hominis usque in septi

num annuum hludowici imp̄ s̄d̄m̄ hebraicam ueritate. iiii Dec. lxxvi.

Secundū quoq. lxxvi. x & viii. DE INDICATIONIBUS

Quid in secundo tractatu circuli decennouennalis continet. M. Indictiones. xv. annos. & circulus in sua semp uestigia reducat. A. Unde uō hac pri-
mum indictiones & pp̄t quid ordinatae sūt. M. Antiqua romanose
industria comperim̄ eas ad cauendū errorem quid temporibus forte
oriri poterat institutis. Dum enim uerbigratia quilibet imp̄ medio anni
tempore uita regno decederet. poterat euenire ut eundē annū un
historicus eidē regis temporib. eo qd̄ ei p̄st̄ regnaret. Alter uero historicus
eundem successorū illius potius adinulandū putaret eo qd̄ hic p̄st̄
aequae ei haberet in regno. Verū ne huiusmodi dissonantiā error
temporib. inolefceret. statuerunt indictiones quib. utq. scriptor immo
& iā uulgus om̄e temporū cursū facillime obseruaret. quas p̄ facili-
tate quoq. calculandi. xv. esse uoluerūt ut planissimo numero & ad
multiplicandū promptissimo. compendiosius transacti temporis
status in memoria possit reduci. Quidā aut̄ putant quia quondā in re-
publica p̄ censū quinto annū pactū urbs roma lustrabat ad indiculū
ternae lustrationis & census. Indictiones esse conditas. Incipiunt aut̄
indictiones ab oct̄ k oct̄ ibidēq. terminant̄

ARGUMENTUM DE INDICATIONIBUS

Argumentū aut̄ ad inueniendas ipsas indictiones uolo ut m̄h̄ cōponas.
Si aut̄ uelis arguim̄o cognoscere quota sit indicio sume annos dñi. quot
eūq. fuerint. ut puta in p̄senti. Dcccxx. adde regulares. iiii. quia quando
Incarnatio dñi facta ē. iiii. anni de illo circulo indictionū qui tunc fuit
precesserūt. Quib. additis ad priorē numerū. fiunt simul anni Dccc
xxiii. hos diuide p̄ xv. Quinquages & quat̄ quindenī faciunt Dccc
x. & remanent xiii. xiiima est indicio anno p̄senti.

DE PACTIS Lustris

O epactis ergo lunariibus iam nunc reor te perusade ut dicas; Ne ista itaque
 quia etiam prefati circuli linea continet epactas lunares. quae adcur-
 sum solis annuatum undenis diebus ad crescere solent. Inde quippe epac-
 tae graeco uocabulo id est adiectiones sunt dictae. quod per annos singulos
 xi dies non ut de sumus decumulentur augmētō. tēte quia ad inueniendās
 quotae sunt lunae kalendae. seu. p totū adieciuntur annū. Et quidem p
 totum annis uestientis orbe. suas quaeq. dies habet adiectiones lunas
 xi. Nam uerbi grā. si hodie cū scribo in xi k aug. vnum ē luna
 Post annū in p s k. octauadecima ē. Post duos annos xxviii
 Nec eadem huc quae nunc ē. priusquam x & viii annorum p aeto
 circulo redit. Sed pprie quae in circulo decennouennali annotat
 sunt epactae lunam quota sit in xi k apr. ubi paschalis ē festi prin-
 cipium signant. Hanc pfixā sui cursus regulam semp obseruantes. ut
 quoties minorē. xvi^{no} numerū habent. paschale lunā preferant. quo-
 ties autē maiorem. insequentē lunam pascha querendū demon-
 strant. quia nimirum lunae paschalis plenitudo. nō equinoctium p-
 ire. sed sicut in principio creaturae ordinatū ē sequi potius debet.

ARGUMENTUM DE EPACTIS

Argumentū de eisdem epactis inueniendis dicto M. Si uis cognoscere
 quotae sint epactae. Sume annos dñi quot fuerint. ut puta in p s entis
 anni xiii indictione Dccc x pasture p x & viii. quadragies
 & t den et nouem. faciunt Dccc x et vii et remanent. iii.
 illud item p x multiplica. quia undenario numero epactae
 crescunt. fiunt xxxiii. tolle xxx & remanent. iii. iii. epactae
 sunt anno p s entis. quando autē equā diuisionem annorum
 dñi numerus recipit nullae sunt epactae

DE REGULIS LUNARIBUS

Illi ergo numeri qui p singulos menses epactis lunarib. associantur

unde originem sumpserunt. M. Ex consideratione lune quæ eo anno
 quo nulle epactæ sunt. Aliquam in kalendis mensium necesse est
 habeat ætatem. Primo ergo decennouennalis circuli Anno In
 quo nulle sunt epactæ. In kalendas ianuarias. viii est
 luna. In k̄l febr. x. In k̄l mar̄ viii. In k̄l apr̄l. x.
 In kalendas maias xi. In k̄l iun̄ xii. In k̄l iul̄. xiii.
 In k̄l auḡ. xiiii. In k̄l sept̄. xvi. In k̄l octobr̄. xviii. In k̄l nov̄. xviij.
 In k̄l decembr̄. xviii. Hos tibi numeros pro regularibus singulorū
 mensium sume. quib. annuas addens epactas. lunam quota sit per
 k̄ quasq. sine errore reperies. Si enim uis scire quota est luna
 in k̄ ianuar̄. anno secundo circuli decennouennalis. tene viii.
 regulares adde epactas xi. fiunt xx. vicesima est luna. Si uis
 scire quota est luna in k̄ iun̄ anno tertio tene regulares xii. Ad
 de epactas anni illius xxii. fiunt xxxiiii. tolle xxx remanent. iiii.
 est luna in k̄ memoratas. Δ. Numquid hæc regula argu
 menti fixa manet p̄ totum circulum decennouennalem. M. Manet
 p̄ter annos. iiii. in quib. idem argumentum stabilitatem sui te
 noris conseruare nequeat. Octauus uidelicet. undecimus
 & nonus decimus. Cui causam mutandi uaria facit ac dispersa p̄
 annum embolismorū insertio. Siquidem anno octauo luna kalen
 das maias iuxta rationē quidem argumenti uicesima octaua compū
 tatur. Sed p̄pter embolismū qui in mart̄ mense insertus. xx.
 vii. probatur existere. Item in k̄. iul̄ iuxta argumentū. xxx.
 fieri potuit luna. sed p̄pter adiectionē dier. quem supfluitas
 embolismi attulerat. sit xxviii. Itē anno xi quia luna em
 bolismi. ii. nonas decembr̄ accendit. facit lunā in k̄ mar̄ xx.
 ee & viii. Cū hanc ratio argumenti. xxviii. tunc existere do
 ceat. Itē anno xviij. q̄ luna embolismi. iiii. die nonas mart̄ uasit.

incipit. cogit lunam in k'mai xxviii computari. cum xxviii scdm ar-
gumēti calculationē variatur. Notandum autē qđ hoc argumen-
tū a septembrio quidam incipiunt. ponentes eidē septē regulares. v.
octobrio. v. Nouemb. vii. Decemb. vii. cetera ut sup̄ nos posuimus.
qđ ob auctoritatē egyptiorum rationabilē. pr̄sus agunt. ut
a quibus origo computandi sumpta ē. horū quoq. incomputando
anni principium mittent. Verum aliis aptius multo et expeditius
videt. ut computatio originis. quantum non necessitas rationis obsistit.
a principio anni sui & iā apud romanos incipiat. & usq. ad termi-
num anni. rati et in temerato ordine p̄currat.

DE CONCURRENTIBUS IDEST EPACTIS SOLARIBUS:

Δ De epactis solarib. ordo exposcit ut dicas. quia de lunarib. iam
dixisti. M. Quas to igitur decennouennalis circuli tramite
signantur epactæ solis. id est concurrentes septimanę dies unus
semper tertios per annos. Duorū autē per annum bissex-
tilem. usq. ad septimum numerū adiectione crescentes.
Quas circulus habet annos quater septenos. id est xxviii.
quia nimirū non ante potest consummari. quam bissextus
qui quas to redire solet. Anno cunctos septimanę dies contingat.
Dominicā uidelicet. vi. feriam. iiii. feriam. ii. feriam. sabbatū.
v. feriam. iiii. feriam. hoc & enim illos ordine per cur-
rit. Cuius circuli talis est cursus. ut quęcumq. bis sextili
anno sunt concurrentes. ipse & ante quinquenniū fuerint. &
p̄. vi. annos future sint. Quę primo p̄ bis sextum anno sunt.
eadē & ante annos xi transierint. & post vi. redeant. Quę ii.
post bis sextum. eadem & ante vi. annos ierint. & post
xi redeant. Quę tertio post bis sextum. ipse & ante vi.
annos p̄terierint. & post v. reuestantur. Et huius ordo

discretionis cunctos annos & uestentium complectitur dies.

Δ. Numquid hic circulus epactarū solis decennouennalis circulos aliq̃ modo ordinat. R. Etiam. nam huius g̃iri solaris qui xcviii annis peragitur causa facit decennouennales circulos xcviii debere compleri. priusquam idem p̃omnia paschalis obseruantie cursus in seipsum redeat. ut omnis nimirum huius circuli annus. caput circuli decennouennalis instituatur. Itemq. annus quisq. circuli decennouennalis huius caput adsequatur. ac p̃ hoc tota paschalis obseruantie series non minus quingentis xcx duob. annis explicetur.

ARGUMENTUM DE EPACTIS SOLARIBUS

Δ. Sialiquid sit argumentum de epactis solarib. peto ut p̃feras
 M. Siuis argumento comecere. quot sint adiectiones solis idest concurrentes septimanę dies. Sume annos ab incarnatione dñi quot fuerint. ut puta in p̃senti dccc xc per indictionem xiiiiā et annorum qui fuerint quāstam partem semper adice id nunc. ccv. quia iiii to anno semper bissextus adici solet. Nec aliter diuisio p̃septenarium rata erit. nisi bissextiles dies adiciantur. His ergo additis. fiunt simul mille xc v. his item adde. iiii. quia quattuor concurrentes fuerunt eo anno. quando incarnatio dñi facta est. fiunt mille xc viii. diuide hunc numerū totum. p̃ vii. centies ergo septem sunt. Dcc. Item quadragies septem. cc lxxx. et septies septem. xl viii. Iunge ergo hos numeros id ē. Dcc. et cc lxxx. ac xl viii. fiunt mille xc viii. et quia nihil remanet vii. sunt concurrentes quando aut̃ aliquid remanserit ipso numero. ostendet quot sint eiusdem anni concurrentes. Δ. unde ergo concurrentes isti nascuntur. M. Ex uno die qui in anno solari super .l. & duas ebdomadas remanet. quia annus

solis eadem die qua incipit. eadem finitur nisi bis sextus eueniat
Sic autem bissextilis annus erit. secundo die finitur. Verbi gratia
presens annus primam diem habuit dominicam. et quia bissexte
interuenit nouissimam diem habebit secundam feriam.

DE REGULIS SOLARIIS

A. **R**egulares igitur qui dicuntur ad epactas solis adiecte unde
nascuntur. M. Ex numero uidelicet illo qui ultra septenarium
excedit. Nam ianuar̄ habet regulares duos. febr̄ v.
mar̄ v. april̄ i. maī iii. iun̄ vi. iul̄ i. auḡ iii. sept̄ vii. octob̄ ii.
noū v. decemb̄ vii. Regulares namq. isti. hoc specialiter indi
cant quota sit fer̄ p̄ k singulorū mensium. eo anno quo
vii. concurrentes adscripti sunt dies. Ceteris uero annis
addis concurrentes quotquot in presenti fuerint adnotati.
ad regulares mensium singulos. et ita diem kalendas sine
errore semp inuenies. Hoc tantū memor esto. ut cum
imminente anno bissextili. unus concurrentium inter mit
tendus est dies. eo tamen numero quē inter missurus es
in ianuario februarioq. utaris. At in k primū martis
p̄ illum qui circulo continet solis computare incipias
Cum ergo diē kalendas. Verbi gratia ianuariū quæres
vis dies. ianuar̄ duo. adde concurrentes septima
næ dies qui fuerint anno quo computas ut puta
iii. fiunt v. quinta fer̄ intrant kalendas ianuarij.
Itē anno qui vi. habet concurrentes sume v. regular̄
mensis mar̄ adde ccurrentes vi. fiunt xi. tolle vii. rema
nent. iii. iiii. fr̄ sunt k mar̄.

ARGUMENTUM DE SOLIS ET LUNAE CURSUS DIEBUS ANNI.

A. **N**umquid aliud argumentum de epactis solarib. exstat. M. Illud

utique pargumento ponunt. quod quota fuerit fr̄ in nona k̄
 aprit̄ tot concurrentes erunt p̄ singulos annos. Sed est uetus
 argumentū n̄ modo de kalenda k̄. uerū et de quoslibet in
 ter k̄ dierum. luna t̄ fr̄ dinoscend̄ repositum. Aliquan
 to quidem grauius addiscendum. sed maiorū tamen no
 bis auctoritate contraditum. atq. ideo minoribus nra
 aequē sollestia tradendum. Si ergo uis scire hoc t̄ illo die
 quota sit luna. computa dies a principio m̄sis ianuar̄. usq.
 indiem de quo inquiris. & cum scieris adde p̄tate lunae
 quē fuit in k̄ ianuar̄. pastire omnia p̄ l̄ viii. & si am
 plius xxx remanserint. tolle xxx. et qd̄ super est. ipsa ē
 luna diei quam quaeris. Item si uis scire hoc t̄ illo die quota
 sit feria. Computa dies a k̄ ianuar̄ usq. indiem de quo
 inquiris. & cum noueris feriā adde quē fuit die kalen
 darum ianuariarū. & si bissextilis annus est. etiā bis
 sexto diē. postquā transierit argumentare memento. pasti
 re om̄a p̄ vii. et quot remaneant diē tibi septimanē quē sit ubi
 cumq. queris ostendit. Quod ita solum sine labore currit
 argumentum. si numerū mensiū singulorū. p̄ k̄. non. et id̄
 memoriter decantare consueas. ita. ianuar̄ in k̄. ccc lvi.
 in non̄ v. in id̄ xiii. febr̄. in k̄ xxx ii. in non̄ xxx vi. in id̄
 xl iii. Mar̄ in k̄. lx. in non̄. lxvi. in id̄ lxxiii.
 Aprit̄ in k̄. xci. in non̄ xcv. in id̄ ciii. Maī in k̄. c xci
 in non̄ cxxvi. in id̄ cxxxv. Iunius in k̄. c. lxi. in non̄. c. l. vi.
 in id̄. c. lxiii. Iulius in k̄. c. lxxxii. in non̄. c. lxxxviii. in id̄.
 c xcv. Auḡ. in k̄. cc xiii. in non̄. cc. xvii. in id̄. cc. xxv.
 Sept̄ in k̄. cc. xliiii. in non̄ xl viii. in id̄. cc. l. vi. Octob̄ in k̄. cc.
 lxxiii. in non̄. cc lxxx. in id̄. cc. lxxxviii. Nouemb̄ in k̄. ccc x.

in nono ccc viii. in idu ccc xvi. Decemb in k ccc xxxv. In nonis
ccc xxxviii. In idu ccc xlvi. Si uis ergo scire uerbi gratia anno
presenti quota est luna in k aug. dicto. Augus in k ccc xiii. adde die
bissextile quia bis sextus hoc apud fuit. adde et lunam xiiiiam
que fuit in k ianuarius. fiunt ccc xxvi. subtrahere unum. quia die
Kalendas ianuarias bis adnumerasti in principio dierum
anni & in lunatione mensis ianuarius. fiunt ccc xxv. pastire
pl. viii. ter t. viii. c lxxvii. et remanent xl viii. recide
xxx et remanent x et viii. tolle die bissextile. quem in luna
febru mensis addidisti. et restant x et viii. xviii est luna
anno presentis in k aug. Item si uis scire quota sit feria in ipsis k.
dicto. aug in k ccc xiii. subtrahere unum. & adde feriā que
fuit in k ianuarius id primam. adde et die bissextilem. fi
unt item ccc xiiii. pastire omnia p vii. triet septem
ccc x et remanent iii. quanta feria est in k aug.

ITEM ARGUMENTUM PER DIES MENS DE EADEM RE.

.A. Adiciunt et aliud argumentum per dies mensis secundum solem & se
cundum lunam ita. Si uis scire quota sit feria de quocumque die
inquirere uolueris. accipe dies ipsius mensis preteritos. & u
num semper subtrahere. adde et numerus quota fuerit feria
in k ipsius mensis. pastire omnia p vii. & quot remanserunt
tota feria erit illius diei de quo inquiris & de luna similiter
Si uis scire quota luna est in una quaque die presentis. collige
simul epactas que fuerunt in k mensis cuiuscumque uolueris &
dies mensis illius usque in presentem qualibet die. Dimitte semper
unum. hoc est illud die k. quia illum computasti cum
epactis. ne te se debeas computare cum diebus mensis
& si ille mensis xxx lunam debet habere. dimitte xxx

Aut si $xxviii$. lunam solet habere. dimitte $xxviii$ quot
 numerus remanserit. tota erit epacta in illa die. Si autem ille nu-
 merus epactarum quæ currunt. in k . m̄sium. & dies x mensi v
 numerus simul non puenierit ad xxx & $xxviii$. quot nu-
 merus fuerit tota erit luna p̄sens. ET LUNAE.

DE REDITU ET COMPUTU ARTICULARI UTRARUMQ. EPACTARUM SOLIS

Quia de epactis solis et lunæ n̄ parum iam dixisti. sup̄ est
 ut quomodo asticulari digitorum computo conueniant dicas.
M. Quidam autem ob compendium calculandi utriusq. sideris
 ordinē circuli et solaris uidelicet et lunaris transferunt
 in asticulos. Nam quia manus humana asticulos habet
 adiunctis unguib. $xviii$. singulis his singulos aptantes
 annos lunarem cursum in leua manu intrinsecus a radi-
 ce pollicis incipiunt. & in ungue minimi digiti intrin-
 secus eundem consumant. Item quia manus binæ asti-
 culos exceptis unguib. habent $xxviii$. his singulos.
 annos singulos aptant. inchoantes a minimo leue digito
 & in dextre pollice complentes. Non ut lunari ciclo
 singulos ex ordine digitos expedientes ad numerum.
 Sed ob rationem quadrantis p̄ quatuor transuersum digitos.
 quadrienniū omne signantes. ita ut in quibus. bis terni
 asticuli digitorum totidē bis sextiles contineant annos.
 Item proximorum minimis bis terni asticuli digitorum
 proximos abis ternis bis sextis. annos totidem
 explicent. Secundi similiter secundos. et. in. digiti
 tertios totidem a. in. i. os aequa
 ratione complectantur. Porro
 septimus bis sextilis cum trib. sesequentibus. annis.

bis binos sibi pollicum unidicet asticulos. hec siue hoc siue
alio quisq. sibi calculator ordinare uoluerit modo nihilo
minus circulu utriusq. sideris libenter capient man.
Sed unumera huiusce discipline. sicut et ceteraru astru melius
uius uocis alloquio. quam stili signantis tradunt officio.
DE CICLO LUNARI.

A Cidus lunaris uolo et in hanc et cupio de ratione audire.
M. Ciclus ergo lunaris ita regione circuli decennouennalis
includitur. Anno eius incipiens. & .iii. complet in anno
Quippe romanos & et ad mensem ianuarius pertinet. Nam
sicut annus quisq. decennouennalis circuli propter legalem
hebreos & obseruationem apaschali mense inchoat. ibidemq.
finitur. Ita et hic romanos & institutione a luna ianuarii
mensis inchoat atq. ibi finit. Sic ille. sic & iste primus. &
secundus. communes annos. iiii. habet embolismum. iiii. &
v. communes. vi. embolismum. vii. commune. viii.
embol. endecas q. q. circuli lunaris instar decennouennalis
circuli. vii. annos communes et. iiii. embol. continet. &
habent communes anni menses lunaris xii. id est dies ccc. l. iiii.
Embolism. aut menses xiii dies uidelicet ccc lxxxiii. p. t. i.
du taxat. xvi circuli huius anni. qui est decennouennalis
primus. In quo unus ratione satius lunaris interceptus.
Notandum aut qd primus circuli lunaris annus. ideo in
iiii. decennouennalis circuli anno incipit. quia. tunc
tunc habet luna in k ianuarius. et sic per diuersa loca ce
teris annis inchoans. tandem per xiiii annos ad eundem locum
reuestitur.

A ARGUMENTUM LUNARIS CICLI
Argumentum eiusdem circuli ex prime. & Siuis posse ciclus

A. 20.

lunę quotū annum agat. sume annos dñi. ut puta deccc xxviii sub
trahere. ii. qđ quando dñs incarnatus ē. ii. anni de illo ciclo lunari
remanferunt. subtrahatis ergo. ii. remanent deccc x & viii. hos parti
re p x & viii. quadragies deni et noueni decc lx. itē ē deni
et noueni. l. vii. qui superiorib. iuncti faciunt deccc et xvi
et remanet. i. primus annus ē cycli lunaris. Quotiens autē nihil
remanferit. xvi est annus.

ARGUMTUM QUOTA SIT LUNA IN K. IANUAR.

Si uero uelis nosse quota fuerit luna kalendę ianuariatę uer
bigratia anno p̄senti decennouennali. iiii. lunari primo sume
cyclum lunę primū. multiplica p xi. undeciesi. fiunt. xxi
adde unum regulare hoc ē k. kalendę ianuariatę die
fiunt. xxi. xxi luna fuit in k. ian. itē si uelis nosse anno lu
nari quinto quota sit luna in k. ian. multiplica. v. p xi. fiunt
lv. adde. i. sēp regulare fiunt. lvi. partire p xxx. remanent. xvi.
xvi ē luna in k. ian. Anno quinto cycli lunaris. itē sume. vii.
multiplica p xi. fiunt. lxxviii. adde. v. regulare & partire
p xxx. remanent. xxviii. xxviii ē in k. supra scriptis.
Anno cycli lunaris vii. Tantū memor esto. xxi. xvi.
xviii. cycli memorati anno. n̄ unū ut in reliquis sed du
os adicere regulares & lunā kalendariū ianuariatę
sine errore reperies. v
DE XIIII LUNA PASCHAE

Nunc iā in fallor locus expectat & ordo ut de. xiiii. luna
paschae dicas. quę nrm pascha demonstrat. M. Igit̃
ita ē ut assēs. sextus sepe dicti circuli locus āplectat̃ lunas
xiiii. mas. primū m̄sis quib. ueteres secūm legem moysi pascha
celebrabant. Ipseq. paschae dominici diem singulis annis

absq. omni ambiguitate demonstrant xpianis. Namque post
quarta xma luna dominica dies occurrit. Ipsa paschalis domi-
nica resurrectionis dies. que quide xiiii luna primu inaequinoctio
id est kalendix aprilii. Ultimu uicesimo nono ab hinc die
id est xiiii kalendax maiax suu uespere processu terris ostendit
Quib. terminis p annos denos & nouenos legalitē pōre paschalis obser-
uantia discursus ēē cōp hēnsus constāt & si fieri possit ita
dem omnib. annis sabbati die luna quarta decima contigis-
set. Nihil nrae paschalis obseruantiae tempus a legali discreparet
Nam & ipsi iuxta legis edicta semper quarta decima luna
primi mensis ad uesperam immolantes & comedentes agni inma-
culati carnem. sanguinemq. illius ad repellendum exterminatio-
nem nr̄is postib. aspergentes. id baptismi & paschalium celebra-
tes sollemnia missax & spiritalem superaremus aegyptum. atq.
in lucis centumane in luna xv. mensis eiusdem primum azimo
& diem intraremus; Septemq. dies eius celebritatis legiti-
mos amare. quinti decimi diei usq. ue in uesperam
uicesimi primi mensis ipsius id est ad dominico pasce usq. in do-
minicum octauum paschae debita ueneratione completemus
Sed quo lunae dies eadem diuersas septimanae deuoluitur inferias
Inde fit ut qui propter resurrectionem nostri redemptoris in
dominicum diem paschae initium reseruare docemur. Ali-
quotiens nostra festiuitas vii post legalium azimoy & exordiu
die sumat ingressum. Non tamen unquam contingat. Ut non nra
sollemnitās paschalis aliquem legalium paschae diey sepe aut
omnes in se complectatur

ARGUMENTUM DE EADEM LUNA XIII
CUM QUARTA DECIMAE LUNAE RATIONEM

daret expecto quod argumentis ea cōpbes atq. cōfirmes. M. Deniq. multi-
 plicia inde extant argumēta. Sed primum oportet calculatorem quē
 que petiam. Quasas decimas lunas prima m̄sis. sic & epactas lunae
 annuas retinere memoriter. Sed & si quis has quoq. argumēto inuenire
 desiderat. Uideat quot sunt epactae lunares anni cuiuscumque computa-
 re uoluerit. & si quidem xii. uel xv. mensis undecima kalendas
 aprilium. uel kalendas eorundem die quasam decimam lunam
 uenire cognoscat. Quia nimirum ximo kalendas supra scriptas
 sicut sepe dictum est proprius est omnium locus epactas;
 Sin autem pauciores sunt epactae dimittat eas crescere per
 dies usque dum quasam decimam impleant numerus. &
 ibi se lunam paschae quasam decimam habere n̄ dubitet;
 Porro plures quindenario numero si habuerit epactas & has usq.
 ad tricesimum numerus. id ipsius terminū mensis per dies cre-
 scere sinat. & sic a noua luna inchoans atq. usq. ad quasam deci-
 mam ex ordine percurrentis diem uetus paschalis aptum rite
 reperiet; Sed & hoc notandum quia quasam decima luna si
 communis est annus. xi. diebus prius. si uero embolismus
 xiiii diebus tardius. quam praecedente anno transierat semp
 redire consuevit. Excepto uno dumtaxat primo circuli decen-
 noualis anno. In quo ppter rationem saltus lunaris. xii. dieb.
 annotinum cursum praecurrere solet; Querenda est igitur
 natiuitas lunae quasae decimae. ab octauo iduum martia-
 ris usq. in nonas ap̄ls quae primi mensis nouorum initium
 ostendit. a xii. k ap̄ls usq. in quasam decimo k mai in quacūq.
 die. xiiii. luna occurrerit ipsa ad celebrationem sc̄i paschae
 perducet; **ITEM ALIUD ARGUMENTUM. LXXXII.**
Est etiam alia ratio qualiter terminus paschalis inueniri possit

¶ Aprilis habet regulares xxxvi. ap̄ls xxxv. Si uis inuenire
terminum in martio aut in ap̄le. subtrahere de ipsis regula-
ribus in quo mense eduobus computare uis epactam quæ
eodem anno currit. & si plus xxx. habueris. tolle etiam
xxx. & quanti superfuerint totidem dies infra ipsum m̄se
habebis terminum. Uerbi gratia anno presenti terminus
paschalis fuit iiii. nō ap̄ls. mensis ap̄ls habet regulares xxxv.
tolle epactā ex his quæ hoc anno est id iiii. & remanent xxxii.
recede xxx. & restant ii. Secunda die m̄sis ap̄ls fuit tem-
pus paschalis. Itē anno futuro quando terminus
paschalis erit xi. k ap̄ls. ita argumento conuenit
illum; Mar̄ habet regulares xxxvi. aufer ab eis
epactā ipsius anni hoc ē xiii. remanent xxiii. uicesima
die secunda m̄sis mar̄ erit terminus paschalis anno futuro.
Si autē feriā argumento comprehendere uelis in qua terminus
paschalis conficit. sume regulares ipsius m̄sis ad hoc
dispositas. & sic sine errore illud reperies; quia mar̄ ha-
bet reg. iiii. ap̄ls uer. vii. coniunge illos ad numerū
dierū m̄sis illius de quo inquiris quos habet ad terminū
paschale. iunge & concurrentes simul pastore omnia
per septenariū numerare. & quot remanserint talis feria
erit; Si autē nihil remanserit sabbatū ē; Uerbi gratia
anno presenti tene duos dies m̄sis ap̄ls iunge reg.
vii. ipsius m̄sis & concurrentes s. vii. presentis
anni sunt lxxvi. diuide omnia per vii. bis vii. xiiii. &
remanent ii. secunda feria fuit anno h̄ terminum
paschalis; Item anno proximo tene xxii. dies mar̄
m̄sis qui sunt usq. ad terminū pascale adde & reg.

et concurrentem: qui in ipso est anno fiunt simul $xxvii$.
 partire per vii ter septem xxi & remanent vi . sexta
 feria erit terminus paschalis anno futuro. A. Numquid
 aliquod inde detat argumentum unde scire possit
 utrum in martio aut in apti sit terminus paschalis
 Et ex epactis utiq. facillime agnoscere poteris quorum pro
 prie locus est in x. k. apti utrum in martio a. n.
 in apti. xiiii. luna eueniat. quia si plus xv . aut minus
 v. epactis habueris in predictis k. apti. xiiii. luna depu
 tatur. Si vero minus xv . aut plus v . habes cum martio. A.
 I. prosergo regit quos docisti martio e. $xxxvi$. Apti uero $xxxv$.
 Vellem ut enarrares unde uenirent. M. Ex auctoritate egi
 ptiorum qui v . dies quos epagomenos uocunt post finē
 nouissime mensis adiciunt. Ita enim hec quinque dies ad nume
 rum dierum quos uterque mensis habet adiciuntur
 Videlicet martius qui xxx . & apti qui xxx . dies continet.
 U tablati epactis eiusdem anni de quo inquiris certus
 remaneat numerus qui terminum pascalem demonstrat
 Vtbi gratia. Primo anno circuli decennouentialis quan
 do tricesimus est epactarum numerus. Recede a regulis
 aprilis mensis xxx . remanent v . quinta die eiusdem
 mensis est terminus paschalis. $Lxxxiii$.
 ITEM ALIUD ARGUMENTUM PASCHALIBVS DE
 TERMINIS: ET DE ACCENSIONE LUNAE PRIMIMENSIS.
 ET DE TERMINIS QUADRAGESIMALIB; QVALEM
 CONCORDIAM INTERSE HABEANT
Sicut regulatur dominica dies festi paschalis ad xiiii.
 lunam primi mensis: ita initium quadragesime regulatur

& obseruat secundam lunam marti mensis. quae cumq; enim
dominica secuta fuerit quartam decimam lunam primi mensis
sine dubio festi paschalis erit. Ita & quaecumq; dominica ad
secuta fuerit. secundam lunam mensis martii initium erit
quadagesimae. Et quaecumq; die septimanae fuerit xiiii.
luna paschalis in illa die semp erit accensio lunae primi
mensis. Et in illa eadem die erit secunda luna mensis martii.

Hic est terminus quadagesimalis a quo regulatur initium quadra-
gesimae. & sicut xiiii. luna paschalis habet xviii. dies inter
duos menses solis pxxviii. annos quid dicuntur terminus paschales hoc
est nonas aprilis. viii. kalendas & reliqua. Sic etiam accensio lune pri-
mi mensis pxxviii. dies solis discurret quod est kalendas aprilis. iiii. idus martii
& reliqua. tot enim terminos pxxviii. dies mensis solaris habet secun-
da luna martii mensis aqua regulatur initium quadagesimae hoc est
viii. kalendas martii. iiii. idus febr. & reliqua. & secundum ordinem quo scripti sunt
terminus paschales x. & xiiii. Sic termini accensionis lune primi mensis
x. & xiiii. & termini secundae lune xviii. sibi inuicem respondent
& conueniunt. & in luna & in festis & in regularibus. Sicut enim lu-
na paschalis habet x. & xiiii. regulares qui simul & concurrentes cu-
iuslibet anni praesentis conuenienter demonstrant diem septimanae in
xiiii. luna paschali. Ita idem regulares termini initii superpositi
& concurrentes praesentis cuiuslibet anni demonstrant diem septima-
nae in secunda luna initio quadagesimae. Notandum tamen quod quadra-
gesimalis terminus quando ante vi. kalendas martii fuerit. & bis sextus eodem
anno euenerit non obseruat praescripta loca terminus praesentis sextum in luna
quod febr. addi debet decimum & ob hoc in sequente die transferendus
est ut concordet cum termino paschali in festis. Verbigitatum in praesentis anno
terminus quadagesimae quod scriptus est in x. kalendas martii translatus est in x. kalendas martii.

ppbis sextu que in luna feb mñs xute mar pñs in mñs hos aut terminos qua
 dragesimalis & accensionem lung primi mñs & terminos paschales & eorum
 regulares & terminos rogationu quis in uicesima prima luna mñs mai
 & ad aetate lung in tempore lactu uari & ascensionis dñi inueniendam
 promptissimi existunt haec aut omnia subiecta descriptio demonstrat
 congruentissime per illas columnelas

TERMINI	QVA	REGV	TERMINI	LUNA	CON
DRAGESIMALIS	LARES		ACCENSIONIS	PRIMI	CVR
			LUNAE PASCH	MENSIS	REN
Viii k mare	V				
iii id febr	I		xi kapt	x kapt	B I
vi non mare	VI		v id mar	iiii id mar	II
xi k mar	II		iii kapt	ii kapt	III
vi id febr	V		xiii kapt	xi kapt	IV
iii k mar	III		viii id mar	vi id mar	V
xiii k mar	VI		v kapt	iiii kapt	VI
non mar	III		xvii kapt	xvi kapt	VII
vi k mar	VII		prid non apt	non apr	III
id febr	III		viii kapt	viii kapt	V
iiii non mar	I		iii id mar	prid id mar	B VII
viii k mar	III		v non apt	iii no apt	I
iii id febr	VII		xiii kapt	xi kapt	II
k mar			v id mar	vi id mar	III
xii k mar			iii kapt	iii kapt	B V
vii id febr	III		xv kapt	xiiii kapt	VI
iii k mar	II		non mar	viii id mar	VII
xv k mar	VII		kapt	vi kapt	I
prid non mar	III		xviii kapt	xvii kapt	B III
			no apt	prid no apt	VI

TERMIN	REC	TERMIN	FRACTAE
PASCH	LARES	ROGATIONV	
non apr	v	vi id mai	Nullae
viii kapr	i	ii k mai	x
id apt	vi	xviii k iun	xxii
iii noapr	ii	viii id mai	iii
xi kapr	v	v k mai	xiii
iiii idapt	iii	xv k iun	xxv
ix kapr	vi	iiii no mai	vi
xviii k mai	iiii	viii k iun	xvii
vii idapt	viii	iii id mai	xxviii
vi kapr	iiii	vi non mai	viii
xv k mai	i	xii k iun	xx
prid non apr	iiii	v id mai	ix
viii kapr	vii	iii k mai	xii
prid idapt	v	xv k iun	xxiii
k apt	i	non mai	iiii
xii kapr	iiii	vi k mai	xv
v idapt	ii	id mai	xxvi
iii kapr	v	iiii non mai	vii
xv k mai	iii	x k iun	xviii

Lxxxv
Argumentum
admonendum
in eodem primi
mensis

Hos quidē regt qui superius conscripti sunt simul cū terminis
paschalib; quidam versib; cōprehendit. quos alius in eam texti-
one pariter dinoscere tur ita

Nonas aprilis norunt quinos Octone kalende assi deprimunt
Idus aprilis & iam sexis None quatitae namq; di pondio
Idem undene ambunt quinos Quattuor idus capiunt ternos
Ternas kalendas titulat sene Quattuor dene culant inquadris

S eptenas idus septus dicunt

D enas septenas dantur anni

N ouene notantur namq. septenis

A prilis kalendas unus exprimit

S peciem quinta speramus duob.

Q uindene constare trib. adeptae.

Sene kalende solum ternos

Prudens nonatē porro quaternis

Indias idus panditur quinis

Duodenas namq. doctae quaternis

Quastane kalende quinq. continent

His ergo regularibus additis anni praesentis concurrentibus totaq.

summa in septem distributa: quotus numerus remanserit tota

erit feria inter termino paschali. Si autem totum numerum per vii.

partitus fuerit sabbato erit ille terminus paschalis. Scias autem

eosdem regulares esse terminus quadagesimalibus & terminis

paschalibus sicut supradiximus. Quia uideatē feri fiunt semp terminus

quadagesimalis & dies ascensionis lune primi mensis & terminus

paschalis. Est autē aequalis ratio & aequalis observatio inter accensione

lune primi mensis & xiiii lunā paschalem & initium quadage

simae. Sicut enim accensio lune primi mensis discutrit inter xxviii

dies: hoc est a nonas mar̄ usq. in ii nonas apr̄. ita prima luna primi m̄sis

ab octauo id̄ mar̄ usq. ad nonas apr̄ uariatur. Et sicut etiam xiiii luna

paschalis inter xxviii discutrit dies: id est a xii k̄ apr̄ usq.

ad xii k̄ maī. Ita ergo & accensio lunae initium quadagesime.

Inter xxviii dies uariatur: hoc est a nonis febr̄ usque intertia non

mar̄ discutrit. Ille autē terminus quadagesimalis ab vii id̄ febr̄

incipit usq. ad nonas mar̄ xxviii dies sunt: inter istos duos termi

nos. Sic etiam & terminus rogationum inter xxviii dies discut

runt: hoc a vi k̄ maī usque viii k̄ iun̄.

LXXXV. ARGUMENTVM AD INVENIENDVM INITIVM PRIMI MENSIS

A. Si aliquod adhuc restet argumentum de termino paschali. Nunc rogo
te docere edicare. M. Est ergo de notatione primi mensis tale

argumentum. Si enim uelis agnoscere initium primi mensis. hoc est
 ubi principium scilicet lunae paschalis. Scias eodem anno de quo inquiris
 quot epactae sint mēse ian. Et quot luna fuerit tot dies quartio mēse
 a fine retro subtrahas & ubi deuenieris. ibi initium primi mensis inue-
 nies. Exceptus embolismus id est in nouissimo embolismo octid.
 et primo embolismo endecadis & nouissimo embolismo endecadis
 in nouissimo enim embolismo octid. Initium primi mensis non apr
 inuenitur. In primo autē endecad. in uenon aprilis inuenitur
 in ultimo uero embolismo endecad. in uenon apr. primi principum
 mensis inuenitur. haec observatio numquam fallit.

LXXXVI

DE DIE DOMINICA PASCHAE

Δ. **D**enro ergo pascha ualde desidero ut plenam rationem reddas
 qualiter ut reor xiiii lunae antiqui uidelicet iudeorum pasche
 rationem utiliter tenemus. Si pascha uetum secundum aposto-
 lum qd immolatus est xps ueraciter & congrua religione ob-
 seruemus. Ita ē ut asseris quia finis legis xps ē ad iusticiā omniū
 danti. Septimo ergo decennouennalis circuli titulo dies pasche
 dominicus comprehenditur. qui de dominica nri saluatoris resur-
 rectione amosius exordium cepit. Nam cum in ueteri testamento
 tribus argumentorū induens. paschale tempus sit obseruari pre-
 ceptum. Videlicet ut post aequi nocturnū. ut mense primo. ut
 festiua eius septimana. id est a uespera xiiii lunae quod est initium
 xviii usq. in uesperam. id est terminum uicesimae pri-
 mae celebretur. Quarta eiusdem observatione regula est nobis
 a tempore dominicae resurrectionis imposita. ut cum equino-
 ctio transcendendo lunam primi mensis. Quarta decimam
 uespere ostium facere uiderimus. Non statim ad faciendum
 pascha psiliamus. sed dominicum diem. q ipse pascha latransi

44
tum de morte adiutam. de corruptione ad incorruptionem. de poe-
na ad gloriam resurgendo facere dignatus est. Expectantes
in ipso tandem congrua paschae solennia celebremus.

Quod si quis obiecit non aequinoctii memoria. sed tantum
primi mensis. & tunc in eo septimanam posuisse legiferum.
Sciatis quia. et si aequinoctium nominatum non exprimit. in hoc tamen ep-
ipso quod a plenilunio primi mensis pascha faciendum praecipit.
aequinoctii transcendens plenaria ratione deprimat. Quoniam
absque ulla dubietate constat. eam quae primo transito
aequinoctio. plenum suum globum ostenderit primi mensis
existere lunam. Quotiens ergo diem dominicum mox aduen-
tat. & luna habemus. Nil nostrum tempus paschale a legali
dissonat. Quamuis aliis sacramentorum generibus eiusdem pas-
chale solennia colamus. Quotiens vero secundo uel tertio uel
quarto & quinto & sexto uel septimo. Ab hinc die idem domini-
cus occurreret. Nec sic quidem legem aut prophetas soluimus.
sed euangelice potius gratiae sacramenta adimplemus.
Quia enim & saluator noster sicut theophilus uenerabilis alexan-
driae episcopus scribit. xiiii. quidem est traditus luna hoc
est quinta die post sabbatum. quinta decima autem crucifixus
die tertio resurrexit. hoc est septima decima luna quae
tunc in dominica die uidetur inuenta. Sicut & euange-
liorum observatione comperimus. habemus ergo solatium
quo recte facere possimus pascha. Etiam si dilatio fuerit
consecuta. propter incurrentem necessitatem. ut si xiiii. ma-
primi mensis in sabbato eueniret luna. aut si finalis ante
sabbatum diebus. septimanam sequentis acciderit. sine dubi-
tatione pascha celebramus. Si uero in dominicum inciderit

omnimodo in septimanam sequentē differamus. *propter* eas
 quas testamur causas. Primum quidem ne xiiij^{ma} luna in
 uenta in sabbati die soluamus ieiunium. qđ consequens n̄ est.
 quod nec ipsa lex precipit. Maxime. cum et lumen ipsius lune
 in p̄ adhuc in p̄prio globo esse uidetur. Deinde ne dominica die
 luna xiiij^{ma} constituta ieiunare cogamur. indecentem rem
 inlicitamq. facientes. Hoc enim manicheorum recte con
 suetudo possedit. Quoniam igitur nec xiiij^{ma} luna uemen
 te in dominicum diem ieiunare debemus. neq. consequens est
 ut in sabbati die xiiij^{ma} eueniat soluamus ieiunium. Necessa
 rio adserimus hoc in septimanam sequentē debere differri.
 sicut paulo superius comprehendit. N̄ tamen ex hac dilatione.
 p̄uariatione aliqua circa paschale calculum p̄petrata. quē
 admodum enim decimus numerus complectitur nonum.
 Sic et quotiens xiiij^{ma} dominicum incurrit diem. eo qđ
 in eo ieiunare non liceat. in p̄ximā septimanam differre
 necesse est diem pasche. Nulla enim ex hoc imminutio fieri
 pasche uidetur. q̄ ipsi sequentes dies complectunt et reliquos.
 OPINIO DIUERSORUM UBI PRIMŪ SIT DOMINI
 CA DIES RESURRECTIONIS DNI CELEBRATA

Lxxxvii

Δ

·M·

Vbi autē dominicę resurrectionis dies primū fuerit cestiū
 habere uellem. Varie autē id refertur. Et quidē ut supra
 memorauimus. quidā octauo kalendas apriliū. Sed alij .vi.
 nonnulli quinto kalendas earum dē die fuisse asseuerant.
 Ubi notandum quia si octauo kalendas memoratas. ut anti
 quiores scripsere resurrectio dñi facta est. Quintus p̄fecto
 circuli decennoualis tunc agebat annus. habens concur
 rentes .vii. et luna xiiii. sic semp̄ xij^{ta} kl̄ apr̄. Sicut .vi. kl̄

apr̄ dñs resurrexit. testis decimus circuli p̄facti annus exigit .
v. habens concurrentes. et lunā xiiii. ut sem̄ p̄. xiiii. k̄ apr̄. Por
ro si quinto kalendas sup̄ascriptas resurrexio celebrata ē
xp̄i. secundus circuli decennovialis exigit. prius concurrentes
habebat .iiii. & lunam xiiii. sicut sem̄ p̄. xiiii. k̄ apr̄. O
que cuncta. & ut me lune et iniqua die dominica p̄prio.
sacro sc̄e resurrectionis sunt alia mysteria cursu parandunt
indubio. tantum diligentissime cavendum ne hanc. xvi
luna. ut quidam patram confirmando. in solū intantabilo
nre calculationis dispendiū. sed et gravissimū catholice fidei
incurramus periculum. r

ARGUMENTUM AD INVENIENDUM DIEM DOM. PASCHAE

A. Numquid ē aliquod de dominica pasche argumentum si ē et de xiiii
luna. ē ostendisti. M. Illud p̄argumento. ponunt q̄d quoc̄ dies
ante prid̄ id̄ apr̄ habueris pascha. tot dies ante k̄ mar̄. habe
bis initium quadragesime. & quoc̄ dies post prid̄ id̄ apr̄ ha
bueris pascha. tot dies post k̄ mar̄ habebis initium
quadragesime. & si prid̄ id̄ apr̄ pascha habueris. k̄ mar̄ in
itium quadragesime habebis. Quot dies ante k̄ apr̄
habueris pascha. tot diebus ante x̄n k̄ mar̄ habebis in
itium quadragesime. et quoc̄ dies post k̄ apr̄ habueris pascha.
tot dieb. post x̄n k̄ mar̄ habebis initium quadragesime.
Et si in k̄ apr̄ pascha cogerit. in p̄s̄ x̄n k̄ mar̄ habebis initium
quadrag. A. In quot dieb. tuent nobis pascha celebrare.
M. xxxiii. t̄ xxxv. id̄ ab x̄n k̄ apr̄ usq. in x̄n k̄ mar̄. et hoc
in decennoviali ciclo fit p̄p̄ concordia epactarū. Istū xxxv dies
s̄nde. q̄c̄ usq. in ccc. l. iii. dies ann̄ cōmunes p̄grediunt. & ann̄ embo
lū usq. in ccc. lxxiii. q̄n cōmunib. ann̄ ante ccc. l. iii. dies pascha n̄ eet celebrare

supra uero licet. In emblemis mo autem anno ante ccc lxxxiii non
debet celebrari supra uero deest. Iste ergo numerus dierum in
communibus annis & emblemis in celebratione paschae obseruan
dus est. **DE LUNA DOMINICA PASCHAE.**

Lxxxviii

Oultimo tramite decem nouennalis circuli nunc misallor ordo
exposcit ut dicas. Ultima sane memorati circuli meta pandunt
luna dominice paschae ppter uariatione eiusde dominice occursum. vii
dierum ambitu inclusit idē a xxv. usque ad xxi. qui pcessto dies
celebranda sunt. Legi adnotatione pfixi. dicente dno. Primo
mense de iudie m̄sis comedetis azima usque ad diē xxi. eiusde
m̄sis ad uespera vii. dieb. fermentatū n̄ ueniet in domib. ur̄is.
Cuius primū m̄sis septēq. eius dierū azimosa. Nunc regulata
lūsa. ut que post equinoctiū xv luna occurrat. p̄m̄ m̄sis intellogat.
Et hec quocūq. n̄ dierū idē a xxv. usque ad xx. i. primū do
minum cum acceperit paschalis festiū gaudis aptū porrigat.

xc

ARGUMENTUM AD IESAM LUNAM IN UENIENDAM

Suis agnosce quota luna festiuitas paschae occurrat. sin
mar m̄se pascha celebret. Computa menses a septēbri hoc ē ab
initio anni scdm̄ egyp̄tios. quorū rationē hic sequit̄ dionisi
usque ad febr. hoc ē usque ad finē anni scdm̄ antiquos romanos. vi. m̄
ses. Hissēp̄ adices. in regit. sūm̄o sup̄ adde epactas id adiectiones
lunares. Ut b̄t. gratia. anno ficto xiiii. indictione xiiii
sunt xxxii. adde et dies m̄sis mar. usque in dominū cū pascha
qd̄ sit viii. k̄ apr̄. sūm̄o xlvi. tolle xxx remanent xvi. xvi
luna erit in pascha. id viii. k̄ apr̄ quando resurrectio dñi
celebrat̄. Si aut̄ uelis intellere quota luna est in pascha
quando cumq. in apr̄ m̄se celebratur. computa m̄ses a septēbre
usque ad mar. q̄ ut ab initio mar. quando cūq. in apr̄ pascha

celebratur. mar̄ finis est anni. Quando autē in mar̄ pascha inue-
nitur. tunc mar̄ primus mēsis dicit̄. A septembre ergo usq. ad
mar̄ vii menses sunt. his adde semp regular̄ .ii. fiunt viii. adde epac-
tas lunares cuiuslibet p̄sentis anni. Verbi gratia ut in hoc annos
iii. fiunt xii. adde & dies mensis apr̄ qui sint usq. in pascha. hoc
est vi. id apr̄. fiunt simul xx. xx luna fuit hoc anno in die
resurrectionis dñi. ITEM ALIUD ARGUMENTUM.

xci **N**otandum autē quod om̄s paschalis luna cuiuscūq. etatis: si de-
trahis ab ea xii. fiet tibi etas lune. que fit initio quadr̄g. Verbi
gr̄a si xv. luna ē paschalis. tolle de xv. xii. et remanent. iii.
Ista ē luna initio quadr̄g. eo anno quo xv. ē luna die dom̄ica
paschae. & cetera similiter.

xcii **Q**UID DISTET INTER PASCHA ET AZIMA
Uerum quia de utriusq. paschae ratione & illius scilicet qd
scdm legem xiiii luna primi m̄sis a veterib. colebat̄. Et n̄r̄m
qd post xiiii. lunā p̄xima dominica in memoria resurre-
ctionis dñi colitur satis mihi fecisti. peto ut quid int̄ pascha
& azima distet edicas. Leguntur enim hec sepius in illis locis
ubi de pasche primū observatione dispositum est. M. Ergo
iuxta legis scripturā. alia pasche. alia solemnitas ē azimorū.
I na quippe dies paschae id̄ transitus ē ^{ma} xiiii uidelicet. primi
mensis. in qua uesperascente agnus immolari iussus est.
& mox sequente nocte transiuit dñs egyptiorū primo
gentis p̄cussor. & signatas agni sanguine. domos filiorū
isrl̄ liberans. Sequentes uero dies vii. id̄ a quinta decima
usq. ad xxiā primi mensis eiusdem. azimorū p̄prie uocant̄
sic libri testantur legis & iosephus scribit in libro antiqui-
tatu xiiii. ita dicens. xiiii. luna primi mensis

agnus immolatur. Quinta decima autem succedit festiuitas azimorum
quae vi diebus celebratur. Sexta uero azimorum die quae est sexta
& decima frugum primitias quas metunt offerunt. quae lega-
lum more sacrarum. etiam nunc ecclesiae consuetudo non ignobiliter
imitatur. Vnde uidelicet nocte transitus dominici id est resur-
rectionis eius amos tuus. quia impios triumphando fideles
saluare dignatus est. principaliter obseruans. In cuius ex-
ostu sanguis ipsius uidelicet agni immaculati. populum eius
fonte regenerationis ablutum mundat ab omni peccato. De de-
inde alios. vii. dies in memoriam eiusdem dominice resurrectionis
congrua festiuitate subiungens. Merum quia ipsa quoque dies
pasche a fermento castigari precipitur. hanc euangelii scri-
ptura aliquando primam azimorum cognominat. & primo in-
quirit die azimorum quando pascha immolabatur. dicitur et discipuli.
Quousque enim et parum tibi ut manduces pascha. huius die ^{non} ^{est} ⁱⁿ ^{fermento}
aqua die. vii. azimorum inchoant. pro uicina pasche nomine
uocat illius cum die. & ipsi introierunt in portum ut non transirent
sed manducarent pascha. Neque enim lex citra euangelica
scriptura sed quia sacramentum quod decebat. haec nobis societas
et uocabulorum uulgaris inculcare curauit. salua enim subtiliori dis-
cussione possunt intellegere. quod mystica pasche solent singuli nostrum
in die baptismatis gerere. spiritale uidelicet excommuniatio signo pro
caesi sanguinis euadendo. spiritales transiendo tenebras. toto
autem uitae perficientis tempore. quod deinceps in hac peregrinatio-
ne gerimus. vii. dies azimorum celebremus. quibus sic apostolus edo-
cet. non in fermento maliciae & nequitiarum. sed in azimis sincerita-
tis & ueritatis epulari debemus. et quoniam in baptismo ut de potesta-
te satanae in parte solitis scorum transire queamus. sinceritate

17
& ueritate tenere necesse est. Itemq. toto nre peregrinationis
tempore qd septenario dies numero uoluitur. cotidiano
pfectu ad meliora transire pcuramus. Quasi & in pascha ahi
msuesci. & in dieb. a timorū pascha spitaliter agere cognoscim.
DE MYSTICA SIGNIFICATIONE PASCHAE

XXVIII
A Quia de mysterio pasche aliqua dixisti. peto ut si aliqua ad
huc supsint dies. M. Sunt utiq. quia aurelius augustinus in
epistola sua de pascha ad ianuarius hinc plura retulit. Quae tam huc tan
tūmodo commemorasse nō pleniter posuisse ppter breuitatem
nre disputationis censemus. Primum qd post equinoctiū idest post
uictoriā lucis de umbra noctis pascha celebrat. significat quod
post uictoriā xpi de morte. pascha rite celebram. in mense
nouorū id in nouitate uite. & in spe immortalitatis & resur
rectionis nre. In plenilunio. t post plenilunium in plenitu
dine fidei t sensus. & pagnitione grāe t mysteriorū dī. in tertia
ebdomada eiusdem m̄sis. hoc ē initio tempore huius sc̄i
ld. post patriarchas ante legē. post pphetas sub legē. in initio
grāe et noui testamenti xpi triumphū qui tertia die resur
rox a mortuis ueneram. Quod aut pascha tunc rite colit cū glob.
lunae. luce de inferiorib. ad superiora traxerit. sigf nos debe
re omne nre nris intentionē. ab ambitione uisibilium ad inuisibi
liū amorē uertere. xpm q. nō in terra adhuc p̄liantē. sed in celis
iam regnantē inspicere. Qd in die dominica sc̄i pascha celebram
in qua primū lux creata ē. xps quoq. resurrex. & que nram re
surrectionē pfigur. admonet nos p lucē fidei et bonorū opes &
cotidie passionib. xpi cōmunicantes glām cum eo tenendā desi
derare celestē. Quod ergo vii dieb. hanc sc̄issimā columus. sol
lemnitate. sc̄i sps gratiam significet. totā pectam inlustrasse

catholicam. Que gratia post resurrectionē xpi manifeste aptis &
ceteris collata est fidelib. Hec nos breuiter commemorasse
sufficiat. ceterū qui plenius uult nosse. legat p̄dictā eptam. &
ibi inueniet. **DE CIRCULO MAGNO PASCHAE**

xcviii

Circulus magnus ē paschae qui multiplicato p̄ inuice solari & lu-
nari ciclo. d̄^{us} xxxii. conficitur annis. Siue enim decies nouies uice-
ni & octem. seu uicies octies. deni aut nouem multiplicent. d̄ totū
xxx duorū numerū complent. Unde fit ut idem circulus magn'
decennouennales lune circulos xcviii. Solis aut qui uicenis oc-
tenisq. consummare solent annis x & viii habeat circulos. bissex-
tos decies nouies septenos id ē xxxvi. Menses solares uicies octi-
es ēē xx & viii. id ē vii ccc lxxxiii. Menses aut lunares uicies octi-
es ēē xxxv. id ē vi d̄ lxxx. dies exceptis bissexat uicies octies
vi d̄ cccc xxxv. id ē xē iii c lxxx. Appositis aut bissexat ē xē
iii. ccc xlvii qui ubi memoratā ex ordine m̄siū dierūq. sumā
compleuerit. Mox in se ipsū reuolutus. cuncta que ad solis & lune
cursū p̄tinent. eodē q̄ p̄tulerant sēp tenore restaurat. Tantū aut
q̄ dom̄ice incarnationis suo ceste tramite p̄ficiant in maius &
indictiones q̄q. ferant in ordine. Nil siderū cursū. xq. ideo
nil paschalis calculi ordinē mouent. **DE SAECULIS**

xcv
Δ

Quia de temporū p̄sticulis & comp̄ti ratione pleniter quan-
tū breuitas dialogi m̄i sinebat exposuisti. sup̄ ē ut de saeculo
qd̄ p̄ annū in serie tēporū posuisti breuiter dicas. M. s̄cta genera-
tionib. c̄stare. et inde s̄cta dicunt qd̄ se sequant. Ab euntib. enī
alns alia succedunt. hoc qd̄a. l. annū dicit quē iubeleū uocant
O bhane causā & ille hebreus qui p̄p̄t uxore ediberos amans
dom̄nū suū aure p̄tusa aut seruitio sub iugat' seruire iubet
in s̄ctm. hoc ē usq. ad annū. l. Aliquando tam s̄ctm in p̄phe

ticis libris. paeterno positū repperimus sicut ē illud psalmistę.
 Confitemini dñō quō bonus quō infctm mīa ei. & laudatio ei manet
 infctm scđi.

DE AETATIBUS

xcvi

Nunc iam libellum nrę disputationis claudens. unde dicat
 aetas pfer. & qđ significet. & qđ in se cōtineat. ut ita soluaris
 tandē amec interrogacionis stimulo. & tuę responsionis debito.
 M. faciā et utinā sic saltim ab impoſtunitate tua qui es es et feriatiū
 stilū p aliquđ tēpus me habere pmittas. Aetas plerūq. dr̄ & p uno
 anno ut in animalib. & p vii. in hominib. & p c. & p quouis
 tempore. Unde et aetas dr̄ tempus qđ de multis scđis instru
 itur. & dicta aetas quasi fuitas. id est similitudo cui. Nā faum est
 aetas ppetua. cuius neq. initū. neq. extremū noſcit. qđ greci
 eonās. qđ aliquando apud eos pſcto. aliquando p eterno po
 nit. Unde & apud latinos deſignatū ē hoc nom. Aetas autē p proprie
 duob. modis dr̄ aut enim hominis uite tēporalis ſignificat
 aſticulos. ſic ē infantia. iuuentus. ſenectus. aut mundi curſum.
 ut ſunt. vi. etates ſamoſiſſimę quas libri tractatorū ſepius
 memorant. Sed quia de utraq. etate iam aliqua p libauim. de
 inceps ſimul de utriſq. dicemus.

Prima ē ergo mundi huius etas ab adam uſq. ad noe. cōtinens annos
 iuxta hebraicā ueritatē. m. ſexcentos. l. vi. iuxta lxx int̄p̄tes. ii. ce
 xl. ii. generationes. iuxta utraq. editionē numero. x. que unū ſali
 ē dēta diluuiō. Si ē primā cuiuſq. hoīs obliuio demergere con
 ſueuit etatē. quotuſ em̄ quiſq. ē qui ſua recorder infantiam.

Secunda etas anoe uſq. ad abrahā generationēſ iuxta hebraicā
 auctoritatē complexa. xc. annos autē cc. xc. ii. porro iuxta lxx int̄p̄
 ang. m. lxx. ii. generationē uero xi. hęc quaſi pueritia fuit gene
 riſ populi dī. & ideo lingua inuenta ē hebraea id est a pueritia.

namq[ue] homo incipit n[on] s[er]uare loqui post infantiam quae hinc appellata
est quod fieri non potest.

III

Tertia ab abraham usq[ue] ad dauid generationes iuxta utramq[ue] aucto-
ritate[m] .xiii uero annos .decem & u[er]o complectens. Hec uelut quodam
adulescentia fuit populo d[omi]ni. A qua etate quia incipit homo posse
generare. Propterea matheus euangelista generationum ex abra-
ham sumpsit exordium. qui etiam pater gentiu[m] constitutus
e[st] quando mutatu[m] nomen accepit.

IIII

Quarta ad dauid usq[ue] ad transmigratione[m] babilonis annos habens iux-
ta hebraica[m] ueritate[m] .cccc lxxiii. iuxta lxx translatione[m] .xii an-
norum generationes. iuxta utrosq[ue] codices .xviii. quas tamen eu-
angelista matheus c[on]f[ess]u[m] m[yst]ic[um] gratia .xiiii. ponit. Aqua uelut
iuuenu[m] etate in populo d[omi]ni regu[m] tempora coeperunt. Hec namq[ue]
in hominib[us] etas iuxta gubernando solet existere regno.

V

Quinta quasi semis etas a transmigratione babilonis usq[ue] aduentu[m]
d[omi]ni saluatoris incarnat[i] generationib[us] & ipsa .xiiii. porro annis
o[mn]ib[us] .lxxxviii. extenta. in qua ut graui senectute fessa malis ere-
briorib[us] plebs hebraea quassatur.

VI

Sexta quae nunc agitur etas nulla generationu[m] t[em]poru[m] se-
rie c[on]stituta. sed ut etas decrepita ipsa totius seculi morte con-
sumenda. has erummosas plenasq[ue] laborib[us] mundi etates quinq[ue]
felici morte uicerunt.

VII

Septima iam sabbati perenni aetate suscepta

VIII

Octauam beat[ae] resurrectionis etate[m] in qua semp[er] cum d[omi]no regnare
expectant. Ad quam nos feliciter sua gratia puenire
ipse concedat qui cuncta tempora creauerat. & eternitate[m]
semper manet perenni. trinus et unus om[n]is d[omi]n[us] qui est
benedictus in saecula. **A M E N.**

Barry

111

Dardoudeq

Assu pnapio

INCIPIT EPISTOLA S. HIERONIMI DE ORGANIS

Cogurate ut tibi dardane de alius generibus musicorum sicut
res doceat quae uel uisione uel auditu comprobant breui sermone
simplicique respondeam. Alium enim per rerum absentiam conleptare
uel fatere uel ad lucidum proferre non possum. quia unius cuiusque pertinet
secundum ingenium eius est. Quae uero possunt narrari libenter explicabuntur.

Primo omnium ad organum. eo quod maius est huius insonitu et fortitudine
nimis computatur de honoris ueniam. Deducitur elephanti pellibus
concauum coniungitur. et per XII. fabrorum sufflatoria compensantur. per XII.
cicutas aereas insonitum nimium quasi in modum tonitruum concitatur. ita
ut per mille passus sine dubio sensibiliter. aures utique. amplius audiantur. sic
apud hebraeos de organis. quae in hierusalem usque ad montem dauid et amplius
ut sonant audiantur comprobatur. **D**uo organa genera a plerisque
esse dunt. Primum est quod praediximus. Et aliud quod de peregrinatione in partem
apud babilonios inscribitur dicebat. Superflumina babilonis. id est usque organa
narrant. Hoc totum spirituale christi euangelium significat. quod de illud duabus pellibus
id est duarum legum asperitate coniungitur per XII. sufflatoria fabrorum. id est
patriarcharum et prophetarum. Per XII. cicutas aereas id est per apostolos sonum
nummum emittit. sic scriptum est. Vox tonitruum in uentis. Per mille passus
id est per septuaginta numerum. X. uerborum legis impletur sonus eius. In fidelibus id est
placbare unius cuiusque doctoris labiorum euangelium predicatur.

Tubae quoque de qua in danieli hebraeis scribitur. Cum audieris uocem tubae. fistulae.
et tubae. id est. diuersis formis ac figuris efficitur. Alii enim est tuba
congregationis populi. alii conductionis. alii uictoriae. alii conclusionis
curtationis. alii persequendi inimicos. **T**uba autem consuetudinis apud
rerum pertissimor hoc modo intelligitur. Tribus fistulis praefixis in capite
angusto inspiratur. In capite lato per III. uocidulas praefixas. quae per praefixam
fundamentum ceteras uoces producant. Magnam uero uentis simumque profert.
Ita euangelium uerba confessione trium personarum scilicet trinitatis in capite
angusto. id est in unitate christi diuinitate inspiratur. et per III. uocidulas
aereas. id est per III. euangelistas. Per praefixum fundamentum. id est per stabilitatem
fidei et operum. in totum orbem uocem nimio clamore. quasi in modum tubae
congregationis fortiter praemitte. **F**istulae quoque. artis esse musicae

50
sicut simfonides earū rerū adformar reperior. Ita quælibet bumbulæ
aereum ductile quadratum latissimumq. quæsi in modum calumnias. cū
fistula æreo ferreoq. coniuncta. atq. in medio concussa. quod in ligno æreo
speciosoq. formæ superioris capite constringitur. Altero capite densa
dimisso sed terra non tangit. apleris quo putatur. et singulae litteræ xii.
bumbulæ aerea. cū xii fistulis in medio positis in catenis fixis dependent.
Idest tres bumbulæ una in littera. per circuitū unq. figuntur. Et coniectato pri
mo bumbulo. et coniectatis bumbulorū. xii fistulis in medio positis. clamo
rem magnū fragorēq. nimium supramodum simul proferunt. Bumb
ulæ itaq. cū fistulo idest doctor in medio ecclesiæ est cū spūscō loquit in ea.
Constringitur in ligno æreo idest in xpō. quia sapiens ab ligno uite cōparatur.
Idest in catena idest in fide. et non tangit terrā. idest opera carnalis. Duo decim
bumbulæ idest xii. apti. cū fistulis idest cum diuini eloquii. **C**ythara
uero de qua in xl. in psalmo scriptum est. Confitebor tibi in cythara.
dr. dr. mē. Proprie consuetudinis apud hebreos quæ cū chordis xxiii.
quæsi in modū deltae litteræ sicut peritissimi tradunt. utiq. compo
nitur. et per digitos pincetū uariis uocibus tinnulisq. ac per pedis induer
os modulos coniectatur. Cythara aut de qua sermo est. ecce tam spiri
talit̃ quæ cū xxiii. seniorū dogmatibus trinitatē formæ habens quasi
in modū deltae litteræ p̃ fidem scæ trinitatis manifestissime utique
significat. et p̃ manus p̃ apostolici qui p̃dicator illius est. induer os
modulos ueteris et noui testam̃ti. alit̃ in littera. alit̃ in sensu figu
ralit̃ coniectatur. **S**ambucca itaq. etiam apud peritissimos hebre
orum ignota res est. Antiquis aut̃ tēporib. apud caldeos fuisse
repperitur. Sicut scriptum est. Cū audieris uocem tubæ
fistulæ. cytharæ. et sambucæ. Buca uero. tuba apud hebreos.
Deinde p̃ diminutionē bucinae dr. Sam aut̃ sol apud hebreos int̃p̃tatur.
Vnde dr. samson sol eorum. Propt̃ hoc sambucca apud eos scribitur.
quiamulta corticem idicuius arboris putant eē. et p̃ sobilitatē mel
lis ligna ac nobilitatē quæ in modū tubæ de ramis arboris mo
ueri potest. Arrescit enim scdm̃ cōmunē consuetudinē. tipus eoz
qui in bonis suis dñm laudat. et in tempore frigoris idest in tēp̃
tribulationis et p̃secutionis cum laudare non possunt. propter

infideliumque abundantius dicitur suorum. **P**salterium
quod hebraice nablum. grece autem plecternum. latine laudatorium di-
de quo in lxxv. psalmo scribitur. Exsurge psalterium cithara & con-
quasi in modum citharae sed quasi in modum clipei quae ad rem confirmantur
cunctis corda: sicut scriptum est. In psalterio x. corda psallite illi. Sed
hinc inde corda eorum contrariae sunt. ut si surgente ab inferis ad caelos
regna per iudicium manuum continentur ab imo in altum significarent. Pre-
terea itaque cum x. cordis. ecclesiae cum x. uerbis logis contrariis contra
omnem heresim quadrata per quatuor euangelica intelligitur.

Timpanum pauca uerbis explicari oportet quia minima res est. eo quod in manu
mulieris portare potest. sicut scriptum est in exodo. Sumpsit autem ma-
rice prophetissa soror aaron timpanum in manus suas. et est quasi tuba cum
quo fistulo in capite angusto per quod inspiratur. id est sapientiae minime
logis ueteris in manu iudeorum synagoga antiquis temporibus fuit.
Chorus quoque pellis simplex est cum duabus eiculis aëreis et per prona in-
spiratur. per secundam uocem emittit. Typus est populi prioris qui per
angustam intelligentiam legem uoce perat. et per angustam uoluntatem predica-
tis. omnia infirmis nuntiatur. Sicut et terrena sapientia ad diligenter respi-
ciamus. spiritaliter ac mystice intelligenda sunt. **EXPL EPISTOLA**

SCILICET DE CARMINIBUS.

ITEM ISIDORUS IN TERTIO LIBRO SIC AT.

Ad omnem autem sonum quem aëres cantilenarum est. triformis con-
stat eorum natura. Prima est armonica quae ex uocum cantibus con-
stat. Secunda organica quae ex flatu constat. Tercia rhythmica
quae pulsuum digitorum numeros recipit. Nam aut uoce editur sonus.
sicut per fauces. aut flatu sicut per tubam. aut pulsu sicut per citharam.
aut per quodlibet aliud quod percussio canorum est. Symphonice est modu-
lationis temperantia & graui et acuto concordantibus sonis. siue in uoce.
siue in flatu. siue in pulsu. Per hanc quippe uoces acutiores grauior-
esque concordant. ita ut quisque ab ea dissonuerit. sensum auditus offen-
dat. Cui contraria est diafonice. id est uoces discrepantes uel dissonas.
Eufonica est suauitas uocis. hanc & melos a suauitate & melle dicitur.
Tuba primum aegyptiensi est inuenta. Tibia ex coactis in frigus

ferunt. tibus autem appellatur putant. qual primum de ceruicibus. cruribusque hinulorum fierent. deinde per abusionem ita ceptis usari. etiam sinon de ceruicibus ossibus ut sunt hinc & abicem quasi tibi coram cantur. Fistulae dicta quod uocem emittat. Nam grece for. uox. istolice missae appellatur. Lyra distat apotolima. id est auri etate uocum. q. diuersos sonos efficit. Tympanum est pellis uel corium ligno ex unaparte extensum. Est enim pars medice symphonice in simulaudinem emitti. Tympanum autem ut symphonice ad uirgulum percutitur. Symphonice uulgo appellatur lignum caui ex utraque parte pelle extente. quam uirgulis hinc & inde musici ferunt. Fitque in ore ex concordia graui & acuta suauissimus cantus. Cymbelae ac tabulae quaedam sunt quae percussa inuicem se tangunt et sonum faciunt.

FINIT

CLCVTA E AEREA

**ORGANVM
DE QUABVS
PELLIBVS**

**ELEPHAN
TVM CON
FECTVM**

**DUODE
CIM**

**FABRORVM
FOLLES**

LIGNUM ALTUM

PSALTERIUM DECACORDARUM IN MODUM CLEPSIDRI QUADRATI.

ALIUS PSALTERIUM SIC PINGUNT

IN MODUM DELTAE LITTERAE

TUM PANUM

CICUTA FREA

CHORUS

Cicuta Frea

erthiera ut hueroni
museli. in modu
de hce ltere
cu. xxiiiij
cordis

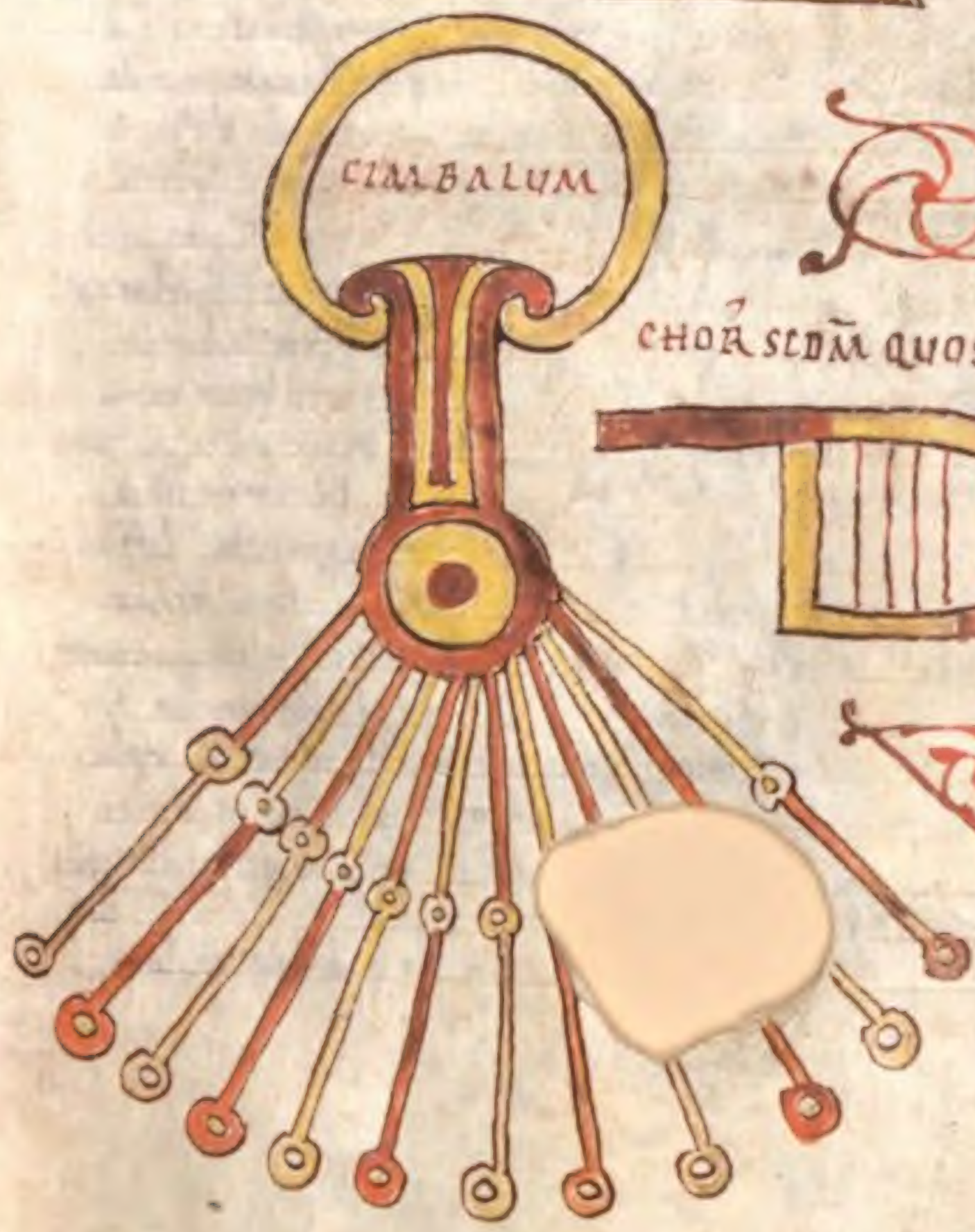

erthiera scdm quordecim

choa scdm quos dā. cu

iii.
con
dis

**PROHEMIUM MUSICAE NATURALI NOBIS EE
CONIUNCTA ET MORES VEL HONESTAS VEL
VERITAS**

T

Omnium quidem perceptio sensuum, ita sponte
a naturaliter quibusdam uiuentibus deditur, ut sine his animal non possit
intelligi, sed non aequae eorundem cognitio ac firma perceptio animi
inuestigatione colligitur. In laboratum est enim quod sensum
percipiendis sensibilibus rebus adhibemus, quae uero sit ipsorum sensuum
secundum quos cogimus natura quae rerum sensibilibus proprietas,
id non obuium neque cuiuslibet explicabile esse potest. Nisi quem conueni-
ens inuestigatio, ueritatis contemplatione direxerit. Adest
enim cunctis mortalibus, uisus, qui uisum, ueniens, ad uisum figuris,
an ad sensibiles radios emittit efficiatur, inter doctos quidem dubita-
bile est, uulgum uero ipsa dubitatio praeterit. Rursus cum quis tri-
angulum respicit uel quadratum, facile id quod oculis intuetur agnoscit.
Sed quae nam quadrati uel trianguli sit natura mathematico necesse
est perquirere. Idem quoque de ceteris sensibilibus dici potest, maximeque de
arbitrio aurium, quatum uis ita sonos capiat, ut non modo de his iu-
diciu[m] capiat. Differentiasque cognoscit, uerum & uicem delectetur
saepius dulces coaptantque modi sint. Angustius uero si dissipati atque
incoherentes feriant sensum. Unde fit cum sint quattuor matheseos
disciplinae ceterae quidem inuestigationem ueritatis laborent,
musica uero non modo speculationi uerum & moralitati con-
iuncta sit. Nihil est enim tam proprium humanitatis, quam re-
mitti dulcibus modis, astringi contrariis. Id quod non se se
in singulis uel studiis uel uoluntatibus tenet, uerum per cuncta diffun-
ditur studio, et infantes ac iuuenes necnon etiam senes ita natu-
raliter affectu quodam spontaneo modis musicis adiunguntur,
ut nulla omnino sit aetas quae cantilene dulcis delectatione se-
iuncta sit. Hinc etiam inter nosse potest quod non frustra ap-
tone distulit, mundi animam musica conuenien-
tia fuisse coniuncta
iuncta conuenien-
delectatur.

Cum enim eo quod nobis est
terq. Nos quoque ipsos eadem

hinc etiam
delectatur

hinc etiam
delectatur

puerorum animis quos acceperat erudiendos officere. & auit
 tutis modestie p̄pedire. et q̄d armonia quā modestam susce-
 perat. ingenus chromatice quod est mollius inuertisse.
 I tanta igitur apud eos fuit musicæ diligentia ut eam iunior
 quoq. obtinere arbitarentur. Vulgatum quippe est quā
 saepe iracundia cantilena represserit. Quam multa uel in
 corporū uel in animarū affectionib. miranda. Cui enim est illud
 ignotum. quod p̄thagoras ebrium adulescentem tauro mentanū.
 Sub phrygi modi sono incitatum. Spondeo succinente redi-
 derit in maiorem. et sui compotem. Nam cum scortum in tri-
 ualis domo eet clausum. atq. ille furens domū. uellat amburere.
 Cumq. p̄thagoras stellarū cursus utriusq. nocturnus inspiceret.
 Vbi intellexit sonophrygi modi incitatum. multis amicorū moni-
 tionib. a facinorā noluisse desistere. Mutarimadum p̄cepit.
 atq. ita furentis animum adulescentis ad statum mentis pacatissime
 temperauit. Quod scilicet marcus tullius cōmemorat in eolibet
 quem de consiliis suis cōposuit. At quidem sed hoc modo. Sed ut
 aliqua similitudine adductus. Maximis minime conferam. ut
 cum uino letia adulescenter abiarum dicitur carui. ut sit infelix.
 Mulieris pudice fores frangerent admonuisse tibicinem ut spon-
 deum caneret. p̄thagoras dicit quodcum illa fecisset tarditate modorū.
 et grauitate canentis. illorum furentem petulantia contēdit. Sed
 ut similia breuiter exempla conquiram. terpander atq. acrian. me-
 thymnides. Erbios atq. ianes grauissimis morbis. cantus eripuerunt p̄si-
 dio. Is menias uero thebanus. boetiorum plurib. quos schiatici doloris
 tormenta vexabant. Modicis fuerat cantus abstersisse molestias.
 Selenipolaceler cum eius hospitem quidam gladio furibundus inuaderet.
 q̄d ille patre eius accusatione damnuisset. Inflexisse modum dicitur
 canendi. itaq. adulescentis iracundiam temperasse. in tantum uero
 priscae philosophiae studiū suis musicæ artis innotuit. Ut phrygi
 rici cum diurnis in somno resoluere carat. Quibusdam canale-
 nis uterentur. ut eis lenis & quiescat sapor inreperet. Itaque
 experiret alii quibusdā modis stuporem somni confusionem que

purgabant. Admirantes quod tota nostrae animae corporisq.
compago musicae coaptatione coniuncta sit. Nam ut sese corporis
affectus habeat. ita et impulsus cordis motib. incitantur. Quod
seilos^{democriti} democritus hippocrati medico tradidisse ferunt.

Cum eam quae in uisum cunctis democriti. ciuib. idopinan-
tib. incusto dicom. edendi causa uideret. Sed quor sum ista et.
quia non potest dubitari. quin nostrae animae et corporis ita ut
eisdem quodam modo proportionibus uideatur esse compositae.
quib. cernonicas modulationes posterior disputatio coniungi
copulariq. monstrabit. Inde est enim quod infantes quoque
cantilenae dulcis oblectat. Aliquid uero asperum ac spinosum
ab audiendi uoluptate suspendit. Nimirum etiam omni aetas
patitur omnisq. sexus. Quae licet sit alibi distributa sunt. una
tam musicae delectatione coniuncta sunt. Quid enim sit cum
infleatibus luctus ipsos modulanti delectet. Quod maxime mu-
licibus est. ut cum cantico quodam dulcor fit causa deplendi. Id uero
etiam fuit antiquis in more. ut cantus tubae luctib. praeretur.

Ita est papimus tatur hoc uersu. Cornu graue mugit adunco.
tibia currenros suetum pducere manes. Et quis uero canere
non potest. si beatam aliquid canit. Non quodcum aliquid
uoluptate id quod canit adficiat. sed quod quicquid infra dulce-
dinem ex animo proferant quo quomodo proferant delectantur.
Nonne illud etiam manifestum est in bellu pugnantiu animos tuba-
rum carmine accendi. Quod si ueri simile est ab animi pacceto
statu quemquam ad furorē atq. iracundiam posse proferri.
Non est dubium quod conturbata mentis iracundiam. uel inuicem
cupiditatem modestior modus possit adstringere. Quid quod
cū aliquis cantilenam libenter auribus atq. animo ceperit. Ad
illud etiam non sponte conuertitur. Ut motu quoque aliquem
similem. audite cantilenae corpus effingat. Et quodammodo
aliquid melos auditu sibi memor animus ipse decerpit. Ut
ex his omnib. perspicue nec dubitanti appareat. Ita nobis musicae
naturaliter esse coniuncta. ut ea ne si uelimus quidem carere possimus.

si sit aliquis
ad illud uerum
sed non uerum

Quod eirae intendendae uis mentis est. ut id quod natura est insit
scientiae quoque. possit comprehensum teneri. Sicut enim in visu quoque.
non sufficit eruditae colores formasque conspiceret. nisi etiam quae
sint horum proprietates inuestigauerint. Sic non sufficit can-
tilenis musicis delectari. nisi etiam qualem se conuinctas sint
uocum proportionem discant.

TRES. EE.

MUSICAS. IN QVO. DEVI. MUSICAE

Prinicipio igitur de musicae differenti. illud interim
dicendum. ut deat. quod musicae genera ab eis studi-
osis comprehensa esse nouerimus. Sunt autem tria. Et prima
quidem mundana est. Secunda uero humana. Tertiaque
in quibusdam constituta est ^{per alia interuenta et fabulae et} instrumentis. ut in choris uetibus
ceterisque. quae cantilenae famulantur. Et primum ea quae
est mundana in his maxime perspicenda est. quae in ipso caelo
uel compage elementorum uel temporum uarietate uidentur.

Quem fieri patet ut tam uelox caeli machine tanto silentio
cursum moueatur. et si ad nostras aures sonus ille non puenit. quod
mutus fieri de causis necesse est. non poterit tamen motus tam
uelocissimus ita magnorum corporum nullos aminationes cernere.

Cum praesertim tanta sit stellarum cursus coaptatione conuincta. ut
nihil aeque compaginatum. nihil ita commissum possit intellegi.

Namque adu excelsiores. adu inferiores feruntur. atque ita omnes equali
inrotatione uoluantur. ut dispersis inaequalitatis rarus cursuum
ordo ducatur. Unde non potest ab hac caelesti uertigine rarus
ordo modulationis absistere. Nam uero quattuor elementarium
diuersitates contrariasque potentias. Nisi quaedam armonia con-
iungat. qui fieri possit ut unum corpus aemulacione conuenirent.

Sed haec omnis diuersitas ita et temporum uarietatem parte
est fructuum. ut tamen unum animi corpus efficiat. Unde si quid
horum quae tanta uarietatem rebus ministrant animo et cogitati-
one de corpore. cuncta pereant. Nec ut ita dicam. quaequam con-
sonum seruent. Et sicut in grauius chordis. si uocis est modus ut
non adiacetur nitatem grauius usque descendat. atque in acutis

ille custoditur acuminis modis. Nemo enim minimum rursus uocem
utitur. rumpitur. & sectorem sibi consentaneum atq. conuenientem.
Iam etiam inmundi musicae puidemur. nihil ita esse. nimum posse. ut
alterum propria nimietate dissoluat. Verum quicquid illud est. aut
suos affert fructus. aut alius auxiliatur. ut afforant. Nam quod constri-
git hiem. uel laxat. torret. aestus. maturat. autumnus. temporisq.
uicissim. uel ipsa suos cesserunt fructus. uel alius. ut cesserant. sub
ministrant. de quibus posterius studiosius disputandum est.
Humanam uero musicam. quisque in se ipsum descendit. utel

legit. Quid est enim quod illi in corpore rationis uacuitate cor-
pori miscet. nisi quaedam coaptatio et uelut grauium leuiumque
uocum. quasi unam consonantiam efficiens ^{et uelut musica} temperatio. Quid est aliud
quod ipsius in se pater animi iungat. quae ut aristoteli placeat. extra
rationabili inrationabiliq. coniuncta est. Quid uero quod corporis ele-
menta ^{et uelut musica} pmisceat. aut partes sibi mixtae coaptatione continet. sed de hac

quoq. posterius dicam. Tertia est musica quae in quibusda consistere
dicitur instrumentis. Haec uero administratur aut intentione. ut
neruis. aut spiritu ut tibis. uel his quae ^{et uelut musica} uelut ^{et uelut musica} mouentur. aut
percussione quaedam. aut in his quae in concava quaedam ^{et uelut musica} cetera ferunt.
atq. inde diuersi efficiuntur soni. De hac igitur instrumentorum musicae
primis hoc opere disputandum uidetur. Sed proemii satis est. nunc de
ipsis musicae elementis est differendum. **DE VOCIB; AC DE MUSICAE**

ELEMENTIS.
Consonantiae quae omnem musicae modulationem
regit. Prae sonum fieri non potest. Sonus uero per quendam pulsus per-
cussionemq. non redditur. Pulsus uero atq. percussio nullomodo esse potest
nisi praecesserit motus. Si enim cuncta sint immobilia. non poterit alterum alteri
concurrere. ut alterum impellatur ab altero. sed cunctis stantibus. motuque
carentibus. nullum fieri necesse est sonum. Ideo definitur sonus. percussio ae-
ris in dissoluta usque ad auditum. Motus uero alii sunt uelociiores. alii tardi-
ores. Eorundemq. motuum alii rariiores sunt. alii spissiores. Non si quis in
continuum motum respiciat. ibi aut uelocitatem aut tarditatem necesse est
comprehendat. Si uero quis moueat manum. aut frequenter eam motu mo-
uebit aut raro. Et si tardus quidem fuerit aerarius motus. graues

necesse est sonos effici ipsa tarditate & raritate pollendi. Sinuero
 sint motus celeres ac spissi. acutus necesse est reddi sonos. Idcirco eni
 idem nervus si tendatur amplius. acutum sonat. si remittatur graue.
 Quanto enim tensior est. velociorem pulsus reddit. celeriusque reuer
 titur. et frequentius ac spissius aerem ferit. Qui uero laxior est. so
 lutus ac tardus pulsus offert. rarusque ipsa imbecillitate feriendi
 nec diutius tremit. Neque enim quoties chorda pellitur. unus edi
 tantum putandus est sonus. aut unam inhiret percussionem. Sed totiens
 aer fertur quotiens eam chorda tremebunda percussit. Sed quoniam
 tales sunt uelocitates sonorum. nullatenus capere possunt auribus.
 Unus sonus sensum pellit. uel grauis. uel acutus. quocumque uterque
 ex pluribus constat. grauis quidem ex tardioribus et rarioribus.
 Acutus uero ex celerioribus ac spissis. Velut si conuincem turbine
 uocant. quis diligenter extorquet. et quoniam unam uirgulam coloris rubri
 uel aliterius ducat. et eam quae potest celeritate conuertat. tunc
 totus conus rubro colore uidetur infectus. Non quia totus ita sit.
 sed quia pars per partem rubrae uirgae uelocitas comprehendat. Ap
 parere non sinat. sed de his posterius. Igitur quoniam acutae uoces spissi
 oribus et uelocioribus motibus incitantur. graues uero tardioribus ac raris.
 liquet additione quaedam motuum ex grauitate acumen intendi. detrac
 tione uero motuum laxari ex acumine grauitatem. ex pluribus enim
 motibus acumen. quam grauitas constat. In quibus autem pluralitas
 differentiarum facit. necesse est in quacumque numerositate consistere.
 Omnis uero paucitas ad pluralitatem. ita sese habet. ut numerus ad nu
 merum comparatus. Eorum uero quae secundum numerum conferuntur.
 partim sibi sunt aequalia. partim inaequalia. Quae uero soni quoque
 partim sunt aequales. partim uero sunt inaequalitate distantes. Sed
 in his uocibus. quae nullae inaequalitatis discordant. Nullae omnino
 consonantiae est. Est enim consonantiae dissimilium inter se uacuum in
 unum redacta concordia. **De speciebus inaequalitatis.**

Quae uero sunt inaequalia. quinque inter se modis inaequalitatis monita
 custodiunt. Aut enim alterum ab altero multiplicitate trans
 cenditur. aut singulis partibus. aut pluribus. aut multiplicitate.

et parte. aut multiplicitate et partibus. Primum quidem in
aequalitatis genus multiplex appellatur. Est uero multiplex.
ubi maior numerus minorem habet in se totum. uel bis. uel
uel quater. ac deinceps. nihilque deest. nihil exuperat. appellaturque
uel duplum. uel triplum. uel quadruplum. atque adhuc ordinem
in infinitum progreditur. Secundum uero inaequalitatis genus est quod
appellatur superparticulare. Id est cum maior numerus minorem nu-
merum habet in se totum. & unam eius aliquam partem. eamque uel dimi-
diam. Ut tres duorum. et uocatur sesquialtera proportio. uel ternaria
ut quattuor ad tres. et uocatur sesquitercia. atque adhuc modum & alia
in posterioribus numeris. Pars aliquae a maioribus superminores numeros
continetur. Tertium uero genus inaequalitatis est. quotiens maior
numerus totum intra se minorem continet. et eius aliquantas in superpartes.
Et si duos quidem supercontinet. uocabitur proportio superbi partiens. ut sunt
quinque ad tres. Si uero tres supercontinet uocabitur supertripartiens.
Ut sunt septem ad quattuor. & in ceteris quidem eadem esse similitudo
potest. Quartum uero est inaequalitatis genus. quod ex multiplici et super
particulari coniungitur. Cum scilicet maior numerus habet in se mino-
rem numerum. uel bis. uel ter. uel quotiens libet atque eius unam aliquam
partem. Et si eam bis habet. & eius dimidiam partem. uocabitur duplex
super sesquialter ut sunt quinque ad duo. Si uero bis minor continetur
& eius tertia pars. uocabitur duplex super sesquitercia. ut sunt
septem ad tres. Si uero tertio continetur. & eius dimidia pars
uocabitur triplex super quatuor. ut sunt septem ad duo. atque adde unde
modum inaequalitatis & multiplicitatis et superparticularitatis uocabula
uariantur. Quintum est genus inaequalitatis quod appellatur mul-
tiplex superpartiens. quando numerus numerum habet in se totum plus
quam semel. & eius plus quam unam aliquam partem. Et si bis maior nu-
merus minorem numerum continet. Duasque eius in super partes
uocabitur duplex superbi partiens. ut sunt tres ad duo. et rursus triplex
superbi partiens. Addebis ideo nunc stricte ac breuiter explica-
mus. quoniam in libris quos de arithmetice institutione conscripsimus dili-
gentius enodauimus. *Quae inaequalitatis species consonantis depu-*

Ex his igitur in aequalitatis generibus postrema duo quae ex superioribus
mixta sunt relinquuntur. De tribus uero prioribus speculatio facienda
est. Optinere igitur maiorem ad consonantiam potestatem uidetur
multiplex. Consequenter autem super particularibus. Super partem uero
ab armoniae continentia separatur. ut quibus per ptolemeum uidetur.

Cum multiplicata etiam particularitas consonantiae deprehenditur. Iam

Enamque probantur coaptationi consentanea quae sunt naturae simplicia.

Et quoniam grauitas & acumen in quantitate consistunt. (eam maxime uide
buntur seruare naturam ^{simplicis} continentiae. quae discretam proprietatem
quantitatis poterint custodire. Nam cum sit aliquid quidem discretum
quantitas. Alio uero continua. ea quae discreta est in minimo
quidem finita est. Sed in infinitum per maiora procedit. Namque in ea
minima unitas. eademque finita est. in infinitum modus uero pluralita
tis augetur. Ut numerus quicumque finita incipiat unitate. crescendi
non habet finem. Rursus quae est continua tota quidem finita est.
sed per infinita minuitur. Linea enim quae continua est in infinita
semper particulae. one diuiditur. cum sit eius summa uel pediculus.
uel quaecumque alia definita mensura. Quocirca numerus semper in
finita crescit. continua uero quantitas in infinita minuitur. Multi
plicata igitur quoniam finem crescendi non habet. Numerum maxime ser
uat naturam. super particularitas autem quoniam in infinitum minorem minuit.

Proprietatem seruat continuae quantitatis. Minuit autem minorem.
cum semper continet etiam uel dimidiam partem. uel tertiam. uel quartam.
uel quintam. Nam semper pars a maiore numero denominata. ipsa
decrescit. Nam cum tercia a tribus denominata sit. quarta uero
a quatuor. quoniam quatuor tres superant. quarta potius quoniam testis
minutior inuenitur. Super partem uero iam quodammodo a simpli
citate discedit. Duas enim. uel tres. uel quatuor. habet in super
partes. & a simplicitate discedit. Exuberat ad quandam partium
pluralitatem. Rursus multiplicata omnis in integritate se con
tinet. Nam duplum bis habet totum minorem. triplum tri
continet totum minorem. Atque eundem modum cetera. Super parti
cularitas uero nihil integrum seruat. sed uel dimidio superat. uel

Naturae maior
numerus est qua
do. sed inquan
titate minor est
sed quartus qua
liberius

tertia. uel quarta. uel quinta. sed tam diuisione singulis
ac simplicibus partibus operatur. Suppartient aut inaequalitas.

nec seruatur integrum. nec singula admittit partes. Atque idcirco
secundum pythagoricos minime musicis consonantiis adhibetur. pho-
lomeus tamen. etiam hanc proportionem inter consonantias ponit.

in posterius ostendit. **QUAE PROPORTIONES QUIB;
CONSONANTIS MUSICIS ADIACENTUR.**

Vij

Illud tam esse cognitum debet. quod omnes musicae consonantiae
aut in duplici. aut triplici. aut in quadrupla. aut in sesquialtera.
aut in sesquitercia proportionem consistant. Et uocabitur
quidem quae in numeris sesquialtera est. diatessaron in so-
nis. quae in numeris sesquialtera. diapente appellatur in uocibus.

Quae uero in proportionibus duplici est. diapason in consonantiis.

Tripla uero. diapente ac diapason. Quadrupla autem bis diapason.

Et tunc quidem uniuersae sunt. atque indistinctae dictum sit. posterius uero
omnis ratio proportionum lucebit. **QUID SONUS SIT. QUID IN-**

TERUALLUM. QUID CONSONANTIA.

Sonus igitur est uocis casus emmeles. id est. apud melo. in uocem intensio-
nem. Sonum uero non generalem nunc uolumus definire. Sed eum
qui grece dicitur pthangor dictus a similitudine loquendi. id est. **PHŒCTAI.**
Interuallum uero est. soni acuti grauique distantia. Consonantia
est acuti soni grauique mixtura. suauiter uniformiterque auribus accident.

Dissonantia uero est duorum sonorum sibi in se permixtorum ad aurem ueniens
aspera atque inuicunde percussio. Nam dum sibi in se miscerunt. et
quodammodo integer uterque. nititur peruenire. cum quilibet alteri officit.

ad sensum insuauiter uterque transmittitur. **In quo de sensuum fallacia.**
non omne iudicium de eodem esse sensib. sed amplius rationi esse credendum.

Viii
Sed de his ita proponimus ut non omne iudicium sensib. deum. quam quibus sensu
aurium haurire artis sumat omne principium. Nam si nullus ex audientibus
nulla omni ne disputatio de uocibus. extrinsecus. sed principium quodam modo
et quasi ad monitionis uicem tenet et auditus. Postremo uero per se
agnitionisque uis in ratio ne consistat. Quae ceptis regulis sese tenens
numquam ulla errore prolabitur. Nam quid dicitur dicendum est de errore

φθεκτεc
θαλ. φθερ
ΓΟ. v. loquer.
uel sono

Aliquid aptius conliquetur. mutare in se malleos imperavit. Sed sono-
 rum proprietas non in hominum lacertis herere sed malleos co-
 sonabatur. Unde dicitur animaduertit. malleorum pondus exami-
 nant. Et cum quinq. eorum forte mallei dupli reperi sunt pondere qui
 sibi secundum diapason consonantiam respondebant. Eundem alio quadrupli
 esse alio. sesquitercium alterius comprehendit ad quem scilicet diatessaron
 sonabat. Ad alium uero quendam quidem diapente consonantiam iungebatur.
 Eundem superioris dupli repperit esse sesquialterum. Duos uero hi ad quas
 superior duplex sesquitercius. et sesquialter esse probatus est. Ad se-
 inuicem sesquialterum. et proportionem perpensis sunt custodire. Quintus
 uero reiectus qui cunctis erat inconsonans. Cum igitur ante pythagoram
 consonantiae musicae. partim diapason. partim diapente. partim dia-
 tessaron. Quae est consonantia minima uocarentur. primus pythago-
 ras haec modo repperit quae proportionem sibi inter haec sonarum concordia
 iungeretur. et ut sit clarius quod dictum est. Sint uerbi gratia malleorum
 quattuor pondera quae sub scriptis numeris continentur. xii. viii.
 vii. vi. Huiusmodi mallei qui xii. & vi. ponderibus uergebant. Diapa-
 son in duplo convenientiam psonabant. Malleus uero xii. ponderum. ad
 malleum ^{providere} viii. & malleus vii. ponderum. ad malleum vi. ponderum. Secun-
 dum aptitiam proportionem. Diatessaron consonantiam iungebatur. Nunc uero
 ponderum ad vi. et xii. ad vii. Diapente consonantiam pmisscebant.
 vii. ad vii. inter quatuor proportionem resonabant unum.

xi

QUIB. MODIS VARIAE APYTHAGORA PROPORTIONES
 CONSONANTIARUM PERPENSAE SINT.

Hic igitur domum reuersus. uaria examinatione ppendit. an in his propor-
 tionibus ratio symphoniarum tota consisteret. Nunc quidem aequa
 pondera neruis aptas. Eorumq. consonantias audire diuadicans. nunc
 uero in longitudine oculorum duplicitate. medietateq. restituit. cete-
 rasq. proportionem aptas. integerrimam fide diuersa ex-
 perientia capiebat. Saepem etiam p mensuram modo cya-
 chor aequarum ponderum acetabulis immittens. Saepem
 ipsa quoq. acetabula diuersis formata ponderibus. uirga uel aerea
 ferreaue percussit. nihil sese diuersum inuenisse luculatus est. Hinc

etiam ductus longitudine crassitudineq. chordearū ut examinare ad grē
sue est. Itaq. inuenit regulā. de qua posterior loquemur. quae ex re
uocabulū sumpsit. Non quod regula sit lignea p quā magnitudines chordearū
sonorumq. metimur. sed quod regula quaedam sit huiusmodi in pectus fixae
firmaq. ut nullū inquirentem dubio fallat indicio. **DE DIVISIONE**
VOCUM EARUMQUE EXPLANATIONE **Jxii**

Sed de his hactenus nunc uocum differentias colligamus. Omnis uox aut
cū nexu est. quae continuae. aut ΔΙΑΘΗΜΑΤΙΚΗ. quae dī cum intē
uallō suspensae. Et continua quidem est quāloquens uel prostram orationē
legentes uerba pcurramus. festinae enim tunc uox. non herere in acutis
et grauib. sonis. sed quam uelocissime uerba pcurrere expediendūq. sensib.
exprimendisq. sermonib. continuae uocis impetus operatur. ΔΙΑΘΗΜΑΤΙΚΗ.
autē est. ea quam canendo suspendimus. in qua non potius sermonib. sed mo
dulis inseruimus. Est quae uox ipsa tardior. et pmodulandis uarietates qd
dam faciens intē uallū. non tactu nitens sed suspensae. uel tarde potius
cantilenae. His utalibet. autumatur additur tertia differentia. quae
medias uoces possit includere. Cum scilicet herum poema legimus. neque
continuo cursu ut prostram. neq. suspensae signiē q. modo uocis ut canticum.

Quod unitas uocum humano natura fit. Jxiii

Sed quae continua uox est & earūq. quae decurrunt cantilenā. Naturalit
quidem infinita est. consideratione enim accepta. Nullus modus uel
ouoluendi sermonib. fit. uel acuminib. at tollendis. Grauitatib. que
laxandis. sed uerisq. naturae humanae fuit proprium finem. Continuae
enim uoci terminum humanus sps fecit. ultra quem nulla oratione
uolēt excedere. - tantū enim unusquisq. loquitur continuo quantum
naturalis sps sinat. Rursus ΔΙΑΘΗΜΑΤΙΚΗ. uoci naturae hominū
terminum. facit. quae acutam eūq. uocem grauemq. determinat.

Tantū enim unusquisq. uel accipit uel extollere uel deprimere graui
tatem. quantum uocis ei naturalis patitur modus. **Quis in odus sit audi** **Jxiiii**

Nunc quis modus audiendū sit disseramus. Tale enim quid **endi**
dam fieri consuevit mīacib. quae cum paludib. uel quae ut aequis iactu
eminus mergitur saxum. Prius enim in paruissimū orbem audiam
colligit. Deinde maiorib. orbibus undarum globos spargit. atque

eo usq. dum defatigatus motus ab eliciendis fluctib. conquiescat. se p q.
 posterior & maior undulae pulsa debiliore diffunditur. Quod si quid
 sit quod crescentes undae possit offendere. statim motus ille reuertitur.
 et quasi ad centrum unde profectus fuerat eisdem undulis rotundatur.
 Ita igitur cum aer pulsus fecerit sonum. pellit alium proximum. &
 quodammodo rotundū fluctū aeris ei. Itaq. diffunditur. & om
 num eircū stantiū ferit simul auditum. Atq. ille est obscurior uox.
 qui longius steterit. qm̄ ceterum debilior pulsus ceteris undae peruenit.

De ordine theorematū id est speculationum.

His igitur ita propositis dicendū uidetur quot generib. om̄s cantilena
 texatur. De quib. armonice inuentionis disciplinae considerat.
 Sunt autē haec. diatonū. chromae armoniae. De quib. ita demū expli
 candum est. si prius de tetra chordis differemus. et quē ad modū
 auditus neruorum numerus. quoniam pluralitatis ē usq. puenit.
 dant fieri si prius cōmemoremus quib. pportionib. symphonicae
 musicae miscantur. p **De consonantiis & tono & semitono.**

DIAPASON EST	DYAPENTE V	DYATESSERON	TON V HAC SESQ.
SYMPHONIA	EST QVE COMEST	QVE IN	OCTAVA PPORTI
QVE FIT HOC	STAT HIS	HAC PPORTIO	ONE CELYDIT. S.
M O D O	NUMERIS.	NE FIT.	IN HOC NDV EST
			CONANTIA

DYAPASON VET	BYS DYN	DYAPENTE
DYAPENT PASON	AC DYATES	
TETRI	QVADRU	
PLA CON	PLA COL	SERON V
PARATIO	LATIO	NUM PER
NE COI	NE PER	ELCI VNT
ELI	ELI	
T V R T V R	DYAPASON	
H O C H O C		
M O D O M O	H O C M O D O	

Omnes ergo supparticulares numeri ut boetius in primo libro de arithmetica xxvi cap narrat
 unalep minore quibus in missionis succedunt. siue sit sesquialter siue sesquialterius. siue quaelibet alia
 sequens. ut est sesquialterius. excepto primo loco. Nam primi numeri sine ulla in medio posito transeunt
 secundum ponunt. i. tertius. duo. quartus. iii. & deinceps. primum naturalis numeri series inuestigatione
 supparticularium ponendus est. Deinde et triplus siue sesquialterius quicquid tunc ad quod sesquialtera ppositio
 mensurat. siue sesquialterius ponit post naturale numerum quadruplus ei scribat. deinde sesquialterius
 Si autem sesquialterius primum p naturale numerum noucuplus ei ponat deinde sesquialterius secundum hunc

modum horum pingat descriptio
 SESQUALTE

1.	ii.	iii.	iiii.	v.	vi.	vii.	viii.	ix.	x.
xi.	xii.	xiii.	xiiii.	xv.	xvi.	xvii.	xviii.	xix.	xx.
xxi.	xxii.	xxiii.	xxiiii.	xxv.	xxvi.	xxvii.	xxviii.	xxix.	xxx.

SESQUITEACTVS.

1.	ii.	iii.	iiii.	v.	vi.	vii.	viii.	ix.	x.
xi.	xii.	xiii.	xiiii.	xv.	xvi.	xvii.	xviii.	xix.	xx.
xxi.	xxii.	xxiii.	xxiiii.	xxv.	xxvi.	xxvii.	xxviii.	xxix.	xxx.

1.	ii.	iii.	iiii.	v.	vi.	vii.	viii.	ix.	x.
xi.	xii.	xiii.	xiiii.	xv.	xvi.	xvii.	xviii.	xix.	xx.
xxi.	xxii.	xxiii.	xxiiii.	xxv.	xxvi.	xxvii.	xxviii.	xxix.	xxx.

Tonus enim comparatio maioris numeri ad minorem noucupli ad octuplum. ut secundum philolaum nume-
 rus est xxvii. ad xxiiii. ternario quibus supgredit. iii. et octaua pars est in xxiiii. Ex hoc igitur
 id xxiiii. duas philolaus pythagoricus efficit partes. una quae dimidio sit maior. eamque apom-
 men uocat. reliqua quae dimidio sit minor. eamque rursus diesin dicit. quae postea semitonium mihi
 appellauerunt harum differentia comae. ac primum diesin. in xiii. unitatibus constare arbitrat
 Reliqua xxvii. numeri parte quae xiiii. unitatibus comae dicitur apomen esse constatur. sed
 quoniam in xiiii. et xiiii. unitas differentia facit. unitate loco comae censet esse ponendae. totum
 tonum in xxvii. unitatibus locet

Nam si uox uoce duplo sit. acutior grauior. Diapason consonantia fiet. Si uox
uoce sesquialtera ppor-tione sit uel sesquitercia uel sesquialta uel acutior
grauior q. diapente uel diatesseron uel tonū consonantia reddet. Item
si diapason. ut duo et quattuor. & diapente ut sex et quattuor coniungant^r.

Regla quae est diapason. et diapente efficient. Quibus diapason fiant. ut. ii. ad. iii. et. iii. ad. vii. quadrupla si & consonantia quae est bis diapason. Quod si sequentia tertiarum. id est diapente & diatessarum. ut. di. ad. iii. et. iii. ad. vii. coniungantur. Duplex diapason nimirum nascitur concinentia. Quattuor enim ad. iii. sequentia tertiarum optinent proportionem.

I res uero ad binarium . sesquialtera conlatione iunguntur . Et idem quae
 ternarius ad binarium appositus duplici cōparatione copulatur . Sed
 sesquitercia diatessaron . sesquialtera propositio . Diapente consonan-
 tiam creat . Dupla uero diapason efficit symphoniam . Diatessaron
 igitur ac diapente iuncto diapason convenientiā iungunt . Rursus tonus
 inaequae diuidi non potest . Cur autē posterius liquebit . Nunc haec tamē
 nosse sufficiat . qđ nūquā tonus ingemine aequae diuiditur . Atq. ut
 id facillime cōpberetur sit sesqui octauae proportio . viii . et viii . Horū
 nullus naturalis medius numerus incidet . Et igitur binario multipli-
 cemur fiuntq. bis . viii . xvi . bis viii . xviii . Inter xvi . autē ac xviii .
 unus numerus naturalis incidit . qui est scilicet xvii . Quid disponant
 in ordine xvi . xvii . xviii . Igitur xvi . ac xviii . copulati sesqui octa-
 uam retinent ppositionē . Atq. idcirco tonum . Sed hanc pportionem
 xvii . numerus medius . nō inaequaliter partitur . Comparatus enim ad
 xvi . habet in se tonū xvi . et eius sextādecimā partem scilicet unitatem .
 Si uero ad eū id est ad xvii . tertius xviii . numerus cōparetur . Habet autē
 totum et eius septimādecimā partem . Non igitur hisdem partibus et
 minorū superat . et maiore superatur . Est minor pars septimā x .
 Maior xvi . Sed utraq. semitonium nuncupatur . Non qđ omnino semito-
 nia ex aequo sint media . sed qđ semum dici solent qđ ad integritatē
 usq. nō puenit . Sed ut haec unum maius semitonium nuncupatur aliud
 minus . In quib. primis numeris semitonium constat .

Quod uero sit integrum semitonium aut quibus primis numeris constet .
 nunc euidentius explicabo . Idem qđ de diuisione toni dictū est .
 non ad hoc ptime ut semitoniorū modis uoluimus ostendere . sed ad
 id potius quod tonū ingemine aequae diceremus nō posse diungi . Diates-
 saron quae est consonantia . uocum quidem est quattuor . interualloz
 trium . Constat autē ex duob. tonis et integro semitonio . Sit enim
 subiecta descriptio . cxxii . cxxvi . cxxliii . celvi . Si igitur cxxii . numerus
 celvi . cōparetur . sesquitercia proportio fiet . ac diatessaron convenientiā
 resonabit . Sed si . cxxvi . ad . cxxii . cōparemus sesqui octauae proportio ē .
 Et etenim eorū differentia xxiiii . quae est octauae pars . de centū . x . duob.
 est igitur tonus . Rursus ce xliiii . si . ce xvi . cōparetur . erit altera

xvii

et sequi octava proportio. Nam eorum differentia xxvii. pars ducentorum. xvi. probatur octava. Restat comparatio ducentorum quinquaginta sex. Ad. cc. xl. iii. quorum differentia est tredecim. Qui octies facta medietatem ducentorum xl. trium non videntur implere. Non est igitur semitonium sed minus a semitonio. Tunc enim integrum est semitonium iure potaretur. Si enim differentia quae est xiii. facta octies medietatem ducentorum xl. trium numerorum potuisset aequare. Estque verum semitonium minus ducentorum quadraginta trium ad. cc. lvi. comparatio.

DIATHESSERON AB DIAPENTE TONO DISTARE.

Rursus diapente consonantiae. uocum quidem est quinq. Intervallorum quatuor. trium tonorum et minore semitonio. Ponatur enim idem numerus ex. ii. & eius sequens sumatur qui eadem diapente faciat consonantiam. Signatur numerus. cc. lxxxviii. igitur horum & superiorum dephen soru. ex. ii. ponantur immediati numeri hi. cc. xvi. cc. xliiii. cc. lvi. Et sic hoc modo formetur descriptio. ex. ii. cc. xvi. cc. xliiii. cc. lvi. cc. lxxxviii. Insuperiori igitur descriptione. ex. ii. et. cc. lvi. Duos tonos & semitonium continere monstrati sunt.

Restat igitur comparatio ducentorum. l. vi. ad. cc. lxxxviii. Quae est sequi octava. Id est tonorum quae differentia est xxxii. quae est octava pars ducentorum. l. vi. atque sex. Itaque monstrata est diapente consonantiae ex tribus tonis semitonoque consistere sed dudum diatessaron consonantia. A centum x. duobus numeris usque ad ducentorum. l. vi. uenerat. Nunc uero diapente ab eisdem. c. x. duobus numeris usque ad. cc. lxxxviii. distenditur. Superatur igitur diatessaron consonantiae. ad diapente ea proportione quae inter ducentos. l. sex. et. cc. lxxxviii. numerus continetur. Ad est hic tonus diatessaron. Igitur symphonia ad diapente tono transcenditur. **Diapason quinq. tonis & duob. semitonis iungi.**

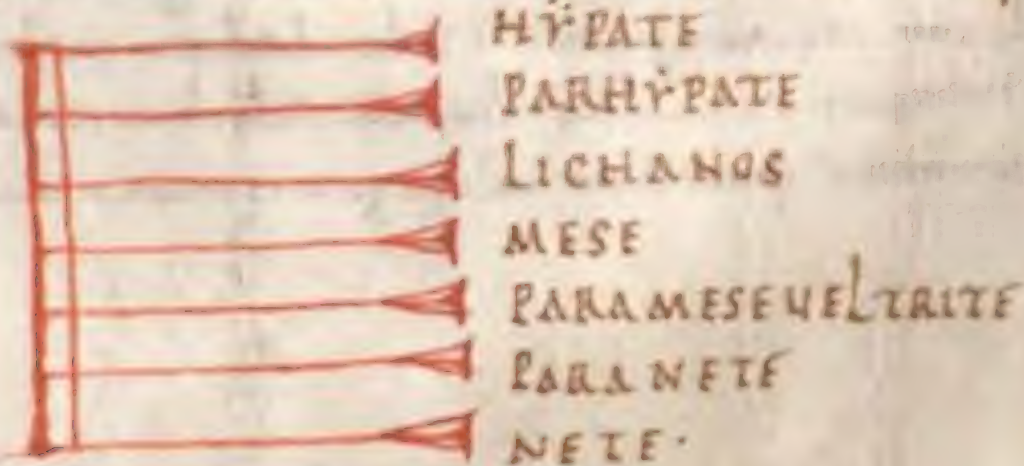
Diapason consonantiae constat ex quinq. tonis & duobus semitonis. quia unus non impleant tonum. Quoniam enim monstratum est diapason ex diatessaron & diapente consistere. Diatessaron uero probata est ex duobus tonis semitonoque constare. Diapente ex tribus tonis & semitono simul iuncta efficiunt quinq. tonos. Sed quoniam duo illa semitonia non erant integra medietas eorum coniunctio ad plenum usque non puenit. sed medietatem quidem superat ab integritate relinquatur. Estque diapason secundum hanc rationem. ex quinq. tonis & duobus semitonis quae sicut ad integrum tonum non coalespirant.

ita ultra in egrum semitonium pdeunt. Sed quae horum ratio sit uel quem
admodum ipsae consonantiae musicae repperiuntur. Postea liquidus ex
planabitur in ea ptema disputatione sub medioeri intelligentia credulitas ad
hibenda est. Tunc uero firma omis fides sumenda est cum propriae unum
quod demonstratione claruerit. His igitur ita dispositis paulisper de
us cythrae ac de eorum nominibus quae modo sunt addere differam.
Quaeque eorum causas et nomina. his etiam primitus adnotatam uenientibus
facile erit scientiae quae secuntur amplecti.

**De additionibus cordorum et
nominibus**

XX

Simplicem principio fuisse musicam Nichomachus ^{videlicet ptolemaeus} **rumque nominibus**
cus refert. adeo ut quattuor nervis constaret. Idque usque ad orpheum dura
uit. ut primus quidem nervus et quatuor. Diapason consonantiae resonarent.
Mediuero ad se inuicem adque ad extremos diapente ac diatessaron. Nihil
uero inter se in consonum. Ad imitationem scilicet musicae mundanae. quae
ex quattuor constat elementis cuius quattuor chordi mercurius dicitur inuentor.
Quintam uero chordam post roebus. Atys filius adun rex qui fuit lidorum rex.
Hiragnis uero phryx. sextum his adposuit nervum. Sed septimus nervus
interpretando lerbio adiunctus est. Secundum septem scilicet planetarum similitudine.
Inque his quae grauissima quidem erat uocata est hī pate quas maior atque
honorabilior. Unde iouem etiam hī patē uocant. Consulem quoque eandē
nuncupant nomine. propter excellentiae dignitatis. Ea quoque saturno est adtri
buita. propter tarditatem motus et grauitatem soni. Par hī pate uero secunda
quasi iuxta hī patē posita et collocata. Lichanos ^{tertia} idcirco quoniam lycha
nos digitus dicitur quem nos indicem uocamus grecus adin gendo lychanon ap
pellat. Et quoniam in canendo ad eam chordam quae erat tertia ab hī pate
index digitus qui est lychanus inueniebatur. Idcirco ipsa quoque lycha
nos appellata est. Quarta dicitur mese quoniam inter uel septem media. uel e. quasi
iuxta media conlocata. Septima autem dicitur nete quasi in e. id est in
ferior. Inter quam netem et paramesem. Sexta quae uocatur para
nete quasi iuxta netem conlocata. Paramese uero quoniam tertia est ante
eandem quoque uocabulo tertia nuncupatur ut sit descriptio haec.

1. Lycopodium p. p.

His octauum sumus lycaon adiunxit. atq. inter paramesen quae etiam
tritedr et paraneten neruū medium cooptauit. ut ipse tertius esset aneto
et paramese quidem uocata est sola. quae post mediā collocabatur. Tres
uero nomē perdidit. postea quā in ea atq. paraneten. Tertiū aneto locat²
est neruus. Quid igitur trites nomē exciperet. Ut sit octa chordum
secundū lycaonis additionem hoc.

In superiorib. igitur duob. dispositionib. septa chordi. et octa chordi. septa
chordum quidem dicitur. Si nemmenon quod est coniunctū. Octa chordū
uero. Diezeugmenon quod est disiunctū. In septa chorde enim est unū
tetrachordū. hīpate. parhīpate. lichanos mese. Aliud uero mese.
paramese. paranete. nete. Dum mesen neruū scdō numeramus. Atq.
ideo duo tetrachorda pmesen coniunguntur. In octa chorde uero qm̄
octo sunt cordae. Superiores quattuor. id est hīpate. parhīpate. lichanos.
mese. unum tetrachordū explent. Ab hoc uero disiunctū. atq. in
tegrū. inchoat a paramese. p̄gredimur quae p̄ triten et paraneten. et
finitur ad neten. Et est disiunctio quae uocatur diazeugxis. Tonus q̄ ē.
distantia mese et paramese. Hic igitur mese. tantū quidem nomen
optinuit. Non est mediæ positionis quia in octa chorde. Duae quidem sōp
mediae reperiuntur. sed una mediæ non potest inueniri. Pro phrasibus
aut̄ perioribus. Ad grauiorē partē unā addidit chordos. ut faceret totū
enneachordum. Quae qm̄ sup̄ hīpatē est addita. hīper hīpate est
nuncupata. quae prius quidē dū nouē chordos tantū esset cytharæ.
hīper hīpate uocabatur. Nunc aut̄ lichanos hīpaton dicitur. Alii sup̄ addunt
in quacordine atq. instructione. Qm̄ ad indicē digitū uenit lichanos appel
lata est. Sed hoc postea uidebitur. nunc uero ordo sese enneachordi sic habet.

Eft autem uero colophonius. Decima in grauiore parte coaptant chordam.
Imo theus uero milesius undecima. Quaeque super hypaton atque par hypaton
sunt addita. Hypate quidem hypaton uocatur et quasi maxime magnam.
aut grauius grauium. aut excellentes excellentium. Sed uocata est pri
ma in xi. Hypate hypaton. Sexta uero par hypate hypaton. Quae iuxta
hypaton hypaton collocata est. Tertia quae ducit in ennea chorda hypaton
uocatur. Lichanos hypaton est in uocatur. Quarta uero hypate antiquum
tenetur nom. Quinta par hypate. Sexta lichanos antiquum seculi et habens uoca
bulum. Septima mese. Octaua par mese. Nona trite. Decima paranete.
Undecima nete. Estigitur unum tetra chordum. Hypate hypaton. par hypate
hypaton. lichanos hypaton hypate. Aliud uero hypate. par hypate lich
nos mese. et haec quidem coniuncta sunt. Tercium uero est. paramese trite
paranete nete. Sed quoniam in superius tetra chordum quod est hypate hypaton.
par hypate hypaton. lichanos hypaton hypate. Sunt infimum quod est paramese
trite. paranete nete. In positione in medium tetra chordum. Quod est hypate
par hypate. lichanos mese. Totum hoc medium tetra chordum meson uocatur et
quasi mediorum. Vocaturque cum additamento hoc. Hypate meson. par hypate
meson. lichanos meson mese. Quoniam uero in hoc meson tetra chordum. Est
ferius quod est netarum. Disiunctio est mesos scilicet. et paramese inf
rius omne tetra chordum disiunctarum. id est diezeugmenon uo
catur et cum additamento scilicet hoc. Paramese diezeugme
non. Trita diezeugmenon. Paranete diezeugmenon.
Nete diezeugmenon. Et sic descriptio haemodo.

	HYPATE HYPATON
	PARHYPATE HYPATON
	LYCHANOS HYPATON
	HYPATE MESON
	PARHYPATE MESON
	LYCHANOS MESON
	MESE
	PARAMESE DIE ZEUC MENON
	TRITE DIE ZEUC MENON
	PARANETE DIE ZEUC MENON
	NETE DIE ZEUC MENON

Est igitur hic in pcramesen aomesen disiunctio. Atq. ideo die ^{disiunctio}zeugmenon tetrachordu hoc uocatum est. Quod si paramese auferatur. erit mese trite. paranete. nete. Tunc coniuncta idest sinemmenon. Erunt tria tetra chorda uocabuntur. ultimum tetrachordu sinemmenon haec modo.

	HYPATE HYPATON
	PARHYPATE HYPATON
	LYCHANOS HYPATON
	HYPATE MESON
	PARHYPATE MESON
	LYCHANOS MESON
	MESON SYNEMMENON
	TRITE SYNEMMENON
	PARANETE SYNEMMENON
	NETE SYNEMMENON

Sed quia in hac uel superiorem endetachordu dispositione mese quae prope mediam conlocationem ita uocata est. Nete proxime accedit et longe ab hypatis ultimus distat. nec proprium ^{distans} tetra chordi locum. Aliud unum tetrachordum adiunctum est. super netem die zeugmenon Quae quoniam super uadebant acumine netas superius collocatas. Omne illud tetrachordum. hyperbolean uocatum est haec modo.

102 8 31 1000 1000000

	HYPATE HYPATON
	PARHYPATEHYPATON
	LYCHANOS HYPATON
	HYPATE MESON
	PARHYPATEMESON
	LYCHANOS MESON
	MESE
	PARAMESE
	TRITE DIEZEUS MENON
	PARANETE DIE ZEUS MENON
	NETE ZEUS MENON
	TRITE HYPERBOLEON
	PARANETE HYPERBOLEON
	NETE HYPERBOLEON

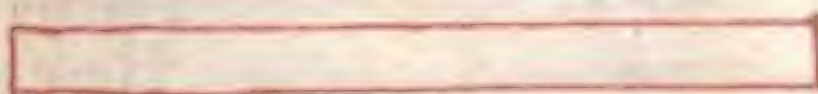
Sed quoniam rursus mese non erat loco medice. Sed magis hypanis accidebat. idcirco super hypanis hypaton addita est unice chorice. quae dicitur proslambanomenos ab aliquibus aut prosmelodos dicitur tonum integrum. Distans ab ea quae est hypanis hypanon. et ipsa quidem id est proslambanomenos. A mese octava est. Resonat cum ea diapason symphonicon. eadem quae ad lychanos hypaton. Resonat diatessaron. ad quartam scilicet quae dicitur behan nos hypaton ad mesen resonat diapente symphonica. et est ab ea quinta. Rursus mese a paramese distat. Tonumque eadem mese adneten die zeugmenon. Quinta facit diapente consonantiam quae nete die zeugmenon adneten hyperboleon. quarta facit diatessaron consonantiam. et proslambanomenos adneten hyperboleon reddidit bis Diapason consonantiam.

	PROSLAMBANOMENOS & PROSMELODOS
	HYPATE HYPATON
	PARHYPATEHYPATON
	LYCHANOS HYPATON
	HYPATE MESON
	PARHYPATEMESON
	LYCHANOS MESON
	MESE

PARA MESE
 TRITE DIE ZEUC MENON
 PARANETE DIE ZEUC MENON
 NETE DIE ZEUC MENON
 TRITE HYPER BOLEON
 PARANETE HYPER BOLEON
 NETE HYPER BOLEON

DE GENERIBUS CANTILENAE

Hisigitur expeditur dicendum. Degenerib. melorum sunt aut tria.
 Diatonon chroma enarmonium. & diatonon quidem aliquanto durius
 & naturalius. Chroma uero iam quasi ab illa naturali intentione dis-
 cendens & immollius decedens. Enarmonium uero. optime atq. apte
 coniunctum. Cum sint igitur quinq. tetrachorde hypanon. Meson. Sym-
 menon. diezeugmenon. hyppoleon. In his omnib. sedm diatonu cantilenas
 pcedit uox p semitonium. Tonu & tonu in uno tetrachordo. Rursus in alio
 semitonium. tonu ac tonu ac deinceps. Ideoq. uocatur diatonu quasi qd
 p tonu ac p tonu p grediatur. Chroma aut qd dr color. quasi tam ab huiusmodi
 intentione. Prima mutatio cantatur p semitonu. Semitonu. & tria semi-
 tonia; tota enim diatessaron consonantia. Duoru tonoru ac semitonu sedm
 pleni. Tractu e aut hoc uocabulu uti licet & chromae & sufficere. Quae cu p mu-
 tant in aliu transeunt colorem. Enarmonium uero quod est magis coaptatum est
 qd cantatur in omnib. tetrachordis. Per diesin & diesin & diatonum. Diesis aut
 e semitonu dimidium. ut sit trium generu discrepao poma tetrachorde dis-
 currentis hoc modo.

DE ORDINE CHORDARUM NOMINIB; Q; IN TRIB; GENERIB;

XXII

Nunc igitur ordo chordarum disponendus est omnium. quae per tria genera variantur. uel inconstanti ordine disponuntur. Prima est igitur proslambanomenos. quae eadem dicitur prosmelados. Secunda hypate hypaton. Tertia parhypate hypaton. Quarta uniuersaliter quidem lichanos appellatur. sed in diatono genere aptetur. Dicitur lichanos hypaton diatonus. Si uero in chromate. dicitur diatonos chromatice. uel lichanos hypaton chromatice. Si autem in harmonia dicitur lichanos hypaton enarmonios. uel diatonos hypaton enarmonios. Posthanc uocatur hypatemeson. De hinc parhypatemeson. Atque hinc lichanos meson. Simpliciter in diatono quidem genere diatonos meson. In chromate lichanos meson. chromatice. uel diatonos meson chromatice. In harmonia diatonos meson enarmonios. Lichanos meson enarmonios. Haec sequitur mese. Posthanc sunt duae tetrachordae. Partim synemmenon. partim diezeugmenon. et synemmenon est quod post mesem ponitur. Id est trite synemmenon. De hinc paranete synemmenon. Eadem in diatono. diatonos synemmenon. In chromate uero uel diatonos synemmenon chromatice. uel lichanos synemmenon chromatice. In harmonia uero uel diatonos synemmenon enarmonios. uel lichanos synemmenon enarmonios. Posthaec nete synemmenon. Si uero mese neruo non sit synemmenon tetrachordum adiunctum. Sed sit diezeugmenon. Est post mesem paranete. De hinc trite diezeugmenon. Inde lichanos diezeugmenon quae in diatono. Diatonos diezeugmenon in chromate. In diatono diezeugmenon chromatice. In harmonia uero. In diatono diezeugmenon enarmonios. In lichanos diezeugmenon enarmonios. Eadem uero dicitur paranete cum additione tetrachordi chromatice et harmoniae. Posthaec nete diezeugmenon. Tota hypboleon. etque paranete hypboleon. eadem in diatono diatonos hypboleon. In chromate uero chromatice hypboleon. In harmonia uero enarmonios hypboleon. Haec uero ultima eaque est nete hypboleon. Et sit descriptio eiusmodi utriusque generis continuat dispositionem.

In quibus & similitudinem nominum et differentiam poteris. Ut si nomen
similes in omnibus. cum eis quibus dissimiles colligantur. Fient simul omnes xxviii.
Hoc autem monstrat subiecta descriptio.

DIATONICI	CHROMATICI	ENARMONII
PROSLAMBANOMENOS	PROSLAMBANOMENOS	PROSLAMBANOMENOS
HYPATE HYPATON	HYPATE HYPATON	HYPATE HYPATON
PARHYPATE HYPATON	PARHYPATE HYPATON	PARHYPATE HYPATON
LICHANOS HYPATON DIATONOS	LICHANOS HYPATON CHROMATICI	LICHANOS HYPATON ENARMONII
HYPATE MESON	HYPATE MESON	HYPATE MESON
PARHYPATE MESON	PARHYPATE MESON	PARHYPATE MESON
LICHANOS MESON DIATONOS	LICHANOS MESON CHROMATICI	LICHANOS MESON ENARMONII
M E S E	M E S E	M E S E
TRITE SYMMME NON	TRITE SYMMME NON	TRITE SYMMME NON
PARAN SYMMME DIATONOS	PARAN SYMMME CHROMATICI	PARAN SYMMME ENARMONII
NETE SYMMME NON	NETE SYMMME NON	NETE SYMMME NON
P A A M E S E	P A A M E S E	P A A M E S E
TRITE DIE ZEUC MENON	TRITE DIE ZEUC MENON	TRITE DIE ZEUC MENON
PARAN DIE ZEUC DIATONOS	PARAN DIE ZEUC CHROMATICI	PARAN DIE ZEUC ENARMONII
NETE DIE ZEUC MENON	NETE DIE ZEUC MENON	NETE DIE ZEUC MENON
TRITE HYPERBOLEON	TRITE HYPERBOLEON	TRITE HYPERBOLEON
PARAN HYPERBOLEON DIATONOS	PARAN HYPERBOLEON CHROMATICI	PARAN HYPERBOLEON ENARMONII
NETE HYPERBOLEON	NETE HYPERBOLEON	NETE HYPERBOLEON

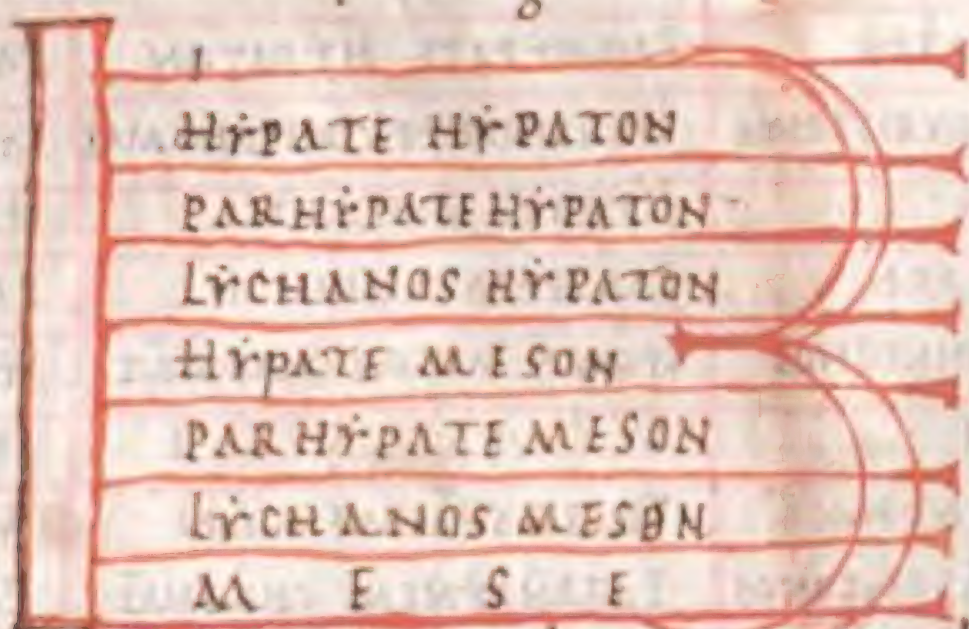
QUAESINT INTER VOCES INSTANCULIS GENERI BUS PRO PORTIONIBUS.

Hoc igitur modo per singula tetrachorde in generum proprietas facta particula xxiii.
est. ut omnem quidem diatonici generis. I. tetrachorde duobus tonis ac semitono
partiremur. Dicitur in hoc genere tonus incompositus. idcirco quoniam integer
ponitur. Ne aliquod in intervallum aliud iungatur. sed in singulis intervallis
integri insunt toni. In chromate vero semitono ac semitono incompositus quod
trimitonius posita divisio est. Idcirco autem incompositum hoc trimitonium
appellamus. Quoniam in uno conlocatum est intervallum. Locum enim appellari
trimitonium in diatonico genere semitonium a tonis sed non est in compo
situm. Duobus enim idem ficit intervallis & in armonio genere idem est.

Constat enim ex diebus et diebus. et dicitur in o incomposito. quod scilicet propter
eandem causam in compositione nuncupamus quoniam in uno conlocati sunt in intervallo.

XXIII.

Sed his ita dispositis constitutisq. **QUID SIT SYNAPHE**
tetra chordis synaphe est quam conjunctionem dicere Latina
significatione possumus. quoniam duo tetra chordes unius medietatis
termini continuatur atque coniungitur. ut in hoc tetra chordo.

Hic igitur est unum tetra chordum hypate. par hypate. lychee
nos hypate meson. aliud uero hypate meson. par hypate meson.
lychanos meson. mese. In utrisque igitur tetra chordis. hy
pate meson. adnumerata est. superiorisq. tetra chordi. Est
acutissima. Posterioris uero grauissima. Estq. ista con iunc
tio una eademq. chordis. ut hypate meson. Duo tetra chorda
coniungens in eadem hypaton. ac meson tetra chordes in supe
riore descriptione iunxit. Est igitur synaphe quae con iunc
tio dicitur duorum tetra chordorum uox medice superioris
quidem acutissima. posterioris uero grauissima.

XXV.

QUID SIT DIA ZEUXIS

Diazeuxis uero appellatur quae disiunctio dicitur quoniam
duo tetra chordes tunc medietate separantur ut in his duobus
tetra chordis

HYPATE MESON
PARHYPATE MESON
LYCHANOS MESON
MESSE
PARA MESE
TALTE DIE ZEUC MENON
PARANETEDIE ZEUC MENON

Duo igitur eē tetrachordae evidentē apparet. quando quidem octo sunt chordae. sed die & euxis est. id est disiunctio int̄ mesen ac paramesen quae int̄ se pleno differunt tono. De quib. evidentior explicabitur. Cum unum quodq. studiosius explanandum posterior Tractatus adsumpserit. sed diligentius inuenta. quinq. non amplius tetrachordae repperiuntur. hīpaton meson. synemmenon die & augmenon. hīpboleon. **Quib. nominib. peruas appellauerit albinus.**

Jxxvi

Albinus aut̄ eorū nomina Latine oratione ita int̄pretatus est ut hīpatas principedes uocaret. mesas medicas. synemmenas coniunctas. Diezeugmenas disiunctas. hīpboleas excellentes. sed in aliud opus n̄ erit immorandum. **Quinque quibus comparentur.**

Jxxvii

Illud tantū interim de superiorib. tetrachord addendum uidetur. Qd ab hīpate meson usq. ad neten. quesi quoddā ordinis distinctionis quae caelestis exemplar est. Namq. hīpate meson saturno est attributa. Parhīpate uero iouali circulo consimilis est. Lychanas meson marti tradiderit. Sol mesen optinuit. Tritem synemmenon uenus habet. Paraneten synemmenon mercurius regit. Ne te aut̄ lunaris circuli tenet exemplum. Sed mercurius tullius contrarium ordinem facit. Nam in sexto libro de re publica sic ait. et natura fert ut extrema ex altera parte grauior. ex altera aut̄ acutior sit. Quam ob causā summus ille caeli stellifer cursus cuius conuersus est contritior acuto et excitato mouetur sono. grauius aut̄ hic lunaris atque infimus. Nam terranone inmiabilis manens. una sede sephacret. Hic igitur tullius terram quasi silentium ponit. scilicet immobilem. Post hanc qui proximus silentio est. Dat lunae grauius sonum ut sit lunae proslambanomenos. Mercurius hīpate hīpaton.

Venus parhri pate hy p a t o n . Sol dyche nos hy p a t o n . Mars hy p a t o n .
meson . Iuppiter par h r i p a t e m e s o n . Saturnus ly che nos meson . Cae
lu ultimū mese . Quae uero sine harum immobiles quae uero in motu
mobiles . Quae aut immobiles mobilesq. consistant . Cum demono
chordi regularis diuisione tracta uero . Erit locus aptior explicandi .

XXVIII

QUAE SIT NATURA CONSONANTIARUM

Consonantiam uero licet aurium quoq. sensus diiudicet . Tam ratio p
pendit . Quoties enim duo nerui uno grauiore intenduntur . si
mulq. pulsus reddunt p^{mixta} quodammodo & suauem sonum . Duae
uoces in unum quasi coniunctae coalescunt . Tunc fit ea quae dicitur consonan
tia . Cum uero simul pulsus sibi quisq. irrecipit nec p^{mixta} ad aurē
suauē atq. unum ex duob. compositū sonū . Tunc est quae dicitur dissonantia .

XXVIII

UBI CONSONANTIAE REPPERIUNTUR

In his aut comparationibus grauitatis atq. acuminis has consonantias
necesse est inueniri . Quae sibi conmensuratae sunt . Id est quae nota
possunt cōmūne habere mensuram . Ut in multiplicib. duplū quod ē
illa parsimeatur . Quae autem duos est terminos differētia^{diff} . ut
duo et quattuor binarius utrosq. metatur . Int^{inf} . iii . atq. sex quae
triplex est binarius utrosq. metatur . Int^{inf} . viii . atq. xii . eadē uni
tas est quae utrosq. metatur . Rursus in sup^{sup} particularib. si ses
quialtera sit p^{pro}portio ut quattuor ad sex . binarius est qui utrosq.
metatur . Quae scilicet utrorum quoque est differētia . Quae si ses
quialtera sit p^{pro}portio . ut sit et o senario comparantur . Idem binarius
utrosq. metatur . Id uero non uenit in ceteris generib. inaequalitatis
quae supra reuolimus ut in sup^{sup} partiente . Nam si quinarium ad
ternarium cōparemus binarius quicquid est differētia notā me
tatur . Nam semel ternario cōparatus minor est duplicatus excedit .
Item bis quinario cōparatus minor est . Tertio uero supergraditur .
atq. idcirco p^{pro}portio inaequalitatis generis a consonantiae natura distan
gitur . Amplius quod in his quae consonantiae formant multa similia
sunt . nulli uero minime . id probatur . Hoc modo namq. duplum .
Nihil est aliud nisi bis simplex . Triplum nihil aliud nisi ter simplex .
Quadruplum uero idem ē quod quarto simplex . Sesqual

torum his medicis. Sequitur tunc ter pars tertia quod haud facile in oculis in aequalitatem generibus inuenitur.

QUEM AD MODUM PLATO DICAT FIERI CONSONANTIAM. Jxxx

Plato autem hoc modo fieri in aere consonantiam dicit. Neesse est inquit uelociorem quidem esse acutiorum sonum. Hic igitur congruere praecesserit in aere. Celer ingreditur offensioque extrema eiusdem corporis parte quasi pulsus iterum motu reuertitur. Sed iam segnior neotra celeri ut primo impetu emissus euertit. Quocirca grauior quoque. Cum igitur iam grauior redierit. Nunc primum ueniens graui sono similis occurrit. ^{ipse plato} misceturque unamque ut ait consonantiam miscet. **QUID CON-**

TRA PLATONEM NICO MACHUS SENTIAT. Jxxxi

Sed id nicomachus non habet ut ueraciter dictum neque enim similem esse consonantiam. Sed dissimilem potius in unam eandemque concordiam ueniuntium. Grauius uero grauius miscetur nullam facere consonantiam. ^{arbitratur} Quia hanc eandem concordiam similitudo non efficit. Sed dissimilitudo quae cum distat in singulis uocibus copulatur inmixta. Sed binus potius nicomachus fieri consonantiam putat. Non inquit unus tantum pulsus est qui simplici modum emittat uocis. Sed si mel percussus neruius saepius aere pellens multas efficit uoces. Sed quia haec uelocitas est percussoris uersus sonum quodam modo comprehendat. Distantia non sentitur. Et quasi una uox auribus uenit. Si igitur percussiones grauium sonora commensurabiles sint percussoribus acutorum sonorum utinam proportionibus quae superius tractauimus. Non est dubium quin ipsae commensurationes sibi intermiscantur. unamque uocem efficiat consonantiam. **QUAE CONSON-**

NANTIA QUAM AERITO PRAECEDAT. Jxxxi

Sed in omni quae ratio est consonantiae habendum iudicium est ut in aere itaque quoque iudicatione quae haec meliore oportet arbitrari. Eodemque nam modo auris afficitur sonis uel oculus aspectu. ^{afficitur} Quod animi iudicium numeris uel continuis quantitate. ^{arbitratur} propositio enim numero uel linea nihil est facilius quam eius duplum oculis uel animo conuenire. Item post dupli iudicium sequitur dimidii. post dimidii triplici. post triplici quartae tertiae. Quae ideo quoniam facilius est dupli descriptio. Oportet autem nicomachum putare diapason consonantiam. Post hanc diapente

quae medium tenet. Hinc diuinitate ac diapason quae triplum. Cetera
q. scdm eundem modum formamq. diiudicant. non uero eodem modo
hoc ptholomeus cuius omnem sententia postea explicabo.

xxxiii.

QUO SINT MODO ACCIPIENDA QVAE DICTA SUNT

Omnia iam quae dehinc diligentius expedienda s. Summatim
nunc ac breuiter adimpleamus. Ut interim insup facie quaedam haer
animu lectoris ^{docentur & quodlibet reddant} faciant. quia diuinitate scientiam. Posteriore
tractatione discenda. nunc uero quod erat pithagorae in
more. Ut cum quid a magistro pithagora diceretur.
Hinc nullus rationem petere audebat. Sed eicerat ratio docentis
auctoritas. Idq. fiebat quia diu discens animus firmiore doctri
na roboratur. ipse earundem rerum rationem. Nulla uel docen
te repperiret. Haec etiam nunc lectoris fidei. Quae proponimus
comendamus ut arbitretur. diapason in duplum. Diapente
ac diapason in triplicibus. Diapason in quadrupla proportione
consistere. Diapente in sesquialtera. Diatessaron in sesquialtera
Postea uero et ratio diligentius explicabitur. Et quibus modis aurium
quoque iudicia consonantiae musicae colligantur. Ceteraq.
omnia quae superius dicta sunt. Amplius tractatur edisseret.
ut conum sesquialteram facere portuam. Eumq. in duo equa
diuidi non posse. Sicut nullam eiusdem generis proportionem.
id est sup particularis. Diatessaron. Aliam consonantiam duob. tonis
semitoniaq. consistere. Semitoniam uero ee duomius ac minus.
Diapente aut trib. tonis. ac minore semitonia contineri. Diapason
aut quinq. tonis ac duobus semitonis minis expleti. Neque
ad sectionis ullomodo puenire. Haec omnia postea uis & numeror
ratione & aurium iudicio comprobabo atq. haec haltenus.

xxxiiii.

QUID SIT MUSICUS

Nunc illud est intueudum quod omnis ars omnisq. etia disciplina
honorabiliorem naturalib. habet rationem. quam artificium
q. manu atq. opere artificis exercetur. Multo enim est maius
atq. auctius scire quod quisq. faciat. Quam ipsum illud effi
cere. quod sciat. Ac empi artificium corporale. quasi seruientis

famulatur. Ratio uero quasi domina imperat. et nullum minus sed
id quod ratio **sancti** officiat. frustra sit. Quanto igitur perlatior est
scientia musicae in cognitione rationis. quam in opere efficiendi atque
actu. Tantum scilicet quantum corpus mentis superatur. Quod scilicet ratio
nis experte seruitio degenit illa uero imperat atque ad rectum de duert. quod
nisi eius parere imperio. Experti operis ratione turbabit. Unde fit
ut speculatio rationis operandi astutia negeat. Manuum uero operum
nulla sit nisi ratione ducantur. Nam uero quanta sit ista mentium
rationis hinc intelligi potest. quod ceteri utradicam corporales arti
fices non ex disciplina sed ex ipsi potius instrumentis copere uocabula.
Nam cytharo edus. ex cythara. aulacodis. ex tubis ceteri que suarum instru
mentorum uocabula nuncupantur. Is uero est musicus qui ratione per
pensa canendi scientiam non seruicio operis sed imperio speculationis
adsumpsit. Quod scilicet in aedificiorum bellorumque opere uidemus. In
contraria scilicet nuncupatione uocabulorum namque nominibus uel edi
ficia inscribuntur. uel ducuntur triumphi. quorum imperio ac ratione
instincti sunt. Non quorum opere seruicioque perfecta. Inaigitur genera
sunt quae circa aptam musicam uersantur. Unum genus est quod
instrumentis cogitur. Aliud fingit carmina. Tertium quod instrumentis
opus carminumque diiudicat. Sed illud quidem quod in instrumentis positum est.
ibique tota opera consumit. Ut sunt cytharo edus qui organo ceteris
musicae instrumentis artificium probant. A musicae scientiae intellectu
se iunctis sunt. quoniam famulantur ut dictum est nec quicquam adferunt
rationis sed sunt totius speculationis experti. Secundum uero musicam
agentium genus poetarum est. quod non potius speculatione ac ratione
quam naturalis quodam instinctu fertur ad carmen. Atque ideo haec quoque
genus a musica seque gaudium est. Tertium est quod iudicandi pertinet
sumit. ut rithmos cantilenasque. Totumque carmen possit perpendere. Quod
scilicet quoniam totum in ratione ac speculatione positum est. Hoc proprium musicis
deputabitur. isque est musicus cui uel est facultas secundum speculationem
rationem uel proposita. ac musicae conuenientia de modis ac rithmis
deque generibus cantilenarum. ac de permutationibus ac de omnibus de quibus
posterius explicandum est. ac de poetarum carminibus iudicandi.

EXPL DEMUSICA ID E ARMONICAE INSTITUTIONIS LIB I
INCIPIT LIBER SECVNDVS

- I Prohemium.
- II Quid pythagoras ee philosophum constituerit.
- III De differentiarum quantitatibus et quas eius discipline deponat.
- III De relatione quantitatibus differentiarum.
- V Quia multiplicatas ceteris antecellat.
- VI Quid sint quadrati numeri deque his speculatio.
- VII Omne inaequalitatem ex aequalitate pcedere et q demonstratio.
- VIII Regulae quilibet continuas proportionis sup particulares inveniendi.
- IX De proportionibus numerorum quid ad id metiantur.
- X Quae ex multiplicibus et sup particularibus multiplicatas fiant.
- XI Quis sup particularis quos multiplices efficiant.
- XII De arithmetica geometrica armonica medietate.
- XIII De continuis medietatibus et dis iunctis.
- XIII Quia ita appellatas sint superius digestae medietates.
- XV Quomodo ab aequalitate sup dictis pcesserint medietates.
- XVI De armonica medietate deque ea uberior speculatio.
- XVII Quomodo in duos terminos sup dicta medietates ueniant lucet.
- XVIII De consonantiarum merito uel modo secundum nicomachum.
- XVIII De ordine consonantiarum sententia ebuldis et hyppasus.
- XX Sententia nicomachi q quibus consonantiis opponantur.
- XXI Quid oporteat pmitte ut diapason in multiplici genere demonstret.
- XXII Demonstratio p impossibile diapason in multiplici genere esse.
- XXIII Demonstratio diapente diatessaron et conu in sup particularibus esse.
- XXIII Demonstratio diapente diatessaron in maximis sup particularibus ee.
- XXIV Diapente in sesquialtera diatessaron in sesquialtera ee conu in sesquialtera.
- XXVI Diapason ac diapente in tripla proportionis ee in quadrupla diapason.
- XXVII Diatessaron ac diapason n ee sedm pythagoricos consonantiae.
- XXVIII De semitonio in quibus minimis numeris constat.
- XXVIII Demonstrationis n ee ceterum ad ce lvi tunc medietatem.
- XXIX De maiore parte conu in quibus minimis numeris constat.
- XXXI Quibus proportionibus diapente ac diapason constant.

non constat

PROHEMIUM

Superius uolum cuncta digressis quae nunc diligentius demor-
stranda esse proposui. Itaque prius quam ad eueniunt quae propriis ratio-
nibus placenda sunt paucae praemittam. Quibus elocubratior animus
audientis ad ea quae dicenda sunt accipiendi perueniet. **QUID PY-
THAGORAS FINE PHILOSOPHIAM CONSTITUTURIT.**

Primus omnium pythagoras sapientiae studium philosophiam nuncupauit.
Quam scilicet eius rationis ac disciplinam ponebat quae proprie
uerum esse dicere et esse autem ille putabat quae nec incrementum crescerent
nec diminutione decrescerent nec ullis accidentibus mutarentur. Haec autem
esse formam magnitudinis aequalitatis habitudines. ceteraque quae se spe-
culata immutabilia sunt. In ista uero corporibus praemutuantur. et multo
dis uariationibus mutabilis rei cognatione uertuntur. **DE DIFFERENTIIS
QUANTITATIS ET QUAE CUI SIT DISCIPLINAE DEPUTATA.**

Omnis uero quantitas secundum pythagoram continua et discreta est. Sed
quae continua est magnitudo appellatur quae discreta est multitudo.
Quorum haec est diuersa et contrariae poene proprietates. Multitudo
enim a finita inchoans quantitate crescit in infinita progreditur. ut nullus
crescendi finis occurrat. Estque admodum interminata incommensurabilis
ad maioremque principium unitas est quamuis nihil est. Crescit uero
per numeros atque infinita per tenditur. nec ullus numerus quominus cre-
cat terminum facit. Sed magnitudo finitam rursus suae mensurae
recipit quantitatem. sed in infinita decrescit. Nam si sit pedalis
linea. uel cuiuslibet alterius modi. potest in duas aequae diuidi. Eiusque
medietas in medietate secari. Eiusque rursus medietas in aliam medie-
tatem. ut nunquam ullus secandi magnitudinem terminus fiat. ita magni-
tudo quantum ad maiorem modum terminata est. Itt uero cum decrescere
coeperit infinita. At contra numerus quantum ad minorem modum finitus est.
Infinitus autem incipit cum crescit. Cum igitur haec ita sint infinita
tam quae de rebus finitis philosophia peraltat. in quibus rebus infinitis rep-
perit aliquid terminatum. De quibus passim acum proprie specula-
tionis adhibere. Namque magnitudinis alia sunt immobilia. ut quae
dracum. triangulum. uel circulus. Alia uero mobilia. ut spera mundi.

et quicquid in eorata celeritate conueſcitur. Discreto uero quantita-
 tis aliusum pſe ut tres. uel quattuor. uel ceteri numeri. Alio uero ad
 aliquid ut duplum. tripulum. Alioq. quae ex cōparatione natiuitatis
 ſed immobilis magnitudinis geometria ſpeculatione tenet. Mobilis
 uero ſcientia aſtronomice pſequitur. Per ſe uero diſcreti quantita-
 tatis. Arithmetice auctor eſt. Ad aliquid uero relato muſice
 probatur optinere pertinem. **DE RELATIVAE QUANTITATIS DIFFERENTIIS**

Ade ea quidem quantitate diſcreti quae pſe eſt in arithmetica ſufficiente diximus. Relato uero ad
 aliquid quantitat. Simplicia quidem genera ſunt tria. unum quide
 multiplex. Aliud uero ſup particulari. Tertium ſup partienti.
Cum uero multiplex ſup particulari ſup partienti q. miſceatur
 ſum aliae exhiſcitur. id eſt multiplex ſup particularis. et multi-
 plex ſup partienti. Horū igitur omnium talis eſt regula. ſuntate cūctos
 in naturalin numero uolueris conſpicere. Ratus multiplicis orda-
 texetur. Duo enim ad unum duplex eſt. Tres ad eundem. triplus. Quar-
 tuor quadruplus. Et ceteris eodē modo ut ſubieſta diſcriptio docet.

I	II	III	IV	V	VI	VII
II	III	III	IV	V	VI	VII

Suero ſup particulari proportionē quaeſcas. Naturalem ſibi compara-
 numerum. Deſtrata ſcilicet unitate ut tres duob. Serquialter eſt cum
 quattuor trib. quies quaterius eſt. quinarium quaternario. Qui ſer-
 quiquar-tus eſt. Cūctis uero eodē modo qd monſtrat ſubieſta diſcriptio

SESQUALT.		SESQUART.		SESQUISEX.	
II	III	III	IV	VI	VII
SESQUITERT.			SESQUIQUINT.		

Suppartientes aut talimodo repperias. Disponas naturale numerum.
 A ternario ſcilicet inchoate. Sumū igitur int miſeris ſup bipartitionē
 effici poteris. Qd ſiduo ſup tri partiente. Qd ſitres ſup quicquidre
 partientem idem que in eſt.

III	IIII	V	VI	VII	VIII	VIII
-----	------	---	----	-----	------	------

Subiecta diſcriptio

Adhunc uero ordinem spectans et cōpositas ex multiplici et sup particulari.
 uel multiplici et sup partienti. Proportiones lector diligens speculabitur.
 Sed de his tam omnibus in arithmetica expediri distum est.

CUR MULTIPLICITAS LETERIS ANTECELLAT.

Sed in his illud est considerandū qd multiplex inaequalitatis genus longe
 duobus reliquis uidetur antiquius. Naturalis enim numeri dispositio
 in multiplicib. unitati quae prima est comparatur. Sup particularis
 uero non unitatis comparatione perficitur. sed ipsa qui post unitatem sunt
 dispositio numerorū. Ut ternarii ad binarium quaternarii ad ternarium
 & ceteris ad hūc modū. Sup partientium uero longe recto formatio ē.
 quae nec totius numeri comparatur. Sed in missis nec se p aequalib. in
 missione. sed nunc quidem una nunc uero duob. nunc uero trib. nunc uero quatuor.

Atq. ita infinita subeunt. Amplius multiplicitas abundantate incipit.

Sup particularitas abinario. Sup partientis ppor tio ^{in ynnuata} ternario incipit.
 caput. Sed de his attento. nunc quidē quae quasi axiomata greci uocant
 pmittere oportebit. quae tunc demū quos spectare uideamus intelle
 gemus. Cum de unius cuiusq. rei demonstratione tractabimus.

Quadratus numerus. **Quid sint quadrati numeri deq. his specu**
 est qui gemine dimensione inaequae ē creuerit. ut bis. duo. **Latius**

ter. tres. quatuor. quattuor. quinquens. & sexiens. & ceteris. quoru ē ista descriptio.

II	III	III	V	VI	VII	VIII	VIII	X
III	III	XVI	XX	XXX	XLIII	LXIII	LXXXI	c.

Superius igitur dispositus numerus naturalis ē. ^{latius} quadratorū
 inferius descriptorū. Continui enim naturaliter sunt quadrati qui
 sese in subiecto ordine consequuntur. ut. IIII. VIII. XII. & ceteri.
Signatur continuum quadratum minorem. A continuo quadrato maiore
 sustulero. Qd relinquitur tantū ē. qd ab utrorum que
 quadratorū laterib. iungitur. Ut si quattuor auferam nouenarium.
 sunt reliqui ex duob. et trib. qui sunt utrarūq. quadratorū latera
 coniunguntur. Item nouenarium aufero decem quid sedecim numerus
 adscriptus est. Septem sunt reliqui qui scilicet ex ternario quater
 narioque coniunctus est. Qui p ditione quadratorū latera sunt.
 idemq. est in ceteris. Quod si non sint continui quadrati sed unus int̄ eos

f. nō ge
 minis dim
 sis p̄m̄is
 uerbum

transmissa sit eius quod relinquitur mediae. Id quod ex utroq.
lateralib. efficitur. Ut si quater narium de se decem quadrato auferā
xii. relinquantur. Quorum xii. mediae est is numerus qui ex u
trorūq. Lateralib. conuenit. Sunt aut utrorūq. **Latere duo**
et quattuor. quae senarium tunc efficiunt. atque ueteris idem
modus est. Sin uero duo intemittantur. Tertia pars sequitur relinquitur
id quod utrorūq. latera coniungunt. Ut si quattuor de xxi. auferam
intemissis duob. quadratis reliqui xxi. sunt. Eorū uero latera sunt duo
et quinque. qui efficiunt septem qui sunt pars octava numeri xxi. Atque
haec est regula. ut si res intemissae. Pars quarta sit id quod ex u
trorūq. lateralib. efficitur eius quod subtera minore maiore re
linquitur. Sin quattuor transmittantur. quattuorq. uno plus ad
cabulū numeri partes ueniunt. quam sit intemissio numerorum.

**Omne in aequilateralitate ex aequilateralitate procedere
eiusque demonstratio**

Est aut quā admodum unitas pluralitatis numeriq. principium.
ita aequitas proportionum. Trib. enim preceptis ut in arithmetica
dictum est. Multiplices proportionales ex aequitate producamus.
Ex conuersis uero multiplicib. supparticulares habitudines peritā.
Item ex conuersis supparticularib. suppartientes comparationes ef
ficiamus. Ponantur enim tres unitates uel tres binarii. uel tres
ternarii. uel quilibet aequiterminis. Et sit primus primo et quis in
sequenti scilicet ordine constitutus. Secundus uero primo et secundo.
Tertius primo duob. secundus acceptio. Ita enim numero pgresso.
fit duplex multiplicatus prima proportio ut de scriptum monet.

I	II	III
I	II	III

Nam unitas in secundo ordine constituta. aequa est primae unitati.
in superiore loco dispositae. Item binarius aequus est primae
unitati et secundae unitati. Item quater narius aequus est uni
tati primae et duabus unitatib. secundis. Atque unitas refouet
et est. i. ii. iii. duplex proportio quā si de his idem feceris. triplex
comparatio procreabitur. Ac de triplo quadruplex. de qua

duplex quinquuplex ac deinceps talis erit habitudine peritatio.
Rursus idem trib. pceptis sup particularibus fient. Ut uno pbamus
exemplo. Conuestamus nunc et priore maiorem numeru disponam.
iii. iii. Ponatur igitur primus homo aequus idest iii. Secundus
primus scilicet et secundo idest vi. Tertius primo duob. secundis
et tertio idest xii. quib. dispositis sesquialtera notatur ee pparatio.

iii	vi	xii
iii	vi	xii

Ad q. id si de triplici fiat sesquialtera. si de quadrupli sesqui quarta.
consimilib. q. in alterutra parte uocabulis proportionalitatis
ex multiplicitate nascetur ex sup particularitate uero conuerse
duetur sup partiens habitudine. Disponatur enim conuersim
sesquialtera coparatio. viii. xiiii. Ponatur igitur primus primo
aequus idest viii. secundus primo ac secundo idest xiiii. Tertius
primo duob. secundis et tertio idest xxviii. ac disponatur in ordinem
hoc modo.

vi	xiiii	xxviii
vi	xiiii	xxviii

Sup bipartiens igitur ex conuersis sesquialteris habitudine pducta est
Qd si quis ad hanc speculationem diligens scrutator accedat. et ses
quialteris conuersis sup tripartientem pducta. Ceterisq. similib.
uocabulis adaequantis. cunctas ex sup particularitate sup parten
tis species percreari mirabitur. Ex non conuersis aut sup particula
rib. sed ita ut ex multiplici percreatis sunt manentibus. necesse est multa
plures sup particulares creare. Ex manentibus uero sup partientibus. ita
ut ex sup particularibus. pder. non alimisi multiplices sup parten
tes percreabuntur. Ac de his quidem hacten. Diligentius eni
in arithmetice libris de hac comparatione est disputatum.

**Regulae quot libet continuas proportionales
super particulares inuenietur.**

Saepe aut acciderit ut tres uel quattuor uel quot libet aequas super
particularium pporiones. De musica disputator inquirat.
sed ne id casu atq. inscitia facientes. error ullus difficultatis im
pediat. Haec regula quot libet aequas pporiones ex multiplicitate

iii	vi	xii
iii	vi	xii

ducemus. Unusquisq. multiplex ab unitate scilicet computatus. Tot
sup particulares habitudines pcedit suas scilicet in contraria parte
denominationis quotus ipse ab unitate decesserit hoc modo ut duplex
sequat^{tr}as antecedat. Triplex sequat^{tr}as quadruplex
sequat^{tr}as ac deinceps in hunc modum. Sit igitur duplo terminorum
subiecta descriptio.

1	ii	iiii	viii	xvi
	iii	vi	xii	xxiiii
		viii	xviii	xxxvi
			xxviii	lvi
				lxxxi

In superiore igitur descriptione binarius primus multiplex unum
ad ternarium habet qui possit facere sequat^{tr}as proportionem
ternarius non habet uero qui possit esse sequat^{tr}as qm deficiat medie
tate. Rursus quaternarius secundus est duplex. Hic duos ses
quateros antecedit senarium & nouenarium. qui medietate
careat. Atq. idcirco nullus ex in habitudine sequat^{tr}as compe
ratur. & in ceteris idem est. Tripli uero eodem modo sequat^{tr}
ti os creant. Sit enim similis in triplo descriptio.

1	iii	viii	xxvii	lxxxix
	iiii	xii	xxxvi	cvi
		xvi	xlvi	cxliii
			lxiii	cxcii
				ccxvi

In superiore igitur descriptione sequat^{tr}as proportionem na
turali uideamus. Vt primus triplex unum sequit^{tr}as tertium antecedat.
secundus duos^{tr}as tertius septemq. pars tertia in ultimo numero
naturaliquodam fine claudatur. Qd si quadruplu statueris eo
demodo sequit^{tr}as quatuor inuenies. quinquiplur sequit^{tr}as quinque.
Ac deinceps singuli denominationes multiplices. Tot sup particulares
pcedunt. Quoto loco ipsi ab unitate decesserint. Una uero totum
quadrupli dispositionem ponem. ut in ea sic in ceteris lector diligens
acumen mentis exerceat.

1	iii	xvi	lxviii	cclviii
	v	xx	lxxx	cccxx
		xxv	c	cccc
			cxxv	d
				dcxxv

Haec igitur speculatio ad hanc utilitatem videtur inuenta ut quoniam
 cum quattuor. t. v. t. quolibet sesquialteris t. sesquialteris t. sesqui
 octauis t. quolibet alius proportionis quis inuestigare uoluerit nullo
 errore libetur. Utque enim numerum primo tales proportionis
 quaerant aptare qui quanta supposita t. pcedere et post se habere
 non possit sed disponat potius multiplices. Videatque quantos superacu
 laret requirit eum multiplicem respiciat quae loco abundantiae reuer
 sertur. ut in superioribus descriptionibus. Si tres sesquialteras fortasse
 quaesierit. ut non a quaternario ingreditur inuestigationem. Hi. c.
 enim quoniam secundus est duplus. Duos tantum pcedit. tertiumque ei aptare
 non poterit. sed ut ab octonario medietatem t. pcedit apponere. hinc enim
 quoniam tertius est. Tres quatuor quaerit. sesquialteras proportionis efficiat &
 in ceteris eodem modo. est etiam alia augendi proportionis uia hoc modo.
 Radices proportionum dicitur in eisdem comparationibus. minime proportionis. dis
 ponatur enim numeris naturalis unitate multiplicatur. ii. iii. iiii. v. vi. vii.
 Minime igitur proportionis sunt. sesquialtera. iii. ad. ii. Sesquitercia
 iiii. ad. iii. sesquiquarta. v. ad. iii. et deinceps in infinitum etque cum
 se proportionis unitate pcesserint pposita. Igitur sic duas sesquialte
 ras proportionis continua computatione pducere. Summa radicem
 sesquialtera eamque dispono. ii. et. iii. Multiplico igitur binarium
 pbinarium fiunt. iiii. Item ternarius pbinarium crescat et. vi.
 Rursum ternarium in semetipsum ducimus. fiunt. viii. quid disponant
 hoc modo.

II	III	
IIII	VI	VIII

Inueniemus igitur duas ppositas sesquialteras proportionis. vi. ad. iiii. &
 viii. ad. vi. Sic nunc pposita tres inuenire dispono eosdem numeros
 quos sup in exquirendis duob. sesquialteris habitudinibus. pposita etiam
 ipsasque sesquialteras proportionis. Multiplico binario quaternarium
 fiunt. viii. Rursum senarium binario fiunt. xii. Rursum nouena
 rium binario fiunt. xviii. Rursum nouenarius ternarius. xxvii.
 disponantur igitur hoc modo.

ii	iii		
iiii	vi	viii	
xiii	xii	xviii	xxvii

et quod sunt...

VIII

Atq. huiusmodi erit in ceteris. ut si sequentias proportionis uelis extendere. Ponas sequentibus radices. Quas sunt ternarius atq. quaternarius ad se inuicem comparati. atq. ad hunc modum multiplices. Quod si sequiquartas sequiquartorum dispones radices. ea deq. multiplicatione. Sequiquartorum quoclibet extendas. quantum nobis hic considerauerit profint. sequens ordo monstrabit.

DE PROPORTIONE NUMERORUM QUA ALIUS METIUNTUR

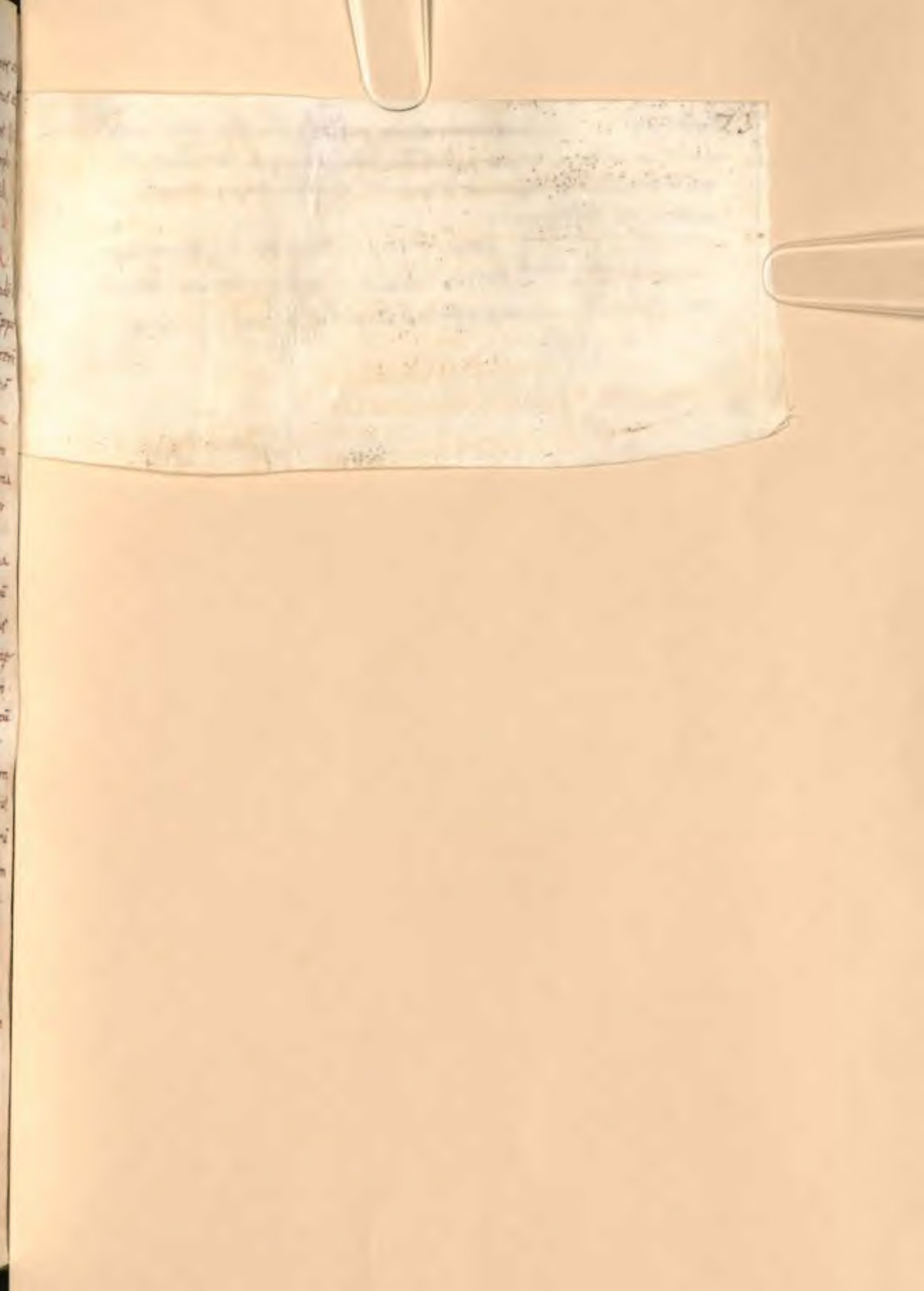
Si duo numeros eorum differentia integra fuerit propria in eadem sunt proportionem numeri. Quos siue differentia mensa est in quaerit proportionem etiam in numeri secundum quos eos suam mensa est differentia sit in numeri. L. LV. Hic igitur ad se inuicem sesquidecima habitudine comparant. Et est eorum differentia quinararius. qui scilicet est pars decima numeri. L. Hic igitur metietur quid. em. L. numerum decies LV. uero undecies secundum X. igitur atq. XI. numeros. LV. et. L. propria differentia in deim quinararius promittetur. Et sunt XI. ad X. sesquidecima comparatione composita in eadem igitur sunt proportionem numeri quos propria differentia integra promittitur. in quibus sunt hi secundum quos eos propria differentia promittitur. Quod si quae differentia numerorum ita eos numeros querunt est differentia metiatur. Ut eandem mensuram numerorum pluralitas excedat. Idemq. in utrisq. sit excessus. Et sit dominus differentiae mensura. quae est pluralitas numerorum maiorem aptum est proportionem.

Ad se inuicem numeri. hic illud quod relinquitur post mentionem retractum sit. quae fuerit integri cum eos propria differentia metiebatur. Si sunt enim numeri duo. L. III. et LVIII. Hos igitur quinararius qui est eorum differentia metiatur. Metiatur igitur L. III. numerum quinararius decies usq. ad L. Relinquit uero ternarium. rursus. L. III. numerum metiatur. Idem undecies usq. ad L. V. atq. in eo iterum ternarium derelinquit. Auferatur igitur ex utrisq. ternarius fructus L. et LV. quid disponatur hoc modo.

L III	L VIII
L	L V

In hoc igitur manifestum est maiorem esse proportionem inter L. et LV. quam L. III. ad L. VIII. in minoribus enim numeris maior semper propositio repperitur. quod paulo posterius demonstramus. Si uero

quasi

Omnium summae quanto numerosiores partes in diuisione suscipiunt.
 tanto minores. in quantitate partium diuisarum. ut bigram. dimidia pars
 maior. est. quam. iii. et facit maior. est. quam. iii. Quarta uero pars maior. est. quam.
 Ac deinceps eodem modo.

De uero ergo. v. metuntur. L. q. si res sup.
 fuerint alicuius mentione quauerunt. hoc. est.
 tantum unitate. et quinquagesima. iii. parte habent in unitate.

illud differentie p̄mensio numerorū multitudinē sup̄uacdat. eadeq̄.
utrosq̄. numeri pluralitas p̄terea minores erunt. ^{Adde} Proportiones nu-
meri superius menti. cū additione ei summe. ^{summa} Quam utrosq̄. metiens
sup̄uacdat. quā fuer̄ ante cū eis p̄pria differentia metiebatur. Sunt
enim numeri XLIII. et LIII. horum quinaris differentia ē. Metiat̄
XLIII. numerū quinaris deciens sunt L. ^{quintus} Sup̄uacdat igit̄. L. numerus
XLIII. numerū binario idem. LIII. Undecies metiatur. sunt LV.
qui. isdem rursus duob. LIII. numerū sup̄uacdat (addatur utrisq̄.
binarius et disponatur hoc modo:

XL	III.	LIII.
L		LV.

Minore igitur sunt p̄porcione L ad LV. cōparatā cū additione scilicet
binarij q̄. differentia eis metiens sup̄uacdat. quā XLIII. et LIII.
numeri. quos eadem quinaris differentia menscet. Maiores
uero et minores p̄porcione hoc modo int̄legunt̄. Dimidia pars
m̄.ior ē. quā t̄r.ia. T̄r.ia pars m̄.ior ē. quā quārtā. Quārtā
pars maior est q̄ quīta. Ac deinceps eodem modo. Unde fit
ut si qualibet p̄porcio maior sit sesquitercia. Et si quis t̄r.ia
sesquiquar. tā uincet. Atq̄. idem in ceteris hinc uenit. ut in nume-
ris maiorib. minor sēp uideatur. Proportio sup̄particulariū nu-
merorū. q̄d apparet in numero naturali. Disponatur enim nu-
merus naturalis. I. II. III. IIII. V. Binarius igitur ad unitatē duplex est.
Ternarius ad binariū sesquiter est. Quaternarius uero ad terni-
um sesquitercius. Maiores uero sunt numeri ternarius et quater-
narius. Minores ternarius. et binarius unitas. In maioribus
igitur minor. et in minorib. maior p̄porcio continetur. Hinc apparet
quod si aliquib. numeris p̄porcionem contineribus sup̄particularem
aequā pluralitas addatur. maiorē ēē p̄porcionē ante aequā plurali-
tatis augmētū. quā postea quā sit pluralitas aequa sit addita.

AN EX MULTIPLICIBUS ET SUPER PARTICULA- RIBUS MULTIPLICITATES FIANTE.

Illud etiā p̄mittendū uidetur q̄d paulo post demonstrabit̄. si multiplex in-
uallū binario fuerit multiplicatū. idē uē q̄d ex illa multiplicatione nascatur
multiplex ēē. Q̄d si id q̄d ex tali multiplicatione p̄creatus sit non fuerit

Jx

multiplex. Tunc illud non fuerit multiplex quod binario fuerit multiplicatum.
| tē si supparticularis ppor tio binario multiplicetur. id quod fit. Neque
supparticularis ēē neq. multiplex. qđ si d qđ ex tali multiplicatione
nascet. neq. multiplex est neq. supparticularis ē. neq. multiplex. Tunc
illud qđ binario multiplicatū ē. t particularis t alterius generis. nūero
multiplicis. **Quisup particulares quos multiplices**

Hic illud addendū ē. duo primi ^{i. sesquialter 7 sesquialter} **efficient.**

supparticulares primā efficere multiplicem ppor tionē. ut si sesquialter
et sesquiter tuis coniungantur duplicem creant. Sint enim numeri.
ii. iii. iiii. Ternarius ad binarium sesquialter quattuor ad iii. sesquiter
tius iiii. ad ii. duplus. Rursus primus multiplex primo additus sup
particulari scđm multiplicem creat. Sint enim numeri. ii. iii. vi.

Quattuor namq. ad ii. duplex est. Primus scilicet multiplex. sex ad
iii. sesquialter: qui est primus supparticularis vi. ad ii. triplus qui
cundus est multiplex. Qđ si triplum sesquiter tio addat quadruplus
efficietur. Si quadruplum. sesqui quarto. quinquuplus. Atq. in hunc
modū iunctis ppor tionib. multiplicum. ac supparticulariū infinitū
multiplices pertantur. **De arch meace. geometrica. armo**

Qūero de ppor tionib. quae erant interim **uice. mediae.**
trattanda p dixim nunc de mediis. est dicendū. Propor tio enim
est duor terminor ad se quēdā cō paratio. Terminos aut uoco nume
rorū sumas. ppor tionalitas est aequorū ppor tionū collectio. Propor
tionalitas uero in trib. tminis minimis constat. Cum enim primus
ad secundū terminū. eandē relinē ppor tionē quē secundus ad t
tium. dē. Haec ppor tionalitas est quae in t tminis medius qui se
cundus. Haec igitur ppor tiones medius terminis coniungentis tria
partitio est. Aut enim aequa est differentia minoris termini ad me
dium & medii ad maximū. Sed nū aequa propor tio ut in his numeris
i. ii. iii. In primis quippe. ac ii. et iii. et iii. tantū unitas differen
tiam tenet. Non est aut aequa ppor tio. ii. quippe ad i. duplusunt. iii.
ad ii. sesquialtera. Aut est aequa in utrisq. propor tio non uero aequa
lib. differentia constituta ut in his numeris. i. ii. iii. Nam ii. ad i. tri
sunt dupli. quē admodū quater narius ad binarium. Sed in t quat

N. ppor tio

N. ppor tionalitas

narum binariumq. binarius. Inter binarium atq. unitatē unitas differētia facit. Est uero tertium mediocritatis genus qd neq. eisdē ppor-
tionib. neq. eisdem differētiis constat. Sed quē admodū se habet mi-
ximus terminus ad minimū ita se habet maiorū terminorū differē-
tiae ad minorū differētiā t̄minorū. ut in his numeris. iii. iiii. vi.
Nam. vi. ad. iii. duplus ē. In sex uero. et. iii. binarius int̄ est. Inter
quaternarium uero. ac ternarium unitas. Sed binarius cōparatus ad
unitatē. rursus duplex est. ergo. Ut est maximus t̄minus ad mi-
nimū ita maiorū differētia ad minorū differētiā t̄minorum.
Vocatur igitur ille mediocritas in qua aequae sunt differētia. Arith-
metica illa uero in qua aequae ppor-tiones geometricae. Illa autē
quā etiam descripsimus armonica. quarū hae subiciamus exempla.

ARITHMETICA.

i	ii	iii
---	----	-----

GEOMETRICA.

i	ii	iiii.
---	----	-------

ARMONICA.

iii	iiii	vi.
-----	------	-----

Non uera ignoramus eē quaq. alias ppor-tionū mediocritates quae
quidem in arithmetis dixim. Sed ad p̄sentē tractatū hae sunt
interim necessariae. Sed int̄ has tres mediocritates ppor-tionalitas
quidem p̄prie et maxime geometrica nuncupatur. Ideo qm̄
aequis ppor-tionib. tota contextitur. Sed tam eodē utemur p̄miscue
uocabulo. Ppor-tionalitas etiam ceteras nuncupantes.

DE CONTINUIS MEDIETATIBUS. ET

Sed in his alia continua est ppor-tionalitas **DISIUNCTIS**
alio disiuncta continua quidem. ut superius disposuimus. Unus
enim idemq. numerus medius. Nunc quidē maiori subponitur.
nunc uero minori p̄ponitur. Quotiens uero duo sunt medi. Tunc
disiuncta ppor-tionalitas nuncupatur ut in geometrica hoc modo.
i. ii. iii. vi. Nam ut est binarius ad unitatē. ita senarius ad ternū.
Et uocatur haec disiuncta ppor-tionalitas. Unde intellegi
potest continua quidem ppor-tionalitatē in trib. minimis
terminis inueniri. Disiuncta uero in quattuor. Potest autē in iiii.
et in plurib. continuatē ppor-tionalitas. Siquidem hoc modo sit.
ii. iii. vii. xv. sed hic non ē duae ppor-tiones. sed plures sēp
quae una minimus quam sunt termini constituti.

XIII

xxiii.

CURITA APPELLATAE SINT DIGESTAE SUPERIUS

Ideirco autē unaearū mediocris arithmeticae **MEDIE TATES** nuncupatur. quod in minor scdm numerū aequa est differentia. Geometrica uero scdm qd similis est. quaelitas p proportionis. Armonica autē uocatur qm est ita coaptata. ut in differentia ac terminis aequitas p proportionū consideretur. Adde his quidem diligentius in arithmeticiis disputatū est. Nunc uero ut cōmemoremus. tantū ista per rimus. **Quē admodū ab aequalitate sup̄ dicta processerint. medie tates**

xxv

Sed paulisper quē admodū istae pro **portionalitates** ab aequalitate pcreentur dicendū est. Praedictum est enim. qd in numero uel unitas. Idem in ppositionib. aequalitate ualere. Et sicut numeri caput est unitas. Ita p proportionū aequalitate eē principium. Quocirca hoc modo arithmeticae mediocris ab aequalitate nascetur. Positis enim trib. aequis terminis. hi duomodi sunt quib. proportionalitas haec pducatur. Ponatur enim primus primo aequus. Sed s primo ac secundo tertius primos secundo ac tertio. quod hoc monstratur exemplo. Sint unitates tres. ponat igitur primus primo aequus id est unus. Sed s primo ac secundo id est duo. Tertius primo. scdm tertio. id est. iii. eritq. dispositio haec.

1	1	1
1	11	111

Rursum sint. iii. binarii in aequalitate constituti. ii. iii. Ponatur primus primo. aequus id est. ii. Secundus primo et secundo. id est. iii. Tertius primo. secundo et tertio. id est. vi. **Verit**

11	11	11
11	1111	111
111	111	1111
111	111	11111

DISPOSITIO HAEC

RURSUS IDEM

DE TERNARIO;

SED IN HAC HOE SPECULAN

dū est quod si unitas fuerit ad aequalitatis principium constituta unitas etiā erit in differentia numerorū. Ipsi uero numeri inter se nullū int̄mittunt. Sin uero binarius teneat aequalitatem. Binarius est differentia. Quasi in terminos sēp numerus int̄mittitur. Sin uero ternarius idem differentia est. In numerorū uero duo natū

ralit̄ constituti int̄mittuntur. ac deinceps ad hunc modū est & licet
aliā p̄portionalitatē arithmeticiē p̄creandi uicē. ponatur enim tres
æqui termini constituantur q. primus primo ac secundo æquis secundus
primo æduob. secundis. Tertius primo duob. secundis & tertio. ut si
sint tres unitates sit primus primo ac secundo æquis id est. ii. secun-
dus uero primo ac duob. secundis id est. iii. Tertius aut̄ primo duob.
secundis et tertio id est. iiii.

1	1	1
ii	iii	iiii

Hic igitur terminorū differentia unitas tenet. Int̄ binarium enim
& unitatē. atq. int̄ ternarium ac binariū unitas int̄ est. Nullus uero
naturalis numerus int̄mittitur. Post unitatē enim mox binarius ē.
Ac post binarium ternarius naturalit̄ constituitur. idem rursus in binario
fiat. Sint q. tres binarij et sit primus primo ac secundo æquis id ē.
quaternarius. Secundus uero primo & duob. secundis id ē. senarius.
Tertius aut̄ primo duob. secundis & tertio id est octonarius.

ii	ii	ii
iiii	vi	viii

Hic quoq. binarius tenet differentia terminorū uno int̄ eos naturalit̄
int̄misso. Nam int̄ iii. ac. vi. quaternarius naturalit̄ int̄ sit. atq. viii.
septenarius collocatur. Qd̄ si ternarius æqualitatis principium
sit. fiet ternarius differentia unominus sept̄ numeris int̄missis. Atq.
idem et in quaternario quinario q. p̄spicitur. Et quoniam p̄ breuitatē
tacemus idem regulas ex se metipso diligens lector inueniet & geome-
trica uero p̄portionalitas tunc quem admodū inueniri ab æqualitate
possit. ostendimus. Quando quem admodū ab æqualitate omnis in
æqualitas p̄fluat monstrabamus. Nisi tam fastidium est. nunc
quoq. breuiter repetendū est. Constituas enim trib. æquis terminis.
Ponatur primus primo æquis. scilicet primo ac secundo. Tertius primo
duob. secundis et tertio. Idemq. fiat continuē. atq. ita ex æqualitate
geometricæ proportionalitatis principium sumet̄ sed de harum pro-
portionū proprietatib. p̄ quā diligentissime in arithmeticiis dixim̄
quod si adhuc illis instructus lector accedat. nullo dubitationis errore
ut̄babitur. Armonice uero medietas de qua nunc paulo latius tractandū

est hac ratione percreatur. Constituatur enim siquidem duplicer
curamus effingere trib. aequis terminis positus. Primus primo
ac duob. secundis aequalis. Secundus duob. primis et duob. secundis.
Tertius semel primo. bis secundo. et tertio. atq. hoc modo sint unitates.

Constituatur igitur primus primo ac duob. secundis

1	1	1
---	---	---

aequidist. idest ternarius. Sed si uero duob. primis et duob. secundis
idest. iiii. Tertius uero primis duob. secundis & trib. tertius idest. vi.
Et si in binariis aequidistat constitutur uel in ternariis eadem ratio medie
tatis appareat duplo a se terminis differentia q. distantia. ut subiecta de
scriptiones monent.

Quod si faciendus est

1	1	1
iii	iii	vi

ii	ii	ii
vi	viii	xii

iii	iii	iii
xiii	xii	xviii

in extremitatib. tripla proportio trib. aequis terminis constitutur.

Primus quidem faciendus est ex primo ac secundo. Secundus uero ex primo
ac duob. secundis. Tertius autem ex primo duob. secundis ac trib. tertius ut e.
subiecta descriptio.

DE ARMONICA

MEDIATE ET DE INFERIOR SPECULATIO

Sed ingressi armonicam disputationem quae de ea diligentius dici possunt.
Tacite praeterea esse non arbitror collocetur igitur armonicæ proportionalitas
in qua ea descriptione superiore ordine terminorum inter se differentiae
disponantur.

DIFFERENTIAE		
1	1	
iii	iii	vi
TERMINI		

Vides ne igitur ut. iiii. ad. iii. diatessaron consonantiam pdant. vi. ad. iiii. diac
pente concordant. vi. uero ad. iii. diapason miscet symphoniam. Ipseque
earum differentiae rursus eandem statuunt consonantiam. Binarius enim ad
unitatem duplex est. In diapason consonantiae constitutus. Quod si extremita
tes multiplicent. et q. medius sui multiplicata subcreseat. comparati
numeri tunc habitudinem concordia q. seruabunt. Ter enim vi. effici
unt xiiii. quatuor. iiii. fiunt xvi. sed xviii. numerus sedecim minoris
parte transcendit. Adversus minimus terminus si se ipse multiplicet of
ficiet viii. Quod si maior terminus sui multiplicatione concreseat.

efficiet xxxvi. quilibet & coparati quaedruplae id est bis diapason conti-
nentur servare. Quod si haec diligenter inspiciamus haec erit omnis vel diffe-
rentia terminorum inter invicem multiplicatio. Minimus enim terminus medio
multiplicetur sunt igitur xii. Item minimus terminus maximo multiplicetur fiet
xxviii. Medius vero terminus maximo numerositate augeatur fiet xxxiii.
Rursus minimus terminus seipso contretetur fiet viii. Eodemque modo medius
fiet xvi. Senarius vero quae est maximus seipso multiplicetur xxxvi reddet.
Haec igitur in ordine disponantur xxxvi. xxviii. xxviii. xvi. xii. viii. Sunt
igitur diapason consonantiae resonantes xxiii. ad xvi. & xii. ad viii.
Diapente vero xviii. ad xii. et xxiii. ad xvi. et xxxvi. ad xxiii. Triple
autem quae est diapason. et diapente xxxvi. ad xii. Quaedrupla vero quae
est bis diapason xxxvi. ad viii. Epoglaus vero quintus est xviii. ad xvi.
comparatione servatur. **Quemadmodum inter duos terminos super
dictos medietates vicissim locetur.**

Jxxvii.

Solent autem duo termini dari proponique ut inter eos nunc quidem arithmeticam.
nunc vero geometricam. nunc armonicam medietatem ponamus. De quibus
in arithmetica quoque diximus idem ipsum. Nunc etiam breviter explicemus.
Si arithmetica medietas quaeritur datorum terminorum videnda est differentia
eaeque dividenda ac minori termino adicienda. Sunt enim x. et xl.
alter in se cum termino constituta horumque medietates secundum arithmetice
proportionalitatem quaeratur. Differentiam prius utrorumque respicio
quae est xxx. hanc diuido fiunt xv. hanc minori termino id est denario
appono fiunt xxv. Si igitur hic inter xl. ac x. medius conlocetur fit arithmetice
proportionalitas haec modo. x. xxv. xl. Item inter eosdem terminos medietatem
geometricam conlocemus extremos propter numerositatem multiplico. ut x.
in xl. fiunt. ecce. horum tetragonale latus adsumo fiunt xx. Vicies enim
xx efficiunt. ecce. hos igitur xx. medios. inter x. ac xl. si conlocem fit geo-
metrica medietas subiecta descriptione formata. x. xx. xl. Si vero
armonicam medietatem quaeramus sibi invicem ipsi copulamur extremos ut
x. et xl. fiunt l. eorum differentiam quae est xxx. in minore terminum
multiplicamus. scilicet in denarium. ut fiant decies. xxx. qui sunt. ecci.
hos secundum l. partimus fiunt vi. quos cum minori termino addiderimus
redduntur xvi. Hunc igitur numerum sunt x. ac xl. medium conlocemus

Harmoniae proportionalitas expeditur. x. xvi. xl. **De consonan-**
tium merito uel modo secundum nicomachum

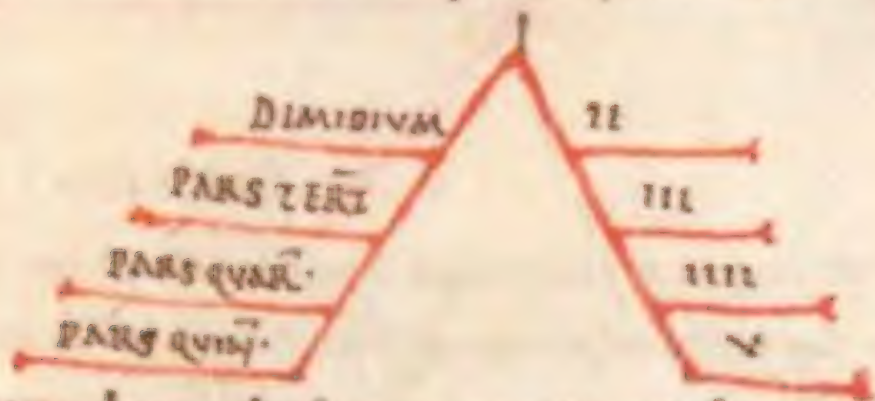
Sed de his haecenus nunc illud uidetur addendum uidetur quod admodum
pythagorici pbent consonantias musicas in p̄dictis p̄portionib; inueniri
in qua re scilicet eis p̄tholomeus n̄ uidentur assensus. De quo paulo pos-
terius dicemus haec enim ponenda est maxima et prima suauisq; consonan-
tia cuius p̄prietate sensus aptior comprehendit. Quale est enim unūq; qd
p̄semetipsum. Idem etia deprehenditur sensu. Signatur cunctis notis et
ea consonantia quae in duplicitate consistit. Non est dubium primā et
omniū diapason consonantiā meritoq; excellere qm̄ cognitione p̄cedat.
Reliquae uero hunc necessario scdm̄ pythagoricos ordinem tenent quem
dederunt multiplicatis augmenta et sup̄particularis habitudinis
decrementa monstrati quippe est qd̄ multiplex inaequalitas sup̄particu-
culares p̄portiones merito antiquitate transcendit. Quo circa
naturalis numerus ab unitate usq; ad quatuordecim disponatur. i. ii. iii. iiii.
igitur unibinarus cōparatur p̄portionē duplicem facit. et reddit dia-
pason consonantiā eaque est maxima et simplicitate notissima. Si uero
unitati ternarius cōparetur. diapason et diapente concordia p̄sona-
bit. quaternarius uero unitati cōparetur quadrupla tenet bis scilicet.
Diapason efficiat symphoniam. Qd̄ si ternarius binario cōparet di-
pente. Si uero quaternarius ternario. diatessaron concinentiam suppleat.
Itaq; e. phorū ordo cunctis ad se inuicē cōparatur. nāq; cōparatio restat.
Si quaternarius binario cōparet cadet in duplicē p̄portionē quae tenebat
ad unitatē binarius cōparetur. Itaq; maxime distant soni in bis dia-
pason cū ceterae quadrupla in tēuadū dimensionē distedunt. Minimū uero
in se eē consonantes uident soni. Cū acutior grauiorē terna grauior
parte transcendit. ac fiat deinceps concinentiarū modus quineq; ultra
quadrupla possit extendi. Neq; intra partē tertiā coartari. et scdm̄
nicomachum quidem hic consonantiarū ē ordo. ut sit prima diapason.
Secunda diapason et diapente. tertia bis diapason. quarta diapente.
quinta diatessaron. **De ordine consonantiarum senten-**
tia eubulidis et hippasi

Sed eubulides atq; hippasus aliu consonantiarū ordinem ponunt.

Ad iunctum enim multipliciter augmenta super particularitatem diminutioni. ratio
ordine respondere. Itaque non posse esse duplici parte dimidium. nec triplum
parte tertia parte. Quia igitur dupliciter ex eo diapason consonantia reddi.
Quia uero sit dimidium ex eo quasi contrarium diuisionem. Sequentera id est
diapente efficitur proportionem quibus mixtus scilicet diapason ac diapente triplicem
percreari. Quae utraque continetur symphonia. Sed rursus triplici parte tertia
contraria diuisioni partiri. ex qua rursus diatessaron symphonia nascetur.
Triplicem uero atque sequentium iunctas quicquid quadrupla cooperationem proportionis ef-
ficere. Unde fit ut ex diapason ac diapente quae est una consonantia et
diatessaron. Una contineatur coniungatur quae in quadruplo consistens. bis
diapason nomen accepit. Secundum hoc quoque hic ordo est. Diapason diapente.
Diapason. ac diapente. Diatessaron. bis diapason.

Sententia Nicomachi quae quibus consonantiis opponuntur.

Sed Nicomachus non eandem esse eis arbitrat contraria positionem sed potius ut
unitas in arithmetica crementum erat diminutionisque principium. ita etiam
diapason symphonie reliquarum esse principium. Illas uero sibi contrarie
diuisione posse constitui. Id uero facilius erit cognitus. si prius prouideatur
innumeris constituatur igitur unitas duaeque ab ea partes fluunt. una
multiplicis alia diuisionis sitque haec formula.

Et adhuc modum ad infinita progressio est binarius enim unitatis duplex est
contraria uero eius pars eiusdem dimidium unitatis ostendit. Tres triplum
et contraria pars tertia quattuor quadruplus. Parsque contraria quarta
atque ita crescenti et decrescenti in simplici est unitate principium. Idem
igitur nunc ad consonantias conuertamur. Erigitur diapason quidem
quae duplex est supra milaco principii. Quae uero reliquae in contraria
diuisione haec modo. Sequentera quidem triplo. Sequentera uero qua-
druplo. Quae tali argumentatione probatur. Idem enim primus est
sequentera qui primus triplum scilicet principalis unitatis. Nam et uerius

idem primus. triplus est si unitati idem primus. Sesquialter si binario
 cōparetur. Rursus idem ternarius eius differentiae quā ad binarium
 facit cuius naturalit̃ positus probatur eē sesquialter. Triplus ē. cui igit̃ iure
 sesquialter tripli opponatur Diapente consonantiae. Diapente ad diapa-
 son consonantiae rationabilit̃ putat̃ opponi. Rursus quadruplus ses-
 quitertiu contrariā diuisionē tenet. Namque est primus quod quadruplus. Idem
 rursus primus sesquitertiu inuenitur hoc modo. Quaternarius quippe
 primus ē quadruplus si unitati primus. Sesquitertiu si ternario cōparet̃.
 Rursus ei differentiae quā inter se ad ternarium tenet. ipse sit quadruplus.
 Unde fit ut sesquitertiu p̃portio quae est diatessaron quadruplus pro-
 portioni. quae est bis diapason. in contrariū diuidat̃. Dupla uero qm̃
 nullā habet oppositā p̃portionē. Nec ullius ipsa sesquialtera est aut
 exstat numerus cui possit binarius qui primus est duplus. Sup̃ particulari
 p̃portione coniungitalem formā contrariae p̃portionis excedit atque
 idcirco scdm̃ nicomachum diapason consonantiarū principium tenet hoc m̃.

Sed quamuis ita sese habeat inquit melius tam̃ om̃iū multiplicēs p̃portiones
 consonantiarū p̃cedere sup̃ particularitates sequi sicut ante descripsimus.
 Cum igitur sit consonantia duarū uocū rata p̃mixtio. Sonus uero modulatio
 uocis casus una intentione p̃ductus. Sicq̃ idem minima particula modula-
 tionis. Om̃is uero sonus constat impulsu. Pulsus uero om̃is ex motu fit.
 Cūq̃ motuū alius inaequales. alius uero inaequales. Inaequalium uero
 alius multo inaequales. alius uero minus. alius uero mediocrit̃ inaequales.
 Ex aequalitate quidem nascitur sonorū aequalitas. Ex inaequalitate uero
 ea quae scdm̃ mediocritatē distantiae inaequales sunt manifeste
 primaeq̃ ac si simpliciores eueniunt p̃portiones quae sunt scilicet
 multiplicis ac sup̃ particularis dupli. tripli. quadrupli. sesquialteri.

atq. sesquitercia consonantiae. ex his uero quae in reliquis ppor-
tionib. uel multimodis uel non ita clari uel longe omnino a se dis-
tanti. inaequalitatem sunt dissonantiae existunt nulla autem sonorum
concordia potest fieri. **Quod oportet praemitti ut diapason
in multiplici genere demonstretur.**

Hoc igitur ita distincto demonstrabitur diapason consonantiae quae cunctarum
optimae est in multiplici inaequalitatis genere et in duplici tantum habi-
tudine repperiri. Ac primum quidem illud demonstrandum quem
admodum in multiplici genere diapason consonantiae possit agnoscere.

Praecurrendum igitur ad breue quiddam quo prius cognito facilius de-
monstratio fiat. Ab omni sup particulari si continuam ei sup parti-
cularem quis auferat pportionem quae est scilicet minor id quod relin-
quitur minus est et medietate q. de trahatur pportionis ut in ses-
quialtera ac sesquitercia. qm sesquialtera maior est. Sesquitercia
de sesquialtera de trahamus. Relinquatur sesqui octaua pportio
quae duplicata non efficit integram. Sesquitercia pportionem.

Sed et distantia minor est quae in semitonio repperitur. Quid dupli-
cata sesqui octaua comparatio non est integra sesquitercia simplex.
Sesqui octaua non est. Sesquitercia pportionis plena medietas. Qd
si sesqui quarta sesquitercia auferas. id quod relinquitur medietatem
sesqui quarti non efficit idemque in ceteris. **Demonstratio per
impossibile diapason in multiplici genere non esse.**

Agenune ad diapason consonantiae redeamus. Quod si in multiplici
genere. inaequalitatis cadet in sup particulari inaequalitate generis.
Sed igitur sup particulari pportio diapason consonantiae auferatur ab ea
continua consonantiae id est diapente relinquitur diatessaron. Bis
igitur diatessaron minus est uno diapente et ipsi diatessaron non implet
diapente consonantiae medietatem qd est impossibile monstrabitur enim
bis diatessaron tunc ad semitonio consonantiae diapente transcendere.
quo circa ne diapason quidem in sup particulari inaequalitatis genere
poni potest. **Demonstratio diapente diatessaron. Et to-
num in super particulari esse.**

Restat igitur ut diapente ac diatessaron et cetera in super particulari tractentur.

Jxxi

Jxxii

Jxxiii

ponendacē monstrem. Nametsid in prima quoq. probatione
ea quadiapason insup particulari genere nēē ponenda monstraum.
Id quoq. quod cōrationis modo pelarut. singillatim tam deo ac di
ligentius p̄trahem. Nam insup particulari qui has habitudines po
nendas ēē n̄ duxerit in multiplici genere facebitur collocandas.
Nam insup partienti uel ceteris mixtis cur poni n̄ possint. Superius
ut arbitror. explanatū ē. Ponantē igit̄ si fieri potest in multiplici ge
nere et qm̄ diatessaron consonantia minor est diapente maior
diatessaron duplici. Diapente uero triplici proportioni multiplici
tatis aptetur. Verisimile enim est ut est consonantia diatessaron
consonantia. Diapente continua ita si diatessaron in duplici statu
diapente continue duplici pon. id est triplici. Tonus aut̄ qm̄ in
habitudinib; musicis post diatessaron locatur. Nimirum ex ppor
tione ponatur. quae est minor ad duplici. Haec aut̄ in multiplici
genere n̄ potest inueniri. Restat igit̄ ut in sup particularitatis
habitudine cadat. Sit igit̄ prima id est sesquialtera toni pporcio.
Nam si duplicē auferam̄ triplici qd̄ relinquitur. sesquialter est. Qd̄ si di
tessaron quidem. duplex est. Diapente uero. triplum. Sublatūq.
diatessaron. ac diapente tonus fit reliquus. Nullomodo dubitari
potest quin tonus in sesquialtera debeat pporcione constitui. Sed du
sesquialtera pporciones duplicem uincunt quae admodū ex arithmeticeis
instructus sibi potest quisq. colligere. Duo igit̄ toni. diatessaron
superabunt qd̄ est inconueniens. Diatessaron enim duas tonos serue
toni spatio transcendit. Nam igit̄ fieri potest. ut diapente ac diates
saron insup particulari inaequalitate genere collocetur. Qd̄ si quis
tonū quoq. in multiplici genere ēē p̄scribat. Qm̄ quidem tonus minor
quā diatessaron. Diatessaron minor est quā diapente. Diapente
quidem ponatur in quadrupla. Diatessaron in triplo. Tonus in duplici
sed diapente constat ex diatessaron et tono. Quae quadrupla igit̄ scdm̄
hanc rationē constabit ex triplo ac duplo qd̄ fieri nequit. Rursus sta
tuatur diatessaron quidem in triplici. et diapente in quadruplo. Si
igit̄ auferam̄ triplum a quadruplo. sesquialter tunc relinquetur.
Rursus diatessaron diapente consonantiae subtrahat fit reliquus tonus.

Tonus igitur secundum hanc rationem in sesquitercia proportionem constabit. Sed tres sesquiterciae uno triplici sunt minores. Tres igitur tunc unum diatessaron nullam rationem supplebunt, quod est falsissimum. Duo enim tunc ac semitonium minus diatessaron consonantiam suppleant. Ex his igitur demonstratur. Diatessaron consonantiam non esse multiplicem. Dico autem quod nec diapente consonantiam in multiplici genere poterit collocari. Nam si in eo statuatur quoniam est et minor consonantia. Id est diatessaron non localitur diapente in multiplici minimo. Id est in duplici scilicet ut sit locus quod diatessaron consonantiam possit aptari. Sed diatessaron consonantiam multiplex generis non est. Quocirca nec diapente in maiore habitudine multiplex quae est duplex quae minima est aptari potest. S igitur diapente in minima scilicet duplex. Diatessaron uero qui minor est in multiplici quidem aptari non potest. Non est enim quicquam minus a duplici. Sit igitur sesquialtera. Tonus uero sesquiterciae in continua enim proportionem locabitur. Sed duo sesquiterciae ampliores sunt uno sesquialtera. Duo igitur tunc una diatessaron consonantiam uincant quod nullam rationem contingat ex his igitur approbat diapente ac diatessaron in multiplici genere collocari non posse. Quocirca in supparticulari inaequalitatis genere iure ponentur. **Demonstratio diapente ac diatessaron in maximis supparticularibus; et.**

Jxxiii

Illud quoque addendum necessarium est quoniam si diapente ac diatessaron supparticulares proportionem tenent in maximis supparticularibus proportionibus collocantur. Sunt autem maxime sesquialtera et sesquiterciae haec uero adhibetur hoc modo. Nam si in minoribus proportionibus quae sesquialtera uel sesquiterciae. Diapente ac diatessaron consonantiae collocentur. Non est dubium quin sicut aliae quae libet proportionem supparticulares prae sesquialtera ac sesquitercia iunctae non efficiunt unum duplum. Ita diapente ac diatessaron unum diapason nullam rationem concludent. Quoniam enim diapason in duplici proportionem esse monstratum est. Duplex uero proportio ex sesquialtera sesquiterciae componitur. Diapason uero ex diatessaron ac diapente copulatur. Non est dubium quin statim diapason in duplici statuamur. Diapente et diatessaron in sesquialtera sesquiterciae proportionem

sint locandae. Alii enim non potuerunt diapason iuncte perficere. Quae
consonantia in duplici proportionem consistit. Nisi in his duabus propor-
tionibus steterint. sesquialtera scilicet ac sesquitercia. Alii enim propor-
tiones superparticulares duplicem nulla ratione coniungunt.

Diapente in sesquialtera. diatessaron in sesquitercia est

Dico autem quoniam propriae diapente *tonus in sesquialtera*
in sesquialtera diatessaron in sesquitercia proportionem consistit.

Quoniam enim in utraque proportionem sesquialtera scilicet et sesquitercia.

Sesquialtera maior est. et sesquitercia minor. Quoniam quae in consonantiis
diapente maior. diatessaron apparet minor. Maiorem proportionem
minori est consonantiae aptanda. Erit igitur diapente quidem in ses-
quialtera. Diatessaron uero in proportionem sesquitercia collocanda.

Quod si diatessaron a diapente consonantia subtrahatur. relinquitur spa-
cium quod dicitur tonus. Sesquitercia uero si proportioni sesquialtere minu-
amus. relinquitur sesquialtera proportio. quod sit ut tonus in sesquialtera
debeat comparatione constitui.

*Diapason. ac diapente
in triplici proportionem est in quadruplici his diapason*

Sed quoniam demonstratum est diapason quidem duplicem. Diapente uero ses-
quialtera. iunctas uero duplicem ac sesquialtera triplicem proportionem creare.

Ex his etiam illud appareat diapente ac diapason in triplici proportionem
constitui. Sed si quis triplicem proportionem sesquitercia habitudine iun-
gat. quadruplicem facit. Igitur si diapente ac diapason consonantiae
diatessaron symphonice iungatur. quadruplum spacium uocum quod bis dia-
pason supra est monstrauimus. *Diatessaron. ac diapason
est secundum pythagoricos consonantiae.*

Sed in his illud diligens lector agnoscat. quod consonantiae consonantiae
suppositae alias quaedam consonantiae effecerunt. Nam diapente ac
diatessaron iunctae diapason ut dictum est creant. hunc uero idem
diapason. Rursus si diapente symphonice iungatur fit consonantia
quae ex utrisque uocabulis nuncupatur. Diapason scilicet ac diapente
cui diatessaron addatur. fit diapason bis quae quadruplicem proportionem
tenet. Quid igitur si diatessaron ac diapason consonantiae iungamus.
Uel secundum pythagoricos efficiant consonantiae minime. Mox

enim insup par uens in aequalitatis genus cadit. nec seruat uel multi-
 plicitatis ordinē t sup particularitatis simplicitatē age enim statu-
 antur numeri quib. id facilius cad p bē. Sit enim ternarius cuius sit
 senarius duplus scilicet in diapason consistens p portione. huic aptetur
 sesquitercia quae diatessaron p portione tenet. qui octonarius ad ternariū
 cōparatur. habet enim bis. Sed ne sit multiplex habet etiā eius aliquas
 partes neq. eas simplices duab. enim cum sup uenit unitatib. quae sunt dy-
 terciae partes ternarii. quē primū t minū minimū q. locauimus. Sicut
 igitur termini. hi. iii. vi. xiii. Illud quoq. qd int duas sibi continuas consonan-
 tias cadit. & enim neq. duplū ē. integrū ut diapason ac diapente efficiat
 symphoniciā. Cuius tonus addatur mox triplum modū p portionis efficiat.
 Qm enim diapason ac diapente sibi ynē iunctae efficiunt triplum. Diatessa-
 ron uero et tonus diapente consonantiā iungunt. Si diapason consonantiae
 addat. diatessaron in consonū fit. qm int duplicem ac triplicē. nulla
 potest naturalit pposita multiplicatū intelligi. Qd si a cetero tonū fiat
 diapason diatessaron. et tonus qd nihil distabit utrū diapason ac dia-
 pente sit. Diatessaron enim et tonus diapente conseruant. Sicut enim
 diapason quidem. iii. et vi. Diatessaron. vi. et xiii. Tonus. xiii. et xvi.

Diapente. vi. et xiii. Diapason ac diapente. iii. ac xiii. Erunt igitur sic tripla
 p portio. iii. vi. xiii. xvi. Sed quae quae de his multa nico machus. Nostram
 quae potuimus breuitate par tim ea ipsa quae pthetorici affirmant
 pmentes par tim ex his de quae dū consequentia argumētantes pbauim.

Si diatessaron consonantiae diapason addatur consonantiā. ex his coniungi
 non posse. Qd uero de his sentiat ptholomeus posterius apponē. sed de his
 hactenus. nunc de semitonio considerandum est. **De semitonio**

In quibus minimis numeris constat.

Videntur enim semitonica nuncupata. non qd uere tonos sint medietates
 sed qd sint non integri toni huiusq. spaci. qd nunc quidem semitonium
 nuncupamus. Apud antiquiores aut limina uel diesis uocebat hic modus
 est cum enim ex sesquitercia p portione quae diatessaron est. Duas
 sesqui octauas habitudines quae toni sunt auferuntur. Relinquuntur
 spaciū qd semitonium nuncupatur. Quae ramus igitur duas tonos conti-
 nua dispositione descriptus. Sed qm hi ut dictum est in sesqui octaua

XXVIII.

proportionem consistunt. Duasque quioctavas proportionem continuas
 adhibere non possumus. Nisi multiplex ille a quo haberi uari possint
 repperiatur. Si unitas prima eiusque octonarius octuplus primus. ab
 hoc igitur unus sesquioctauus potero deriuare. Sed quia duos querimus
 fient octies octo. atque ex eo. lxxiii. explicentur. Erit igitur hinc secundus
 octuplus a quo possumus duas sesquioctavas proportionem educere. Namque
 octo quae est octaua pars. lxxiii. unitatem eisdem addita. Totam summam
 lxxii. perficiunt. his uero si sua octaua similiter apponatur quae est nouena
 rius. lxxxii. reddunt. eruntque duo huiusmodi continui principali disposi-
 tione conscripti. lxxiii. lxxii. lxxxii. Nunc igitur lxxii. unitatem
 sesquitertiu conquiramus. Sed quoniam lxxiii. per hanc partem tertiam
 non habere. Si omnes huiusmodi ternario multiplicentur. mox eis pars
 tertia contingit. et omnes in eadem proportionem durabunt. quae fuerunt
 antequam his ternarius multiplicatus accederet. Fiant igitur ter
 lxxiii. id est. cxxii. horum tertia lxxiii. eisdem addita. cc. lvi. reddet
 Erit igitur haec sesquitercia proportio diatessaron consonantiam tenens.
 Nunc igitur duas sesquioctavas proportionem ad cxxii. Duobus se nu-
 meris continenter ratio ordine collocemus. Fiant igitur ter lxxii. id
 est. cc. xvi. Rursus ter. lxxxii. qui sunt cc. xliii. quinque duos supra
 scriptos terminos collocentur. hoc modo. cxxii. cc. xvi. cc. xliii. cc. lvi.
 In hac igitur dispositione proportionum primus numerus ad postre-
 mum diatessaron constituit consonantiam idem uero primus ad se-
 cundum. et secundus ad tertium geminos constituent tonos. Constat
 igitur spatium quod relinquitur ex c. xliii. ad cc. lvi. in quibus minimis
 semitonii formae consistat. **Demonstrationes non esse**
c. xliii. ad cc. lvi. toni mediaetem.

[XXVIII]
Ad pro igitur c. xliii. ad cc. lvi. distantiam non esse integram toni mediae di-
 mensionem. & enim. c. xliii. et cc. lvi. differentiae xiii. tantum
 unitatibus continetur. Qui c. xliii. minus quidem quam minoris. xviii.
 plus uero quam xviii. optinent partem. Si enim octies decies trede-
 cim ducas efficiet cc. xxiiii. qui c. xliii. nullomodo aequabunt.
 Si decies nomen multiplices. super eadem. cum oporteat omne semito-
 num. Si tam integram toni dimidiam tenet inter xliii. partem.

ac xvii. collocari quid posterius demonstrabitur. Nunc illud
liquebit tale semitonium distantia sibi et geminatae. unum tonum spec
uum non posse complere. Age enim ut sit celvi. ad ce xliiii. hec
bent tales duas sibi et continuas proportionales secundum superius de
scripta regulam disponamus. cc enim. et l. & vi. in semet ipsos
multiplicemus. & sit maximus terminus. lxxv. dxxxvi. Item
ce xliiii. propria numerositate concrescant. et sit minimus terminus
lvi. xlvi. Rursus celvi. ad ce xliiii. multitudinem con
crescant. Et magis numerus lxxv. ce viii. Hic igitur medius
collocetur hoc modo. lxxv. dxxxvi. lxxv. ce viii. lvi. xlvi.
I neadem igitur sunt proportionales celvi. et ce xliiii. in qua lxxv.
dxxxvi. ad lxxv. ce viii. et item lxxv. ce viii. ad lvi. xlvi.
Sed maximus eorum terminus qui lxxv. dxxxvi. ad minimum
qui est lvi. xlvi. Unum integrum non efficitur tonum. Quo si
primi ad secundam proportio quae est aequae secundi ad tertium propor
tioni integrum esse semitonium probaretur dimidia iuncta unum
necessario efficerentur tonum. Nunc autem cum non sit extremorum
terminorum sesquialtera proportio manifestum est. hanc duos partem proprie
tonorum dimidia non videri. Quicquid enim cuius cumque est dimidium
id si duplicetur illud efficitur cuius dicitur esse dimidium. Si vero illud im
plere non possit geminata particula minus est parte dimidia.
Si vero superfluit ac supercedat plus est parte dimidia. Praeterea p
babitur autem lxxv. dxxxvi. non facere sesquialtera proportionem.
Sed lvi. xlvi. unitatibus comparantur. Si octava pars. lvi. xlvi.
eisdem secundum eas quae in arithmetice dictae sunt regulas aggeratur.
quae quoniam in integris numeris non consistit. Idcirco eandem octavae
partem relinimus lectorum diligenter computanda. Liquebit igitur eam
proportionem quae in. cc. lvi. et. ce. xliiii. est constituta non esse integrum
dimidium toni. Quocirca id quod est semitonium nuncupatur
pars toni minor est quam dimidia. **De maiore parte toni**
in quibus minimis numeris consistit.

xxx.

Reliqua igitur pars quae maior est apotoma nuncupatur agrecis
a nobis vero potest vocari decisio. Idem nomen affert ut quotiens

aliquid secatur. ita ut non aequis partibus dividatur. quanto minor
 pars dimidio minor est tanto maior pars eadem auctior est dimi-
 dium aineat. Quanta igitur semitonium minus est integro dimidio
 toni minus est. tantum apotome toni integra superat dimidium uincit.
 [t q m d o cu i m u s s e m i t o n i u m i n c e l v i . e t c c x l i i i . p r i n c i p a l i t e r
 stare. Nunc ea quae apotome dr̄ in quibus possit minimis consti-
 stare numeris ced probemus. Sugitur ccxliiii. parte recipere
 octaua possent. cum eadem sesqui octauus numerus comparatur. Tunc
 celvi. habitudo ced sesqui octauam summam minimi numeri comparata.

A potomen necessaria ratione monstrare. Nunc uero qm̄ ei pars oc-
 taua deesse monstratur utriusque numeri obtiens fiant et ex ccxliiii.
 quidem octies multiplicatur fit numerus. cc. deccc. xliiii. Quibus si
 propria conferatur octaua qui sunt ccxliiii. fient. ii. clxxxvii.

Rursus. celvi. postonariū crescant. fient igitur. ii. xliiii. atque hic
 supra scriptorum terminorum in medio collocetur. m̄. deccc. xliiii. ii. xliiii.
 ii. clxxxvii. Tertius igitur terminus ced primū toni retinetur ppor-
 tionem. Secundus uero ced primū semitonii minoris. Apotomes
 uero tūus ced secundū atq. in isdem primis apotomes uideēt con-
 stare pportio cum semitonii in celvi. et ccxliiii. minimis numeris
 spacium contineatur. Idcirco aut. m̄. deccc. xliiii. et. ii. xliiii. in
 eadē pportione sunt. Quia. cc. xliiii. ced. cc. lvi. qm̄ celvi. et cc.
 xliiii. Octonario multiplicatur. Si enim unus numerus duos quoslibet
 numeros multiplicat. qui ex ea multiplicatione nascuntur. In eadem
 erunt pportione. quae fuerit hi numeri quos prior numerus mul-
 tiplicauit. *Quibus pportionibus diapente et diatessaeron consistunt. Et qm̄ du-*

Sed qm̄ de diatessaeron consonantia latius dixim *diatessaeron. uictoris n̄ con-*
 breuius et bene puris numeris de diatessaeron. ac diapente conso-
 nantia differamus. Diapente enim constat ex tribus tonis de se-
 mitonio id est ex diatessaeron et tono. Disponantur enim
 numeri quos superior descriptio comprehendit. cxen. ccxvi. ccxliiii.
 celvi. In hac igitur dispositione primus terminus ced secundū. et se-
 cundus ced tertium tonorum retinent pportiones. Sed tertius ad
 quartum. semitonii minoris. ut supra monstratum est. Sugitur

celvi. octaua eisdem quarū octaua est apponatur. fient. cc. lxxxviii.
qui. cxcii. cōparati sesquialterū spaciū ppor-tionis efficiunt. quo
circa tres quidem toni sunt. si primus ad secundū. scds cōter-tium
quintus conferatur ad quartum semitonium uero minus tertii ad
quartū t̄minū cōparatio tenet. Qd si diatessaron quidem duorum
tonoy est ac semitonii minoris. Diapente uero trium tonoy. ac semi-
tonii minoris. lunta uero diatessaron ac diapente. unū diapason
uidentur efficere. Erunt. v. toni et duo spacia semitonioy minora.
quae unū tonū n̄ uideantur implere. Non est igitur diapason conso-
nantiae constans sex tonis ut aristoxenus arbitrat. Qd in numeris
quoq. dispositū euidentē appareat. Sex enim toni in ordinē disponant̄
§ cūcūq. in sesquialtera ppor-tionib. constituta. Sex uero sesquialtera
ppor-tionis. Ad sexto octuplo pcreantur. Disponantur igitur
sexto octupli haemodo.

1	viii	lxxiii.	cxii	iiii xevi	xxxii declxxviii	celxxii. cxliiii.
---	------	---------	------	-----------	------------------	-------------------

Ab hoc igitur ultimo numero sex toni in sesquialtera ppor-tione con-
stituta locent̄ haemodo. Dispositis primū octuplis terminis. ut
octauae terminorū partes ipsoy terminorū litterib. adiungant̄.
Sic autē descriptio talis.

OCTUPLI					SESQUI OCTAUI		PARTI OCTAUAE	
1	viii	lxxiii	cxii	iiii xevi	xxxii declxxviii	celxxii cxliiii	xxxii declxxviii	
						ccxxiiii deccxxii	xxxvi deccxxii	
						ccxxvii declxxvi	xlcccclxxii	
						ccclxxiiii cclxxviii	xlvi ac lvi	
						ccccxxiiii decccxiii	li ccccclxxxviii	
						cccclxxii cccxxii		
						dxvxi cccclxi	lvi xlvi	

Huius igitur dispositionis haec ratio est. continuus enim uersus quilibet du-
ctur octuplos numeros tenet. A sexto uero octuplo sesquialtera pro-
portionis dñr. Ubi uero octauas partes scripsimus octauae sunt eoy
numerosū partes quib. adiacent. quae si eisdem quib. adiacent appo-
natur posteriores numeros creant ut in primo qui est. celxxii. cxliiii.
¶ Huius octaua xxxii. declxxviii. hisibim̄ sic coniungantur posteriore

efficiunt numerū quiesc. $\overline{ccxxiii}$. $\overline{dccccxii}$. Idemq. in $\overline{ccclxxi}$ in
 uentur. Sugitur ultimus numerus quiesc. \overline{dxxxix} . \overline{ccccxl} .
 duplus ē prioris numeris quiesc. $\overline{ccclxxii}$. \overline{exlxi} . Recte diapason
 sextonis constare uidetur. Nunc uero siminimi numeri id est prio
 ris duplicem conquiramus. minor erit conumero quiesc. maximus
 ac psumus. Nam $\overline{ccclxxii}$. \overline{exlxi} . numeri duplus est quicquid scilicet.
 diapason consonantia tenet. $\overline{dxxxviii}$. $\overline{ccclxxxviii}$. Hicigit minor ē.
 conumero quiesc. tū retinet tonū eo scilicet quiesc. \overline{dxxxix} . \overline{ccccxl} .
 Minor est igitur diapason consonantia sextonis atq. id qd sextoni dia
 pason consonantia supradunt uoco comina qd constat in minimis
 numeris. $\overline{dxxxviii}$. $\overline{ccclxxxviii}$. et \overline{dxxxix} . \overline{ccccxl} . Sed de his quid
 aristoxenus sentiat quiaurib. dedit omne iudicium. Alias cō
 memorabo nunc uoluminis seriem fastidii uittatur adstringam.
EXPL. DE MUSICA. IDEST ARMONICA INSTITUTIO
NE. II; INCIPIT LIBER TERTIUS ADVERSUS
ARISTOXINŪ DEMONSTRATIO SUPER PARTICULA
REM PROPORTIONEM DIUIDI NON POSSE. ATQ.
IDEO NEC TONUM.

Superiore uolumine demonstratū est diaccession consonantiū
 ex duob. tonis ac semitonio. Diapente uero ex trib. ac semi
 tonio culpa. sed ea semitonice dimidiū toni integrū nō posse
 pficere. Si singillatim considerata tractentur. atq. ideo diapa
 son ad sextonem nullamodopuenire. Sed qm aristoxenus
 musicus iudicio aurium cuncta pmittebat. haec semitonice nō arbitra
 tur ē scd mpr theagoricos contratiōra dimidio. Sed sicut semi
 tonia dñr ita ē dimidietates tonorū. De hisdem rursus paulisper
 disputandum. Demonstrandū prius nullā sup particularē habitudi
 nem notonumero posse diuidi integramedietate. Int duos enim
 numeros sup particularē pportione continentos. Siue illi sint
 principales quorū ē unitas differentia. siue posteriores nul
 lus ita poterit medius numerus collocari. Ut quāminimū ppar
 tione tenet ad medium eāmedius teneat extremū scilicet in
 geometrica pportione. Sed aut differentias aequas facere

potest ut sit æqualitas scdm arithmetice medietate. aut
 arithmetice in eosdem terminis medius numerus collocatur facit
 medietate. aut quælibet alia quæcunque in arithmetice fecimus
 mentionem. Quod si demonstrabitur ne illud quidem constare
 poterit sesquialtera proportionis quæ totus est in dimidia posse
 discerni. Quamvis quidem sesquialtera omnis in sup particulari.
 in æqualitatis genere consistat. Id vero melius inductione monstra-
 bitur. Nam si singulas proportionis considerationes deducta scilicet
 sup particulares nulla prorsus occurrat quæ in posito medio termino
 æquis proportionibus dividetur. Non est dubium quod sup particula-
 ris comparatio non possit in æquæ parti. Quod si videtur auribus. con-
 sonum aliquid canere cum eulibet uocis duo tam ac semitonium
 integrum distans uoculæ comparatur id non esse consonum natura
 monstratur. Sed quoniam sensus omnis quæ minimæ sunt comprehendere
 nequeat. Idcirco hanc differentiam quæ ultra consonum præcedit
 sensum aurium non posse distinguere. fore aut unde reprehendat
 si frequentissime talis particula per eodem crescat errores. Nam
 quod in minimo. haud sane cernitur compositum coniunctumque. cum iam
 magnæ cooperit puidetur. A qua igitur proportionem est ordi-
 endum an compendium dabimus quæstioni sicce de quo quæritur
 ordiemur. Id uero est totus in duo possit æquæ parti necne.
 Nunc igitur de tono est tractandum et quæ admodum non possit in duo
 æquæ diuidi demonstrandum est. quæ demonstrationem si quis
 ad reliquas sup particulares comparationes transferat. similiter
 demonstrabitur sup particulares in æquæ noto atque integro nu-
 mero separari non posse. Primi igitur toni continentes. numeri
 sunt xiii. atque xiiii. Sed quoniam scilicet naturalis. consequuntur ut
 medius inter eos numerus non sit eosdem binario quo scilicet minimo
 possunt multiplicari sunt igitur xvi. ac xviii. Inter hos uero naturalis
 numerus cedit. qui est xvii. Igitur xviii. ad xvi. tonus est.
 Sed xviii. ad xvii. comparatus habet ætonum. et eius xvi. partem
 Septima decima uero pars minor est. Nunc decima naturalis maior
 est igitur proportio quæ sub xvi. ac xvii. numeris continetur

quantitas quae sub xvii. ac xviii. quid disponantur hoc modo. et sit
 xvi. ac xvii. c. xviii. B. Medietas igitur integratoni. int. c. ac b.
 nullomodo ceciderit. Minor est enim. c. b. ppor. tio. c. c. ppor. tione
 ad maiorem igitur partem. medietas rata ponenda est. Sit uero
 medietas. d. qm igitur. d. b. quidem ppor. tio qd est dimidium toni.
 c. b. ppor. tione quae est minor pars toni. a. c. aut ppor. tio quae
 est maior pars toni. a. d. ppor. tione maior est qd est dimidium
 toni. Est aut. a. c. ppor. tio sesqui sexta decima. c. b. aut sesqui
 septima decima n. e. dubium quin integra medietas int. sesqui
 sexta decima. ac sesqui. xviii. ceciderit. Sed hac integro numero
 nullomodo poterit inueniri.

SUPER SES Q. XVIII. MA.

SUPER SES Q. XVII. MA.

Quia uero ad xvi. num. ^{TONUS} xvii. numerus cōpocatur. Super
 sesqui sexta decima optineat ppor. tione. Si eiusdem. xvii. numeri.
 xvi. requiramus. Erit unitas atq. unitas. pars xvii. hunc si eadē
 xvii. numero coniungamus. fient xviii. et pars xvi. Surgit xviii.
 et pars xvi. xvii. numero cōpocatur. Rette toni mensurā uideatur
 excedere. Cū ad eū solus xviii. numerus sesqui octaua custodiat pro
 portionem. Unde fit ut qm super sesqui xvi. ppor. tio toni bis aultae
 transcendit. non sit integrum toni dimidium. quicquidem bis ductū
 transcendit. Aliquid id ultra dimidium illius eū uidebitur qd trans
 cendit. Quocirca super sesqui decima n. erit toni dimidium. hac phoe
 nec ulla alia maior sesqui. xvi. ppor. tione toni poterit eū dimidiū.
 Cū ipsa sesqui xvi. integro toni dimidio sit maior. Sed qm sesqui xvi.
 ppor. tione continuae requiritur. Sesqui xvii. uideamus an eam
 bis multiplicata n. impleat. xvii. Igitur numeri sesqui xvii. partē
 tenet terminus xviii. In eadē igitur ppor. tione si ad xviii. numerū

aliud comparemus - erit xviii. et xvi. pars. Quid ad xvii. terminum
 inserui. xvi. proportionem positi numerum comparemus. fient xviii.
 et pars. xvi. Maior uero est pars. xvi. pars xvii. Maior igitur. e.
 proportio numerorum xvii. ad xviii. Et xvi. quae in xvii. ad xviii.
 et parte. xvii. continetur. quae sunt scilicet. bisser qui. xvi. propor-
 tioner. Duae igitur sesqui xvii. Unum totum non uidentur implere.
 Non est igitur sesqui xvii. toni dimidium. quoniam quae duplicata non implent
 integrum. Non tenent dimidium. sepe enim dimidium duplicatum ei.
 cuius est dimidium coaequatur. *[X ses quitercia proportionem]*

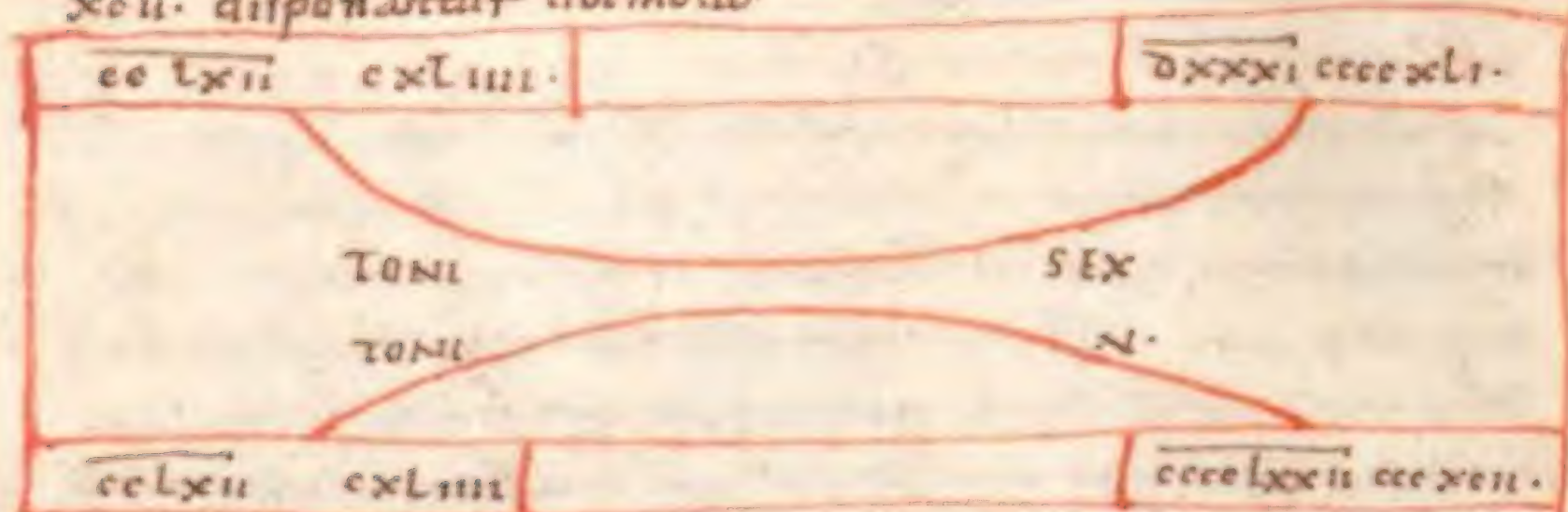
II

Abbas duob. tonis toni dimidium non relinquitur
Iam uero si eos numeros disponamus quide sesquitercia proportionem
 duob. tonis retractatis relinquuntur in his considerare possumus.
 Utrum ea proportio quae est duos tonos relinquitur integrum locum semi-
 tonii censeatur. Quid sita reperiatur illud quoque. e. co-phatu diatess-
 aron consonantiam. Duob. tonis atq. integro semitonio copulari.
 Erat igitur superius primus terminus. cxxii. ad hunc sesquitercia
 proportionem tenebant celvi. sed ad primum terminum. co xvi. faciunt
 tonum ad. co xvi. Rursus. co xliiii. toni aptent locum. Est igitur
 quod relinquitur ex tota diatessaron proportionem eae scilicet habetudo quae
 in. co xliiii. et celvi. unitatib. constat. haec igitur si probatur integri
 toni eae dimidium dubitari non potest. Diatessaron ex duob. tonis semi-
 tonioque consistere. Quoniam igitur demonstratum est toni dimidium inter
 sesqui xvi. et sesqui xvii. proportionem locari ab hac cooperatione. Quia
 de hac proportio metiendae est. Ne enim longius producamur sumo ex
 co xliiii. xviii. parte eae fit xvi. hanc si eisdem opposueris fiant
 celvi. Apparet igitur minorem esse proportionem. celvi. ad. co xliiii.
 sesqui. xviii. habitudine quod si dimidius tonus maior quidem est ses-
 qui. xvi. minor uero. sesqui xvii. proportionem. Sesqui xviii. uero
 minor est sesqui xvii. habitudine. Ducentorum uero lvi. ad co xliiii.
 comparatio quae scilicet relinquitur. ex diatessaron duob. tonis re-
 tractis. Minor est sesqui xviii. non est dubium quin haec duorum nume-
 rorum proportio semitonio. longissime diminutio sit. *Aduersum*
apistonem demonstrationes diatessaron consonantiae ex duob.

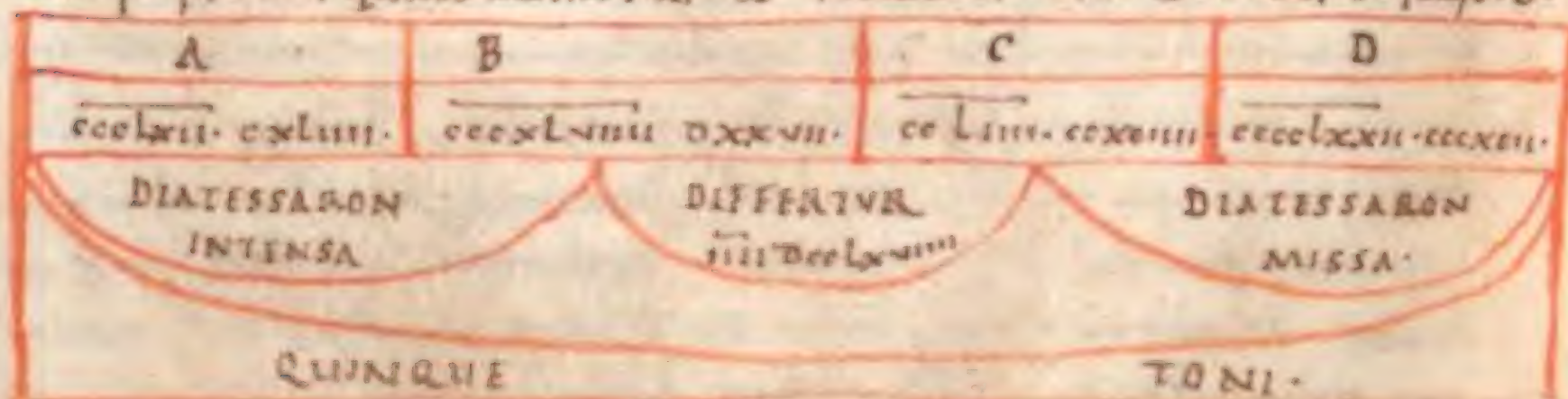
III

tonis. & semitonio n̄ constare. nec diapason tonis sex.

Quod si ut ait aristoxenus diatessaron consonantie ex duob. tonis
semitonioq. coniungitur duae diatessaron consonantie necessa-
rio. v. tonus efficiunt et diapente ac diatessaron iuncte. Sic unū
diapason iungunt ita sex tonis continua p̄portione coequantur. &
qm̄ paulo ante sex disposuim̄ tonos quorū minim̄ erat numerus. cclxxii.
cxlvi. ad hunc uero ultimus in sexto collocabatur tono numerus.
dxxxvi. cccc xli. Quintū uero retinebat tonum. cccc lxxii. et. ccc
xvi. disponantur hoc modo.

Nunc igitur de morib. numeris. id est quinq. tonis loquemur. Si ergo
diatessaron duob. tonis ac semitonio bis uero diatessaron quinq.
consistere tonis cū ex. cclxxii. cxlvi. Diatessaron intenderem cūq.
de cccc lxxii. ccc xvi. Aliud diatessaron remitterem. Idem int̄
utramq. intentionē remissionē uel numerus inueniretur. Id aut̄
fit hoc modo a numero qui est. cclxxii. cxlvi. Diatessaron intendo.
id est sesquiterciū qui fit in cccc xliiii. dxxxv. 3 3. Rursus de. cccc
lxxii. ccc xvi. numeris remitto. sesquiterciā p̄portione quae
fit. in. cc. lvi. ccc xvi. has igit̄ p̄portiones disponamus hoc modo.
Et fit primus quidē numerus. a. secundus uero. b. tertius. c. quartus. d.

Qm̄ igitur. a. terminus. ad. d. terminū. v. remotus ē tonus qm̄ quae

diatessaron in duobus tonis ac semitonio iungitur. ut aristoxenus
arbitratur unūq. diatessaron int. ā. atq. b̄. Aliud uero int. ē. atq. d̄.
positū est. b̄. et ē. ēminus non oportet eā diuersos. Sed unus atq.
eodem ut integre. v. toni ex duob. diatessaron consonantius ostare
uiderent. nunc uero quā est differentia. iiii. dec. lx. viii. § 2. arguitur
diatessaron minime tonis duob. ac semitonio coniungi. **Diapason** [iiii.]
consonantia a sex tonis cōmate excedi. & q̄ sit minimū cōmatis numerus

Sed hanc si quærimus integris numeris differentia collocare quomēa
partiqua est pars tertiae si addatur plenē efficit unitatē quæ pars
tertiæ eīdē. § 2. Dimidium est scilicet differentia dimidium eīdem
adiectero. Qd̄ est. ii. celxxxiii. § 2. fit omīs sūmā. vii. eliii. quæ
dudum cōmatis p̄portione tenebat. Cōma enim est quæ sex toni
superant diapason consonantia quæ in primis. vii. eliii. unitatib.
continetur. Ut igitur ut differentia dimidium p̄p̄riū adiectim.
ut in vii. eliii. excedat ita etia cunctis. ABCD. terminis me-
diatates p̄p̄riæ cediungam. & eadē erit in omnib. quæ sup̄ p̄por-
tiofi & q̄ eīdem int. x. tonos ac bis. diatessaron differentia. quæ
ē. int. sex tonos ac diapason consonantia differentia scilicet. vii. eliii.
unitates. unde colligit. x. tonos bis diatessaron et. vi. tonos. unum
diapason. tantū cōmate superare qd̄ in primis. vii. eliii. unitatib. in-
uenit. Id aut patet facie & subiecta descriptio.

A		B		C		D	
QUINQUE TONI				BIS DIATESSARON			
celxii. cxliiii.		ceclviii. dxxvii.		cecliiii. cexxiiii.		cecelxxii. ceexxi.	
SUPERIORUM NUMERORUM DIMIDIA.							
cxxxii. lxxii.		clxxiiii. declxiiii.		clxxxii. cxliiii.		ce xxxvi. cxcvi.	
PRIORES NUMERI CUM DIMIDIIS SUI.							
cecxviii. cox. vi.		dxxiiii. celxxxviii.		dxxx. cccc xli.		deccviii. d lxxxviii.	
DIFFERENTIA MEDIORUM							
		vii		cliii.			
TONIS SEX				DUPPLUM			
dxxxii. cccc xli.		celxii.		cxliiii.		dxxiiii. clxxxviii.	
DIFFERENTIA EXTREMORUM							
		vii		cliii.			

QUEMADMODUM PHILOLAUS TONUM DIVIDAT

Philolaus uero pythagoricus alio modo tonum dividere temptavit. statuens scilicet primor diu toni ab eo numero qui primus est a primo impari quod maxime apud pythagoricos honorabile fuit efficere. Nam cum ternarius numerus sit impar tres tertio atque idem si duxeris xxvii necessario exsurgent qui ad xxviii numerum tonos distant. Eadem ternarii differentiam seruans. Ternarius enim xxviii. sume xiii. par est. quae eisdem. addita primu. annario est bu xx. ac vii. reddit. Ex hoc igitur ducit philolaus efficere partes unaque dimidio sit maior eamque apotomen uocat reliqua quae dimidio sit minor eamque. rursus dies in diem. quae posteriori semitonium minus appellauit. Harum uero differentiarum comae accipimus primu dies in xiii. unitatibus constare arbitratum. Et quod haec in celvi. et cc xliii. puisset differentia quod idem numerus. idem xiii. ex nouenario ternario atque unitate consistat. quae unitas puncti optineat locum. Ternarius uero primae imperis linea nouenarius primi imperis quae drati. Ex his igitur causis cum xiii. dies in ponat quod semitonium nuncupatur. Reliqua xxvii. numeri partem quae xiii. unitatibus continetur apotomen esse constituit. Sed quoniam in xiii. et xiiii. unitas differentiae facit. unitate loco comae censet esse ponendam. Totum uero tonum in xxvii unitatibus locat. ea quae in cc xvi. ac cc xliii. quinque se distant tono xxvii. sit differentia. **CONSTARE TONUM EX DUOBUS SEMITONIS ET COMATE.**

Ex quibus facile apparet tonum duobus semitonis minoribus et comate constare. Nam si totus tonus ex apotome constat ac semitono. Semitonium uero ab apotome differt comate. Nihil est aliud apotome nisi semitonium minus et comae. Sugitur duos semitones minores de tono qui auferat comae sit reliquum. **DEMONSTRATIO TONUM DUOBUS SEMITONIS COMATE DISTARE.**

Idem uero hac quoque probabitur modo nam si diapason diatessaron. et tonus ac duobus minoribus semitonis contineatur. Superantque vi. toni diapason consonantiae una comate. Non est dubium quin tonus quoniam ab utroque spatio sublatis fiat reliqua. Ex diapason quidem duos semitones minores de sex uero tonis tonus atque hic tonus huiusmodi duos semitones

quae relinquuntur unice cōmate. qđ si duob. eisdem semitonis cōma
reponatur aequabunt tonū. Constat igitur unū tonū duob. semitonis
minorib. etcōmate qđ in vii. clui. primis unitatibus inuenitur equari.

DE MINORIBUS SEMITONIO INTERVALLIS

Philolaus igitur haec atq. his minora spatia talib. diffinitionib. includit.
Diesis inquit est spatium quomaior ē. sesquitercia pportio duob. tonis.
Comma uero est spatium qđ maior sesqui. vii. pportio. Duab. diesib. id est
duob. semitonis minorib. Schisma. est dimidium cōmatis diaschisma
uero. dimidium diesis. id est semitonum minoris. ex quib. illud colligitur
qm̄ tonus quidem diuiditur principalit̄ in semitonū minus atq. apotomen
diuiditur & iā in duos semitonia etcōma quo fit ut diuidatur in duo dia
schismata et cōma. Integrum uero dimidiū toni qđ ē. semitonium
constat ex duob. diaschimatib. qđ ē. unū semitonium minus et schisma
qđ ē. dimidium cōmatis qm̄ enī totus tonus & duob. semitonis minorib.
etcōmate coniungitur est. Siquis id integre diuidere uelit faciat unū
semitonium minus cōmatisq. dimidium sed unū semitonū minus diuidit
in duo diaschismata dimidium uero cōmatis unū schisma. Recte
igitur dictū ē integre dimidiū tonū. in duo diaschismata. atq. unū schisma
posse parti. quod fit ut integru semitonium minore semitono uno schisma
differre uideatur. Apotome aut̄ a minore semitono duob. schimatib.
differt. Differt enim cōmate sub duo schismata unū p̄ficiunt comma.

¶ viii

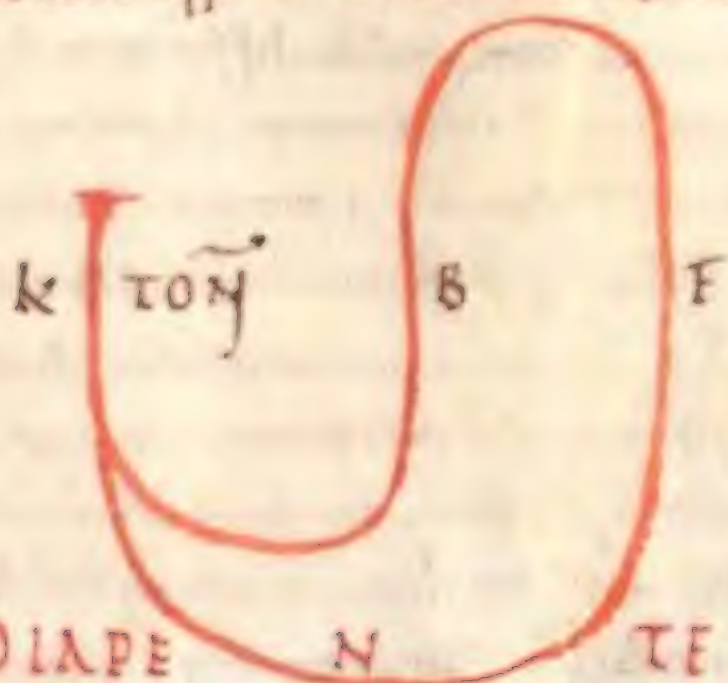
DE TONI PARTIBUS PER CONSONANTIAS SUMENDIS.

Sed de his quidem hactenus nunc uero illud uidetur eē dicendū quem ad
modū p̄ consonantias musicas imperata possimus spacia nunc extendere
nunc uero remittere. id aut̄ lineariter fiat lineaeq. quae describimus
uocis accipiunt loco. Sed iam sese ratio ipsa demonstrat. Si p̄positū
toni spaciū p̄ consonantiā sumere in acutū scilicet atq. graue sit sonus.
B. ab hoc intendendo aliū sonū quid diapente spacio ab eo qđ est. B. distat eum
qui est. c. ab hoc remitto diatessaron consonantiā ad id qđ est. d. &
qm̄ in diapente ac diatessaron tonus differentia facit. d. B. spaciū
tonus repletur est.

¶ iiii

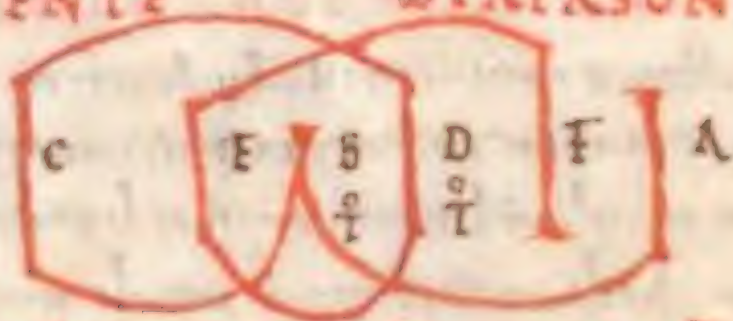

Ad grauiorem uero partem ita modulabimur tonum ab eo quod est. β .
 Diatessaron intendo ad γ . et δ . Diapente remitto ad β . erigitur
 $\beta\gamma$ tonus. α enim adductus erigitur diligens lector ad $\delta\beta$ quidem ad
 acutam partem effectum tonum ad $\beta\delta$ autem ad grauem.

Si propositum in minore toni partem. per consonantiam sumere in acuta par
 te atque grauem minor uero toni pars est spacium quod duos tonos dia
 tessaron consonantie transcendit. Si enim sonus α intendo ab α .
 diatessaron ad β . Rursum intendo $\alpha\beta$ diatessaron ad γ . & ab γ .
 Remitto diapente ad δ . Tonus est igitur $\beta\delta$. Rursum ab δ . diatessa
 ron adest. Remitto iterum ab δ . diapente ad ϵ . tonus est igitur
 $\delta\epsilon$. Duo igitur sunt toni. $\beta\delta$. $\delta\epsilon$ & erat $\beta\alpha$ integrum diatessaron.
 erit igitur $\beta\alpha$ minor toni pars quod semitonium nuncupatur.

DIAPE NTE DIAPASON

DIA T DIA T DIA T

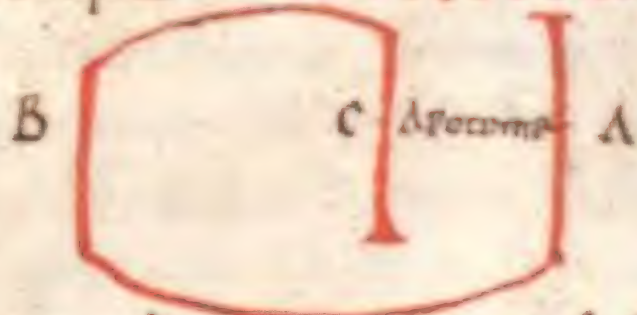
Ad grauiorem uero partem hoc modo sit sonus α . intendo duos tonos
 per consonantiam ad γ . diatessaron uero ab γ . Remitto ad β . erit
 igitur $\beta\alpha$ minor semitonii pars quod oportebat efficere.

Siduo b. tonis diatessaron auferam^{us} apotome fit reliqua. Sicut enim tres toni. $\bar{A}\bar{B}$. $\bar{B}\bar{C}$. $\bar{C}\bar{D}$. ab his auferatur. $\bar{A}\bar{E}$. Diatessaron erit igitur. $\bar{E}\bar{C}$. semitonium minus apotome. igitur est $\bar{E}\bar{D}$.

Hanc igitur apotomen sicut comodum sicut sumemus ac primum quidem acutum intendo tres tonos. ab. \bar{A} . eos qui sunt. $\bar{A}\bar{B}$. et ab eo quod est. \bar{B} . ad \bar{C} . diatessaron consonantiam. Remitto et fit. $\bar{C}\bar{A}$. apotome reliqua **DIATESSARON**

Quod si eodem spaciū ad grauem sonum uelim^{us} efficere sic hoc modo sit sonus. \bar{A} . intendo semitonium. minus id quod est. $\bar{A}\bar{D}$. remitto ab \bar{D} . tonum eū quod est. $\bar{D}\bar{E}$. Erat igitur. $\bar{A}\bar{E}$. ea quā requirim^{us} apotome.

Suppositū ad acutam partem cōm. assumere sic sonus. \bar{A} . intendo apotomen. $\bar{A}\bar{B}$. Remitto semitonium minus. $\bar{B}\bar{C}$. et quā semitonium minus apote minor est cōmate comma erit. $\bar{C}\bar{A}$.

Rursum ad grauem partē hoc modo intendo ab. \bar{A} . sono semitonium minus. id quod est. $\bar{A}\bar{D}$. ab. \bar{D} . uero remitto apotomen id quod est $\bar{D}\bar{E}$. erit igitur cōma. $\bar{E}\bar{A}$.

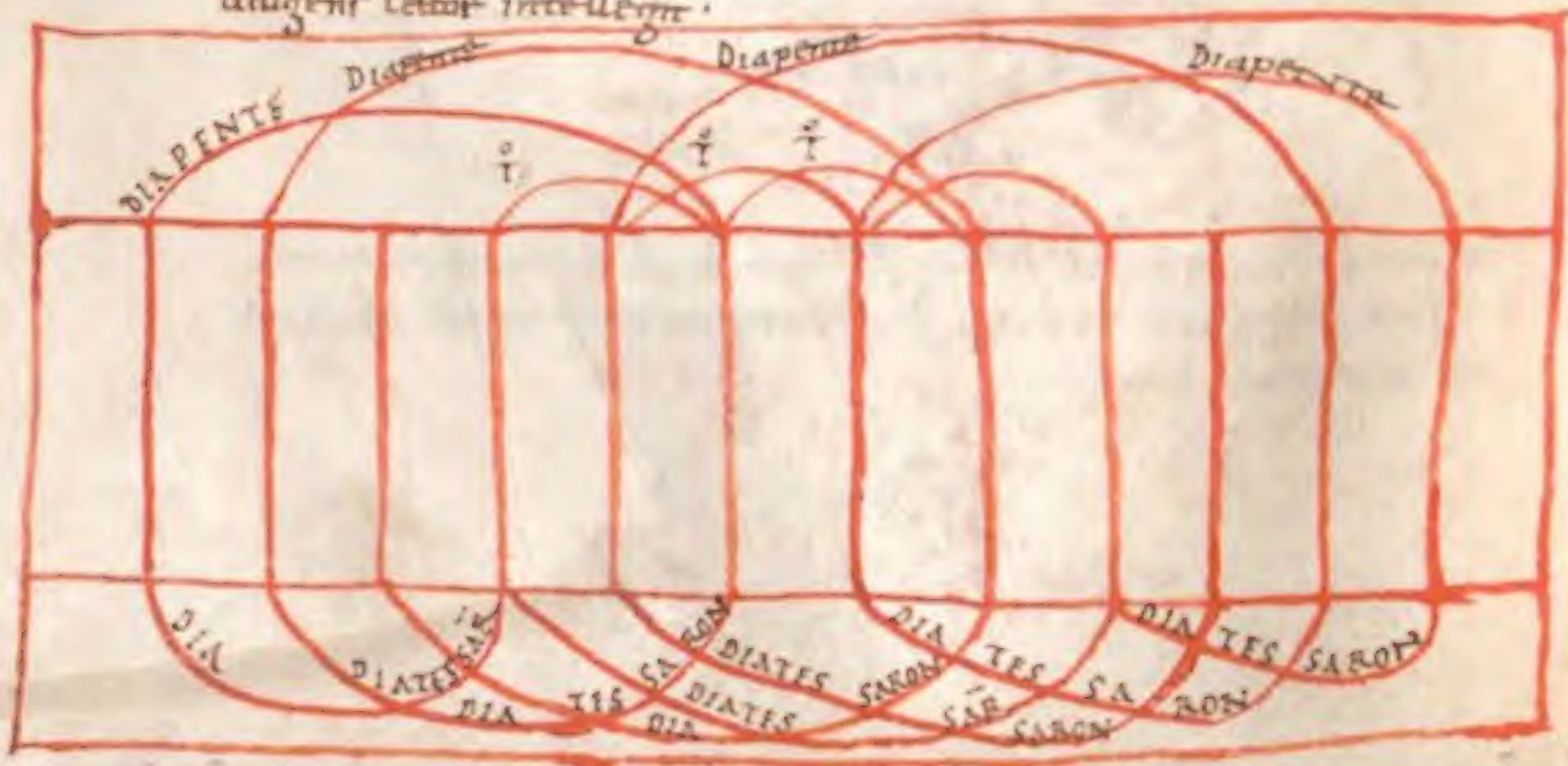

Oportet uero has ante consonantias esse animo atq. aurib. notas
frustra enim haec ratione et scientia colliguntur. Nisi fuerint usu atq.
exercitatione notissimae. ut uero id qd imitatione musicae aduersum
non mox aurib. qd iam puerorum in musica est sed ratione interim cen
setur. Unū debemus exemplū inueniendi spaciū. quod diuidetur ēē
paulo difficilius. Scilicet semitonii minoris ut in utraq. partē acutā
scilicet atq. grauē ratio possit ordine repperiri. Sed diatessaron. \overline{AB} .

Oportet igitur circā. \overline{AB} . consonantiā minus semitonium ad grauorem
partē acutiore q. deducere. Intendo igitur. \overline{BC} . Diatessaron remitto

Rursus diapente. \overline{CD} . Erat igitur sonus. \overline{BD} . Diatessaron enim consonantiā
adiapente consonantiā tono superatur. & \overline{CB} . spaciū. \overline{DC} . spacio. \overline{BD} .
spacio transcenditur. Rursus intendo diatessaron. \overline{DE} . Remitto autē
diapente. \overline{EF} . tonus est igitur. \overline{DF} . sed & \overline{DB} . tonus est semitonium igitur
minus est. \overline{AF} . qd subtrahis duob. tonis. \overline{FO} . \overline{BD} . \overline{AB} . \overline{AB} diatessaron spacio
relinquitur. Rursus remitto diatessaron \overline{AG} . Intendo diapente. \overline{GH} .
erat igitur. \overline{AH} . tonus sed erat. \overline{AF} . semitonium erat igitur. \overline{FH} . apotome.

Rursus remitto. diatessaron. hūc intendo diapente. \overline{HI} . tonus igitur. \overline{HI} .
erat autē tonus. \overline{HC} . semitonium igitur minus est. \overline{IB} . sed erat tonus. \overline{DB} .
erat igitur. \overline{ID} . apotome. Rursus intendo. diatessaron. \overline{IM} . semitonium igitur est. Nā po
consonantiā igitur sumptasunt circā. \overline{AB} . Diatessaron duo semitonica.
 \overline{BM} quidem acutum. Nam uero ad grauem partē totū q. min. minus est
quā diapente constat enim ex v. semitonis & apotome geminata ex
trib. igitur tonis et trib. semitonis minorib. et qm duo semitonica unū
tonū implere nequeunt. Sed relinquitur cōmatū. min. spaciū
minus est spacio. Diapente consonantiā uno cōmatū qd facillime
diligens lector intellegat.

Sed quoniam paululum de comata ratione praediximus non est defugiendum & inquadam
proportionem idem ipsum comata continetur ostendere. Est enim coma quod ultimam
comprehendere possit auditus. Dicendumque est semitonium minus ac semitonium
maius quanta singillatim comatibus constare videantur ipse quoque tonus quantis
rursus comatibus coniungatur ac primum hinc conueniens sumatur initium.

Demonstratio Archytae supparticularis inaequae diuidi non posse

Supparticularis proportio scindinae quae me proportionem eiusque reprehensio. Jx
tionaliter interpositum numerum non potest. id uero posterius firmam demonstra-
bitur quoniam enim demonstrationem ponit. archytae numerum fluxa est. haec uero
est huiusmodi quae supparticularis proportio. AB. Sumo in eadem proportio-
nem minimos. c. d. e. quoniam igitur minimi in eadem proportione. c. d. e. et sunt
supparticulares. d. e. numerus. c. Numerum parte una succi eius quae
transcendit sic haec. d. duo quoniam. d. non erit numerus. sed unitas. Si enim
est numerus. d. et pars est ei quae est. d. e. mittitur. d. numerus. d. e. nu-
merum quacirca. et. e. numerum metietur. quod fit. ut. c. quoque. metietur.
Verumque igitur. c. & d. e. numerus metietur. d. e. numerus quod est. in pos-
sibile quoniam sunt minimi in eadem proportione quibuslibet alius nu-
meris. hi primi ad se inuicem sunt et solae differentiae retinent uni-
tatem. Unitas igitur est. d. hic igitur. d. e. numerus est. Numerum uni-
tatis transcendit quacirca nullus incidit medius numerus qui eam
proportionem aequaliter scindat quod fit ut nec inter eos qui eandem huius propor-
tionem tenent medius possit numerus collocari qui eandem pro-
portionem aequaliter scindat.

c | d
e | f

Et secundum archytae quidem rationem. idcirco in supparticulari
nullus medius terminus cedit qui aequaliter diuidit proportionem.
quoniam minime in eadem proportione solae differunt unitate quasi uero
non etiam in multiplici proportione minimi eandem unitas differen-
tiae sortiantur cum plures uideamus esse multiplices praeter eos qui in
radicibus collocati sunt inter quos medius terminus scindens aequaliter
eandem proportionem possit capari. Sed huc qui arithmeticos

nr̄or diligent̄ inspexerit facilius intellegit. ad dandū uero est id
ita euenire in architas putat in solea sup̄particulat̄ p̄portione.

Non aut̄ uniuersat̄ est dicendum. nunc ad sequentia conuertamur.

xi

In quā numerorū p̄portione sit com̄ma et qm̄ mea
quā maior sit quā lxxv. ad lxxiiii minor quā lxxiii. ad

Primū igitur dico qm̄ in numeri. qui cōma continent maio lxxiii.
rē int̄ se retinent p̄portione quā lxxv. ad lxxiiii. minore quā lxxiii.
ad lxxiii. id uero ita demonstrabitur ac primo quidem illud reminis
cendū est qd̄ vi. toni diapason cōmate transcendunt. Sit igit̄. ā.
quidem. celxii. cxliiii. B. aut̄ diapason adeū continens consonantia
induplici scilicet constituta. dxxiii. celxxxviii. ē. uero sex tonis.
ab. ā. numero discedat. et sit dxxxi. ccccxli. quae om̄a ex secunda
uoluminis tonorū dispositione sunt colligendae. effigitur. B. inter
atq. ē. cōmatis p̄portio continetur aufero igitur. B. numerū denume
ro. ē. Relinquitur. d. in vii. clui. unitatib. collocatus. qui. d. numer
maior quidem est quā sit lxxiii. pars. B. numeri minor uero quā
ut eiusdem. lxxiii. sit. Nam si eundem. d. numerū qui est in vii. clui.
septuagies ter multiplicem. fit mihi est numerus in dxxxi. celxxx
viii. unitatib. constitutus. Si eum septuagies quāt multiplicem sit
f. numerus dxxviii. cccxii. quorū quidem est qui p lxxiii auctus
est. minor est. B. numero. f. aut̄ qui p lxxii. maior est. B. numero
recte igitur dictū ē si qd̄ ē. B. minorem quidem ēē quā lxxviii. partē
maiorē uero quā lxxviii. quocirca et. c. numerus. B. numerū
minorem quidem partē ei quod est. B. eundem. B. superat quā lxxviii.
Maiores uero quā lxxviii. Maiores uero quā lxxviii. eius igitur qd̄ ē.
ē. p̄portio ad id qd̄ est. B. maior quidem est quā lxxv. ad lxxiiii.

Minor uero quā lxxiiii. ad lxxii. Nam in priore unitas lxxiiii. ē.
minori in posteriore uero eadē unitas septuagies ter.

celxii. cxliiii. dxxiii. celxxxviii. dxxxi. ccccxli. vii. clui. dxxxi. celxxxviii. ccccxli.

[Faint, mostly illegible handwritten text in a cursive script, likely from a 17th or 18th-century manuscript. The text is written on aged, stained paper.]

[Continuation of faint, mostly illegible handwritten text in a cursive script, likely from a 17th or 18th-century manuscript. The text is written on aged, stained paper.]

Haec igitur speculatio in istis ceptulis id est .xi. .xii. hoc de monstrare contendit q. in maioribus
numeris minor quocumque est proportionis in .vi. et .iii. num. si eorum differentia id binarius utriusq.
apponatur. fiunt .viii. et .vi. sed .iiii. et .vi. sesquialtera operantur proportionem. .viii. et .vi. sesquialtera
idem fit si eorum differentia auferatur minorati in proportionibus crescant. hoc quoque observare debet
et in maioribus numeris inter se comparatis. et haec est q. de maiore proportionem esse. inter .lxx. .iii. et
lxxiii. q. inter .lxxv. et .lxxviii. qualiter et unitas sit utrorumq. differentia. sed si dici potest maior
est unitas q. lxxiii. pars est quae lxxviii. numeratur. Decies novies .xii. fiunt cc. xl. vii. Semis
vero si addatur id est .xiii. dimidius q. se .vi. et semis unitatis fiunt cc. lxi. et unum dimidium.

Autem ut primum incipit in par hypate meson genere diaton diapente proportionem. deinde
in hypate meson descendit. transit semitonio. Deinde in lichanos hypaton tono transit. pho-
teon redit tono in hypate meson. deinde remigrat iterum in lichanos hypaton. primum. et inde
se deflectit in pr lambanomen duobus tonis et dimidio.
Plagus pr. incipit ubi autem desinit in pr lambanomen et inde cadit tono inferius. ex hinc iterum
surgit in pr lecto. et vadit inde in lichanos hypate chromatica genere. phos transit in primum
hemitonium ad hypate meson ad lichanos hypate eadem generis id chromatica et tono distans et
exinde redit iterum ad lichanos hypate chrom. et inde flatens in pr lecto desinit.

Idem idē explicandū illo prius p̄sumpto quod sicut proportio p̄pria
 numerū differentie aequalit̄ augētur minor int̄ eos qui post
 additionem sunt. p̄por-tio continebitur quā int̄ priores qui ante
 additionem ullā quā dē p̄por-tione distabant. Ut sex et quatuor
 sit utiq. differentia succ. id est binarius apponatur fient viii. et sex.
 Sed int̄ vi. et iiii. sesquialtera. int̄ vii. et sex quater-tia p̄por-tio conti-
 nebitur. Minor uero est p̄por-tio sesquialtera sesquialtera p̄por-ti-
 one hoc igitur ita p̄dicto. disponantur superiores numeri qui p̄por-tione
 cōmatis continebant. id est dxxxi. cccc xli. et sic. ā. sic dlii. b. dxxiii.
 cclxxxviii. horū differentia sit. c. vii. c. lvi. c. igitur numerus maiorem
 numerū quē est. ā. septuagies quinquies metiatur. Si ergo. c. numerum
 septuagies quinquies multiplicem fiet mihi. d. numerus quē est dxxxi.
 cccc lxx. igitur. d. numerus eū quē est. ā. numero quē est antecedit id est
 v. xxxiii. Rursus. c. numerus eum quē est. b. metiatur. septuagies
 quāt multiplicetur. fiet igitur numerus. f. d. xxviii. ccc xxii. qui f.
 eo quē est. b. maior est eodem. e. numero quē est d. xxxiii. ergo. d.
 numerus eū quē est. ā. transcedit numero. fit autē numerus ab eo
 qd̄ est. b. uincitur eodem est numero. Si igitur. e. numerū. ā. nu-
 mero apponamus fiet. d. Si uero. b. numero eundem. e. apponam
 fiet. f. sed. d. numerus septuagies quinquies auctus. e. p. c. scilicet
 multiplicatū. f. aut septuagies quicq. multiplicato. c. creuit
 op̄tinent igitur int̄ se p̄por-tione. d. atq. f. quē habent lxxv.
 ad lxxiii. Sed. d. atq. f. sunt. ā. atq. b. uno eis addito est
 maiorem igitur necesse est p̄por-tionem contineri int̄. ā. atq. b.
 quā int̄. d. atq. f. Namq. ā. atq. b. Numeris uno est addito ef-
 fecti sunt. d. atq. f. minor igitur p̄por-tio est. est int̄. d. atq. f.
 quā int̄. ā. atq. b. Sed int̄. d. atq. f. eadem p̄por-tio est quā int̄
 lxxv. et lxxiii. int̄. ā. igitur atq. b. maior p̄por-tio ē quā int̄ lxxv.
 et lxxiii. atq. ā. atq. b. cōma continent. Maior igitur p̄por-tio
 est cōmatis. quam lxxv. ccl lxxiii.

cccc xxii.

dxxxi. cccc xli. dxxiii. cclxxxviii. vii. clvi. dxxxvi. cccc lxx. v. xxxiii. dxxviii.

A

B

C

D

E

F

Quoniam igitur ostendimus compositam proportionem maiorem esse quam ea quae lxxv. continent. ad lxxiii. comparati. Nunc ostendendum est quomodo minor in se proportionem contineant numeri spacium continenter quae lxxiii. ad lxxiii. comparati. Id uero monstrabitur hoc modo. Reminiscendum prius est. qui in uolumine dixerim cum de mensura differentiae loquebatur. Si enim ex qualibet proportionem differentia eorum numerum quicquam continent auferamus hi qui relinquuntur maiorem optinebunt proportionem. his numeris qui erant ante differentiae diminutionem. Sunt enim viii. et vi. ab his propriam aufero differentiam. id est. duo sunt vi. et iiii. Sed in superioribus. sequitur tunc in hac sequentia proportio continetur. Maior uero est sequentia proportio sequentiae proportionem. Sunt igitur eidem a. atq. b. qui sunt superius descripti quorumque differentia c. multiplico differentiam c. Numeri septuagies quater fit mihi numerus f. scilicet. dxxxviii. cccxxii. quae numero comparatus uincitur numero g. scilicet. ii. cxviii. Rursus idem c. multiplicatur septuagies ter efficiunt numerum k. id est dxxii. cxlv. qui comparatus b. numerum uincitur eodem g. eidem. ii. cxviii. Sublato igitur g. de numeris. a. atq. b. effectusunt f. atq. k. minorem igitur proportionem retinebunt. a. atq. b. quae f. atq. k. sed f. atq. k. ea retinent proportionem. quae lxxiii. ad lxxiii. huius enim multiplicato g. effectusunt. Maior est igitur proportio a. atq. b. numerorum compositum quae lxxiii. ad lxxvi. Sed paulo ante monstratum est eandem compositam proportionem minorem esse quam lxxv. ad lxxiii. Monstrati sunt igitur numeri quicquam continent. maiorem quidem in se habere proportionem quam lxxv. ad lxxiii. Minorem uero quam lxxiii. ad lxxiii. quod oportebat ostendere.

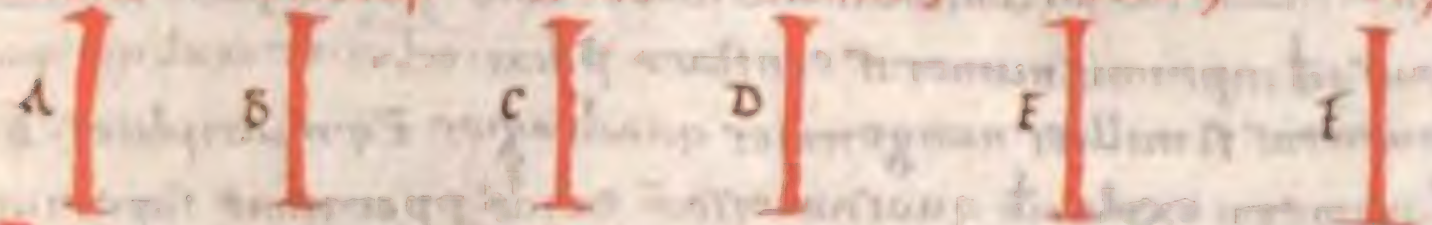
dxxxvi. cccxli. dxxiii. celxxxviii. viii. elvi. dxxxviii. cccxxii. dxxii. elxv. ii. cxviii.

a | b | c | f | k | g

XII Quod semitonium minus maius quidem sit quam xx. ad xviii minus uero quam xviii ad decem & octo.

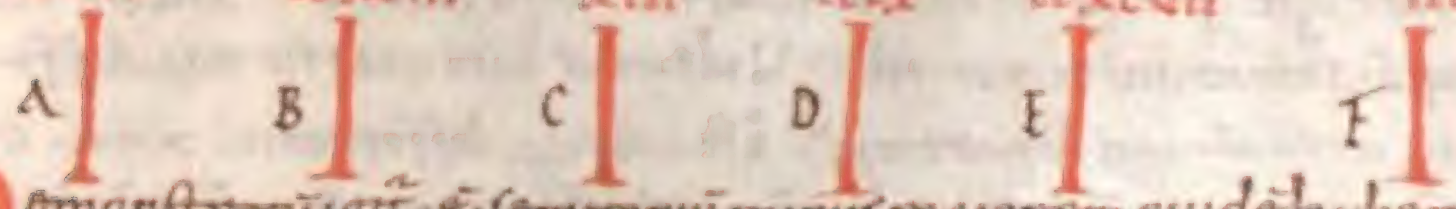
Quod si ad semitonium minus talis speculatio conuertatur eiusqueq. propor-
tionem facillime repperiemus. quae constat inter .cc. lvi. et .cc. xliii.
Sic igitur .cc. lvi. A .cc. xliii. B. horum differentia .xiii. C. dico quoniam A. ad B. minorem
retinet proportionem quam XVIII. s. ad XVIII. s. Metuatur enim C. id quod est A. decies
nouies semis. id est multiplicetur C. decies nouies semis fuerit .cc. lvi. s. quod sit D.
qui scilicet comparatur ad A. eundem A. duob. semis q. transcendit. Sitq. haec dif-
ferentia F. scilicet .ii. s. Rursus eadem C. differentia B. numerum metuetur
octies decies semis. id est multiplicetur octies decies semis. fiet .cc. xli. s. Quod sit
E. igitur E. comparatur ad B. eadem F. transcendit. id est duob. semis. D. igitur ab eo
quod est A. et rursus ab eo quod est B. eadem F. differentia sunt minores. Sub-
trahat igitur F. ab eo quod est A. atq. B. factus D. atq. E. maiorem igitur tenent
proportionem inter se. D. atq. E. quam A. atq. B. sed D. atq. F. eandem proportionem
inter se retinent quam XVIII. s. ad XVIII. s. A. igitur ad B. minorem retinent
proportionem quam XVIII. s. ad XVIII. s. quod oportebat ostendere.

cc lvi cc xliii xiii cc lvi cc xli ii s

Videt tam eadem proportio .cc. lvi. ad .cc. xliii. maior esse ab ea quam continent
xx. et XVIII. Sint enim A. B. C. id est qui superius descripti. metuatur igitur
C. differentia A. dimini utrius fiet C. lx. qui sit D. qui comparati ad id quod est E.
A. eundem quaternario transcendunt hiesit F. Rursus idem C. metuatur B. decies
nouies fiet .cc. xli. hie sit E. qui comparati ad B. eadem F. transcendunt
D. igitur numerus A. numerum et E. Numerus numerum B. eadem F. trans-
cendunt. Adiecto igitur F. his quae sunt A. atq. B. factus D. atq. E. Maior
igitur est proportio eorum quae sunt A. atq. B. quam eorum qui sunt D. atq. E. Sed D. atq. E.
uicies. ac decies nouies multiplicatur C. numerus efficit. Maior igitur est
proportio eorum quae sunt A. atq. B. quae scilicet semitonium continent quam ea quae sunt xx. ad XVIII.

cc lvi cc xliii xiii cc lvi cc xli ii s

Demonstratum igitur est semitonium minus maiorem quidem habere proportionem
quam xx. ad XVIII. Minorem uero quam XVIII. s. ad XVIII. s. Nunc idem minus semitonium

cōmati cōparem. qđ est ultimū aditū subiacens ultimaeque proportio.

Semitonium min⁹ mai⁹ quidem ēē trib. cōmatib. min⁹ uero

Igitur demonstranda dū est pponim⁹ semitonium minus mai⁹ **quatuor**
quidem ēē cōmatib. trib. min⁹ uero vñ. qđ hinc facillime possis agnos-
cere sint tres numeri ita dispositi utinē se pportione contineant. dic-
pason et aqaaedr sex tonoy. sit enim. ā. cclxxii. cclxiii. intendatur
igitur ad b. quide. v. toni continui. et sit. b. cccc lxxii. ecc xxii. ad c.
aut diapason consonantia re ferat. et sit. c. dxxxiii. cclxxxviii. ad d.
aut. vi. toni intendant. sitq. d. dxxxvi. cccc xli. his ita positis et consti-
tus manifestū est. int. c. atq. d. cōma constitu. eorūq. differentia. vii.
clii. id aut sit. b. Remittant⁹ duos toni ab eo qđ est. b. ad id qđ ē. e. et
sit. e. ccc lxxii. ccc lvi. Rursus ab eo qđ ē. e. b. intendo diatessaron.
qđ ē. f. cccc xxviii. dclxvi. Quia igitur int. e. atq. b. duosunt toni. int.
e. atq. f. Diatessaron int. b. igitur atq. f. minus semitonium repperit. Sub
lati enim diatessaron consonantia duob. tonis fit reliquum semitoni-
um minus qđ in primis numeris constare p dixi. cclvi. et cclxiii. quos
eodē numeros si nulli non genties quadragies et q. multiplices. b.
atq. f. numero explicab. quas necesse ē eandē pportione superius
dictis numeris continere quia uno atq. eodē numero id. m. dcccclxiii.
partē multiplicatā creuet. itē ab eo qđ ē. f. intendo diatessaron scilicet
ad g. et sit. g. dclxiii. dlii. Rursus ab eodē. g. remitto ad p. Duos tonos
et sit. p. dxxiii. cclxxxviii. Qđ p̄cessit est ut eundē sonū quō. numer⁹
exhibeat. ad eāquālibet nāq. et taliratione pgressus ē. v. tonis ac duob.
semitonius minorib. ab. vi. tonis cōmate superatur. ab eodē igit. ā. t̄mino
numerus. p. v. tonis ac semitonius duob. recessit. hoc m̄ ab eo qđ ē. ā. usq.
ad id qđ ē. b. v. numerū colligunt⁹ toni. ab eo qđ ē. aut. b. usq. ad id. qđ ē.
f. minus ēē semitonium pnotatur. f. uero atq. p. idem rursus semitonium
minus includunt. ā. igit⁹ usq. ad p. v. tonos ac duo semitonium minora p-
dux iure igit. p. atq. c. eisdem numeris conscribuntur. Sed qm̄ int.
f. atq. c. semitonium minor est. Videamus haec quae sit eorū diffe-
rentia ut eā cōmati cōparemus. Est aut eorū differentia. xxvi. de
xxiii. et sit haec. m̄. Igitur. b. cōmatus differentia est. m̄. aut sem-
toni minoris. Si igitur. b. numerū t̄cio auxerimus fiet numer⁹ xxi.

cecelviii. et sit hoc l. Si uero quatuor eundem numerum k. multiplicare uolueris. fient xxviii. de xii. et sit hic. n. igitur m. maior quidem e. ab eodem aut m. minor est ab n. Sed n. quatuor uero comata fuerunt. Iam tunc. m. uero semitonium minoris optineat differentiam. Iur dignatur distu e minus semitonium minus quidem e quam un. comata. maius uero quam tertius.

APOTOMEN MAIOREM E E QUAM III. COMATA MINOREM QUAM V. TONUM MAIORE QUAM VII. MINOR QUAM VIII.

Eadem haeritatione et semitonium maius qd apotomen dici. supra retulim. quot comata sit possum inuenire. hoc modo sit. a. cclxii. cclxxii. uero ab eo distans tonus. sit. b. cccc lxxii. cccxxii. Sex uero distans tonus ab eo qd. e. a. sit. d. scilicet. dxxxi. cccc xli. int b. igitur atq. d. tonus e. bu ab eo qd. e. c. distat semitonium minus ut sit. c. cccc xcvi. delxxii. Relinquatur ergo int c. atq. d. apotome ppor tio. Nam eundem tonus. b. d. ex eo si auferas. Be semitonium minus. c d. relinquatur maius qd apotomen e sup retulim int d. igitur atq. c. est differentia xxxiii.

XIII

decelxxvii. hic aut sit. e. sed erat comatus differentia vii. eliii.
 hic sit. f. Sugitur. f. id quod est coma quinque multiplicem fient
 mihi xxxv. decelxxv. et sit hoc. g. Si vero xii. eliii. id est. f. quater
 multiplicem. sit. k. numerus qui est. xxviii. de xii. g. igitur ab eo qd
 est. e. manifest. k. minus. Sed f. quinque auctu e coma. k. uero
 quat. e. aut apotome differentia est. Iure igitur dictu est apotome
 minorem quidem esse quam quinque coma. maiorem uero quam quattuor
 Et hoc igitur comprobatur tonu maiorem quidem ee quam sunt viii.
 comata minorem uero quam viii. Nam si minus semitoniu. maius
 quidem est quam tria comata minus uero quam iii. Apotome aut ma
 ior quidem est quam quattuor comata. Minor uero quam quinque.
 iunctu semitonium. minus semitono maiori qd est apotome. erit
 omne minus quidem viii. comatib. minus uero viii. Sed apotome
 atq. semitonium minus unu efficiant tonu. tonus igitur maior quide
 est viii. comatibus. minor uero nouem.

elxii. exliiii. cccelxxii. cccxxii. ccccxxvii. delxiii. dxxxvccccxli

xxviii. de xii. xxxiii. decelxxvii. xxxv. decelxxv vii. elxii

k I e g f

J xv

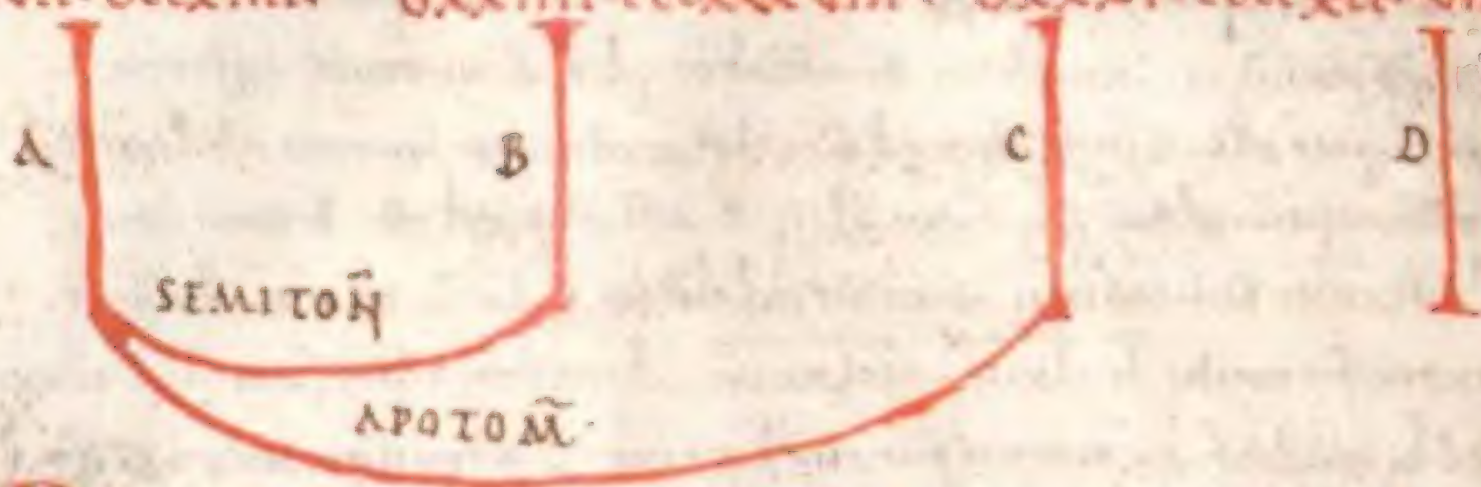
SUPERIUS DICTORUM PER NUMEROS DEMONSTRATIO.
 et quicquid per rationem demonstratu sit que admodum
 tonus comatib. coparet. Ne tam quasi signib. delectandu quomin
 p se hanc contra comata coparatione retineret tonus ipse monstret.
 Si igit. a. quidem celxli. exliiii. b. aut. ab eo distans tonus. cccelxxii.

$\overline{cccxxii}$. ē. ueradiapason adid quod est. \overline{A} . continens symphoniam scilicet
 innumeris. $\overline{dxxxiii}$. $\overline{celxxxviii}$. \overline{d} . aut ab eo quod est. \overline{A} . vi. tonos different
 tonos. \overline{dxxxxi} . $\overline{ccccxli}$. \overline{d} . igitur ab eo quod est. \overline{c} . distat comate vi. toni abdiapason
 scilicet consonantia. id aut sit. \overline{e} . vii. \overline{cliii} . \overline{d} . aut ab eo quod est. \overline{b} . tona inte
 gerrimo distat. vi. scilicet toni. \overline{v} . tonis. id aut sit. \overline{f} . \overline{lxviii} . \overline{xlvi} . Suggerit ē.
 nauies auxero fiet mihi. \overline{h} . \overline{lxiiii} . $\overline{ccccxxiiii}$. Si uero octies fient. \overline{lxvi} . $\overline{ccccxxiiii}$.
 id sit. \overline{g} . sed. \overline{h} . quid ē. \overline{f} . numero comparatur superat. \overline{g} . uero superatur. & est. \overline{f} .
 Tona differentia. \overline{h} . aut nauies. multiplicatu comate. \overline{g} . uero octies demonstratur
 igitur est tonus minor quidem vii. ēē comatib. eiusdē uero vii. comatib. maior.

In his primis licet maius semitonium minore semitono comate distare
 monstratu sit tam idem quoque. pte et p subiectos numeros tali ratione pbe
 briat. Sit. \overline{A} . numerus $\overline{ccccxxvii}$. \overline{d} . \overline{clxiii} . ab eo uerominus semitonium
 distans. Sit. \overline{B} . numerus quidam sup. quoque. descriptus est. $\overline{dxxxiii}$. $\overline{celxxxviii}$.
 A poton uero distet ab eo quod est. \overline{A} . is numerus qui colligitur unitatib. \overline{dxxxxi}
 $\overline{ccccxli}$. et sit hic. \overline{c} . qm igit. \overline{A} . \overline{B} . minus semitonium. \overline{AC} . maius. differentia
 ei quod est. \overline{B} . ab eo quod est. \overline{c} . pquirendu est. ea est vii. \overline{cliii} . id sit. \overline{d} . sed hic
 numerus dudum comma monstrabat. In maius igit. semitonium ac minus
 comma differentiam facit.

ccccxvii. delxiiii. dxxiiii. celxxxviii. dxxxvi. ccccxli. vii. eliii.

Rursus demonstrandū pporuonū duob. semitonis minorib. solacommate ē
maiorē. sit. ā. numerus. cccclxxii. cccxeni ab hac intendat. ton. dxxxvi.
ccccxli. et sit hoc. d. ab eo uero qd est. ā. intendat semitonū minus qd est. b.
ac sit. b. ccccxvii. delxiiii. hē ab eo qd est. b. Semitonū aliud intendat
minus qd est. c. et sit. c. dxxxvi. celxxxviii. Qm igitur. ad. tonus est. ac.
uero continet duominora semitonica. Videamus enim. ē. quā differentia
int. c. atq. d. numeros constituta sit. est aut. ē. scilicet unitatū. vii. eliii.
demonstratū est igitur tonū duob. semitonis minorib. cōma ē. maiorem.

Sed qm iam omnia quae pbanda pmissimus ppria ratione monstrata sunt.
Nunc qd sup. ē. musicae institutioni. Regularis monochordie est facienda
partitio. quam rem. Qm longior tractatus extendit. in posterioris
cōm. t. r. i. disputationē censuimus transferendam. **DE MUSICA
IDEST ARMONICA INSTITUTIONE LIBER. III. EXPLICIT
INCIPIUNT CAPITULA LIBRI QUARTI.**

- i. **V**acuum differentias inquantitate consistere
- ii. **D**iversas de int. uallis speculationes
- iii. **M**usicarū p. gregas & latinas litteras nuncupatio.
- iiii. **M**usicarum notarū puocū convenienter dispositio interibus generibus
- v. **M**onochordi regularis partitio in genere diatonico
- vi. **M**onochordi notarū hīpboleon p. tria genera partitio.

R atio superius de gestis descriptionis	vii
M onochordi netarū die Zeugmenon per tria genera partitio	viii
M onochordi netarū synēmenon per tria genera partitio	iiii
M onochordi meson per tria genera partitio	x
M onochordi hipaton per tria genera partitio et totius dispositio descrip	xi
R atio superius disposita descriptionis	xii
D istantibus uocibus ac mobilibus	xiii
D e consonantiarū speciebus	xiiii
D ispositio notarū p singulos modos ac uocesi descriptione	xv
D escriptio continens modorum ordinem ac differentias	xvi
R atio superius disposita modorum descriptiones	xvii
Q uē uel modū indubitanter musice consonantie aure diiudicari possint.	xviii

Vocem differentias in quantitate consistere

Etiamque quae monstrandae erant superioris libri tractatione diges
simus. nā pēntē. tamē rursus eadē breuē memoriae recolligendae
p̄stare cū quidā diuersitate tactatus ut hū rursus ad memoriam
redeuntib. ad regulae diuisionē quo tota tendit intentio ueniamus.
Siforā rerum omnium quae nullus auditū sonus ferret id aut fieret
qm̄ cessantib. cunctis nullae int̄ se res pulsū cicerent. ut igit̄ sit uox
pulsu. est opus. sed ut sit pulsus motus necesse est antecedere. ut
ergo sit uox motū ē necesse est. Sed om̄s motus habet in se tum
uelocitatē. tum etia tarditatē. Sup̄t̄ sit tardus impellendo motus
grauior redditur sonus. Nam ut tarditas p̄xima statione est. ita
grauitas contigua taciturnitati. Velox uero motus acuta uoculā
p̄stet. Praet̄ ea quae grauis est intentione crescit ad medium.
Quae uero acuta remissione de rescit ad medium. Unde fit ut om̄s
sonus quasi ex quib. dā partib. cōpositus ē uideatur om̄s aut̄ partū
coniunctio quidā p̄por̄tione cōmittitur. Sonorū igit̄ coniunctio pro
por̄tionibus constructa est. Propor̄tiones aut̄ principalit̄ in nu
meris considerantur. Propor̄tio uero simplex numerorū uel in
multiplicib. uel insup particularib. uel insup paruenab. inuenitur.
Scđm multiplices uero por̄tiones. uel sup particulares consonae uel
dissonae uoces exaudiuntur consonae quidem sunt quae simul pulsa-

suaue p̄mixtum q̄ int̄ se coniungunt sonum. Dissonae uero quae simul
pulsae non reddunt suaue. Neq̄ p̄mixtū sonū. Hic igitur ita
p̄ditur. de proportionibus pauca dicemus. **DIVERSAE**

DE INTERVALLIS SPECULATIONES

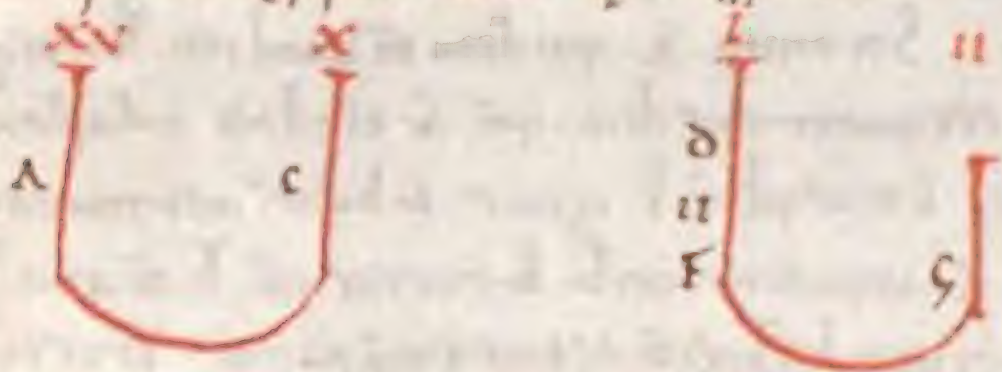
Sunt uallū multiplex binario multiplicetur id quod fit. ex hac
multiplicatione int̄ uallū multiplex erit. Sit multiplex int̄ uallū
B̄C. IIB̄. multiplex ē ei quod est. C. et fiat ut est. C. ad B̄. ita B̄ ad D. qm̄
igit̄ B̄ multiplex ē ei q̄ ē. C. mittitur. C. terminus id q̄ ē. B̄ uel bis C. uel
uel deinceps cedit ut. C. ad B̄. ita B̄ ad D. metatur igit̄ B̄ terminus. id
q̄ ē. D. quocirca celiā. C. terminus id q̄ est. D. metuet̄. B̄ multiplex est
igitur. D. ei q̄ est. C. et est. Dē int̄ uallū effectū ex composito copulatoq̄.
sibi met̄ et p̄ binarium multiplicato. B̄C. int̄ uallo numeris quoq̄ idem
p̄batur. Si enim B̄ ad C. duplū ut binarius ad unitatē et fiat. ut. C.
ad B̄. ita B̄ ad D. erit igit̄ D. quāternarius multiplex est aut̄ B̄ ad C.
id est binarius ad unitatē multiplex igitur ē. D. quāternarius ad C. uni
tatē est enim quadruplus quāternarius unitatis et binario multiplicata
medietas q̄ ē int̄ uallo. B̄C. ^{IIII} ^{II} ^I

Sunt uallū binario multiplicatū multiplex effecerit int̄ uallū ipsum
quoq̄ multiplex erit. Sunt uallū. B̄C. et fiat ut. C. ad B̄. ita B̄ ad D.
et D. sit. ad C. multiplex dico quia. B̄. ei q̄ ē. C. multiplex est. qm̄ enim. D.
ei q̄ est. C. multiplex ē. metut̄. C. id q̄ ē. D. ostensū uero ē. qm̄ si sint
pporcionales numeri et prior fuerit ultimo cōparatus. si primū ultimū
fuerit mensur̄ metietur et medium. C. igitur metietur id q̄ ē. B̄.
Multiplex ē. igitur. B̄. ei q̄ ē. C. id rursus ex numeris sit C. unitas. D. uero
ex duplicata proportione. B̄C. Sit quāternarius et est multiplex ei q̄ ē. C.
est enim quadruplus. Qm̄ igitur hic quadruplus ex duplicata. B̄C. propor
tione generatur. B̄C. pp̄portione dimidium ei erit igitur. B̄C. proportio
dupla est sed duplum multiplex ē erit. B̄C. pp̄portio multiplex.

Supparticularis int̄ uell̄ medius numerus neq̄ unus neq̄ plures pro
portionalit̄ int̄uenit. Sit enim. $b\bar{c}$. p̄portio supparticularis &
ineadem p̄portione minime sint. $d\bar{f}$. et \bar{g} . qm̄ $d\bar{f}$. et \bar{g} . minime sunt
ineadem p̄portione. sunt eiusdem p̄portionis primi quocircū sola
eos unitas metiatur. Auferat̄ igit̄ \bar{g} . ab. $d\bar{f}$. et relinquantur \bar{d} . h̄c est
igitur utrorūq̄. mensura cōmunis. h̄c igitur erit unitas quocircū
nullus int̄. $f\bar{d}$. atq̄. \bar{g} . incidet numerus quisit ab. $f\bar{d}$. quidem minor.
maior uero ab. \bar{g} . Sola enim int̄ est unitas quanta uero insupparticu
larib. p̄portionib. p̄portionalit̄ int̄ eiusdem p̄portionis minimas in
cident. Tot etiam int̄ ceteros eidē p̄portionis incident. Sed nullus
int̄ $f\bar{d}$. atq̄. \bar{g} . minimos eiusdem p̄portionis int̄uenire potest. Nullus
igitur int̄. \bar{g} . atq̄. \bar{c} . p̄portionalit̄ cadet et annumeris sit quaelibet
superparticularis p̄portio ut sesquialtera hic uero sint x et xv . In
eadem uero p̄portione minimi. ii . et iii . aufero de trib. binarium.
fit reliqua unitas eadem quae utraq̄. metitur. Nullus erit igitur
int̄ binarium ternariumq̄. numerus quisit binario maior. Maior
uero ternario alioquin unitas diuiditur. quod est inconueniens. Quare
ne int̄ decē quidem atq̄. xv . quis quā inuenietur numerus quintalem
ad x . optineat p̄portionē quādē uideam tenent xv .

Sunt uell̄ n̄ multiplex. binario multiplicatur nec multiplex ē. nec sup
particulare. Sit enim int̄ uell̄ n̄ multiplex. $b\bar{c}$. et fiat ut. \bar{c} . ad. \bar{b} .
sic. \bar{b} . ad. \bar{a} dico qm̄. \bar{d} . ei qd̄ ē. \bar{c} . neq̄ multiplex ē neq̄ supparticularis.
Sit enim si fieri potest primū. \bar{d} . ei qd̄ ē. \bar{c} . multiplex. et qm̄ cognitū ē
sunt uell̄ binario multiplicatū sit et multiplex int̄ uell̄ creatum.
id. qd̄ multiplicatū ē. bis. int̄ uell̄ eē multiplex. erit igit̄. $b\bar{c}$. multiplex
sed non est positū. non igitur erit. \bar{d} . ei quod est. \bar{c} . multiplex. nec uero super
particulare. Nam supparticularis p̄portionis medius p̄portionaliter
t̄minus nullus int̄uenit. Int̄. \bar{d} . uero & \bar{c} . est p̄portionalit̄ t̄minus

constitutus. id est. \bar{b} . nam ut est. \bar{c} . ad \bar{b} . ita \bar{b} . ad \bar{d} . impossibile igitur
 erit. \bar{d} . ei quod est \bar{c} . uel multiplicem esse. uel sup. particularem quod
 oportet. et ostendere. & innumeris sit non multiplex in uellu. vi. ad. iii.
 fiatq. ut sunt iii. ad vi. ita. vi. ad. xii. quidem quemlibet numeru
 hic erit igitur nouenarius qui quaternarius neq. multiplex neq. sup. particu
 laris est.

Summe uellu binario multiplex est. atq. id quod ex ea multi
 plicatione creabitur multiplex non sit ipsu quoq. non erit multiplex.
 Item in uellu. \bar{b} . \bar{c} . fiatq. ut. \bar{c} . ad. \bar{b} . ita. \bar{b} . ad. \bar{d} . et non sit \bar{d} . ei quod
 est. \bar{c} . multiplex dico qm nec. \bar{b} . ei quod est. \bar{c} . erit multiplex si enim \bar{e} .
 et \bar{d} . ei quod est. \bar{c} . multiplex est. ad non est non erit igitur. \bar{b} . ei quod est. \bar{c} . multiplex.

Duplex in uellu ex duob. maximis sup. particulari. coniungit sesquid
 tero et sesquitercio. Sit enim. \bar{a} . quidem ei quod est. \bar{b} . sesquialter.
 \bar{b} . uero ei quod est. \bar{c} . sesquitercius dico. qm. \bar{a} . ei quod est. \bar{c} . duplex est.
 Qm igitur sesquialter est. \bar{a} . eius quod est. \bar{b} . igitur. \bar{a} . habet in se totum. \bar{b} . ei q.
 dimidium. duo igitur. \bar{a} . aequi sunt trib. \bar{b} . rursus qm. \bar{b} . ei quod est. \bar{c} .
 sesquitercius est. \bar{b} . igitur habet. \bar{c} . & eius tria parte. Tres igitur. \bar{b} .
 aequi sunt ad. iii. \bar{c} . tres aut. \bar{b} . aequi erant duob. \bar{a} . duo igitur. \bar{a} .
 aequi sunt ad. iii. \bar{c} . unus igitur. \bar{a} . aequus est duob. \bar{c} . duplex erit igitur.
 \bar{a} . eius quod est. \bar{c} . & innumeris. Sit enim sesquialter. iii. ad. ii. Sesquitercius
 uero. iii. ad. iii. ergo. iii. ad. ii. duplices sunt

Ex duplici intervallo atq. sesquialtero triplex nascitur intervallum. Sit enim .a. ei qd est .b. duplex .b. aut ei quod est .c. sesquialter dico qm .a. ei qd est .c. triplex est. nam qm .a. eius qd est .b. duplex est .a. igitur aequus est duob. b. rursus qm .b. ei qd est .c. sesquialter est .b. igitur habet in se totu .c. et ei dimidia parte. Duo igitur .b. aequi sunt trib. c. sed .u. b. aequi erant .um. a. unus igitur aequus est trib. c. igitur .a. uno .c. triplex est et in numeris sit duplex quidam senarius ternario. sesquialter vero ternarius binario senarius igitur vel triplex est binario.

Sesquialtero intervallo sesquitercium demum fuerit intervallu erit quod relinquitur sesqui octavum. Sit enim .a. quidem eius qd est .b. sesquialter ad vero .c. ei qd est .b. Sesquitercius dico qm .a. qd est .c. Sesqui octavus est. qm enim .a. ei qd est .b. sesquialter est .a. igitur habet in se .b. et eius dimidia parte. Octo igitur .a. aequi sunt ad .xii. b. rursus qm .c. ei qd est .b. sesquitercius est .c. igitur habet in se .b. et tertiam eius parte novem igitur .c. aequi sunt ad .xii. b. Duodecima aut .b. aequi erant ad octo. .a. et octo igitur .a. aequi sunt ad novem. c. igitur .a. aequus est ei qd est .c. Octava ei parte .a. igitur ei qd est .c. sesqui octavus est et in numeris sesquialterum quidem intervallum sit novenarius ad senarium. Sesquiterciu vero octonarius ad senarium novem igitur ad octo. Sesqui octava proportio est.

Sex proportioner sesqui octavae maiores sunt uno duplici intervallo. Sit enim quidam numerus .a. huius aut sit sesqui octavus. b. huius aut sesqui octavus. c. huius aut sesqui octavus. d. et huius sesqui octavus. e. eiusq. sesqui octavus. f. atq. huius sesqui octavus. g. id aut fiat sedm descriptum in

arithmetice modū et sint numeri. \bar{a} . \bar{b} . \bar{c} . \bar{d} . \bar{e} . \bar{f} . \bar{g} . \bar{h} . et sit. \bar{a} . cc . lxv .
 cxliiii . huius autē sesquioctauus quī est. \bar{b} . ccxxviii . decccxxii . huius autē
sesquioctauus quī est. \bar{c} . cccxxxvi . dec . lxviii . huius autē sesquioctauus
quī est. decclxxxvi . ccxlvi . huius autē sesquioctauus quī est. \bar{p} . ccccxviii .
 deccciiii . huius autē sesquioctauus est. \bar{q} . cccc . lxvii . cccxcv . huius autē
sesquioctauus. \bar{r} . dxxxvi . ccccxli . et sunt dlxci . quod est \bar{k} . plus quā
duplex. ad. cc . lxv . milib. cxliiii . qd ē. \bar{a} . Sex igitur sesquioctave
ppor-tiones ampliores sunt uno duplici inter uallo.

celxii . cxliiii .

Musicarū p̄ grecas ac laenas litteras notarū nūcupatio

Restat utq̄m sumus neruū scdm p̄dictas consonantias p̄regulā diuisuri.
qm̄ quas necessarios trib. sonus generib. cantilene exhibebit ista par
ticio musicas interim notas apponere. utcū diuisā lineā hūc dem notulis
signauerim qd̄ unicuiq. nom̄ sit facillime possit agnosci. Veteres enim
musici pp̄ cōpendium scriptiōis ne integra sēp nominare esse eēt ap
pone exco-gitare notulas quas dē quib. neruorū uocabula notarent
easq. p̄ genera modosq. diuisere. simul etiā hac breuitate captantes.
ut si quando melos aliquos musicus uoluisset exseribere sup̄ uersū. rithmi
tica metri cōpositione distentum. hās sonorū notulas adscriberent.
ita mirum modo repperientes ut̄ tantū carminū uerba quot litteris ex
plicarentur. Sed melos quoq. ipsū quot his notulis signaretur in
memoria posteritati q. duraret. Sed ex his omnib. modis unū interim
lūdum eiq. notulas p̄ tria genera disponamus. In reliquis modis idem
facere intēpus aliud. Differemus si quando dispositionē notarū

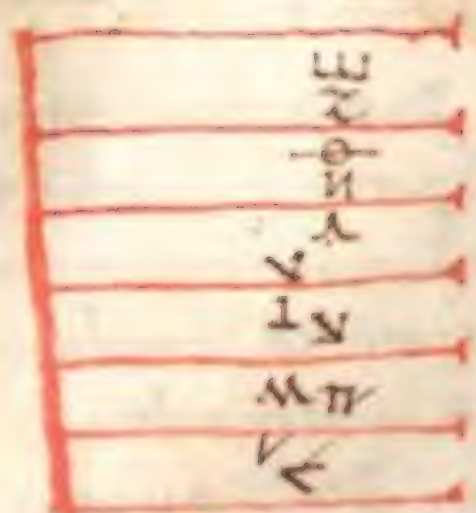
græcarū litterarū nomenclature describere lector nullū nouitate
turbetur. Græcis enim litteris inquam libet partē. nunc inueneris.
nunc etiam inflex. tota hæc notarū descriptio constituta est. Nos
uero cauemus aliquid ab antiquitatis auctoritate transferre. Erunt
igitur priores ac superiores notulae dictionis. id est uerberū. Scilicet
uero. atq. inferiores percussionis. Proslamba nomen quicquid dicitur
potest. Zeta. n̄ integrū et cē. iacens. ζ. h̄i patē h̄i paton quæ est
principalis principalū gamina conuersum et gamma rectum.
† par h̄i patē h̄i paton. id est subprincipalis principalium. δē. n̄ integrū
et gamma supinū. ε h̄i paton enarmonios quæ est principium enar
monios. α supinū et gamma conuersū retro habens uirgulā. ζ. h̄i paton
chromaticæ quæ est principalū. α supinū habens lineā et gamma
conuersū. duos habens lineas. ζ. h̄i paton diatonos quæ est principa
liū extentæ. π. h̄i. græcā et digammon. φ. f. h̄i paton meson quæ est
principalis mediarū. cē. et cē. ε. par h̄i patē meson quæ est sub prin
cipalis mediarū. pē. et cē. supinū. ε. Meson armonios quæ est medie
rum enarmonios π. græcū. et cē conuersum η. Meson chromaticæ
quæ est mediarū chromaticæ. π. græcū habens uirgulā. et cē conuersū
p̄mediū habens uirgulā θ. Meson diatonos quæ est mediarū extentæ
Λ. h̄i græcū. et π. græcū diductū. η. Meson quæ est media iota. et Labda
iacens. ι. ε. tria synēmenon quæ est tria coniunctarū. ΘΕΤΑ. & ΛΑΒΔΑ.
supinū. ς. Synēmenon enarmonios quæ est coniunctarū enarmonios.
H̄. ΕΤΑ. græcū. et Labda iacens conuersū p̄medium habens uirgulā. ς.
Synēmenon chromaticæ quæ est coniunctarū chromaticæ. ΗΕΤΑ.
græcū habens uirgulā. et Labda conuersū habens uirgulā ς. Synē
menon diatonos quæ est coniunctarū extentæ. γαμμα. et εν. Ν.
N̄. et ε. synēmenon quæ est ultima coniunctarū. ω. quadratū supinum.
α. ζ. τ. α. ζ. paramesos quæ est submedia. ΖΕΤΑ. et π. græcū iacens
ε. Triē diezeugmenon quæ est tria diuisarū. ε. quadratū. et. π. græcū
supinū. ε. diēzeugmenon. enarmonios quæ est diuisarū enarmonios.
ΔΕΛΤΑ. et π. græcū iacens conuersū. Ι. diēzeugmenon chromaticæ quæ
est diuisarū. chromaticæ. ΔΕΛΤΑ habens uirgulā. & π. græcū iacens
conuersum habens lineā angulārē. ς. diēzeugmenon diatonos quæ est

diuersarū tonos. ω. quadratū supinū. & zeta. H. netē zēug-
 menon quae est ultima diuisarū. p̄hī. iacens. & en. inuersū diduc-
 tum. ũ trite hīpboleon quae est tertia excellentium. γ. dearsū
 respiciens dextrū et semi. Λ. Sinistru fursū respiciens. ϣ. Hīper-
 boleon enarmonios. quae est excellentiū enarmonios. τē supinum.
 et semi. Ἀ. dextrū supinū. I. Hīpboleon chromaticae quae est excel-
 lentiū chromatē supinum habens lineā et semi. Ἀ. dextrū supinū
 habens retrolineā. ϣ. Hīpboleon diatonos quae est excellentium
 extēta. Ἀ. grecū habens acutū. σ̄pī. diducta habens acutū. ΜΤΥ.
 Netē hīpboleon. iōtā habens acutū. et labdā iacens habens acutū. Ξ

**MUSICARUM NOTARUM PERUADES CONUENIENTER DISPOSITIO
 INTERIUS GENERIBUS.**

proclambanomenos
 hīpate hīpaton
 par hīpate hīpaton
 līchanos hīpat enarmon
 līchanos hīpat chrom
 līchanos hīpaton diat
 hīpate meson
 par hīpate meson
 līchanos meson enarmonios
 līchanos meson chromaticae
 līchanos meson diaton
 mese
 Tritē sīnēmenon
 Paraneis sīnēmenon enarmonios
 paraneis sīnēmenon chromaticae
 Paraneis sīnēmenon diaton
 Netē sīmēmenon
 paramesos
 Tritē diē zēugmenon
 paraneis diē zēugmenon enarmonios
 paraneis diē zēugmenon chromaticae

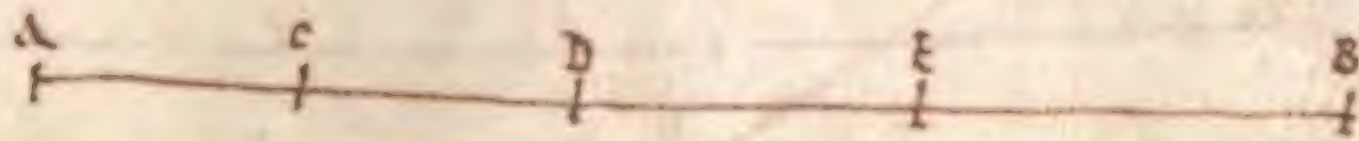

paranete die zeugmenon diatonos
 nete die zeugmenon
 trite hēpboleon
 paranete hēpboleon chromatica
 paranete hēpboleon diatonos
 nete hēpboleon

IV

Monochordi regularis partitio in genere diatonico.

Sed iam tempus est ad regularis monochordi divisionem venire. de qua res illud est predicendum. quod siue in mensura nerui. siue in numeris atque in nerui proportionem statuatur describenda divisio maius spatium chordae et maior numerus multitudinis sonos grauiores efficiet. ac si fuerit nerui longitudo contractior et in numeris non multa pluralitas acutiores uoces edere necesse est. atque ex hac comparatione quantum unaquaeque fuerit uel longior uel plurimum numerorum. aliaque contractior uel paucioribus signata numeris. Tanto uel grauior uel acutior inuenitur. Nec leuius est sperilla uel res cantantibus quod intendentes saepe spatia proportionum numero maiore signauimus. Remittentes minore. cum intentio acum. facit remissio grauitate. illic enim proportionum tantum spatium signabamus. Nihil enim de grauitate aut acuminis proprietate laborantes. atque ideo et in acumen maioribus numeris intendimus et in minoribus in grauitate saepe remissimus. tunc uero ubi chordarum spatium sonos quod metietur naturam rerum sequi necesse est maiori. Longitudini chordarum. ex quo grauitas existit ampliores. Minor uero ex qua uocis acum nascitur dare breuiore. Sic chorda inter se AB. huius aequa sit regulae quae propositis partitionibus diuidatur ut et regulae chordae appositae eadem diuisiones in nerui longitudine signentur quas antea signauerimus in regulae. Nos uero nunc ita diuidimus quasi ipsam chordam et in regulae partiamur. Diuidatur igitur AB. in quattuor partes per tria puncta quae sunt. coe. Et igitur tota quidem AB. dupla ab his quae sunt. DB. AD. Singillatim uero AD. DE. duplae sunt ab his quae sunt ac co. DE. EB. Et igitur AB. quidem grauissima. id est proslambanomenos. DB. autem mese est enim dimidia totius et sicut AB. ab ea quae est. DB.

duplex est spacio. ita. $\text{D}\bar{\text{B}}$. ab ea quae est. $\text{A}\bar{\text{B}}$. Duplex est acumine.
 Nam ut superius dictum est spaciū. & acuminis sēp ordo conuersus est.
 Nam tanto est chorda maior in acumine. quanto fuerit minor in spacio
 quocirca erit. $\text{E}\bar{\text{B}}$. Netē hīpboleon. qm̄. $\text{E}\bar{\text{B}}$ eiusq. est. $\text{D}\bar{\text{B}}$. dimidiaque
 de est in quantitate. dupla uero est in acumine. Rursus qm̄ eadem. $\text{E}\bar{\text{B}}$.
 eius quae est $\text{A}\bar{\text{B}}$ quarta pars in spacio quae dupla erit ab eadē in acumine
 ab ea quae est mese. mese autē duplex in acumine ab ea quae est proslān
 bamenos. $\text{B}\bar{\text{Q}}$. Consonabit igitur proslāmbamenos ad mesēn diapason
 mese cōneten. Hīpboleon diapason proslāmbamenos adneten.
 Hīpboleon bis diapason. rursus qm̄ aequae partes sunt $\text{A}\bar{\text{C}}$. $\text{C}\bar{\text{D}}$. $\text{D}\bar{\text{E}}$. $\text{E}\bar{\text{B}}$.
 Est autē $\text{A}\bar{\text{B}}$. quattuor earundem partium. $\text{C}\bar{\text{B}}$. autē trium. $\text{A}\bar{\text{B}}$. igitur
 sesquialtera est ab ea quae est $\text{C}\bar{\text{B}}$. Rursus quattuor est aequalium partium
 $\text{C}\bar{\text{B}}$. Sed. $\text{D}\bar{\text{B}}$. Duarū erit igitur $\text{C}\bar{\text{D}}$. sesquialtera eius quae est. $\text{A}\bar{\text{B}}$.
 Rursus qm̄. $\text{C}\bar{\text{B}}$. est trium partium aequalium. qualis est una. $\text{E}\bar{\text{B}}$.
 Tripla igitur est. $\text{C}\bar{\text{B}}$ ab ea quae est $\text{E}\bar{\text{B}}$. Erit igitur $\text{C}\bar{\text{B}}$. līchanos hīp
 paton diatonos. consonabuntq. proslāmbamenos quidem ad
 līchanon. Hīpaton diatonos consonantia cō. diatessaron. Eadem uero
 līchanos. Hīpaton diatonos consonabit cōdmesen consonantiam.
 Diapente eademq. līchanos diatonos consonabit. adneten. Hīpboleon
 diapason et diapente. Rursus si de tota. $\text{A}\bar{\text{B}}$. nonam partē auferā
 eam quae est. $\text{A}\bar{\text{F}}$. erit partes. viii. $\text{F}\bar{\text{B}}$. erit igitur $\text{F}\bar{\text{B}}$. hīpate hīpaton
 ad quā sesqui octauū conueniat pporuone $\text{A}\bar{\text{B}}$ id est proslāmba no
 menos in musicce uero tonon.

Superior descriptio. inferiora signa quae continet eius sunt descrip
 tionis ubi chordis notulae apposuiimus qm̄ earū nomina longū fuit
 adscribere. Item si $\text{A}\bar{\text{B}}$. trib. incisionib. partiatur erit pars
 tertiae. $\text{A}\bar{\text{C}}$. Duae igitur eiusdem erunt $\text{C}\bar{\text{B}}$. consonabit igitur
 $\text{A}\bar{\text{B}}$. proslāmbamenos ad $\text{C}\bar{\text{B}}$ quae est hīpate meson diapente
 consonantia in pporuone sesquialtera constructa. $\text{C}\bar{\text{B}}$. autē ad. $\text{C}\bar{\text{B}}$.
 erit sesqui octauū. & continebit tonū. idq. ordine cecidit. Nam

l'rchanos h'rpaton diatonos idest. c̄b̄. adeam quae est. h'rpaten meson
 idest ḡb̄. continent tonū. Rursus āb̄ quidem proslambanomenos ad c̄b̄.
 l'rchanon h'rpaton. diatonon. habet consonantiā. Diatessaron. āb̄ autē
 proslambanomenos ad ḡb̄. h'rpaten meson habet consonantiā diapente.
 Item c̄b̄. ad d̄b̄. idest l'rchanos. h'rpaton diatonos ad meson habet
 consonantiā diapente. ḡb̄. autē ad d̄b̄. idest h'rpaten meson ad meson
 habet consonantiā diatessaron. l'rchanos autē h'rpaton idest c̄b̄. ad h'rpa
 ten meson comparata idest ḡb̄. distabit tono. Si autē eius quae est c̄b̄
 quarta parte sumpsero erit. c̄k̄. igitur c̄b̄. ad k̄b̄ optinebit. sesquialterā
 p̄portionē. k̄b̄. autē c̄b̄ quae est d̄b̄. sesquialterā p̄portionē distabit
 erit igitur k̄b̄ quidem diatonos meson & erit c̄b̄ idest l'rchanos h'rpa
 ton diatonos ad k̄b̄. idest diatonos meson diatessaron continens conso
 nantiā. Rursus si eius quae est d̄b̄. nonā parte sumpsero erit mihi d̄l̄.
 igitur. l̄b̄. erit paranese. Si autē eius quae est d̄b̄. parāte quartā sumpsero
 erit d̄m̄. igitur. m̄b̄. erit netessimenomenon. Si autē eius quae est d̄b̄.
 tertā parte sumpsero erit d̄n̄. igitur. n̄b̄. erit netessimenomenon
 si autē k̄b̄. in duas partes aequas fuerit diuisa erit. k̄x̄. eritq. c̄x̄b̄
 paraneite h'rperboleon.

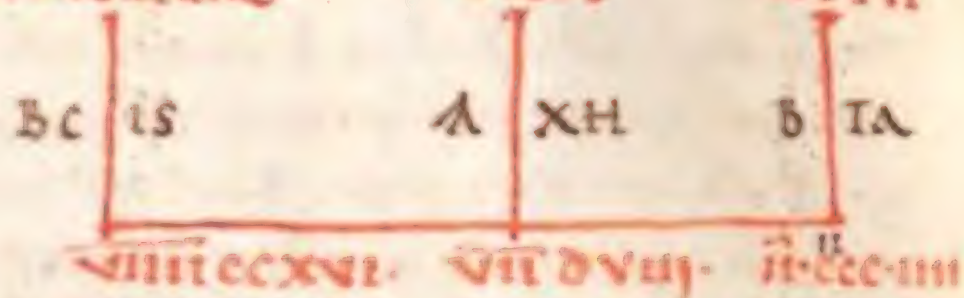
A F C G K D I M N X E B
 F G F C K I Z H T A

¶ vi.

monochordi netarū h'rperboleon p̄pria genera partitio.

Nunc igitur diatonici generis descriptio facta est in eo scilicet modo quae est
 simplicior ac princeps quem l'r dium nuncupamus. De quibus modis nunc
 differendum non est. ut uero p̄pria genera currat mixta descriptio &
 omnib. p̄pria numerorū pluralitas apponatur ad conseruandas scilicet
 p̄portiones atq. diatessaron. ex cogitatur ē numerus qui haec omnia possit
 explorare. Ut maximus quidem ad proslambanomenos describatur
 quisit. viii. cexvi. Minus uero. ii. ccc. iiii. Reliquorū uero sonorū
 p̄portiones in horū medietate texentur. Sane ab inferiore p̄cedimus
 omniumq. nomina chordarū. n̄ solū nominib. uerū etiam appositis
 litteris demonstramus. Sed ita utq. m̄ trium generū est faciendū
 partitio neruorūq. modorū litterū numerū excedit. ubi defecerint
 litterae easdē rursus geminamus hoc modo ut quando. ad. x. fuerit

usq. puentū ita describimus reliquos neruos. bis. a. ā. et bis. ē. idest
 bb. et bis. ce. idest. cc. Sit igitur primus quide numerus maximus q.
 qui proslambanomeni optinet locū. viii. cc xvi. Sitq. totus chorde
 modus ab eo qd est. ā. usq. ad id quod est ll. hanc idest. ā. proslamban
 nomenon viii. cc xvi. diuidodimidū ad. o. ut sit tota. ā. dupla ab
 ea quae est. o. item. o. sit dupla ab ea quae est. ll. erit igitur. ā. qui
 dem proslambanomenos. o. o. aut mese. et ll. nete hīpboleon hae
 bebit igitur. ā. quidem. viii. cc xvi. o. uero horum dimidium idest
 iiii. dc viii. Ut mese ad proslambanomenon diuisione consonantia
 conueniat ea uero quae est. ll. dimidium mese sit sit proslambanomenos
 simplici sitq. ll. ii. ecc iii. **PROSLAMB** **MESE** **HEFH**

S igitur xii. ecc iiii. octauā abstrulere parte. idest cel xxxviii. Eisdemq.
 adiecerō fiet mihi. ii. dxcii. eritq. NN. u. dxcii. quae sit paranete
 hīpboleon adneten. hīpboleon optinens distantia tonū Rursus eius quae
 est. NN. idest. ii. dxcii. aufero octauā quae est. ecc. xxviii. eam quae sit
 quorū est octaua subiungo. eritq. ii. dcccc xvi. fietq. mihi. FF. et tū hīp
 boleon diatonos in diatonico scilicet genere. ii. dcccc xvi. tonū quidem
 distans ab ea quae est nete hīpboleon. eade uero. ff. erit in chromatico
 genere tū hīpboleon chromatica. in armonio uero paranete hīp
 boleon en armonios qd facilius agnosceatur. eare ueniat cūtriū generū
 tria pruna tetra chorda. ā. nete. hīpboleon in chaantia descripse
 rimus. Qm̄ uero si a sesquitercia ppor tione duas sesqui octauas ab
 strulero. Relinquetur mihi semitonium minus sumo tercia. eius quae est
 ll. idest neten. hīpboleon sunt dcc lxxviii. Hōr eisdem adicio fiet m̄.
 iiii. lxxii. quorū est. dd. nete diezeugmenon continens adnetem
 hīpboleon semitonium minus qm̄ nete diezeugmenon adnetem hīp
 boleon diatonos. ā. nete hīpboleon ab ea diatonium distat. Relinquitur
 spaciū qd ē. int neten. diezeugmenon. et tū hīpboleon semi
 tonium minoris. Qm̄ igitur tetra chordū hīpboleon diatonici

generis expleuimus. Nunc chromatici & ermanii tetrachorde
supplenda sunt hoc modo. Quoniam paranete hypboleon ad neten hyp
boleon in diatonico quidem genere tono distat. in chromatico uero trib.
semitoniis. In enarmonio uero duob. tonis si distantiā paranetes
hypboleon et netes hypboleon diatonici generis sumpserimus etq.
dimidium paranete hypboleon quae est diatonici generis apponam.
Ita habebimus numerū trib. semitoniis ab hypboleon nete distantem.
& erit haec in chromatico genere paranete hypboleon. Aufero igitur
de .ii. dxxii. id est paranete hypboleon diatonici generis .ii. ccciiii. id est
nete hypboleon. Relinquitur mihi .cc. lxxxviii. Itor diuido. et exliiii.
eorum duo. dxxii. Adiungo fient. .ii. dcccxxvi. Itaque paranete hyp
boleon chromatica. Rursus quoniam hypboleon uel diatonice uel chromatica
duos tonos distat a nete hypboleon et in enarmonio genere paranete hypbo
leon duob. tonis distat ab ea quae est nete hypboleon. eadem erit in enarmo
nio genere paranete hypboleon quae est .ii. diatonico uel chromatico trite
hypboleon. Sed quoniam trite hypboleon diatonici generis et chromatici adne
ten die & eugmenon min. semitoniū seruauit. Constat enim tetrachor dum
enarmonio generis ex duob. integris tonis et die si ac die si quae sunt dimidie
spacia semitonum in aris distantia. Eamq. est in neten die & eugmenon
et paraneten hypboleon enarmonio sumo. Sed quoniam nete die & eugmenon
ē. .iii. lxxii. Paranete aut hypboleon enarmonio .ii. dcccxxvi. horū dis
tancia erit. clvi. horū sumo dimidie partē quā lxxxviii. hoc adicio .ii.
dcccxxvi. fient. .ii. dcccxxiiii. Itaque erit .cc. trite hypboleon enarmo
nio descriptū ē igitur secundū tria genera tetrachor dū quod est hypboleon
cuius formam subter addicimus.

nete die & eug. trite hypboleon.		paran hypbo dia		nete hypbot.	
D D		N N		L L	
iii lxxii		ii dxxii		ii ccciiii dia	
I		I		I	
nete trite hypbo chrom		paran hypbo chrom.		chroma	
ii dcccxxvi		ii dcccxxvi		I	
nete dia		paran hypbo enarmon		I	
iii lxxii		ii dcccxxvi		I	
D D		I			

trite hypbo enarm.

Ratio superius digestae descriptionis

Tria igitur tetra chorda talinobis ratione descripta sunt. Tetra chordum enim omne diatessaron resonat consonantia. igitur ne tetra hypboleon et ne tetrazeugmenon utribus generibus. id est uel indiatono uel in chromate uel in armonio diatessaron continet symphoniam. Diatessaron autem consonantia constat duobus tonis. et semitonio minare id hoc modo per tria genera in superascripitis tetra chordis diuisum est. in diatonico autem genere quod est primum paraneta hypboleon. id est. ii. dxxii. ad neten hypboleon id est. ii. ccc. iiii. optine et distantia. tonum quod talinotulec inscripsimus Γ . Rursus trite hypboleon diatonici generis quae est. ii. dccccxvi. ad paraneten hypboleon diatonici generis quae est. ii. dxxii. Rursus optine et differentia tonum quae simili notulec insignauimus. Ne autem tetrazeugmenon ad neten hypboleon id est. iii. lxxii. ad. ii. dccccxvi. semitonium refert. quod talinotulec insignauimus. \ddagger et hoc est toni spatium. Ne tetrazeugmenon et ne tetra hypboleon duorum tonorum ac semitonio. Sed idem duo toni ac semitonium in chromatico genere haec ratione diuisi sunt. Secundum enim genus quod est chromaticum hoc modo descriptum est. Paraneta enim chromatica hypboleon quae est. ii. dccccxvi. ad neten hypboleon quae est. ii. ccc. iiii. comparata continet spatium paranetes hypboleon diatonici generis ad neten hypboleon diatonici generis ad neten hypboleon quae est unus tonus id est duo semitonium maius ac minus et diuisum. Rursus spatium paranetes hypboleon diatonici et ne tetra hypboleon ita enim factum est quae est dimidiatus tonus sed non integre quia ut superius abertime monstratum est. Non potest tonus in duo aequo parti. Consignabimus igitur hoc spatium trium semitoniorum id est toni ac semitonii hoc modo. $\dagger\dagger\dagger$. Rursus paraneta hypboleon chromatica ad neten hypboleon retinet partem toni id est semitonium quod reliquum fuit ex duobus tonis qui continentur in trite hypboleon diatonica et ne tetra hypboleon. Subtrahitis uero iiii. semitonius reliquum ex toto tetra chorda spatium semitonii est quod continetur in neten tetrazeugmenon et triten hypboleon. Constat igitur et hoc tetra chordum ex duobus tonis ac semitonio diuisum in una quidem spatio tribus semitonis. In duobus autem spaciis duobus semitonis. In maiore spacio neruis continetur iiii. in armonio uero genere summa est id per noscendi.

nece diat ^g	tripe h ^r pt.	paranele h ^r pt	nece h ^r pt.
iii diat ^g differ. cLvi. Lxxxi. $\frac{1}{1}$	ii d differ. cccxxxi. ccccxvi. $\frac{0}{1}$	ii d differ. cclxxxviii. ccccxi. $\frac{0}{1}$	ii d ccccxi. $\frac{0}{1}$
iii chro ^g differ. cLvi. iii. Lxxxi.	ii d differ. cclxxx. ccccxvi. $\frac{1}{1}$	ii d differ. cccxxxii. ccccxvi. $\frac{0}{1}$	ii d ccccxi. $\frac{0}{1}$
iii enarm. differ. Lxxviii. iii. Lxxxi.	ii d differ. Lxxviii. ccccxxxi. $\frac{0}{1}$	ii d differ. cccxxxi. ccccxvi. $\frac{0}{1}$	ii d ccccxi. $\frac{0}{1}$

Demonstratio diatessaron per tria genera inter tria chorda h^rpt
belat

In tria paranele diat^g differ. & paranele chrom^g cclxi.

Differenciae. cclxxxviii.
ccccxxxii.
eadem differentia e. inter differ.
paranele h^rpt. & inter
h^rpt diatonici generis. &
differ. paranele. & inter
chrom^g generis. i. cclxi.

facultas ab easum quas est triete hīpboleon idest duo .ccc .iiii . paranete
 hīpboleon enarmonios idest .ii . deccc .xvi . Duos tonos integros distat
 quos hoc modo notabimus $\dot{\text{I}} \dot{\text{I}}$. relinquatur igitur extonus tetrachordi
 duobus tonis ac semitono . Unum quidem semitonium . qđ continetur
 intēneten die zeugmenon et paraneten . hīpboleon enarmonios .
 Qđ scilicet diuisimus inducā diesis . triete hīpboleon enarmonio medice
 intēneten spacium quae diesis hoc modo signauimus . Qđ ita igitur
 nobis hīpboleon tetrachordon descriptum est quo pacto addie
 zeugmenon tetrachordū ueniamus . Nec immorandū idem com
 memoracionib⁹ in ceteris cum ab hac descriptione etiaminalis
 sumi possit exemplum . *Monochordi netarum die
 zeugmenon per tria genera partitio*

Netes igitur die zeugmenon quae est .iiii . lxxii . Si dimidium summā
 erit .ccc .xxxvi . quiesdem additi fiunt .iiii . de .iiii . quae ē . mese
 quā o . littera designamus qđ fieri de netes die zeugmenon . idest
 dō . scilicet .iiii . lxxii . Auferam tertiā partem erit .i . xxiiii . quiesdem
 conuulsi facient .iiii . xcvi . quae uocabitur paramese . x . litteras sub
 notata . Netes igitur die zeugmenon . idest .iiii . lxxii . ad meson idest .iiii .
 de .iiii . qm̄ in sesquialtera cōparatione consistit diapente consonabit
 symphoniam . Eadem uero netes die zeugmenon id . ē .iiii . lxxii . ad
 paramesen idest .iiii . xcvi . Quae uero in sesquialtera pporatione
 cōposita est diatesseron . retinet consonantiā . Sugitur dea quae est
 netes die zeugmenon .iiii . lxxii . Octauā auferā partē idest .ccc .lxxxiiii .
 eisq . adiciam fient .iiii . occc .lvi . eritq . hęc paranete die zeugmenon
 diatonos . cc . litteris pnotata adneten die zeugmenon optinens tonū
 ab hac uero si octauā auferā partē idest de .iiii . cccclvi . quae est cccc
 xxxii . eosq . uero aduungam . Erunt .iiii . decc .lxxxviii . eritq . ea . r̄ .
 triete die zeugmenon diatonos . Sed qm̄ netes die zeugmenon ad para
 mesen sesquialterā optinebat pporationē . Triete autē die zeugmenon
 diatonos ante triete die zeugmenon duos tonos ab ea est . continetur intē
 triete die zeugmenon et parameson semitonium minus . Diatonum
 igitur genus in hoc quoq . tetrachordo ac pentachordo ita explicū est .

ut tetrachordi. quidem eius quod est netos die zeugmenon ad paramesen
diatessaron consonantia sit pentachordiuero eius quod est netos die zeugme-
non ad mesen diapente sit consonantia. In armoniū uero atq. chromaticū
genus haeratione texemus. Summa distantia netos et paramesos die
zeugmenon diatonici. idest. iiii. lxxii. et. iiii. cccc. lvi. est eorum differentia
ccc. lxxxiiii. hanc diuido. et. c. xxi. Hanc summa ei quae est parameso
die zeugmenon. diatonos adiungam. idest. iiii. cccc. lvi. fiet. iiii. dcxviii.
Haec acrit parameso die zeugmenon chromatica. bb. geminatis litteris
adnotata distans. ante die zeugmenon ratio et semitonio idest tribus
semitoniis continens octriten die zeugmenon dudū quidem diatonici
nunc uero chromatici. idest. iiii. dccclxxxviii. Semitonium reliquū
ab octono quod diuisum est in parameten. diatonon die zeugmenon et
triten diatonon die zeugmenon. et sit aliū reliquū ex tetrachordo se-
mitonium in triten die zeugmenon. chromatica. et parameso
quod scilicet ex diatessaron. consonantia relinquit. ea quae est in triten
die zeugmenon et paramesen. subtrahit duob. tonis quos netos die
zeugmenon chromatica continebant. quae aut in diatonico genere
Irit die zeugmenon diatonica est. In chromatico aut trite die
zeugmenon chromatica ea in armonio genere parameso die zeug-
menon enarmonios dicitur. In integros enim duos tonos distat ab ea quae
est netos die zeugmenon et notatur. aa. et in triten die zeug-
menon et parameten enarmonion die zeugmenon. Nulla inter
est chorda atque ideo paramesos uocabulum nuncupatur. Semito-
nium uero quod est in parameten enarmonion die zeugmenon et
paramesen idest in aa. et x. haeratione patimur ut fiant duae
diessis. Summa differentia paramesos enarmonion die zeugmenon
et paramesen. idest. iiii. dccclxxxviii. et. iiii. xxi. ea est. ccviii.
hanc diuido fiet ciiii. hoc appono. iiii. dccclxxxviii. fiet. iiii. dccc
xcii. ea erit trite die zeugmenon enarmonios. Z. littera praenota
huius igitur tetrachordi per triagenera descriptione sub adiecti.
superiusque dispositū in hypboleon tetrachordon aggregauit ut esset
utrorumque unice descriptio ut paulatim iuncta dispositionis
totius formae conisurgeret.

O		X		Y		C		D		F		N		
mesē	para mese	tri die	tri die	para die	para die	mesē die	mesē die	para die	para die	mesē die	mesē die	para die	para die	hypobolon
III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	DIATONU
mesē	para mese	tri die	tri die	para die	para die	mesē die	mesē die	para die	para die	mesē die	mesē die	para die	para die	hypobolon
III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	DIATONU
mesē	para mese	tri die	tri die	para die	para die	mesē die	mesē die	para die	para die	mesē die	mesē die	para die	para die	hypobolon
III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	DIATONU
mesē	para mese	tri die	tri die	para die	para die	mesē die	mesē die	para die	para die	mesē die	mesē die	para die	para die	hypobolon
III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	DIATONU

tre die ē enarmon

tre die ē enarmon

F. 111

Monochordi ne tarū sinemmenon per tria genera partitio.

Duo quidem tetrachorde quas sibi mel quidem coniunguntur. A mese vero disiuncta trium generū superior descriptio quem admodū locarentur ostendit. Nunc ad illud tetra chordū ueniendū ē. qd sinemmenon uocat qd iunctū ē ei quae est mese qm̄ enim int̄ neten die & eugmenon. et mesen diapente consonantiā ē p̄ dixim. Est autē diapente consonantia trium tonorū ac semitonium. Tres uero toni sunt in hoc pente chordō quorū unus quidem netes die & eugmenon ad paraneten die & eugmenon. diaton. Alter uero paranetes die & eugmenon diaton. A dritten die & eugmenon diatonon. Tertius autē parameses ad mesen reliquūq. semitonium. Inter die & eugmenon diaton. uel paranetes. Qm̄ q. ueter die & eugmenon et parameses tetra chordū ab ea quae est mese et tono disiunctum est quod est int̄ paranetes ac mesen. Si exo pente chordō qd est ant̄ die & eugmenon uel dritten. Sinemmenon unū abstulerim tonū eum scilicet qui continetur. int̄ neten die & eugmenon diatonon. poterim aliud tetra chordon ad mesen iungere ut fiat sinemmenon. quod est coniunctū hac modo. Qm̄ paranetes die & eugmenon diaton. quae est. cē. numerus est. III. cccc lvi. horū tria eisdem addita faciunt mesen. hic ergo numerus in die & eugmen tetra chordō. cē litteris. adnotatus tono distabat ante die & eugmen in genere diatonico et paranetes die & eugm

diatonos uocabatur. In synemmenon aut tetrachorde id est coniunda
rum sit nete synemmenon in trib. generib. constituta. $\bar{\nu}$. littera p
notata et ab ea octaua pars auferatur quae est ccc xxxii et siq. appo
natur fiet. iiii. dccc lxxxviii. Pars sumatur octaua ea quae est. cccc.
lxxxvi. Haec summa si eisdem quorū octaua est adgregetur fiet. m.
ccc lxxiiii. Quae est trite synemmenon diatonos id est q. Sed qm nete synē
menon ad mesen id est. iiii. ccc c. lvi. ad. iiii. de viii. Sesquitercia optinē
pporcionē. quae est diatessaron. Trite aut synemmenon & nete synē
menon id est. iiii. ccc lxxiiii. ad. iiii. cccc lvi. duorum tonorum optinē & ppositiōē.
Relinquitur trite synemmenon diatonos ad mesen ppositio semitonii & con
iunctū est. Hoc tetra chordū cū mese atq. ideo synemmenon quasi continuū
& coniuictū uocatur et diatonici quidem generis hoc modo est facta ppositio
Chromatico uero talis diuisio est sumo nete synemmenon et paranete synē men
diatonici id est. iiii. cccc lvi. et iiii. dccc lxxxviii. differentia mea cccc xxxii.
Hanc diuido ut semitonii fiat sunt cxxvi hanc adicio. ccd. iiii. dccc lxxxviii.
ut tria semitonia fiant. Erunt. iiii. ciii. quae est paranete synē men
chromatica cui littera. $\bar{\sigma}$. sup. apposita est ab hac igitur id est paranete
synē men chromatica. ad triten synē men. Prius quidem diatonica
nunc uero chromatica semitonii est aqua synē men. chromatica
usq. ad mesen aliud semitonium repperitur. Sed qm nete synē men
usq. ad triten synē men diatonon. & chromatica. duorum quae est in
diatonico uel chromatico generib. Trite synē men diatonos uel chro
matica eadē in genere enarmonio paranete synē men enarmonios
est habens sumā. iiii. ccc lxxii. et sit. $\bar{\alpha}$. aqua usq. ad mesen semitonii. $\bar{\epsilon}$.
Hoc paratior inducat diesis hoc modo. sumo differentia paranete synē
menon enarmonii. et mesen id est. iiii. ccc lxxiiii. et. iiii. de viii. ea est. cccc
iiii. Hanc diuido fiet cxxvi. hanc adicio paranete synē menon en
armonio id est. iiii. ccc lxxxiiii. fiet. iiii. cccc xci quae. $\bar{\rho}$. littera
pnotat et sit trite synē men. enarmonios erit q. semitonii qd con
iunctū in paraneten. synē men. enarmonii et mesen id est. iiii. ccc lxx.
iiii. de viii. diuisum p triten synē men. enarmonion ea scilicet quae est
iiii. ccc xci. Quae circa huius quoq. tetrachorde expeditatio nunc aut
faciendū ē. descriptio. iuncta tam cū ceteris id est hīpboleon ad die
& augmenon ut paulatim fiat dispositionis rata progressio.

[illegible]

Monochordi meson per tria genera partitio

Ex his igitur quae praedictae sunt inceteris non contrahitur diutius esse laborandum ad horum
enim exemplar etiam reliquae tetrachordae meson atque hypaton texendae sunt.
Ac primum quidem diatonici generis meson tetrachordon habere digne describemus
Meson enim quae est .o.iii. de .viii. Sumo tertiae parte ea est .i. .xxxvi. hanc eadem
copulo fient .vi. .cxliiii. easit .h. Hypaton meson diatessaron ad meson continens
consonantiam. haec duobus tonis ac semitonio ita dividitur. Sumo enim mese id est .iiii.
de .viii. octavae parte quae est .lxxvi. hanc eadem iungo .v. .clxxxiiii. Ea est lichano
nos meson diatonos id est .iiii. cuius iterum pars sumatur octavae est de .xlvi. Hanc
eisdem adiungo fient .v. .dece xxii. easit .i. par hypaton meson diatonos tonum
oponens ad lichanon meson diatonon. Duobus autem tonis distans a mese. Relinquatur
igitur semitonium inter hypaton meson diatonon et par hypaton meson diatonon
construatur id est inter .vi. .cxliiii. et .v. .dece xxxii. Item uero tetrachordum meson
atque hypaton meson in chromatico genere taliratione partitur. Sumo mese
differentiam ad lichanon meson diatonon id est .iiii. de .viii. ad .v. .clxxxiiii. ea est
.lxxvi. Hanc dimidia pars fit .ccc. lxxxviii. eadem adicio numero
maiori ad est .v. .clxxxiiii. fient .v. .cccc lxxii. quae sit .v. lichanos meson
chromaticae. Relinquuntur igitur duo semitonica unum inter lichanon meson

monochordi hīpaton p̄trigena par̄tito & totius dispositio descriptio

Nunc uero hīpaton et tetrachor̄don p̄tria genera diuidendū ē sumo hīpates meson. Jxl
 id est. vii. cxiij. dimidiū partē quæ sit. iii. lxxii. hanc eīdē si adiecero fiet vii. cxxvi.
 Quæ est p̄tr̄laba nomen ad hīpatem meson diapente consonantiā seruans eīdē aut. ii. xlvi.
 eīdemq. adiecero fiet vii. cxcii. & hęc ē. d. hīpates hīpaton. Igit̄ hīpates meson ad p̄tr̄laba
 nomen diapente ē. consonantiā ad hīpatem. hīpaton uero diatesseron. Ab hac igit̄
 hīpate meson id est vii. cxiij. partē auferam octauā ē. dcc. lxviij. hanc eīdē si q̄ adungat
 fiet. vii. deccc xii. quæ ē. l̄chanos hīpaton diatonos ad hīpatem meson tonis p̄tens
 p̄portione. Rursus de. vii. deccc xii. partē auferat̄ octauā ea est. deccc lxviij. hanc si eīdē
 copulet̄ fiet. vii. deccc lxxvi. quæ ē. c. par hīpate hīpaton diatonos. ad l̄chanon
 hīpaton diatonon ad hīpatem meson duob. tonoz̄ distantia seruans. Relinquit̄ igit̄
 semitonū int̄ par hīpatem hīpaton diatonon. & hīpatem hīpaton id est int̄ vii. decc.
 lxxvi. et vii. cxcii. et diatonos quidem generis hīpaton tale tetrachor̄dum est.
 Chromaticū uero taliratione diuidim. Sumo enim differentia hīpates meson & enus
 quæ est l̄chanos hīpaton diatonos. id ē. vii. cxiij. & vii. deccc xii. ea est deccc lxviij.
 hanc dimidiū partior. ut duo efficiat̄ semitonica fiet. deccc lxxviij. hanc adicio
 vii. deccc xii. ut tria semitonica fiant. ē. vii. cxcvi. hanc erit. f. l̄chanos hīpa
 ton chromaticē ab ea quæ est hīpate meson trib. semitonis distans. Relin
 quuntur ergo duo semitonica. unū quidē int̄ l̄chanon hīpaton chromaticē.
 & par hīpatem hīpaton chromaticē id est int̄ vii. cxcvi. & vii. deccc lxxvi.
 Aliud uero int̄ par hīpatem hīpaton chromaticē. & hīpatem hīpaton id est
 int̄ vii. lxxvi. et vii. cxcii. Restat enarmonium gen̄ cū adsuperius ex
 emplis talis diuisio est. Qm̄ enī par hīpate hīpaton diatonos & par hīpate
 hīpaton chromaticē. quæ vii. deccc lxxvi. unitatib. insignita est duob. tonis
 distat ab ea quæ ē. hīpate meson eadem erit. in genere enarmonia l̄chanos
 hīpaton enarmonios. quæ ab hīpate meson duob. int̄tib. differat tonis. Restat
 igit̄ ex diatesseron consonantiā semitonium qd̄ ē. int̄ l̄chanon hīpaton
 enarmonion & hīpatem hīpaton id est int̄ vii. deccc lxxvi. et vii. cxcii. hoc induit
 dies ita diuidim. Sumo differentia ē. q. ē. l̄chanos hīpaton enarmonios. & hī
 pates hīpaton id ē. vii. deccc lxxvi. et vii. cxcii. ea est cccc xvi. Huius dimidiū sumo
 sunt cccviii. hanc adicio vii. deccc lxxvi. fiet vii. deccc lxxxviii. quæ sit. d. par hīpate
 hīpaton enarmonios. Sunt igit̄ duæ dies. una quidem quæ ē. int̄ l̄chanon hīpaton
 enarmonion & par hīpatem hīpaton enarmonion id est int̄ vii. deccc lxxvi. & vii. deccc lxxxviii.

XXI

[illegible]

RATIO SUPERIUS DISPOSITAE DESCRIPTIONIS

XI.

In superiore igitur forma optinent quidem consonantiae diapason proslambanomenos ad mesen. mese uero ad neten hypboleon. bis. lc. diapason proslambanomenos ad neten hypboleon. Diatessaron autem consonantiam seruant. hypate hypaton ad hypaten meson hypate ad meson. Mese ad neten. synemmenon paramese ad nete diezeugmenon. Nete diezeugmenon ad neten hypboleon. Atque horta ut in his consonantiis integras tetachordas numeremus. Atque ut clarius omni in hac forma respiciatur ordo neruorum secundum tria genera. v. tantum notantur esse tetachorda primum atque grauissimum. Hypaton cuius est princeps hypate hypaton ultimae hypate meson secundum uero mesen. cuius est princeps hypate meson. extrema uero mese. Tertium synemmenon cuius est princeps mese finalis nete synemmenon. Quartum diezeugmenon cuius est prima parameses. Nete uero diezeugmenon extrema. Quintum uero est hypboleon cuius est quidem princeps nete diezeugmenon. Ad neten uero hypboleon terminatur extrema. **De stantibus uocibus et mobilibus.**

XIII.

Harum uero omnium uocum partim sunt intotum immobiles partim intotum mobiles partim uero nec intotum immobiles nec intotum mobiles sonant. Intotum immobiles sunt proslambanomenos hypate hypaton hypate meson. Mese nete synemmenon parameses nete diezeugmenon. nete hypboleon idcirco quia in omnibus tribus generibus eadem sunt nec locantur nomina permutantur. Siue pentachorda siue tetachorda contineant. Pentachorda quidem ut proslambanomenos ad hypaten meson et mese ad neten diezeugmenon. Tetachorda uero ut hypate hypaton ad hypaten meson et hypate meson ad mesen. Mobiles uero sunt quae secundum singula genera permutantur hoc modo ut paranete et lichanos diatonici et chromatici trite et parhypate enarmonii. Alia est enim paranete hypboleon chromatica alia trite enarmonios. Diuersae sunt autem paranele diezeugmenon diatonos atque chromatica. nec eadem quae in generibus ceteris trite diezeugmenon enarmonios. Neque eadem est paranele synemmenon diatonos et chromatica et trite synemmenon enarmonios. Hisque sunt in reliquis generibus trite distant etiam lichanos meson

diatonos et lichanos meson chromatices et parhypate meson enarmonios.
Nulla aliorum generum parhypate similis inuenitur nec eorundem locos ac numeros
seruant lichanos hypaton diatonos et lichanos hypaton chromatices.
Nam parhypate hypaton enarmonios aliorum generum parhypatis repperitur
et dissimilis. Non in totum uero immobiles aut mobiles sunt quae in duabus
quidem generibus manent. id est chromatico et diatonico sed in enarmonio
mutantur. Id autem sic consideratur triton hypoboleon
diatonos et triton hypoboleon chromatices eadem in superiore forma
descripta est idem numerus. u. deccc xvi. At uero cum enarmonium genus
aspicimus triten aliam repperimus. id est. u. deccc xiiii. Quae igitur uox
duobus fuit generibus communis eadem in triton permutata est idem est et indie
zeugmenon tetrachordo. Nam trite diezeugmenon diatonos et trite
diezeugmenon chromatica eadem sunt sibi que consentiunt. Trite
autem diezeugmenon enarmonios a superioribus distat in synemmeno
nis etiam id est. Trite enim synemmenon diatonos et trites synemmenon
chromatices eadem sunt. Sed trites synemmenon enarmonios est diuersa.
Item parhypate meson diatonos et parhypate meson chromatica eadem notantur.
Sed in enarmonio genere sic superior trite. Itaque parhypate iuxta hypatas meson quidem inueniuntur
vi. autem actioni acumine diuersae sunt ceteris. Rursus parhypate
hypaton diatonos et parhypate hypaton chromatica eadem est
Sed non eadem est cum in enarmonio genere quaeritur. Sed ut harum
non plenam mutabilitatem clarius conliquescat ad hyperboleon tetrachor-
don redeamus in hoc igitur quae in diatonico atque chromatico ge-
nere. Trite hypoboleon est eadem mutatur in enarmonio et fit
paranete. Item quae trite diezeugmenon in diatonico uel chroma-
tico genere uocabatur paranete in enarmonio dicitur. Quae trite
synemmenon in chromatico uel diatonico fuit in enarmonio in para-
nete transit. Quae uero parhypate meson in chromatico uel diatonico
uidebatur. eadem lichanos meson in enarmonio repperitur. Quae
autem parhypate hypaton in enarmonio nuncupatur ut in diatonico uel
in chromatico lichanos hypaton dicebatur. Sunt igitur immobiles
quidem pro lambanomenos hypate hypaton hypate meson mese

nete syneimmonon paramesene diezeugmenon. neque hypboleon mobiles
 uero quas lichanus uel paraneas uel diatonicas uel chromaticas uel en-
 armonias uocamus. Non immobiles uel immobiles quas parhypatas
 trias in diatono uel chromate. Lichanus autem uel paraneas in
 enarmonio genere dicimus. **De consonantiarum speciebus.**

Nunc de speciebus primarium consonantiarum tractandum est. primae
 autem consonantiae sunt diapason. diapente diatessaron. Species autem est.
 quedam pestis propria habens formam secundum unam quodque genus in unum
 cuiusque proportionis consonantiae facientis terminis constituta
 ut in diatonico genere. Nam si diezeugmenon tetrachor dum inter
 hypboleon tetrachor dum meson quod ponamus erunt xv. nerui. At si
 ab his praeter lambanomenos detrahatur erunt xiiii. Hic ergo disponantur
 hoc modo. Sit. A. hypate hypaton. B. parhypate hypaton. C. hypa-
 ton lichanos. D. hypate meson. E. parhypate meson. F. lichanos
 meson. G. mese. H. paramese. I. trite diezeugmenon. L. parane-
 diezeugmenon. M. nete diezeugmenon. N. trite hypboleon. X. para-
 nete hypboleon. O. nete hypboleon. ab hypate igitur ad meson diapason
 consonantia est. ab eadem uero mese ad lichanon hypaton diapente amese
 uero ad hypaten meson diatessaron. Erunt igitur diapason quidem octo
 chordarum. Diatessaron uero iiii. Diapente autem quinque ac per hoc
 habebit. diatessaron quidem species tres. Diapente autem species iiii.
 Diapason uero species xii. Semper quae una minus species erit quae fue-
 rint uoces uterum amese cetera sordidamus. Diatessaron consonantiae
 species sunt tres hoc modo. Una quidem species erit ab. g. ad. d.
 secundum uero ab. f. ad. c. tertia uero ab. e. ab. b. & huiusque diatessaron
 species per gradum erunt idcirco quod huiusque species binos continent
 neruos eiusdem diatessaron. ut g. d. quidem eas qui sunt. e. f. & f. c. eas
 qui sunt. e. d. & d. b. eas qui sunt. e. b. Si uero his adiecto diatessaron. d. a.
 diuersa erit. ab ea quae est. g. d. unum enim solum. g. d. consonantiae neruum conti-
 nebit. id est. solum. Excessit igitur. g. d. consonantiae atque idem diatessaron. tres
 species habere perhibet. et tunc ceteris quidem consonantiis idem est diapente
 autem iiii. species erunt hoc modo. Una quidem ab eo quod est. h. ad. d. alia
 uero ab eo quod est. g. ad. c. Alia ab eo quod est. e. f. ad. b. alia autem ab eo quod est

• E. ad. A. Diapason uero consonantiae .xii. erunt species hoc modo. Prima
q̄d. ē. o. ad. c. Septima uero ab eo q̄d. ē. x. ad. f. tertia ab eo q̄d. ē. n. ad. e.
Quarta ab eo q̄d. ē. m. ad. d. Quinta ab eo q̄d. ē. l. ad. c. Sexta ab eo q̄d.
ē. b. ad. g. Septima ab eo q̄d. ē. h. ad. a. Quae igitur ex his quae dicta
sunt diatessaron consonantiae semel tantum immobilibus. ac statutis uocibus.
contineri. Nam sub hypate hypaton incipit erit. ad. id est ab hypate
hypaton in meson hypaten. ea quae est in hoc ordine prima. Nam ceterae
non statutis uocibus terminantur ut. bē. cē. Nam et par hypate hypaton.
et par hypate meson et dychanos hypaton et dychanos meson mobiles esse
monstratur. Quod si rursus ab hypate meson diatessaron consonantiae
inchoemus erit species diatessaron statutis uocibus terminata. q̄d. ē. ea
quae est prima id est ab hypate meson in meson reliquae minime
ut. e. h. et f. l. Nam par hypate meson. et dychanos meson. et tertia
diezeugmenon hypaton immobiles. Rursus si eandem diatessaron paramese
suscipiat ordiendū eritq. statuas coherceatur sonus diatessaron species
hī. id est a paramese in neten diezeugmenon quae est prima. Nam
ceterae quae. k. n. & l. x. mobilibus terminantur sonis. Nam tertia die
zeugmenon et paranete diezeugmenon et tertia hypboleon mobiles
uoces esse praediximus. Item diatessaron consonantiae duas tantummodo spe
cies tenet quae statutis uocibus includuntur ut si ab hypate meson or
diamur una quidem est. d. h. id est ab hypate meson in paramese ea quae
ē. prima. Altera uero. g. m. id est amese in neten diezeugmenon. In
haec uero est quarta. reliquae uero id est. e. l. f. minime statutis uocibus
clausae sunt. Nam par hypate et dychanos et tertia et paranete instabiles
approbantur. Similis autem ratio erit si anete diezeugmenon. in grauiore
partem id est amesen consonantiae huius species considerentur.
Et idem enim immobilibus uocibus quae superius dictae sunt contineruntur.
Siue autem ab hypate meson se amese. seu paramese. siue etiam anete
hypboleon consonantiae grauiorem partem ducamus. Duarum
quae statutis uocibus coherceantur non poterit esse distinctio.
Diapason uero consonantiae siue ab hypate hypaton in paramese. siue
anete hypboleon in meson ardo sumatur. Tres tantummodo
species optinebit quae immobilibus uocibus coherceantur. Nam hypate

hīpaton ordientib. una est. ab. ea quae est prima ab hīpate hīpaton in
 paramefen altera. dñ. ea quae est quarta ab hīpate meson in ne te
 die & eugmenon de hinc. qd. haec septima id est amese in ne ten hīpboleon
 & reliquarū uero specierum uocis ex istis nullamodo constitutae sunt.
 Nam par hīpate et lychanor et trite et paranete ut supra quoque
 dictū est immobiles non sunt. Similiter autem et per eandem uo
 ces si ab hīpboleon ne ten ordianur speciemur ordo contextitur.
 Quorum omnium intelligentiam subiecta descriptio faciet te notio rem.

A	hīpate hīpaton
B	par hīpate hīpaton
C	hīpate lychanor
D	hīpate meson
E	par hīpate meson
F	lychanor meson
G	trite
H	paramefen
I	trite die & eugmenon
K	paranete die & eugmenon
L	nete die & eugmenon
M	trite hīpboleon
N	paranete hīpboleon
X	nete hīpboleon
O	

modos ac uoces.

Demodorū exor dū in quodis positio notarū p singulos. J^{xv}

Ex diapason igitur consonantiae speciebus existunt quae appellantur modi
 quos eadem tropos & tonos nominant. Sunt aut tropi constitutiones
 intonas uocum ordinibus. & grauitate. & acumine differenter. Constitu
 tio uero est pleni ueluti modulationis corpus ex consonantiarum can
 iunctione consistens quod est. & diapason & diatessaron. uel bis dia
 pason. Est enim diapason constitutio. a proter lamba nome non
 in meson ceteris quae sunt mediae uocibus. ad nomen ratur uel ameson.
 & rursus in ne ten hīpboleon cum uocibus inter ietas uel ab hīpate meson
 in ne ten die & eugmenon cum his quae extreme uoces medias claudunt.

Sinemmenon uero constructio est quae a proslamba nomenon inniten
sinemmenon cum his quae medij inter iestas sunt constat bis dia
pason autem proslamba nomenon inniten hīpboleon cum his quae
in medio sunt interpositae consideratur. Has igitur constructiones si
quis totas faciat acutiores uel ingratius totas remittat. secundū
supradictas diapason consonantias species efficiet modus septem.
Quorum nomina sunt haec hīpodorū. hīpophrygius. hīpolidius.
dorū. phrygius. lydus. mixolydius. Harum uero sic ordo
procedit sic in diatonico genere uocum dispositus a proslambae
nomenon inniten. hīperboleon atque hic sit. hīpodorū modus

Siquis igitur proslamba nomenon
in acumen intendat tono hīpaten
quae hīpaten eodem tono attenuet
ceterasque omnes tono faciat acuti
ores acutior totus ordo pueniet
quam fuit prius quam toni suscep
ret intentionem. Erit igitur
tota constructio acutior effecta
hīpophrygius modus. Quod si in
ipso phrygiotoni rursus intentio

nem uocis acceperint hīpolidi modulatio nascetur. At si hī
polidium quis semitonium intendat dorū faciet et alius quidem
similis est in acumen intentionemque processus quorum non ut
intellegentia solum ratio comprehendatur uerum aculis quoque
forma possit agnosci ab antiquis tradita musicis descriptio sub
ponenda est. Sed quoniam sed per singulos modos a ueteribus musicis
unaquaeque uox diuersis notulis insignita est de

scriptio. Prius Notularum uidetur

esse potius idcirco ut his pri

mum per cognitas in mo

dorū descriptione

facilis possit

esse disposita.

Septem quidem eē p̄diximus modos sed nihil uideatur incongruum
 q̄ octauus sup̄adnexus ē. huius enī addictionis rationē paulo posterius elo
 quamur. Nunc illud est considerandū quam hae paginulae quas int̄ se
 rectus linearū ordo diftingunt. alias quidem habent notulas musicas. Aliae
 uero minime uelut in eo modo qui scribit̄ h̄r̄ p̄mixol̄idius prima quidem
 paginula. ω. tertia. φ. litteris adnotatur. sed et notulus uacat. In hac igit̄
 int̄ capitulū notulac̄ r̄tonos int̄ eē monstratur. Q̄t̄ uero φ. tertiae atq̄. v.
 quartae paginae notā n̄ paginula diuidit sed uersus recto ordine deductus semi
 toniū eas differre p̄nuntiat q̄ p̄batur hoc modo. Nam si. ω. p̄slambic nome
 nos ē. φ. h̄r̄ pate h̄r̄ paton. γ. par h̄r̄ pate h̄r̄ paton. necesse ē. int̄ p̄slambic
 nomenon q̄. ω. et int̄ h̄r̄ paten h̄r̄ paton q̄. φ. toniū distantia int̄ h̄r̄ paten
 aut h̄r̄ paton. q̄. δ. φ. et par h̄r̄ paten h̄r̄ paton q̄. γ. semitonii differentia
 contineri. Itaq̄. hoc regulari incunctis est considerandū ut si uocum notulas
 integre paginulae desegregauerit. toni. int̄ eas sciamus eē distantia sin uersus
 notulas ac n̄ paginulae distinguat̄ semitonii n̄ ignorem̄ eē distantia. Huius igit̄ ita
 p̄missis. si duo ordinis in his diapason consonantiae constituti sibi inuicem com
 parentur ut qui ordo sit grauior possit cognosci. Si p̄slambic nomeno
 fuerit grauior t̄ quolibet alia uox eiusdem loci uoce grauior p̄notetur.
 l. ne eodem scilicet genere constituta totūq̄. necesse ē ordinē eē grauiorē.
 tam id melius sumet̄ a medice quae est mese. Duorū enim ordinū his dia
 pason consonantium cuius mese fuerit grauior eide totus quoq̄. ordo gra
 uior erit. Nam celerē singulae singulis cōparat̄ grauiores. nihil om̄n
 inueniunt̄. Itasi medice celerē in edice tono. aut acutior uideat̄ aut gra
 uior. Om̄s quoq̄. netui. siue eodē genere sint singuli singulis sibi inuicem compa
 rat̄ tono grauior eē uidebuntur. Quattuor aut̄ medius si primae ad quicquid
 diatessaron distantia seruet̄ primae uero a secunda tono differat. Secunda quoq̄.
 a tertia eodem differat tono. Tertia ad quartā semitonii faciet̄ diffe
 rentia hoc modo sint quattuor medice. $\bar{A} \bar{B} \bar{C} \bar{D}$. & \bar{A} . ei quae est. \bar{D} .
 cōparata seruet̄ adeam sequitur aē p̄portione quae ē. ducessexagones.
 l. tem. $\bar{A} \bar{A} \bar{B}$. distat̄ tono. $\bar{B} \bar{A} \bar{C}$. distat̄ tono relinquit̄. ut ē. ad. \bar{D} .
 semitonii. distantia seruet̄.

Et si. γ. sint medice eodem modo. $\bar{I} \bar{I} \bar{I} \bar{I}$
 Si enim prima a quinta sesquialtera deficiat p̄portione primaque

secunda ac secunda tertius tertiusq. Quarta singulis destituitur
tonus quarta quintam semitonum facit & differentiam. Item quaecumq.
media aliorum modorum proslambanomenis accedunt. Hae grauiores
modos aperiant quaecumq. neque illis acutiores efficiunt. Quingitur
in superiore pagina descriptis modis parte sinistram. Legentis primi
proslambanomeni tenent. Dextera uero legentis extremis clauditur
neque. et ex omnibus quidem acutior modus qui inscribitur. hīp mixolydius.
Omnibus uero grauioribus qui hīpadorius nos uero grauiusimo id est hīpo
dorio inchoantes ceteros quacumq. se habeant differentiam designabim
namq. in hīpodorio modo mese quae ē. ω. ab eamēse quae est in modo
hīpophrygiotono distat qd in eo facile perspicitur. Siquis ad mesen
hīpophrygi. quae est. φ. eiusdem hīpophrygi. ω. comparat quae
est hīpadori. quid ē mese in hīpophrygi aut lychanos meson.
Nam. φ. atq. ω. tono differē q. pagina int̄iecta demonstrat. Item
mese hīpolydi ab ea quae est mese hīpophrygi toni differentiam
facit. Namq. ε. quae est mese hīpolydi tono distat. Αφ. quae est in
hīpolydio quidem lychanos meson in hīpophrygi aut mese. nō mese
hīpolydi quae ē. ε. ab eamēse quae est dori. Semitonio distat q. hinc
poterit agnosci qm ordinē rursū p̄deuntē eīmeses quae est hīpolydi
atq. eū ordinē insursū p̄deuntē eius mesos quae est dori. Unus uer
ticulus nō pagina distinguit. Quos ut mese ut padori. ab eamēse
quae est dori. integra diatessaron consonantia distat idq. pbat hoc
modo. Namq. ε. mese. ω. in hīpodorio eadē. ω. in dorio hīpate meson
ab ea quae ē mese in quouis modo uel genere diatessaron consonan
tia differens. Item mese dori quae est π. ab eamēse quae est hīpo
phrygi id est. μ. distat tono. namq. est mese in dorio. π. eadem in
hīpophrygi lychanos meson. Rursus mese phrygi. μ. ab eamēse
quae est lydi. id est. ι. distat tono. Namq. in phrygi est. μ. mese
in lydio est lychanos meson. Rursus mese lydi modi ab eamēse
quae est mixolydi id est. ν. Semitonio distat & enim hīc ordo qui
reftur lydi continet mesen et ordinē qui reftur mixolydi mesen
habet cōp̄cratur nō pagina sed uersu disiungitur. ea quoq. mese
quae est mixolydi. id est. ν. cōdeā mesen quae est hīp mixolydi.

ideft. Γ . tunc differentia facit. Idcirco qm. Δ . quae in mixolydio mese ē.
eadē est in hipor mixolydio lychanor meson. unde fit ut mese doru abea
mese quae est mixolydu diatessaron consonantia distet. id probatur hoc modo.
Nam mese quae est doru idest Π . eadē ē. mixolydu. idest Π . hipaton meson
quae eademlibet modi meson diatessaron consonantia seruat tñ mese
dorū idest Π . adeā mesen quae ē. hipmixolydu quae ē Γ . diapente
consonantia seruat. Nam mese quae est doru idest Π . in ordine
hipmixolydulychanorhipaton est lychanor aut hipaton ad mese ē.
indiatonico genere in qualibet modo sic operetur. diapente consonantia
distat cur aut octauus modus qui est hipmixolydior adiectus est
hinc patet sit bis diapason consonantia et tñ hinc.

Diapason igitur consonantia seruat. Λ . ad id qd. Δ . octo enim uocibus
continetur. primae igitur dixim. Θ . speciem diapason eā quae est. $\Lambda\Delta$.
Scdm uero. B . tertia C . quarta D . quinta E . Sexta F . Sep
tima G . relinquitur igitur extra H . quae ut totus ordo implere Γ .
adiecta ē atq. hic ē octauus modus quem ptholomeus sup adnexit.

**QUEM AD MODUM INDUBITANTER MUSICAE CONSO
NANTIAE AURE DIUDICARE POSSINT.**

JXVI

Vt uero. Γ . dubitant consonantiarū ratio colligatur talibrevissimo
ac simplici effici poterit instructo sit regula diligentē extensa. $\Lambda\Delta$.
cui duo semiphemia quae magades græci uocant insup apponantur.
aut ecbea quae ē. Θ . curuatur ad id qd. B . deducta linea rectos ut cum se
angulos efficiat item ecbea quae ē. F . curuatur ita. ad id qd. C . punctū
deducta linea rectos circūse angulos reddat. Si uero huc aequalit
undiq. hippolyta & eademdem usus. sunt eisdem alia ē aequalis pa
rate sup has intendat neruus aequalis undiq. usq. E . Λ . E . F . D . Singlar
diatessaron consonantia quaelibet repperire uoluerit hoc modo faciat
ab E . puncto quo neruus semis pherum tangit usq. ad F . punctū quorum
sus ab alia parte neruus semis ferio iungitur diuido spacium qd. est K .
 Θ . igitur. E . K . eadē quae est. K . F . sequitur tñ. Singlar ad K . aequū
superiorib. semis pheris apposuro. atq. alterutra uicissim F . K .

^A & les pleetro ^B adhibito pellunt diatessaron distantia consonant. Si uero
 utrusq. simul percussit diatessaron consonantia nescio. q. si diapente efficere uolum
 quinq. partib. tota diuido ac. iiii. unipor-tioni. duas uero relique dabo atq. ita posito
 semis pheria sedm superius modu consonantias dissonantiasq. ppendo. no si diapason
 consonantia ceptare uoluero tota trib. partib. seco atq. in unam duasq. distribues
 easdem simul uel alterutram pulsans quid consonet. uel quid dissonet utraq. cognosco triple
 uero quae ex pmixtis consonantibus nasentur ita redditur ut totu. iiii. partium diuisi
 onib. partiamur atq. interet & una tota uerui pluxitas diuidatur itaq. semis
 pherium trib. appositu triple ppor-tionis dissonantia & consonantia reddet.

**EXPLICIT DE MUSICA IDEST ARMONICA INSTITUTI
 ONE LIB. QUARTUS. INCIPIT LIBER QUINTUS.**

- i. **P**rohemium. : ptholomeus esse dixerunt :
- ii. De uis armonicis quae sunt in instrumentis iudicium et qm usq. sensibus oportebat credi
- iii. Quid sit ut armonicis regulis uel quae in uentione armenici phitagora. uel aristoxenus uel.
- iiii. In quo aristoxenus uel phitagorici. uel ptholomeus grauitate atq. acum constare posuerunt.
- v. De sonorum differentiarum ptholomei sententia.
- vi. Quae uoces armonicis sint cepte.
- vii. Quem numeru ppositionu phitagorici statuunt
- viii. Quod reprehendat ptholomeus phitagoricus in numero proportionum.
- ix. De monstratio sedm ptholomeu diapason & diatessaron consonantiae esse.
- x. Quae sit proprietates diapason consonantiae.
- xi. Quib. modis ptholomeus consonantias statuunt.
- xii. Quae sint aequisonae quae consonae uelque emmelis
- xiii. Quem admodu aristoxenus inter ualla considerat.
- xiiii. Descriptio octachordi quae ostendit diapason minorem esse sextonis
- xv. Quomodo diatessaron consonantiae tetrachordo continetur
- xvi. Quomodo aristoxenus uel tonum diuidat uel genere
- xvii. Quomodo architar tetrachorda diuidat eorumq. descriptio.
- xviii. Quem admodu ptholomeus & aristoxenus & architar tetrachordoz diuisiones reprehendat.
- xix. Quomodo ptholomeus tetrachordoz diuisione fieri dicat oportere
- xx. Quem admodu ex aequalitate fiat inaequalitate proportionum
- xxi. Quae admodu ptholomeus diuidat diatessaron in duas partes.
- xxii. Quae sunt genera spissa quae minime & his quomodo sint ppor-tiones aptande

De armonia diuisio et pholomei.	
Chromaticus mollis & diuisio pholomei.	xxiii
Chromaticus incantatus diuisio & pholomei.	xxiiii
Dispositio spissiorum generum pholomei cum numeris et proportionibus.	xxv
Diatonici mollis diuisio et pholomei.	xxvi
Diatonici toni et pholomei diuisio.	xxvii
Diatonici incantatus pholomei diuisio.	xxviii
Dispositio diuisorum generum cum numeris et proportionibus.	xxix
Diatonici aequalis pholomei diuisio.	xxx

PROHEMIUM.

Post monochordi regulatam diuisionem adicienda est arbitror ea in quibus ueteris musicae doctores sententiae diuersitate discordant habendumque de omnibus subtile iudicium atque id proposito deest operis medicis doctrinae dispensatione subplendum est. Potest enim alia quoque esse diuisio in qua non unus tantum modus uisus adsumitur qui positus proportionibus diuidatur. Verum ista atque huiusmodi facta cithara ut plurimum et quantum necessarii sunt nervi tota proportionum ratio quasi oculis subiecta cernatur. **De uis armonicae et quae sint eius instrumenta iudicium et quo nam usque sensibus oporteat credi.**

Sed de his paulo post loquemur nunc dicendum est quae sit uis armonica de qua tractare instituentes quattuor impleuimus libros. Naturam uero eius uimque exprimendam in huius quinti uoluminis seriem distulimus. armonica est facultas differentiae aliorum et grauium sonorum sensu ac ratione ppendens. Sensus enim ac ratio quasi quaedam facultas armonicae instrumenta sunt. Sensus namque confusus quiddam ac proximae tale quate est illud quod sentit. Ratio uero diiudicat integritatem atque imas persequitur differentias itaque sensus in uenit quidem confusa proxima ueritati accipit uero ratione integritatem. Ratio uero ipsa quidem inuenit integritatem accipit uero confusam ac proximam ueritatem similitudinem namque sensus nihil concipit integritatis sed usque ad proximam uenit. Ratio uero diiudicat uelut si quis manu circulum scribat. fortasse eum uero uerulum oculis esse arbitretur. Ratio uero nullo modo esse id quod simulatur intellegit. Hoc uero idcirco est quoniam sensus circummetri ueritur. Speciesque in ea comprehendit quae ita sunt fluidae atque inperfectae nec determinatae atque ad unguem expolitae sicut est ipsa metrica. Quare sensum quoque confusio sequitur metricam uero atque rationem quoniam metrica non moratur species quae prae subiecta communione intuetur. Atque deo eam integritas committatur. Ac ueritas

potiusq. qđ in sensu aut peccatur aut minus ē. aut em̄ dat. aut implet. For-
tasse autē id qđ sensus nō integre se deconfusa atq. a ueritate minus quasi quidam
in calledus aestimatur agnoscat. In singulis minus habeat ueritatem collecta uero
multiplicantur in sumā atq. idcirco maximū faciunt differentiā. Nā si duas
uaculas tonū sensus distare arbitretur neq. distent. rursumq. ab una earum
tonū distare putet tertiā. Neq. sit integra ac ueritatem distantia. Itē tēp-
tusq. soni sensus differentiā putet atq. in eadem quoq. erret. Neque sit
differentia toni ab hac etiā quarta quinta distare semitonium putet.

Neq. uere atq. integre aestimet in singulis fortasse minus uideat erratum.

Quaero in primo tono sensus reliquit atq. id qđ in secundo et tertio atq. in quarto
semitonio est peccatū in unū congregatū atq. collectū officiat ut prima uox
ad quintā uocē diapente nō contineat consonantiā qđ operari debet fieri. Si &
tres tonos ac semitonium sensus integre iudicasset. Qđ igitur in singulis
tonis minus puidetur id collectū. in consonantiā eundem apparuit atq.
ut puidetur sensu quidē confusio colligere. nullamodo autē ad integritate
rationis ascendere sic consideremus. Datis enim lineis maiorem mino-
remue aliam repperire nihil est difficile sensui. Proposita uero mensura
ut tantum maiore tantumue minore repperiat id non faciat sensus prima con-
ceptio sed sollem rationis inuentio. Uel si rursum data linea ppositū sit
uel duplicare uel dimidare scire id fortasse licet paulo difficilius quia con-
fusa maiorem minoremue repperit poterit. tamē rursus in uentione confitui.

Si uero impiretur ut pposita linea triplicata ponatur uel octo a parte tertie
recidantur. uel quadruplae confituantur. uel pars quarta reseruetur.
Nonne impossibile sit sensui integritas rationis accedat. Hoc ideo quia p-
cessus quidē rationis locus accrescere deficiat sensui. Si enim octauā parte
pposita linea auferre aliquis impiretur tenus dē octupla dare cogatur.

Totius quidem dimidiā sumere cōpellatur dimidiq. dimidiā ut sit
quarta quarta dimidiū ut sit octaua. Rursumq. totius dupla duplex.
duplam ut sit quadrupla quadrupla q. dupla ut sit octupla. Itaque
in tanta rerū numero sitate nihil efficit sensus cuius omne iudicium subitū
atq. in superficie positū integritate pfectionē quas nō explicauit. Idcirco ē
aurium sensui dandū omne iudicium. Sed exhibendum est etiam ratio
quia errantē sensū rogat ac tēpetat qualem bene sensus deficiens que-

uel baculo innitatur. Nam ut singulae artis habent instrumenta quaedam
quib. partim confusae aliquid informant ut aciculae partem uero quod est
integrū deprehendant. Ut circinū ita etiam armonice uis habet quasi iudici
partes unā quidem huiusmodi per quam sensu comprehendit subiectarū differentias
uocū. Aliā uero per quam ipsarū differentiarū integrū modū mensuramque considerat.

*Quid sit armonice regulae uel quae intentio armonici pythagorici.
uel aristoxeni et ptholemei esse dixerunt.*

Fiii

Huiusmodi igitur instrumentū in quorationis ab habito modo sonorū dif
ferentiae perquirunt uocatur armonica regulae inquare multo doctorū
scientiae discordia fuit. quidam enim qui pythagoricis disciplinis maxime
credider. hanc intentionē armonicas esse dicebant. ut cuncta ratione con
sentanea sequerentur sensum enim dicere quaedam quodammodo semina cognitio
nis. rationē perficere uero. Aristoxenus uero et contraria ratione quidem
comite. ac secundariā esse dicebat cuncta uero sensus iudicio terminari. Ad
eiusmodi modulationē consensūque esse tendendū. Ptholemeo autē alio quodam
modo armonici definitio intentio easelice et nihil aurib. rationique possit esse
contrarium. Idem scdm ptholemeū armonicus uidetur intendere. ut id
sensus iudicatio quoque perpendat. At ratio proportionis inueniat ut sensus
relectumque duorumque horū concordia omnis armonici intentio misceatur. Atque
in eo maxime aristoxenū ac pythagoricos reprehendit quod aristoxenus
nihil rationis sectantū sensibus credit. Pythagoricos autē qui a minimū sensib.
plurimū tam per proportionib. rationis inuigilent. *In quo aristoxenus uel py
thagorici et ptholemei grauitatē atque acutū constare posuerunt.* *Iiii*
Qui uero sonū esse omnes consentiunt aeris percussione grauitatis atque acutinis
differentiā diuersa ratione ponebant aristoxenū secuti et pythagorici.
Aristoxenus quippe sonorū differentias scdm grauitatē atque acutū arbitra
batur in qualitate consistere. Pythagorici uero in quantitate ponebant
ptholemei autē pythagoricos prior uidetur. Idcirco quoniam ipsi quoque graui
tatē atque acutū in qualitate putat sed in quantitate constare. Etenim
spissiora ac subtiliora corpora acutiora et uastiora edere grauitatē
ut nihil nunc de intentionis relaxationis quemadmodum dicitur. Quāquā
Nam cū relaxatur aliquid quasi fit rariū atque grassius. cū uero in
tenditur spissius redditur subtiliusque tenuit.

IV

DE SONORUM DIFFERENTIIS PTHOLOMEI SEN

His ita igitur expeditis differentiis sonorum ptholemeus dicitur **TENTIA**
 dit hoc modo uacum. Aliae sunt unisonae. alie minime unisonae sunt
 quarum sonus unus est uel grauius uel in acuto. Non unisonae uero quando e.
 Alii grauior. alie acutior. Horum partim ita sunt ut eorum inter se. diffe-
 rentiae co- muni fine iungantur non enim discretae sunt sed a graui in acutu
 ita deducuntur ut continuu uideatur. Aliae uero sunt non unisonae quarum
 differentia silentio interueniente distinguitur. Ut uero uoces communis fine
 iungantur fit hoc modo sicut enim cum in nubibus. arcus aspiciatur et color
 sibi et sunt proximi ut non sit ceptus finis cum ab altero disgregantur.
 Sed ita uel bigrauius rubro discedit ad pallidum. ut per continuam mutationem
 in sequente uertatur color. Nullomodo cer- toque interueniente quatuor- que
 distinguitur. Ita et fieri solent in uocibus. ut si quis percutiat neruum eumque
 dum percutit torqueat tunc ut in principio pulsus grauior sit. Dum
 torqueatur uero uox illa tenuetur. continuusque fiat grauius uocis so-
 natus et acutus. **Quae uoces armonicae sint apte.**

Cum igitur non unisonorum uocum aliae sint continuae. aliae disgregate
 continuae quidem tales sunt ut inter se earum differentiae comuni fine
 iungantur. Nec habeant locum designatum uox acuta grauiusque. quae teneant.
 Discrete uero habent proprios locos uel in coloribus impmixti. quorum
 differentiae uisitur suo quodam loco constituta. Continuae quidem non aequi-
 sonae uoces ad armonice facultate separantur. Sunt enim sibi ipsis dis-
 similis. nec unum aliquid personant. Discrete uero uoces armonice
 subiciuntur arti. Potest enim distantium sibi que dissimilium uocum differen-
 tia deprehendi in quibus. qui uult efficit melos possunt enim ea et hoc
 dicitur ex melore aut quibus. iunctis melos effici non potest. **Quae numerum propositi**

Consensum aut uocantur quae copulatae omnia pythagorici statuerunt
 mixtos suauis que efficiunt sonos. Dissonae uero quae minime et hoc quidem
 est ptholemei de sonorum differentiae iudicium. Nunc aut quid acciderit in
 consonantiarum positione distiterit dicendum uidetur. Pythagorici enim con-
 sonantiae diuidentes ad diatesaron simplices arbitrabantur. atque ex his una
 diapason consonantiae iungunt. Est etiam diuidentes ad diatesaron et bis dia-
 pason illa tripli hanc quide quadrupli. Diapason uero ad diatesaron

VII

consonantia eē n̄ aestimant. idcirco qm̄ non in supparticulari uel multiplici
eade cōparatione. Sed in multiplici suppartiente est enim haec ppositio
uocū utroq̄ ceteris. Siquis enim hororū in mediū quattuor ponat efficiet
terminos hos vii. iiii. iiii. Quorū octo cōd quattuor diapason efficiunt
consonantia quattuor ceteris diatessaron alio uero ceteris in multiplici
suppartiente constituntur. Quae tū sit multiplex suppartiens cōpara
tio ex arithmetice libris cognoscendū est et ex his quae secundo huius ex
stitutiones libro gessimus. Pythagorici aut̄ consonantias in multiplicibus
ac supparticularib. ponunt sicut eadē libro secundo quartūq. p̄dictū est. Asup
partientib. uero ac multiplicib. suppartientib. consonantias separant.
Quib. aut̄ modis diapason quidem duplici. Diatessaron uero sesquialtero
ac duplente sesquialtero coniungunt pythagorici ex secundo huius in
stitutionis musicae libro et quicquid petendum est. *Qd̄ reprehendat ptho*

Jviii

lemens pythagoricos innumeros pro portionum.

Reprehendit aut̄ pythagoricos ptholemeus tota q̄ eā quā p̄dictis libris ex
posuimus demonstrationē plurib. modis in quo totū illud dicit qd̄ dia
tessaron cōdiapente sesquialtero et sesquialtero coniungunt reli
quis uero supparticularib. cū eius dē sint generis nullas omnino ap
plicent consonantias. *Demonstratio scdm̄ ptholemaum dicitur*
consonantia diatessaron consonantiae esse.

Jviii

Probat aut̄ ex diapason ac diatessaron quidē fieri simpsoniam
hoc modo. qm̄ diapason consonantiae talē uocis efficit coniunctionem
ut unus atq. idem neruus eē uidetur id q. pythagorici quoq. consenti
unt quocirca si quae consonantiae fuerit addita integra uiolataq.
seruatur ita enim diapason cōditur consonantiae tanquā uniuersus.
Si igitur diapason consonantiae quae contineatur in hīpate meson
et netē die & eugmenon utraq. haec ita sibi consentit atq. coniungitur
sono. Ut una uox quasi unus neruus n̄ quasi duarū mixta pellat auditum.
Quacūq. igitur huius diapason consonantiae consonantia iunxerim seruāt
integra. quia ita iungitur tāquā uniuersus ac neruus. Si igit̄ hīpate
meson et netē die & eugmenon duae in acutū diatessaron fuerant iunctae
sicut iungitur. Netē quidem die & eugmenon quae est netē hīpboleon
hīpate aut̄ meson ea quae est mese utraq. ab utraq. consonabit

1. *Admese adnetē die zeugmenon. Ad eadem mese adhipatē meson.*
 1. *temnetē hīpholeum adnetē die zeugmenon. Adhipatē meson.*
 1. *tem si ad grauiorē partē utriusq. diatessaron consonantiae relaxentur*
 erit admese quidem hipaton diatessaron retinent consonantiae hipate hipaton. adnetē autē die zeugmenon paramese consonantiae ethipate hipaton adhipaten meson. Adnetē die zeugmenon ad paramesen adnetē die zeugmenon ethipaten meson. Sed eodem modo ut grauior quae est ad sibi quidem proximā diatessaron retineat consonantiae. Ad alteriorem uerū diatessaron ad diapason ethipate hipaton adhipaten meson diatessaron adnetē die zeugmenon diatessaron. ad diapason. Itē netē hīpholeum quae est acutior ad sibi proximā netē die zeugmenon diatessaron consonantiae adhipaten meson diatessaron ad diapason.

*Quae sit propria et diapa-
son consonantiae.*
Hoc uero idcirco euenire contendit quoniam son consonantiae. diapason poena unauaculi est. talisq. consonantiae est. ut unum quodāmodo effingat sonū. et sicut denario numero qui fuerit additus intra eū positus. integer inuolutusq. seruatur. cū in ceteris id ita minimae eueniat. ita et in hac consonantiae. Nam si duob. trib. adiciat quinq. conuenit reddis et numeri species immutata est. Si uero eodem denario addas ad xij. feceris. et binarius iungatur denario conseruatur est. Itē ternarius ceterisq. eodem modo itaigitur symphonice diapason quacūq. alia susceperit consonantiae seruat. nec immutat. nec ex consonae dissonae reddit. Nam sicut diapente symphonice iuncta diapason consonantiae in tripla scilicet pporione diapason ad diapente consonantiae seruat. Itae tūc diatessaron cum sit consonantiae iuncta cū diapason alia consonantiae reddit. et fit scdm ptholemeū alterius consonantiae additio ei quae est diapason ad diatessaron in multiplex suppartiens confectae ē. quae ex ppositio duplex sup bi partiens ut octo ad. iii. habent enim ternarium octo bis duasq. eius partes id est duces unitates.

Quib. modis ptholemeus consonantias statuit.
Et de pthagoricis quidem opinione ptholemeus ita iudicat. quib. uero modis ipse consonantiarū pporiones numerosque

uesages. hinc ordiendum est uoces inquit inter se uel unisonae sunt
uel non unisonae. Non unisonarum aut uocum aliae quidem sunt equi
sonae. aliae consonae. aliae emmelis. aliae dissonae. aliae et melis. Et
unisonae quidem sunt quaecumque atque eundem singillatim pulse reddunt
sonum. Aequisonae uero quae simul pulse unum ex duobus atque simpliciter
quodammodo efficiunt sonum ut est diapason ea quae dupliciter quae
est bis diapason. consonae aut sunt quae con prauum primum quae suauem
tam efficiunt sonum ut diapente ac diatessaron emmelis aut sunt
quae cum quae consonae quidem non sunt possunt aptari tam recte ad
melos ut sunt ut quae consonantiae iungunt. Dissonae uero sunt
quae non recipiunt in consonantiarum coniunctione. De quibus paulo
posterius in diuisione tetra chordorum dicemus. Quoniam igitur uniuocis
quidem comparationibus primae sunt aequisonae. necesse est ut quis
numeris canonorum inaequales adiungat quae sunt proxime sequis.
Et ita iuxta aequales numerorum ea quae est duplex non est prima
multiplicitatis species est et minor numerus cum minor superuenit equo
bum ipsi minori transcendit ut duo unum uno transgrediuntur quae de
unitate aequalis est. hinc igitur duplex proportio aequisonis aptatur
id est diapason. bis diapason uero bis duplici id est quadrupli. Quae
autem proportionem diuidunt duplicem proportionem primae ac maximae
his aptandae sunt consonantiae quae diuidunt diapason aequisonantiae.
unde fit ut diapente quidem sit quatuor et diatessaron uero sit qui
ter tunc comparatio non copulatur. hinc uero consonae cum aequisonis
aliae efficiunt consonantiae ut diapente ut diapason in triplo dia
tessaron ac diapason in ea proportione quae est xiii. ad. iii. Emmelis
aut sunt qui diapente ac diatessaron diuidunt ut tonus et semitonum
proportionem de quibus paulo posterius in diuisione tetra chordorum
loquemur simplices earum scilicet partes. Quae sunt **equisonae**
Igitur aequisonae **quae consonae** **quae emmelis**.
quidem sunt diapason. ac bis diapason quoniam earum repetitum mixtu
itaque unum aequisonum quodammodo efficitur sonus consonantiae aut
sunt primae quidem in super particularibus. sit quatuor et sit qui testatur

Jxii

id est diapente ac diatessaron & diapason ac diapente et diapason ac
diatessaron. haec compositae eorum communiter exaequationis et consonantibus.
[melius uero sunt reliqui qui in his poni possunt. ut in diatessaron ac diapente
differentiae tonos iunguntur q. quodammodo aequisonae quidem consonantibus.
ut diapason ex diatessaron ac diapente consonantiae aut ex his qui in
melis sonant. ut ad diapente et diatessaron tonis eadem q. poste-
rius dicendis proportionibus. Sed quomodo quidem horum omnium proportio colligi
possit ex eo loco sumendum est quem q. quartum uolumine infine descripsimus
ubi in uersis semis phoractende batur ubi enim de phoractitur adq. sonatio
diapason ac bis diapason et consonantiae simplices. diapente ac diatessa-
ron et consonantiae compositae diapason ac diapente & diapason ac diatessa-
ron et qui sunt in melis sonis ut in tonis differentiae consistentes.

XIII

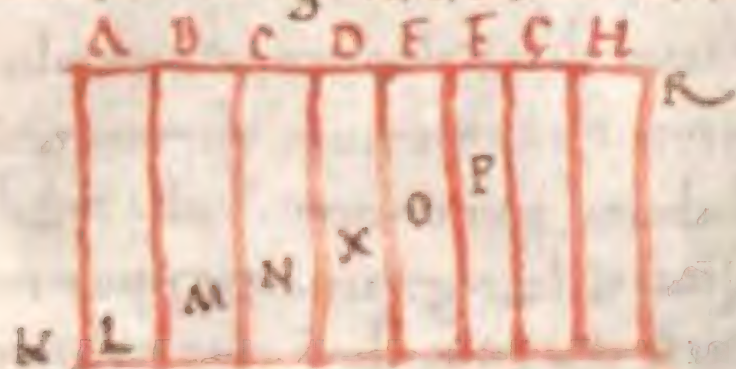
Quē admodū aristoxenus inter ualla considerat

Quid uero de his aristoxenus sentiat breuiter apeririendum est illae enim qm
minime tractat rationem constituit. sed aurium iudicio praeferit. Id
circo uoces ipsas nullis numeris notat ut earum colligat proportionem sed
earum in medio differentiam sumit ut speculationem non in ipsis uocibus. sed in eo
q. in se differunt collocat nimis improuide quid differentiae se sentiat arbitretur
earum uocum quarum nullam magnitudinem mensuramus constituat. Hic
igitur et diatessaron consonantiam duorum tonorum ac semitonii esse proportionem
et diapente trium tonorum ac semitonii et diapason sex tonorum q. fieri
non posse superioribus uoluminibus demonstratum est. **Descriptio octa-**
chor di quā ostenditur diapason minare esse sextonum.

XIII

Docet autem ptholemeus prout dicitur octachordi diuisionem diapason inter sex
nos cadere haec modo intendant enim octachordae id est. a. k. b. c. d. e. f. g. h.
fiatq. sesqui octaua a. k. eiusque est. b. l. et b. l. eiusque est. c. m. & c. m.
eiusque est. d. n. et d. n. eiusque est. e. x. et e. x. eiusque est. f. o. et f. o. eiusque est.
g. p. erunt igitur sextoni. Rursus. h. diuidatur uisus medius. ad. r.
erunt igitur. a. k. duplices ab eo q. d. e. h. r. pulsae igitur simul. a. k. h. r. dia-
pason aequisonantiae consonabunt. Si uero aliquis. g. p. percussas sepe
paulo acutior quam est. k. r. ac phae transcendunt sextoni diapason.
consonantiae. Si enim. a. k. et. g. p. diapason pulsanti resonant
tonorum sex esse diapason consonantiae. Si uero his non consonantibus. a. k.

& h. r. diapason consonantem. & h. r. acutior est quā. g. p. diapason
consonantia sex tonos excedere. nunc uero quia consonantib. a. k. &
h. r. diapason consonantem. & h. r. acutior est quā. g. p. diapason consonantia
sex tonos excedere. Nunc uero quia consonantib. a. k. et. h. r. eadem. h. r.
ab eaque. e. g. p. grauior inuenitur nō potest quin sex toni diapason conso
nantia excedant. atq. ita sensu quoq. potest colligi diapason consonantia
intra sex tonos cedere. Sic igitur aristoxeni error sine dubitatione con
iungitur.

Diatesaron consonantia tetrachordo contineri.

XXV

Nunc tetrachordarum diuisione dicendū & nunc diatesaron con
sonantia quattuor efficiē neruis. Ideo & diatesaron nuncupat
ut igitur duob. neruis attrinsecus positis ac diatesaron symphonice conso
nantib. fiat tetrachordon duas necesse est statui in medio neruas
qui ad se inuicem atq. ad extremos tres p. portiones efficiant.

Quomodo aristoxenus uel tonū diuidat. uel genera ei. diuisio

Hoc igitur diatesaron aristoxeni p. generalis ratio *nus dispositio.* XXVI
ne paritur. uidit enim tonū in duas partes atq. id semitonū uocat.
diuidit in tres cuius tertia uocat dies in chromatis mollis diuidit in m.
cuius quarta cū p. propria medietate id est cū octaua totius toni appellet
dies in chromatis hemioli. Cum igitur haec ita sint. cūq. generū diuisio
scdm cū sit duplex unum quidem genus ē mollis alius uero in c. tatus &
mollis quidem ē. en armonium. in c. tatus uero diatonici. In h. uero
consistit chromaticū in c. tatione mollitaceq. participans fuit igitur scdm
hunc ordinē differentiae p. mixtorū generū. vi. Una quidem en armoni
tres aut chromatici. id est chromatici mollis. et chromatici hemioli &
chromatici toniae. Duas uero reliquas diatonici mollis atq. in c. tatus quorū
omniū talis scdm aristoxenū diuisio est. Qm̄ enim quarta pars toni dies
en armonio nuncupari p. dictū ē. Qm̄ quae aristoxenus nō uoces ipsas in se
cōparat sed differentia uocum in uellū quae mittitur et scdm eū ton. xij.

unitatū. Huius igitur erit pars quarta diesis enarmonias tres. quā
uero ex duob. tonis ac semitonio diatessaron consonantia iungitur
erit tota diatessaron. ex his xii. ac lx. unitatib. constituta. Sed quā
saepē sit utriusq. ad octauas uel m. deducere partes n̄ integros nu
meros sed aliquas particulas incurram. idcirco faciendum quidem ē.
tota diatessaron. lx. at uero xxiiii. tonos semitoniorū xii. pars. iiii.
quae diesis enarmonias dī. vi. viij. aut tres. sunt uero xiiij. cū m.
vi. scilicet cū trib. ut faciat diesis chromatis hemialu. er. viij. His igit
ita constitutis tria genera enarmonium chromaticū diatonicū has
aristoxenouidentur habere proprietates ut alia eorū dicant spissa alia
minime spissa sunt. Quarū dua grauiorē pportiones unam eam
quae ad acutū appositae est magnitudinē non uincunt. non spissa uero
quarū dua pportiones unā reliquā poterant superare. Est aut en
armonium et chromaticū spissū. diatonicū uero non spissum. Itaq.
enarmonium scdm aristoxenū diuiditur sic. vi. vi. xlviij. ut inter
grauem neruū ac prope grauē sit. iiii. pars toni quae dī diesis
enarmonias cū sit tonus xxiiii. unitatib. constitutus. Item scdm
int̄uallū int̄ scdm grauiorē ad alterū sit eadē. iiii. pars toni sex.
Reliqui uero qui restant et lx. quatuor pportiones sunt int̄ ter
tium a graui neruo atq. acutissimū quartū ponunt. xliij. & dua
pportiones ad grauē posita. id ē. vi. ad vi. unā reliquā ad acutum
locatā id est xlviij. n̄ uincunt chromatis uero molli hanc facit di
uisianē. viii. viii. xliij. Ut viii. atq. viii. sint tertiae partis to
norū. Est enim tonos int̄uallū. ē. xxiiii. unitatū et dī toni pars. iiii.
diesis chromatis mollis. Itē chromatis hemialu. diatessaron ite
pactū. viii. viii. xliij. Est enim diesis chromatis hemialu pars. viii.
tonicū. iiii. id est de xxiiii. sex cū trib. Item chromatis toni et talis
scdm aristoxenū pars. iij. ē. xii. xii. xxxvi. scilicet ut in duob. int̄
uallis singulae semitonice constituant et qd est reliquū in ultimo atq.
in his omnib. duae pportiones grauiorē neruo sunt pxiimae. Reliquā
quae ad acutū posita est minime magnitudinē superant. Sunt enī
ut dictū est spissiorū generū. Spissa quippe genera sunt enarmonia
atq. chromaticum. Diatonicū uero diuisio ipsa quoque est duplex

et mollis quidē diatonici diuisio est haecmodi xii. xiiii. xxx. ut xii. semi-
tonium sit. x. et xii. semitonium et quarta pars toni xxx uero quod
reliquum est quarū x. et xii. atq. xii. efficiunt cc. xxx. nec superant
ab ea parte quae reliqua est. hē diatonici in tota talis partio est
ut semitonium ad duo. habeat integros tonos. id est xii. xxx. iiii. xxiiij.
Ex quib. xxiiij. et xii. id est xxxvi. non superantur a reliqua parte
quae ad acutū. ē. sed potius uincunt. Est igitur scdm aristotelenū tetra-
chordorū p̄dicta partitio quae subiecta descriptione monstrabitur

xlviij	xlviij	xlviij	xxxvi	xxx	xxiiii
vi	viii	viii	xij	xviii	xxiiii
vi	viii	viii	xii	xii	xii
lx	lx	lx	lx	lx	lx

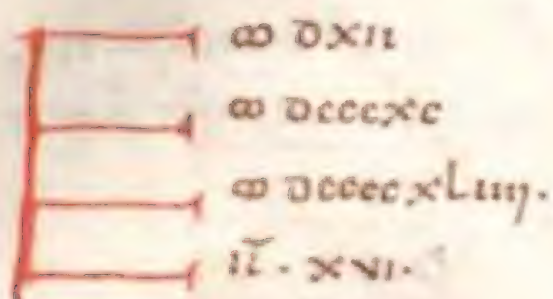
Enarm.: chrommoll.: chrhemol.: chr. tog.: diatmoll.: diatmetat.:

Quomodo architas tetra chorda diuidet eorū descriptio:

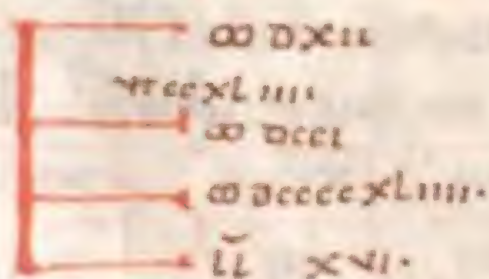
Jxxvii

Architas uero cuncta ratione constituens n̄ modo sensū aurium in pri-
mis consonantiis obseruare neglexit. uerū etiā maxime in tetra-
chordorū diuisione rationē secutus ē. sed ita ut neq. eā quae quere-
bat efficacit̄ expedere neq. sensui p̄posita ab earum consentia
ille enim tria genera eē arbitrat̄ enarmonū diatoniciū. chro-
maticū in quib. eorūde grauissimo statuit. atq. acutissimos sonos in
omnib. quidem generib. grauissimos sonos faciens. iij. xvi. acutissimos
ueros dxi. in hos interib. generib. neruū grauissimo p̄ximū
collocat eū. scilicet quisit. i. dcc. ccliiii. ut ad eum. ij. xxi sesqui. xx. iij.
optineat p̄portionē. Post hunc uero infra acutū neruū tertiuū uero
a grauissimo eū collocat in enarmonio genere quisit. i. decc. xc. atque
i. deccc. xliii. Sesqui. xxx. v. p̄portionē iungant. Idemq. i. dcc. v. xc.
ad acutissimū. id ē. i. dxi. in se qui. iij. p̄portionē sit constitutus
tē in diatonico genere. tertiuū quidem a grauissimo neruo. Scdm
uero ab acutissimo eū ponit quisit. i. dcc. i. ad quos. i. deccc. xliii.
sesqui. iij. p̄portionē coniuncti sint. Ipsi autē. i. dcc. i. ad acutissimū
i. dxi. sesqui. iij. In chromatico uero genere tertiuū a grauis-
simo et scdm ab acutissimo eū ponit. qui ad. i. dcc. i. qui est secundus

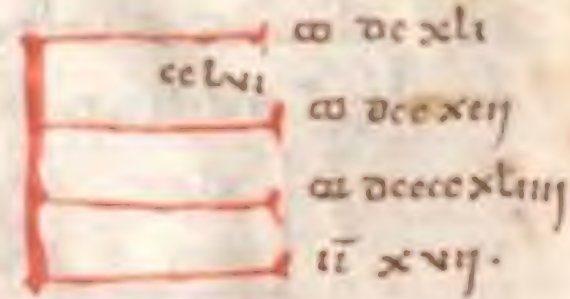
agratissimo indiatonico genere eam optineat pporuanem qua optineat
celui. ad ccliii. hic autem est .i. dcc xxi. qui est secundus ab acutissimo po
situs. habetq. ppor-tione scdus ab acutissimo indiatonico genere
ideft .i. dcc. ad scdm ab acutissimo in chromatico genere. ideft dcc xxi.
ea qua habent ccliii. ad ccl. lvi. earuq. tetrachordoru secundum
architae sententiae diuisoru formam monstrat subiecta descriptio.

ENARM.

DIATON.

CHROMA.

**Quemadmodum ptholemus Aristoxeni Architae
tetrachordorum diuisionem reprehendat.**

Sed utraq. tetrachordoru diuisiones ptholemeus ita reprehendit architae.
quidem primo qui secundus ab acutissimo neruus in chromatico genere
ideft .i. dcc xxi. ita est collocatus. ut nec ad acutissimu .i. dei. nec ad pro
ximū grauiori .i. dccccxlvi. Ulle supparticularē efficiat ppor-tione
cū architae tantū supparticularib. cōparationib. habuerit dignitatem
ut eas etiā in consonantiarū ratione susceperit. Dehinc qd primū agrauis
simon neruo ppor-tione in chromatico qdem maiorem sensus eē deprehendat quā
fecerit architae. hic nāq. in chromatico genere .i. dccccxlvi. ad .ii. xvi.
distare fecit. Sesqui xxviii. ppor-tione cū secundū consuetū chroma
tici generis modulationē sesqui xxi. eē debuerit. Item en armoniū
genus eā ppor-tione quā primū agratissimo scdm architae retinēt diuisi
onē talis est ut longe minor eē debeat quā in ceteris generibus inueniatur.
Hic autē aequā eā ceteris generib. statuit dum primas agrauis ppor-tiones
interib. generib. sesqui xxviii. vñr ponit. Aristoxenū uero culpā qm in chro
mate molli et chromate hemialio talis posuerit primas secundasq. agrauis
neruo ppor-tiones quae a minimo et quantum sensus nō possit intēnascere
distarent. Est quippe ppor-tio primae in chromatis molli diuisione scdm
aristoxenū. octuā in chromate. hemialio nouem sed vii. ad viii. uni
tatis differentia distat. Est autē totus tonus xxiiii. unitatib. scdm
positionē quarū unitas xxiiii. est. Primae igitur agrauis intē se pro

poraciones chromatis mollis et chromatis hemiolis xxviii parte toni
distant q propt breuitate differentie nullomodo sentiri audiri.
I demetiam aristoxenu reprehendit cur diatonici generis duas tantu
fecerit diuisiones. ut in molle in certatu q. diuideret cum possint alie
quoq. diatonici generis species inueniri.

**Quemadmodu pthole
meus tetrachordorum diuisione fieri dicat oportere**

[XVIII]

Ptholemeus enim tetrachordu diuersaratione partitur. illud in prin
cipio statuens ut in duos aliter insecus sanos tales uoculæ aptentur quæ se
sup particularib. pportionib. excedant inaequalib. tam. qm sup parti
cularis ppositio n potest inaequæ diuidi dehinc ut omnis coparatio quæ
sit ædeum neruum qui est grauissimus in trib. minor sit ceteris quæ
acutis uocib. coniunguntur. Sed in his ea quæ spissa nominemur
taliter esse debent ut duæ pportiones quæ grauitatis sunt pxi
minores sint ea pportione quæ relinquitur æducutum. n spissis
uero ut in diatonici generib. nusquam

UNA. hic de p ad huc p m la h v l l l l.

f.

foliophanes. in xpo uacis cōpositum

61 7875

foliophanes

IN NOMINE S^UME ET I^DIVIDUAE TRINITATIS INCIPIT MIKRO
LOGVS I^D EST BREVIS SERMO IN MUSICA: Thacten' altis:

Gymnasion mas placuit reuocare solutas. Vt pateant parui habere uix
Iudie telū pimat dilectio cecū. Dna qdē pefistulit omā cōmoda tris.
Ordine me scripsi. pmo q carmina finxi. INCIPIT EPILA VVIOO

DIVINI TIMORIS TOTIq; PRU. NIS AD TEVDAL DV EPVS.
 Dignis fulgore clarissimo dulcissimo patri reuerentissimo
 domino TEVDALDO SACDOTO ac PSALA dignissimo. Vido quoz mo-
 nachoz utinā munim quicqd seraus ⁊ filius. Dū solitarie iura
 saltī modicā exsequi cupio quantitātē ur̄e benignitatis digna
 mea sibi sociare uoluit paruitatē. n̄
 q̄ ur̄e defunt excellentie multi & maxime spūales uiri ⁊ uirtu-
 tū effectib; abundantissime roborati ⁊ sapientiē studiis plenis-
 sime adornati. q̄ & cōmissā plebē una nobiscū cōpetentē erudiant
 ⁊ diuine cōtēplationi assidue ⁊ feruentē inherant. S; ut meę
 paruitatis ⁊ intus ⁊ corporis ībecillitas. ur̄e pietatis & paternitatis
 fulciat munita p̄sidio. Vt siquid in diuinis utilitatis accesserit
 si imputet ur̄o merito. q̄ uerū a ecclesiasticis utilitatib; ageret
 exercitiū musice artis p̄ q̄ fauente dō n̄ cassū desudasse me memi-
 ni. ur̄a iussit auctoritas p̄firi ī publicū. & sic eccliam beatissimā
 donati ep̄i ⁊ martiris. cū p̄sidentis. mirabili
 numiū scemate potistis. ita eidē ministros ecclae honestissimo
 decentissimo q; quoddā p̄uilegio. clericis spectabi-
 les redderetis. Et reuera satis habebit miraculi
 ecclae etiā pueri īmodulandi studio p̄fectos alicq; usq; q; q;
 ocoz sup̄ent senes. Vriq; honoris ac meriti p̄ plurimū cumu-
 labitur celsitudo. cū p̄ priores tanta actualis ecclae
 puos studioz puenit claritudo. Itaq; q̄ ur̄o tā cōmodo p̄cep-
 to nolui contrariū. ne ualidū offero sollertissime paternitati
 sicq; artis regulas quanto laetius ⁊ breuius potui explicatas
 philosopho neq; eadē uia ad plenū. neq; eisdē īsistendo uesti-
 gis. ad solū pcurans qd̄. ecclesiasticę oportunitati ur̄isq; sub-
 ueniat paruulis. Idō enī hoc studiū bacten latuit occulta-
 tum. quia cū re uera esset arduū. n̄ ē aq̄libet humilit̄ expla-
 natū. Qd̄ qua occasione olī aggr̄sus sim. quauē utilitatē & in-
 tentione p̄ paucis absolua.

Quoniam me & naturalis conditio & bonorum imitatio communis
Qualitatis diligenter faceret. cepi italia musica pueris edere
tandem affuit diuina gratia et quidam eorum imitatione chorale ex
notarum notarum usu exercitati ante unum mensis spatium in uisum &
in auditum cantum. ita primo intuitu indubitanter cantabant ut
se musicum & cantatorem audeat dicere. Maxime itaque dolui
de multis cantoribus & si centum annis incanendi studio perseveres
numquam tamen in minima antiphona per se ualent perficere. semper dis

centes ut ait apls. & nunquā adscientiā ueritatis puenientes
 Cupiens itaq; tā utile nr̄m studiū ī cōmunē utilitatē expen
 dere. de multis musicis argumētis. que ad uitore dō p uaria tēpora
 conquisiui. quedā que cantorib; p̄ficere credidi. quāta potēbre
 uitate p̄strinxi. Que enī de musica ad canendū min' p̄fē. aut si q̄
 exus q̄lic dñr. ualent ītelligi. nec memoratu digna iudicauī
 ncurans de his si quorundā. luescat iūdia. dū quorundā p̄ficiat
 disciplina **EXPLICIT PLOGVS. INCIPIT CAPITVL**

i	Qd faciat qui se ad musicā disciplinā parat. Que uox.	xi	et quare ī cantu
ii	Que t̄ quales s̄ notae t̄ quot		optineat p̄ncipatō
iii	Dispositio earū ī monochordo		optineat p̄ncipatō
iiii	Qd. vi. modis sibi ī uicē iungant uoces	xii	De diuisione īi mo
v	De diapason 7 cur septē tantū sint notae		dox p̄ viii. Itate
vi	Itē de diuisionib; 7 tēptatione earū	xiii	De viii modis agniti
vii	De affinitate uocū p̄. iiii. modos.		one. acūmine & qu
viii	De alus affinitatib; & b. h	xiiii	Itē de tropis 7 iurē mu
	Itē de similitudine uocū quarū		sice ī modulatione
	diapason sola p̄fecta ē.	xv	De cōmoda 7 cōponenda
x	Itē de tonis 7 falsi meli agnitione	xvi	De multiplici uarietate
	& correctione.		sonorū 7 neumarū.

ON Y KPO AOGVS IN MUSICA

Igitur qui nr̄m disciplinā
 petit. aliquantos cantū nr̄is no
 tis descriptos addiscat. In mo
 nocordi usu manū exerceat
 hasq; regulas sepe meditetur.
 donec uidē natura uocū cognita.
 ignotos ut notos cantū suauit̄ canat. Sed q̄a uoces quē hui
 artis p̄ma s̄ fundamēta ī monochordo meli' intuem'. q̄ modo
 eas ibidē ars naturā imitata discreuit. p̄mit' uideam'.

II. **N**ote autē ī monochordo. **Q**ue t̄ quales s̄ notae t̄ quot
 he s̄. In p̄mis ponitur. T. gr̄cū amodernus adiunctū. Secun
 t̄. vii. alphabeti lit̄ae gr̄c̄e. Idōq; maiorib; lit̄is īsignitae
 hoc modo. A. B. C. D. E. F. G. Post has eadē lit̄ae acutē
 repetunt̄. s̄. minorib; lit̄is describunt̄. In quib; tñ it̄. A. 7 b. Ali
 b̄ ponim' quā rotundā facim'. Altā ū quadraui' ita. h. A b b c
 d e f g. Addim' eis dē lit̄is. s̄. uariis figuris tēte cordū supacu
 tarū ī quos duplicauim' ita. **h e a m l t s p q r**. h e a multis supflue
 dñr. nos autē mglum' abundare quā deficere. f i u n t itaq; om̄
 simul. **xxi. hoc m. T. A. B. C. D. E. F. G. a. b. h. c. d. e. f. g. & h**
e a b. Quarū dispositio ad octorib; aut tacta aut nūma
 obscuritate p̄plexa. ad ē cū p̄uētis breuit̄ ac plenissime ex
 plicata. **DE DISPOSITIONE EARŪ IN MONOCHORDO.**

III. **G**ōma itaq; in primis afixa a bea usq; ad finē subiectū corde
 spatū p̄nouē partit̄. & ī t̄muno p̄mēnonē partit̄. A. lit̄am

pono. i q omis antiq fecere pncipiū. hō ab A. ad finē nona parte
collecta eodē m. B. litam iange. P. hō ad F. reuēns. ad finē
asq; metire p. iiii. 7 ipmē partis tmino iuenies. E. eadēq; diuisi
one pūm. sic cū F. iuentū ē. E. simul m. p ordinē cū A. iuenies
D. Cum. B. iuenies E. Cū E. iuenies. F. Cū D. iuenies G. & cū
E iuenies. A & cū. F. b. rotundā. Que ūsecunt simulū & earū
omis pordinē medietate facile colligunt. ut puta. A. B. ad finē
i medio spatio. pone aliā. h. similē q; E. signabit aliā. f. & D. sig
nabit aliā. d. & E. abā. e. & F. aliā. f. & G. aliā. g. & relique eo
dē m. Posses ita īfinitū p̄gredi sursū & deorsū. nisi artus p̄cep
tū sua te auctoritate cōpesceret. De multiplicib; diuisisq; mo
no chordi diuisionib; unā apposui. ut cū de multis ad unā inten
deret. sine scrupulo capet. p̄fert cū sit tantę utilitatis. ut
facile intelligatur. & intellecta nix obliuiscat.

Alius uero diuidendi modus sequitur. **q**uod si memorie minus adueniat. eo tamen monochordam uelocius celeritate componit hoc modo. Cum primum a. g. ad finem unius passus, faciat primum passus terminabitur a. Sed si uacat. Tercius in d. Quartus uacat. Quintus in a. Sextus in d. Septimus in a. reliqui uacant. Item cum ab. a. ad finem nouemus partitur. primum passus terminabitur in b. Sed si uacat. Tertius in e. Quartus uacat. Quintus in b. Sextus in e. Septimus in b. reliqui uacant. Item cum a. g. ad finem quatuor diuidis. primum passus terminabitur in c. Sed si in g. Tertius in q. Quartus finit. a. c. uero ad finem similiter quatuor passuum primum terminabitur in e. Sed si in c. Tertius in e. Quartus finit. ab. f. uero quatuor passuum primum terminabitur in b. rotunda. Sed si in f. Et de dispositionibus uocum. hi duo regularum modi sufficiant. quorum quidam modus. ad memorandum facillimus. hic uero extat ad faciendum celerum. Insequentibus uero omnis diuisionum modi. in breui patebunt.

Dispositis itaq; uocib; int̃ uocē *vi. MODIS SUSLINENDO VOCES IVT GANT*
 & uocē. alias mai' spatiū cernit *ut f. 7 A. 7 it̃ A 7 B.* alias
 min' *Vnt̃ B. 7 C.* & reliq; & mai' quidē spatiū ton' dī. min' ū
 semitonū. Semis uidelicet id ē n̄ plenus ton'. h̄t̃ int̃ aliqua
 uocē 7 t̃t̃iā ad se. diton' ē. id ē duo toni. ut a c̄ ad e. t̃ū semi
 diton' qui habet tantū tonū & semitonū. ut a d̄ i f. & reliq;
 Diatesseron aut̃ ē cū int̃ duas uoces q̄cūq; in *duo sunt.* toni &
 unū semitonū. ut a l̄ ad d. & a b̄ i e. & reliq;. Dyapente ū
 uno tono maior ē. cū it̃ quaslibet uoces tres sunt toni 7 unū
 semi tonū. ut ab *a i b.* & a t̄ i g. & reliq;. habes itaq; .vi. uo
 cū c̄sonantias. i. tonū. semitonū. ditonū. semiditonū. dia
 tessaron. & diapente. In nullo enī cantu aliis modis uox uo
 ci uingit̃. t̄ intendendo. t̄ remittendo. & cū tā paucis clau
 sulis tota armonia formet̃. ut illū ē altē eas memorie cō
 mēdare. & donec plene incanendo sentiunt̃ & cognoscant̃
 ab exercitio nusquā cessare ut uis uelut clauib; habitis
 canendi possis p̄t̃iā sagacit̃. idōq; facilius possidere.

Dia pason autē ē inq̄ diatesseron ⁊ diapente iungunt. Cū enī ab A in
d sit diatess. & ab eadē .d. i a acuta. sic diapente. ab A quā
altā .a. diapason existit. Cuius ē eandē lītā utroq; latē ha
bere ut a B i h. A i c. a d in d. & reliqua. Sic enī utq; uox
eadē lītā notat. Ita pōmā ei dē qualitatis pfectissimeq; simi
litudinis utq; habetur & creditur. Nā sic finitis. vii. dieb; eos
dē sēp repetim; ut sēp p̄mū & octauū eundē dicam; ita octauas
sēp uoces easdē figuram & dicim; quia natāli eas cōcordia cōso
nare sentim; ut d. d. utq; enī tono & semitono ⁊ duob; tonis
remittit. Et tūc tono & semitono ⁊ duob; tonis intendit. Vnde
incanendo duo aut tres aut plures cantores put possibile
fuerit. si p hanc speciē differentib; uocib; eandē quālibet
phonā. incipiant & decantent. miraberis te easdē uoces di
uisis locis. s; minime diuisis habere eundēq; cantū quē & acutū
& sup acutū tam uniuocē resonare hoc modo:

SE	A	BN	N	E	E	E	N	S	N	A
GA	A	GA	A	H	C	H	A	GA	A	A
GA	A	GA	A	B	C	B	A	GA	A	A
Sunt miles dī ar chan gē leimi chaillet										

Itē si eandē antiphonā
partī quib; partī acutis
sonis cantaueris aut quan
tū libet p hanc speciē uari

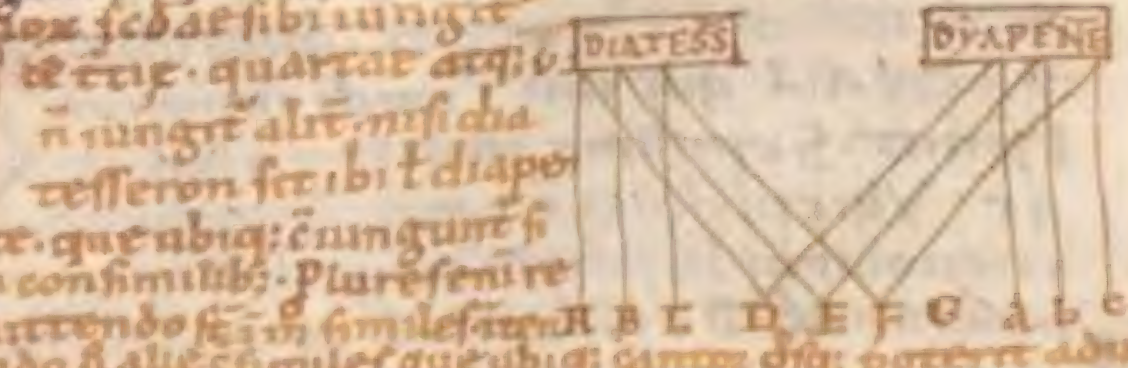
aueris. eadē uocū unitas apparebit. Vnde uerissime poeta
dixit. vii. discrimina uocū. q. & si plures sint t̄ fiant. n̄ ē aliq̄
adiectio. s; earundē reuocatio & repetitio. Hanc nos de
causa om̄i sonos scdm̄ boetiū ⁊ antiquos musicos. uultr̄is figu
ram. cū moderni quidā nimis incaute. iiii. tantū signa pōsu
erit ut quintū & quintū uidelicet sonū. eodē ubiq; caractere
figurantes. cū i dubitant uerū sit. qd̄ quidā soni astus q̄ntis om
nino discordent. nullq; son' cū suo quinto pfecte cōcorde
t aut de diuisione monochordi i paucis multa pstringā sēp
diapason duob; ad finē passib; currit. Diapente trib; . Dia
tesseron. iiii. Ton. viii. Que q̄nto passib; numerosiores. ton
to breuiiores spatio. Alias a diuisiones p̄t̄ has. iiii. uenire
n̄ poteris. Diapason aut de om̄ib; siue qd̄ om̄i habeat uoces. siue
quia antiquit cithare octo p̄t̄ fiebant chordis. In hac speciē
quor uox habet duo spacia. acuta unū; ut A ⁊ A. Diapente
d̄ de quinq; s̄t enī i ei' spatio uoces. v. ut a. d. i a. s; quis ei'
uox tria habet spacia. acuta duo: Diatesseron sonat de mi
nā ⁊ iiii. habet uoces. ⁊ quor ei' uox. iiii. habet spacia. acuta
i tria. ut a. d. i b. Has tres species simphonias. i. suaves uocū
copulationes memineris ēē uocatas. Quia i diapason diuise
uoces unū sonant. Diapente ū & diatesseron diaphonē. i.
organū iura possident. & uoces utraq; similes reddunt. Tonū
ab intonando. i. sonando nom̄ accepit. q̄ maiori uoci nouē
minori ū. viii. pass constituit. Semitonū & ditonū ⁊ semi
ditonū. & si uoces ad canendū cūiungunt diuisione tam nul
la recipiunt. DE AFFINITATIBVS VOCY p̄ iiii. MODOS

Diapason
ca. altā p̄t̄ vii.
pfecte con
cordat
DE DIVISIO
NE & CAN
TATIONE
ONE

Cū autē vii sint voces q̄ alie ut dixim' s̄ eedē. septenas sufficit ex
plicare. Quē diūsoꝝ modoz & diūsarū s̄ qualitātū. Prim' mod' uocū ē.
cū uox tonib deponit. 7 tōno semitonio n̄q; tōnū itendit. ut A. 7 D.
Scd̄s mod' ē. cū uox duob; tonis remissa. semitonio 7 duob; tonis iten
ditur. ut B. 7 E. Tci' ē q̄ semitonio 7 duob; tonis descendat. duob;
ū tonis ascendat. ut C. 7 F. Quart' ū deponit tōno. surgit autē p duos
tonos & semit. ut G. Et nota q̄ sep ordinē secunt. ut p m i. A.
Scd̄s i. B. Tci' i. C. Itē q; p m i. D. Scd̄s i. E. Tci' i. F. Quart' i. G. Itē q; no
ta has uocū affinitates p diatesseron 7 diapente c̄structas. A enī
ad D. & B ad E. C ad F. Aq̄uib; diatesseron. Ab acutis ū diapente
c̄iungit hoc m̄. *Omn̄s itaq; q̄z scd̄as sibi iungit*

DE ALIIS AFFINITATIB;

Si que alie s̄ affinitates
seas q̄q; similē diates
seron & diapente se
cerunt. Nā cū dia
pason i se diatesse
ron & diapente habeat. & easdē lttas latere utroq; c̄tineat. sep in
metho ei' spatio aliqua ē lttā. quē ad utrūq; diapason lat' ita uenit.
ut cui lttāe aq̄uib; diatesseron reddit. eidē in acutis p diapente
conueniat. ut supiori figura notat. & cui aq̄uib; diapente contulit.
eidē a supiorib; diatesseron dabit. ut A B A. A enī & E i depositione
c̄cordant. quia utraq; duob; tonis semitonio q; conficitur. Itē q;
G cū ad C. & D. peasdē species resonet. uni' depositionē & alti' ele
uationē supsit. Nā C. & G. duob; parit' tonis & semitonio surgit
Et D. 7 G. tōno & semitonio pariter inflectuntur. b ū rotundū
q̄ min' ē regulare q̄ ad iunctū t molle dicunt. cū F habet con
cordiā. 7 idō additū ē. quia F cū quarta ase. b tritono differen
te nequibat habere c̄cordiā. Vtrāq; aut b b in eadē neuma ne
iungas. In eo ū aut cantu maxime. b. molli utim'. In q̄. F f am
plius continuat' quā tacita ubi 7 quandā c̄fusionē 7 transfor
mationē uidetur facere. ut. G. sonet p tū. A. deuterū. cū ipsa
b sonet tritū. Vnde ei' amulot nec m̄cio facta ē; Alti' ū b i cō
mune placuit. Qd̄ si ipsa. b. mollē ut om̄ino n̄ habere neumas
inquib; ipsa ē tēpa ita. ut p F. G. a. & ipsa. b. habeas has lttas
G a b c. Aut sitalis ē neuma q̄ p' D. E. F. in eleuatione uult
duos tonos 7 semitonū. q̄ ipsa. b. fac. aut p' D. E. F. inde
positione. uult duos tonos. p D. E. F. assume. a b c. que idē s̄
modi. & p̄dictas depositiones & eleuationes regularit' h̄nt
hui' modi enī depositionis & eleuationis i tē D E F. & a b c
clare discernes c̄fusionē maxime contrariā tollit. Desimi
litudine uocū pauca pstrinxim'. q̄ q̄ntū in diūsis rebus
similitudo conquirit' tantū ipsa diuersitas p qua mens c̄fu
sa diutius potat laborare minuit. Sēp em̄ adunata diui
sis facilius capiunt'. Om̄s itaq; modi distinctionesq; modoz

*Si curiosus hac figurā cūct̄ inspiciat. Sursum p̄tē an am̄samū
potat linea.*

*his in aptat' uocib; Distinctiones autē dico eas que apl' et s̄q; differentiar' uocam' Diffic
autē d̄r. eoz discernat' t̄ separent plagas ab autēntis. Cecum ab aliis ut d̄r. Ergo om̄s alie
uoces cū his aliqua h̄nt c̄cordiā seu i depositione seu i eleuatione. Nulle ū in utroq; s̄
exhibent similes cū aliis nisi in diapason. Si h̄oy similitudinē om̄ū i hac figurā qua subit*

Mili tvdine vocu. Quarv dyapason sola

EST. **S**upradicta autem voces putantur similes ut alie i dep. alie i eleuatione. alie i utroq; similes faciunt neumas. adeo ut uni tibi cognitio. altam pandat. In quib; uero nulla similitudo monstratae. ut que diu sor. modox. f. alta altius neuma cantuq; n recipit. q. si co. transformabis. utpote si quis uellet anaph. eet i. D. in E. t. f. que f. alie. modi uoces incipe. pcipet. q. nta diu sitatis t. n. s. formatio fieret. In D. uero & A. que uni. i. modi sepiissime possum. eundem cantu incipe. t. finire. Sepissime au. dixi. 7 n. sep. q. similitudo. n. i. chapas pfecta. n. e. Vbi enim diu sa e. tonox. semitono. q. positio. ut fiat nece e. 7 neumaru. In p. dictis naq; uocib; 7 q. uni. modi dnt. dissimiles inueniunt. D. enim deponit tono. A. u. ditono. Sic & i. reliquis. Ite

His modi t. tropi. q. DE ORODIS 7 FALSI. MELI ABNITIONE ET CON. abusive tonos noant. q. sic s. ab inuice naturalium RECTIONE sitate disiuncti. ut alie altit. sua sede locu n. tribuat. atq; alie al. ti. neuma. aut transformet. aut nunquam recipiat. Dissonantia q. q. p. falsitate ita i. canendo surripit. cu. aut debene dntis uoci b; paru. qd. demunt. quantes. t. adiciunt intendentes. q. p. ne uoces hoim. faciunt. aut cu. ad p. dicta ratione plus iusto itendentes t. remittentes. neuma cui. libet modi. aut i. aliu. modu. puerum. aut loco q. uoce n. recipit i. choam. Qd. ut ex exemplo pateat. in comanone cognoscim. Diffusa e. gra. Multa p. p. rea. q. erant i. ci. piendu. i. f. ano tono deponit. cu. ante. f. ton. n. sit. sicq; sit ut. finis comanone i. e. d. e. ibide. ueniat. ubi nulla uox e. Cantoris naq; p. n. a. ee. debet. q. loco t. modo qualibet neuma i. cipiat. ut eat. si. motione op. e. affines uoces inq. rat. hos aut. modos. t. u. pos. grece. noam. p. tu. deuteru. t. t. tu. t. t. tu. Q. u. e. uox. Et. Q. u. a.

Cu. aut. quilibet cant. RE INCAN TV OPTINEAT. PRINCIPATV. omib; uocib; & modis fiat. uox tam. que cantu. t. minuat. opti. net. principatu. Ea. eni. & dnti. & morosi. sonat. Et. p. misse. uo. ces. q. tantu. ex. er. n. t. at. is. patet. ita. ad. ea. aptant. ut. miru. in. modu. quanda. ab. ea. coloris. facie. ducere. uideant. P. sup. dictas. nempe. vi. c. sonantias. uoci. que. neuma. t. minuat. relique. uoces. c. cordare. debent. Voci. u. q. cantu. t. minuat. p. n. cipat. u. ei. cunctarv. q. distinctionu. fines. t. a. ia. p. n. cipia. op. e. ad. berere. Ex. cipit. q. cu. cant. i. E. t. minuat. sepe. i. c. que. ab. ea. diapente. 7. semitono. distat. p. n. cipiu. fac. ut. h. ee. an. t. iphona. 3.

semitonia relique ne species sequi. n. e. scim. Finito u. cantu. ultime uocis modu. ex. p. t. is. apte. cognoscim. Incepto. em. can. 2. ubi. e. unq; occurrat. semitoni. u. ponat. illu. sub. p. qd. nullo. m. fieri. p. at. & id. o. t. suum. restituat.

Vertical text on the left margin, possibly a list or index of terms related to the diagram and text.

ta qd seqt ignoras. In initio enim q pcesserit uider. Itaq; finalis
uox ē. quā meli' itueni. Deinde si eide cantu. uersū aut. psal
mā. aut aliqd uelis subiungere ad finale uocē pmaxime op ē
coaptare. nā ad pme tabarū adeo inspectionē redire. Ad dū
q; & illud q accurati cant i finale uocē maxime distincti
ones mittunt. Nec mirū regulas musice a finali uoce sume.
cū & in grammatice partib; pene ubiq; cū sens i ultimis lais
t sillabis p casus. numeros. psonas. tpra discernim. Igit q &
omīs lais cant i fine. iure dicam. q omīs cant ei srt modo
subiect. & ab eo m regulā sumat qe ultimū sonat. A finali itaq;
uoce usq; ad quintā in qlibet cantu iusta ē depositio. & usq;
ad octauas eleuatio. licet cont hanc regulā sepe fiat. cū
ad nonā decimā. uel p dīam. Vnde & finales uoces statuerit
D E F G. qd his p mū p dictā eleuationē t depositionē mo
notordi positio cōmodauerit. habet enī deorsū unū te
r chordū gūiā. sursū ū duo acutarū. DE DIVISIONE III

Intea cū cant unū modi utpote p modorū in octo
ti ad coparationē finis cū sint gues & plani. tu acuti & al
ti. uerū & psalm & siqd ut dixim. fini aptandū erat. uno
eodēq; m. planū dīsis aptari n potat. Qd enī subiungebat
si erat gūe. cū acutis n conueniebat. si erat acutū. agūb;
discordabat. Consiliū itaq; fuit. ut qsq; modus partiret in
duos. id ē acutū & gūe. distributis q; regulis acuta acutis. &
quia ē ueniret gūb; & acut' quisq; modus diceretur autem
id auctorialis i pnceps. gūis aut plaga uocaret. id ē latialis
i minor. Qui enī dī stare ad lat' meū. minor me ē. Ceterū si
eēt maior. ego aptius diceret stare ad lat' ei. Cū q dicat au
tent' pti i plagis pti. i similat de reliquis. q natalit i uocib;
erant iiii. i cantib; factis. viii. Abusio aut ēdidit latinis di
cē p autentico pti i plagis pti. p m' & scds; p autentico deuterio
i plagis deuteri. tti; quart. p autentico tertio i plagis tti.
quint' i sext'. p autentico tertio i plagis tti. septim'
i octauus DE OCTO MODORū ABYTIONE. ACUMINE ET GRA

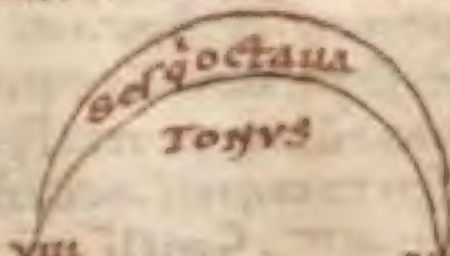
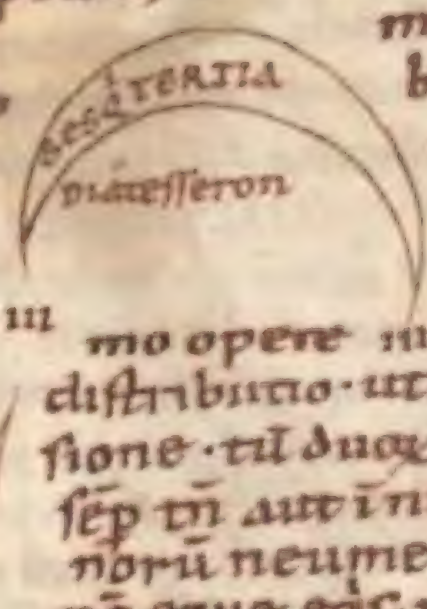
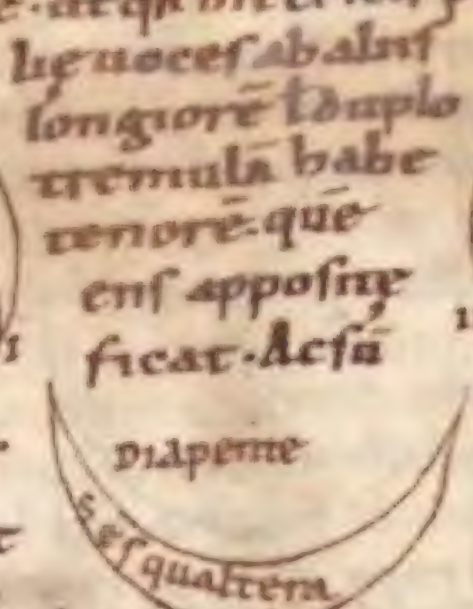
Igit octo i modi & octo partes orationis. & vitatē
octo forme beatitudinis. p q s omīs cantilena discurrens
octo dissimilib; qualitatib; uariat. Ad q s i cantib; discer
nendos. & iā quēdā neome i uenit. ex quarū aptitudine
ita modū cantionis agnoscim. sic sepe ex aptitudine
corporis. quē cui sit tūca repimus.;

Mox enī ut cū fine
alicui' antiphonē
hanc neumā uidē
primū querite regnum dei
q; autenti pti sit. nō ē dubitare. sic & de reliquis
Ad hoc & iā plurimū ualens & uersus nocturnale

um responsorioꝝ & psalmi officioꝝ & omnia que in modis formulis
prescribunt. Quisq; non nouit. mirum est si quia parte horum que dicitur intelligit
l. bi enim prouidet quibus uocibus singulorum modorum cantu rari sepius incipi
ant. & quibus minime id fiat. ut in plagis quidem minime licet et p̄nci
pia et fines distinctionum ad quintas intendere. cum ad quartam prout so
leat euenire. In autem uis u p̄ deuterum eadem p̄ncipia et fine distin
ctionum minime licet ad sextas intendere. Plage autem p̄ncipia et trita ad
septimas intendere. Et plage siquidem deuteri et terti ad quartas intendere. O
mnibus p̄terea q̄ sic usualium cantuum attestatione prohibet. q̄ au
tem uis a suo fine plus una uoce descendit. Ex quibus autem tritis ra
rissime id facere p̄p̄t subiecta semitonii inspectione uidetur. Ascendit
autem ad octauam & nonam et etiam decimam. plage uero ad quintas remit
tuntur et intendunt. Sed intentioni et sexta auctoritate tribuit. sic
in autem nona et decima. Plage uero p̄ncipia deuteri et trita aliquando
in a. b. c. acutas necessario finiunt. Supradictas autem regulas p̄
maxime cauere in antiphonis et responsoriis quorum cantu ut psalmis
et uersibus coaptatio oportet communibus regulis fulciant. Alio
quin plures cantus inuenies in quibus a deo confundit guttas & acu
m. ut non possit aduerti cui magis in autem an plage conferant
p̄terea & ignotoꝝ cantorum inquisitione predictarum neumarum et subiecti
onum appositione plurimum adiuuant. cum talium aptitudine soni
cuiusque p̄p̄tate p̄ uim tropicam intuemur. Est autem tropus species can
tionis. qui et modo dicitur est. & ad huc de eo dicendum est. Ite de tro
pis et uersibus musicis. **H**orum quidam troporum exercitum. ita
p̄p̄tates et discretas. ut ita dicam facies. exemplo ut audierint re
cognoscunt. sic p̄ter gentium coram positus multis habitus eorum intue
ri potest et dicere. hic grecus est. ille hispanus. hic latinus est. ille teutonius
cuius. iste uero gallus. Atque ita diuersitas troporum diuersitati mentium coap
tat. Junus autem deuteri fractis saltibus delectetur. Alii plage tri
ti eligat uoluptate. Vni autem terti garrulitas magis pla
cet. alii etiam plage suauitate p̄bat. sic & dereliquis. Nec omnium
suauitate sonorum auditur delectatur. cum uarietate colorum contem
platur uis. uarietate odorum fouetur olfactus. mutatisque saporibus lin
gua et gaudeat. Sic enim per fenestras corporis habiliu rerum suau
tas intrat mirabiliter penetra cordis. Inde est q̄ sic quidam saporibus
& odoribus et etiam oculorum intuitu salus tantum cordis quia corporis
et minuitur et augeatur. Ita quidam legit quidam frenetic canen
te asclepiade medico ab insania reuocat. Et ite alii quidam soni
tu cythare itantam libidinem incitat. ut cubiculum puellae quere
ret. effringere demerit. Moxque cytharedo mutante modum
uoluptatis penitentia ductum recessisse confusum. Ite et dauid
saul demonum cythara mitigabat. & demonica ferita
te huius artis potenti uis suauitate frangebatur. Que
tam uis solum diuine sapientie ad plenum patet. Nos
que et in enigmate ab inde precepimus. q̄ de carnis

virtute uix pauca libamus. quib; ad benemodulandū reb;
op' sit iudeam. DE CORDOPO. t cōponēda cōdylatione
bit que admodū in metris. lītac. syllabe. partes & pedes
ac ūsus. ita & i armonia p'ponq. idē soni. quoz unus. duo
t tres aptant i syllabas. ipse; sole t duplicate neuma. idē
partē cōstituunt cantilenē t passuna t plures distinctionē
faciunt. id ē q' u' resp'rationis locū. De q'b; illud ē notandū
q' tota pars cōp'sse t notanda exp'mda ē. syllaba ū cōp'ssus
tenor ū id mōrā ultime uocis. q' i syllaba quantuluscūq; ē.
amplior i parte. diutissim' ū i distinctione signū t bis diuisi
omib; existit. Sicq; op' ē. atq; i metricis pedib; cantilena plau
datur. aea

duplo
re aut
id uocū
aliqui
singula plana signi
atq; talis neumarū
me tū ē dē soni rep'us
pluriū conexione fiant
uocū. aut i ratione te.
ē ferant atq; respondant
t triple simplicib; . atq; alias collatione

mo opere mī caue
distributio. ut cū neu
sione. tū duoz aut
sep tū aut i numero
norū neume altit'v
nō equē eqs. nō duple
sesquialtra t sesquialtra

Ponatur sibi music' q'b;
incedentē faciat,
quib; pedib; faciat ū sū. n' q' music' n' se tanta legis necessitate
constringat. q' i omib; se. hec ars i uocū dispositione rationabi
li uarietate p'mutat. Qua rationabilitate & si sepe nō cōphendam'
rationabilitatē credit. id q' mens inq' ē ratio delectat. S; hec &
hui' modi melius colloquendo. quā uix scribendo monst'ant. Itē ut
more ūsūū distinctiones eqles sint. & aliquotiens eedē repetit
aut aliq' t parua mutatione uarietate. t cū p'pulchre fuerint dupli
catae habentes partes n' nimis diūsas. & quē aliquotiens eedē trans
formēt p'modos. aut similes itense t remisse iueniantur. Itē
ut recip'ata neuma eadē uia quā uenerat. redeat ac p'eadē
uestigia. Itē ut q' lō ambitū t lineā neum' fac saliendo ab acutis.
talē altam iclinatā e regione opponat respondendo aq'uib;
sic fit cū i p'utep nos cū imagine n'ra contra expectam'. Itē
aliquando una syllaba g'na t plures habet neumas. Aliq'ndo una
neuma plures diuidat i syllabas. Variabunt he t om's neume
cū alias ab eadē uoce icipient. alias a dissimili sedm laxationis
t acuminis uarias qualitates. Itē ut ad principale uocē t finale

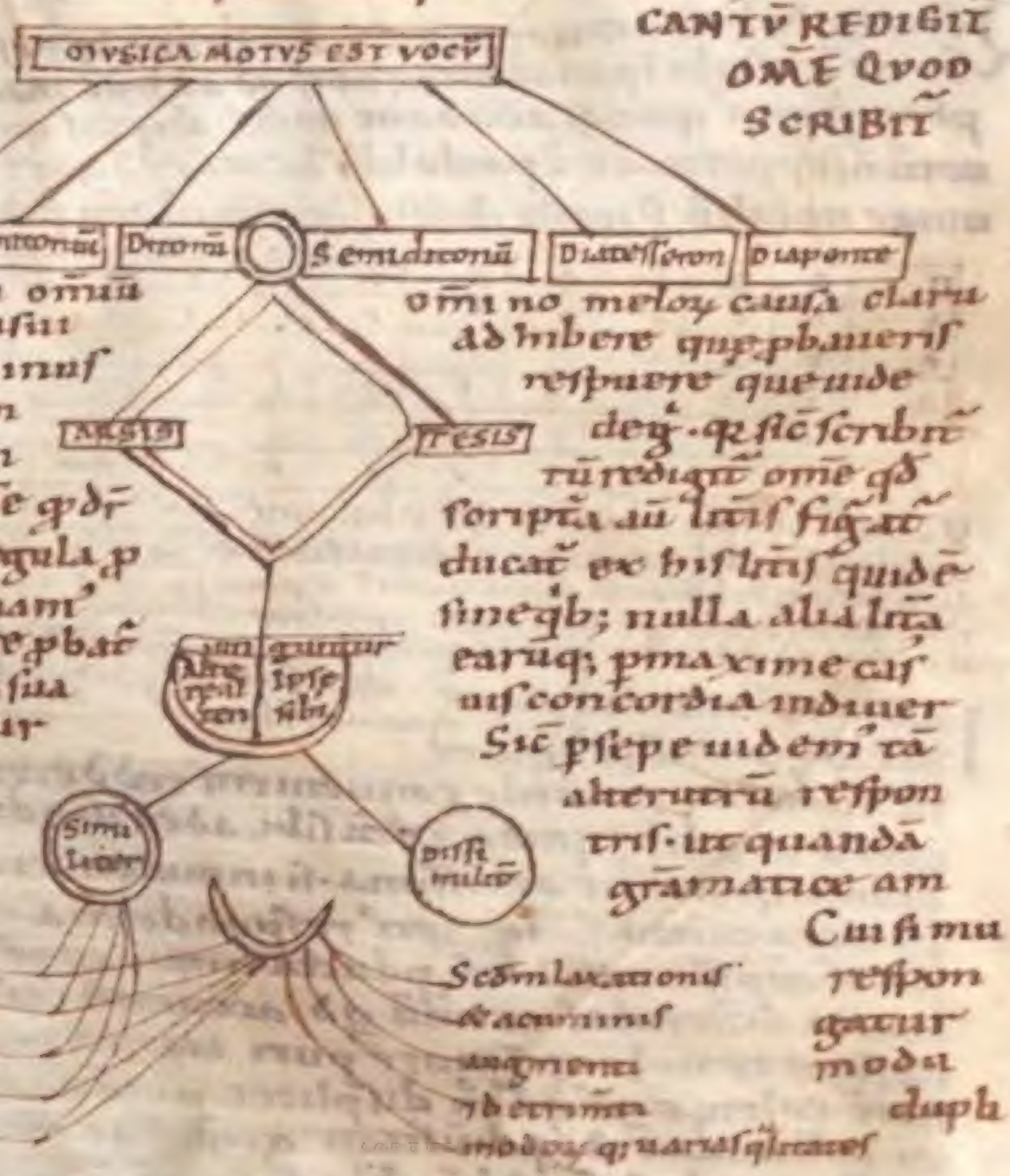
ex his diuisionib;
cantū. sic metric'

t si quā affine ei ipsa elegerint pene om̄ distinctiones curant. & ea
 de aliquando. sic & uox neumas om̄. aut p̄ plures distinctiones finiat
 aliquando & incipiat. q̄lia ap̄ ambrosiū si curiosi sis inuenire licebit
 Sē ū q̄si psalmi cant. q̄ hec min⁹ obseruant. i quib; n̄ ē curae si alie
 maiores. alie minores partes & distinctiones p̄ loca sine discretionē
 inueniant. more psalmi. Metricos aut cant. dico. q̄ sepe ita canim⁹
 ut q̄si ūs pedib; scandē uideam⁹. sic fit cū ipsa met̄ canim⁹. In q̄b; ca
 uendū ē ne supflue etinuent neume. dissillabe sine admixtione
 trissillabarū ac tētissillabarū. Sic enī lyrici poetae nō hos. nō alios
 iungere pedes. ita & q̄ cantū faciunt rationabiliter discretas ac diuisas
 neumas cōponant. Rationabilis ū discretio ē. si ita sit neumarū &
 distinctionū modata uarietas. ut tam neume neumis. & distinctiones
 distinctionib; q̄dā sep̄ similitudine sibi cōsonant respondeant. id ē
 sit similitudo dissimilis more p̄ dulcis ambrosii. N̄ aut parua simi
 litudo ē metris & cantib; cū neume loco sint pedū. & distinctiones
 loco sint ūsuū. ut pote ista neuma dactilico. illa ū spondaico. alia
 iambico more decurrit. & distinctionē nō tēt metra. nō pentame
 tra. alias quasi exametra cernas. multa alia ad hō modū. Itē ut
 iunū t̄minēt partes & distinctiones neumarū atq; ūboy nec
 tenor long⁹ i q̄b; dā breuib; sillabis. aut breuis tenor i longis ob
 scenitate paret. q̄ tam raro op̄ erit curare. Itē ut rerū euent⁹
 sic cantionis imitetur effect⁹. ut i tristib; reb; q̄es sint neume. iun
 quillis iocunde. i n̄ p̄ ip̄is exultantes. i reliq; Itē sepe uocib; q̄e
 & acutū acētū supponim⁹. q̄ sepe aut maiori i pulsū aut mino
 ri efferim⁹. Adeo ut ei dē sepe uocis repetitio & eleuatio t̄ depōsi
 tio eē uideat. Itē ut i modū currentis eq̄. sep̄ i finē distinctionū
 uoces rari ad locū respirationis accedant. ut q̄si qui more ad
 repausandū lassē puemant. Spissi aut̄ rarent̄ p̄ oportet no
 tae cōpositae hūc sepe rei poter̄ iudiciū dare. Liqueſcunt ū in
 multis uoces more litarū. ita ut icept⁹ uocis unī ad altā limpi
 do t̄nsiens nec finiri uideat. Porro liqueſcenti uo ei punctū q̄si
 maculando subponim⁹ hoc modo $\overset{c}{\underset{g}{\text{p}}} \text{ f } \overset{c}{\underset{g}{\text{a}}} \overset{c}{\underset{g}{\text{a}}} \overset{c}{\underset{g}{\text{g}}}$

Si ea uis plen⁹ p̄ferre liquefaciens ad te leuauit
 nihil no cet. Sepe aut̄ magis placet & om̄a que dixim⁹. nec nimis
 raro. nec nimis etinue facias. si cū discretionē. **DE MULTIPlici**
Illud ū n̄ debet mirā uidi. **VARIEtATE SONORū ET NEUMARū**
 cur tanta copia tā diuisorū cantū tā paucis formata sit uocib;
 que uoces n̄ nisi vi. modis ut dixim⁹ sibi iungant. tā peleuatio
 nē quā p̄ depōsitionē. cū & de paucis litis. & si n̄ p̄ plures cōfici
 ant sillabe. potē enī colligi numer⁹ sillabarū. Infinita m̄ partū
 pluralitas conerunt ex sillabis. Metris de paucis pedib; quā
 plura s̄ ḡna metrorū. Iun⁹ ḡnis metrum plurimis uarietati
 b; iuenitur diuisū ut ex ametrū. Qd̄ quom̄ fiat uideant
 grāmatioi. nos si possum⁹ uideam⁹ quib; modis distantes ab
 inuicē neumas constituere ualeam⁹. Igit̄ motu uocū q̄. vi.

modus fieri dicitur ē arsis & thesis. id ē eleuatio & depositio. quare ge-
 minio motu. id ē arsis & thesis omnis neuma formatur per repercussas aut
 simplices. Deinde arsis & thesis. tū sibi metiungunt. ut arsis arsi. &
 thesis thesi. Tū alia alia. ut arsis thesi. & thesis arsi cūiungit. Ipsaq; cū
 iunctio tū fit ex similib; tū ex dissimilib;. Dissimilitudo aut erit. si
 exp̄dictis motib; alius alio plures. pauciores uel habeat uoces. aut
 magis cūiunctas t̄ disiunctas. Dissimilitudo deinde t̄ similis facta cūiun-
 ctione motus motui tū erit p̄positus id ē superiorib; postus tū suppo-
 situs. tū appositus. id ē cū eandē uocē unius finis erit. aliiq; p̄ncipiū.
 tū it̄ positus. id ē quando unius motus infra aliū positus. min⁹ ē ḡuif. & mi-
 n⁹ acut⁹. tū cōmict⁹. id ē partē it̄ positus. partēq; supposit⁹. aut p̄posit⁹
 aut apposit⁹. Rurs⁹q; hę positiones dirimi possunt scdm laxationis &
 acuminis. augmētū & detrimētū. modorūq; uariasq; l̄itates. Neumęq;
 p̄m̄ eosdē modos poterit uariari. & distinctiones aliquando. de qua
 re & descriptione subieciū. q̄ facili⁹ p̄ oculos. uia sit; Quod ad

His breuiter intima-
 tis aliud tibi pla-
 nissimū dabitur ar-
 gumentū. ut illū
 uisū licet
 hactenus
 incognitū. Quocum omnia
 erit. poteris tuo usui
 cōmoda. & nihilominus
 bene obsecra. P̄pen-
 om̄e qd̄ d̄r. ita ad can-
 scribit. Cant⁹ q̄ om̄e qd̄
 Sed ne i longū nr̄a regula p̄-
 v̄ tantū uocales sumam⁹
 sed nec sillaba sonare p̄bat̄
 ēficiat. quotiens cūq; sua
 sis partib; inueniatur
 ēsonos & sibi met
 dentes uersus in me-
 quasi simphoniam
 mueris.
 ficia simili-
 p̄one iun-
 duplici
 latione
 ceter de-
 lecteris

has itaq; quinque uocales sumam⁹. forsitan cū tantā concordie
 tribuunt uerbis. si min⁹ concinentie p̄stabitur & neumis.
 Supponant itaq; p̄ ordinē l̄tis monochordi. & q̄ quinque tantū

ſ. tādiu repetant donec unicuiq; ſua ſubſcribat uocalis hoc m̃.

Γ	A	B	C	D	E	F	G
A	o	i	o	u	a	e	i
o	a	h	e	d	e	f	a
i	o	a	e	i	o	u	a

In qua deſcriptione id m̃ ppende qd cū hiſ quinq; lit̃is om̃is locutio moue atur. moueri q̃q; 7 quinq; uoces adſe iuicē ut dixim n̄ negent. qd cūta ſit ſumam m̃ aliqua locutionē. eſq; ſyllabas illis ſoñis adhibitis de cantem. q̃ſ earundē ſyllabarū uocales ſubſcriptae monſtrantur hoc modo.

ſ. v. f. o. e. i. d. c. l. a. S. a. n. c. e. l. a. b. a. n. n. e. s. m. e. r. i. t. u. m. c. o. p. i. a. s. n. e. q. u. e. d. i. g. n. e. ſ. u. a. r. e.

ſ. v. f. o. e. i. d. c. l. a. S. a. n. c. e. l. a. b. a. n. n. e. s. m. e. r. i. t. u. m. c. o. p. i. a. s. n. e. q. u. e. d. i. g. n. e. ſ. u. a. r. e.

Qd itaq; de hac oratione factū ē. 7 de om̃ib; poſſe fieri nalli dubiū ē. ne quis tibi iponat neceſſitas qd ad huc modū uix cuiſbet ſim phomē min⁹ quinq; accidant uoces. & ipſas quinq; inſigredi ſepe ad uotū n̄ ſuppetat. ut t̄ paulo libi liceat euagari aliu t̄ uerſū ſub iunge uocaliū ſi ita ſit diuſus. ut a t̄no loco p̄oris incipiat hoc modo

Γ	A	B	C	D	E	F	G
A	o	i	o	u	a	e	i
o	a	h	e	d	e	f	a
a	h	c	d	e	f	g	a
o	a	d	e	i	o	u	a
e	i	o	u	a	e	i	o

F	G	A	H	C	D	E	F
e	i	o	u	a	e	i	u
u	a	e	i	o	u	a	e
o	g	f	a	o	a	a	a
lin	guā	re	fre	nau	tem	pe	rer
A	h	o	a	e	h	e	d
ne	li	ni	her	ter	in	ſo	nē
e	d	e	d	e	h	a	o
ui	ſup	ſo	uen	do	co	re	gū
a	e	h	o	a	f	o	o
ne	ua	m	tal	ter	bas	ti	ar

Vbi cū ſi ubiq; ſub ſoñis inq; b; v. habeant uocales cū uidelicet cuiq; ſono & una ſubſit & alia ſatis tibi libior facultas accedit & pduc tiori & conſectiori p̄ libitu motu incedere Vnde & hoc n̄ uideamus qualē ſymphoniā huius

In ſola enī ultima parte hoc argumētū reliquim

ut melū ſuo tetrardo conueniens redderem. Cū itaq; ſuis tantū uocalib; quidā apta ſibi adeo iudicet cantilenā n̄ ē dubiū quin fiat aptiſſima. ſi in multis exercitat̄ de plurib; potiora tantū ſibi q; apta reſpondentia eligas. h̄iantia ſup pleas. cōpſa reſoluas. pducta nimiu contrahas. ac nimis con tracta diſtendas. ut unū qd accuratū op̄ efficias. Illud p̄ter ea ſcire te uolo. qd i more puri argenti cunct̄ cant̄. qd magis uiri colorat̄. & qd m̄ diſplicet poſū quaſi lima politū poſt ea collaudat̄. Ac p̄duſitate gentiū ac m̄tiū qd huius diſplicet. ab illo amplexit̄. & h̄c oblectant n̄ c̄ſona. ille magis pbat diuſa. Iſte c̄tinuatione & mollitiem ſedm ſue m̄tis laſciuiā querit. ille ut pote quib; ſobrius cantib; demulcet̄. Alius u ut amens in cōpoſit̄ & am fractis uexationib; paſcat̄

Idem plagaliter inuenies usurpanti uidelicet ut ad E & D ita h subsequat sic
ad G & A subsequat p hoemodo
e c d de de didie

Venite adoremus
e c ccccc b b e

e p p p p o a a g a o f o f f e d e e d

He Hodie stetit

e e e e e d e e d e d e d e e e e e e d

V a a a a a a a a a o a o o e f o a

Venite exultemus domino iubilate

e f f e e e e e d e d d e e d e

o a o o e o a o e f o d

deo militari nostro

d e d o e o e d e e e d

Vides itaq; quomodo

subsequat p diatesseron

& discretio facta in pto

d iungat in simul

Curiosus itaq; existas & iusu exercitundo

uertas. si simphonia habeas satis t here

gule diaphonia dabu. De origine musice

artis. q; rude lectore uidim. i p mis tacum.

q; ia exercitatio magisq; scienti i fine tri

buimus. Quo modo musica ex malleo sonitu sit inuenta

Erant antiqui istruimenta incerta. 7 cantionu multitudo si ceca

Nullus eni uocu diffas 7 simphonie descriptione potat aliq

argumentatione colligere. Neq; posset unqua certu aliqd de hac

arte cognoscere. n diuina tandem bonitas. qd seqt suo nutu dispo

neret. Capytagoras qda magni philosophi forte ita geret. uentu e

ad fabrica iq supuna incudē. quinq; mallei feriebant. Quoy sua

ue e cordia mirat philosophi accessit. p muq; i manu uarieta

te spant in sonu ac modulationis existere. mutauit malleos

q facto. sua uitas q; secuta e. Subtracto itaq; qui disson erat ace

tis. alios ponderauit. Miruq; i modu diuino nutu pm xii. sed s

viii. fci. viii. Quare. vi. nescio quib; ponderib; appendebant

Cognou itaq; i numeroz pportione 7 collatione musice uer

sari scientia. Erat eni eactumoi. iiii. malleis. que e m iiii.

latis A D E A. Deniq; si A habeat xii. 7 D viii. sint q. iiii. ter

nari ppassib habebit A i xii. ternarios. iiii. 7 D i viii. terna

rios. iiii. ecce diatess. Rursu cu habeat A. xii. si E teneat

viii. qternarios pass tres habebit A. duos u. E. 7 diapente pa

ter. St cum xii. i A 7 sex i altam A. Senari e medietas

duodenariu. Sic A acuta altius. A. medietate colligit. a de s diapason. Cuius A ad

ad E diapente. alti a diapason reddit. D q; ad E tonu. Ad D diatesseron

utrūq; A a diatesseron & diapente sonat. & E. & D. tonam

utrit q; A a diapente & diatesseron mandat. A acuta cu A

diapason. cu D diapente. cu E diatesseron sonat. que i sup dictis

numeris id id curiosus pscrutator inuenit. hinc eni icapiens

boeti panditor huius artis. multamurq; & difficultum huius eum numeroru

pportione concordia demonstrant;

Rurſus tota gongꝝ
 corda diuide pꝛim
 Tria confeſſi cāmet
 ſede uicinior
 Tancillū d nob; tom
 pluſ ē diateſeron
 Semtoniū uocat
 ipſa breuiſ ſpatū
 Ton' nē qꝛē fec nor
 mā uui partiū
 De qꝛtꝛuſ habet dia
 teſſeron uocabulū
 I pſton' ſi addatur
 diapente oritur
 Q d de quinq; nom g
 cū ilatnū uerū
 Hū ſi paſſ tꝛioſ ſic v.
 ē ſtat uocib;
 Inde pꝛima dabit qꝛ
 tae qꝛtꝛuſ iudicium
 Et ſecda ſeruit qꝛtꝛe
 pꝛeundē numerū
 Tria ē dūc ſexta neq;
 mutat calculum
 Cauſa ſeptime aqꝛama
 Pac totuſ medium
 Tc apꝛima ſio octaua
 locū ſumit pꝛpꝛum
 I mmo pꝛima ſit apꝛima
 neq; mutat numerū
 Sic ſecda dat ſedam
 Triaq; triam
 Quarta qꝛta quinta
 qꝛta qꝛq; ſiū altam
 Grauiū acutiū ſignat
 pꝛeandē lītꝛū
 Vocis pꝛime ad octauā t
 eandē lītꝛū Tꝛiopinatur
 hanc e corda ſonꝛq; diapalon
 Cui nom ē decunclꝛū tꝛiſlatū ad
 lītꝛū Tꝛi lītꝛū
 Inſ quā habet uocē tꝛiſlatū

Queduo sparte passim eandē lītā
fabulq; geminata monochordū tūminat
Quinq; habet ipsa tonos duo semitonia
habet tū diapente atq; diatesseron
Maxima simpliciā rū uocū ē unitas
Miror q̄tuor fecisse q̄dā signa uocib;
Quasi q̄ntē sint eadē q̄rū quedā dissonant
Quedā q̄ntē sint affines n̄ p̄fecte c̄sonant
Itē gāme denouernis passib; q̄sclaxim
Sic primā pass p̄m. sic dat q̄rtā t̄tī
Primā q̄nt quartā sext. p̄mā rurs septimā
P̄mē q̄q; pass p̄m ut scdm statuit
Sic d̄ t̄tī i quintā finē suā tūminat
Quintē itē dat scdm sextā quintā renouat
P̄m q̄q; de q̄tū gāme duob; passib;
Sic t̄tī demonstrat sic scd; septimā
T̄tī eandē signat triplicatā septimā
T̄tī q̄q; q̄drando ut sextā efficiū
Sic mox alio ipassu t̄tī rescribim
Quā quadrando rurs sextā altā p̄ficiū
S̄ q̄ addunt iacutis iuxta p̄mā altā
S; gregorio n̄ patri placet. hec lasciuia
Et moderni sapientes hanc neq; cōmemorant
Quā uis q̄ ap̄ q̄dā ipsa fiat uocula
Ap̄ multos t̄n iure d̄ supflua
Alta ū scdā s̄p̄ ē autentica
Nota canit om̄s toni. vni fiant passib;
Diatesseron q̄tū sic s̄p̄ dicim
Diapente s̄p̄ trib; diapason duob;
Isto m̄ monochordū facile ē fieri
At si cymbala streuant musicoꝝ ope
Ie m̄sure s̄ canend; maxime ipondere
his m̄suris cōparant r̄ canora organa
Et q̄cūq; r̄te fiant musicoꝝ uascula
his m̄suris dō canit tota n̄ ecclā
Om̄s uox scdē sibi iungit r̄ t̄tī
Quartē ū atq; q̄ntē n̄ iungit altē
Nisi diatesseron sit ibi t̄ diapente
Tono semitono uē uox scdē iungit
Dicon ū uemidicon uocabit
Sic uox ult scdā t̄tī aggreddit
Diatesseron n̄ habet eū ad quartā q̄dā
Diapente noat. v. cū diungent
Nisi morib; his sem̄ nulla uox mouebat
Om̄s q̄ cantilena q̄ his efficitur

Moneo te prudens canit hos p̄fecte
discere s̄ canitū dubitat
Nā q̄ hos plene cognoscit nil
Et q̄q̄ter eleuari q̄uari poter
P̄mā t̄tī q̄rtā q̄ntā atq; septimā
Sextē ū scdē n̄ ē hec licentia
Ha scdā ad subq̄rtā minime quabit
Atq; supq̄ntā nūq̄ eleuabit
Sup quartē r̄ subq̄ntē sextā n̄ ē
iungit t̄mā
Semitonia r̄ toni q̄ dissimilit
Septē soni coaptant. vii t̄ discerni
V̄ nulli uocis son̄ idē sit i altā
Vocib; t̄n i vii. q̄dā ē c̄ cordia
Seper t̄n si n̄ s̄p̄ eadē antiphona
Dissimulant soni nec mutat armonia
Nepe iiii s̄ modi i septem uocib;
Magnitudo cognoscendi q̄s grecorū
regula t̄ noat
p̄mā de uocū r̄ t̄tī ac t̄tī dū
p̄ p̄m r̄ scd; noat de uocū
T̄tī t̄tī uocū q̄rtā ū t̄tī dū
Ordinati disponunt talib; i uocib;
Nāq; p̄mā uox q̄rtā p̄mū modū
p̄hibent t̄ septima
At scdm dat scdā atq; q̄ntā parit
T̄tī collata sextae sepe canit eadē
Quartā modū his adiungit singlas
q̄ t̄n eleuando sonat sic t̄tī
Descendendo t̄rtā p̄hibet sonitū
t̄ p̄tea cū p̄mā ualde q̄ntā simib;
S; iā eponendo t̄n nāq; si notaueris
Semitonia r̄ tonos hec ut audis uideris
Reliq; ū uoces sibi ualde dissident
Sua quq; fac̄ neuma altē dissimile
Neq; siue scdā locū neumē dat ext̄neq;
Augm̄ curiosā ualde erit utile
S; iā t̄ cognoscat armonia q̄nt
iiii canit modis t̄n transformata facie
iui ex q̄b; modis. vii. debine facim
Quia q̄ntā i altā cantica discernim
Cū autē uox atq; plagas more q̄o d̄m̄
Alti canit s̄ autenti q̄ue plagas noat
Dū q̄m̄ i tonis hoc utrūq; supputant

V

Γ	A	B	C	D	E	F	G
α	β	γ	δ	ε	ζ	η	θ
ι	κ	λ	μ	ν	ξ	ο	π
ρ	σ	τ	υ	φ	χ	ψ	ω

d c d d c c d d

F in flexula

Caasali breuandi nreime solent
fieri. Que si curiose fiant habent
pluris hoc amabo disponantur
e lrae cu lineis

Sancti spiritus ad sit nobis gratia
 Ut ppetas sonay disēat clari.
 Quasda lineas signa uim uarus colorib;
 Ut q̄laco q̄ssit son' mox disēat oculis
 Ordine t̄p̄uocis splendet seroꝝ raduat
 Sexta ei s̄ affinis flauor ubet minuo

la hec sit affinitas color reliq[ue] iudicio
Et siluta t[ame]n color ne minus n[on] int[er]it
Tale q[ui]si fune d[um] n[on] habet putens
Cui[us] aque qu[od] multa nil p[ro]videntib[us];
Illud q[ui]q[ue] q[ui] p[ri]us dixi valde erit utile
Similis figae neumas sicut est spicere
Locis uariis & modis q[ui] diu[er]se resonent
Ap[er]titudine neumar[um] facile itelligis

Quidā ponunt duas uoces duas int̄ lineas
Quidā ternas. quidā n̄ nullas h̄nt lineas
Quid; labor cū sit g̃nus error ē g̃uissim̄

Quiloco q'sit son' i diu'sis lineis
 Vt sit si frequens imodoy formulis
 Calmodi simphonius simphoniae cunct.
 Et modi simphonii ipsa ee noneris.
 Quare .viii. mela cunctis subdim' antiphonae
 Plures uoces breui fiant metastit ut
 Signu e sequitas neume q' loco ponenda sit
 Suo loco ne ponat' cu necesse fuerit
 Qua uis au quisq; cantu psonet memorat
 Si n cunctos ei mot' nonos memorat
 Qui 7 qles sint psonat nulse dicat sape
 hacten' latentes musas iluce pducim'
 Et beniuolis pstantes i uidos offendim'
 Ad honore sumi di p que sumi uiuim'
 C'itacionu formas breuit apiam
 Aliquaay sic sonoy noat copula
 C'itacio e sola t'or remissio
 De duob; erit sonis pma c'itacio
 At scda fit de trib; .t'ia de q' tuor
 Quarta fit de .v. uocib; qb; libet
 Quarū pma extat simplex duplicat' alta
 T'ia naq'ietates .iiii. iclamitat
 Quarta octo sonat modis diapente c' sonis
 Vni c'itacioni modulis t'omib; fiunt
 Vox si una aduungat' modi: totide
 Tollat sonos si sedos rur' fient totide
 C'itacio flo omis nascit exalta
 Na 7 pma dat scdam 7 scda t'ia
 T'ia fac q'ra ut h'emonstrat pagina
 T'omise i qb; cuq; regulis e cordia
 C'itacionu formas q'slibet associant
 Donec spatia formaru diapason rep'mat
 Spatiosissimq; formis maximeq; uacuis
 Raro utim' icantu breuiore spatio
 Atq; mui' itruptas frequis us' appbat
 Cuq; forme sint maiores facte de minorib;
 Ne dubiu q'siqs minimas cognouerit
 De maiorib; nequa dubitare potit
 Rur' q'libet iforma magna situaritas
 Si uox q'libet icantu in simplex resonat
 Modo semet rep'culsi duplicat' triplicat
 Voces de ide affines q's demonstrat regula
 haru c'itacionu n'sp'nt e cordia
 Quinsit ide sep melu i una 7 alta
 Fecit regulas antus q' antiphonariu
 Regularit' pfectu contu uocitorib;
 Quale nunqua habuerit h'q'sp'rib;
 P'cor uos beta h'q'sp'ntis laborib;
 p'me misero guidone m'isq; aduocib;

Et non inuimus supant ut .viii. nouend
 Semiton cui denoe nom' ademit
 Diton atq; semis diatesseron om'e tenebt
 Idq; fac notu q'dro discrimine totu
 Cui sup adde tonu uideat diapente sonoy
 spatio atq; trib; fissu totu signabit id ipsu
 Imedio sume diapason signat utruq;
 Adde duplex senos iudas not' diatriton
 Diton 7 semis q' diton alt' habet
 Notib; his cursu fac sine musica nullu
 Saligo fatu numero modulante relatu
 idq; latec fixu patet itendendo remissu
 Est mod' ad reliq's p'ongi collatio p'ongos
 Dant collata modu s'ibimet discrimina uocu
 Quaton 7 semis seqt' uox p't habetur
 Deut'us 7 t'it' q'd sit sap' ordo uicinus
 hisq; tono tantu placuit differre t'it'du
 Diton 7 semis cui mox uita secunt
 Musica uox hoy nulla e sine lege modoy
 Quos tantu uulg' sentit define potuleu
 Quatuor autenti plagas geminant adepti
 Nig'it simplex septe discrimina firmet
 Vnde poeta canit .vii. discrimina uocu
 Septim' octauo similis q'pp't ad hesit
 Et qb; autenti q'ues discrimina adepti
 Ca plage uoces tenues cupiantq; minores
 In quib; ad modu cu re 7 collatio distat
 C'itacione sonos claudu signatis; remoto
 Ecce dant flexu diatess' addita nexum
 coparat itentos diapente relatio q'ss
 lus tenet aliaru spatia diapason 7 baru
 Refert alit' cu suscip' alta uires
 Vnde duo signu uariant loca cu id ipsu
 disponant uoces ut unq'sq; son' q'ntu
 libet icantu rep'at i uno sep' suo ce
 dine iueniat. Quos ordine sut meli
 possis discernere. spisse ducunt linee
 a q'da ordine uo ou i ipsis fiant lineis
 Quidā uir lineas i medio it uallo & spa
 tio linearu. Quanta cuq; q' sonu i una
 linea t' i uno omis simal sonant .: spacio
 ut au & illud itelligas quante lineae
 t' spatia una habent sonu qb; da lineis
 t' spatia q'da lita e demon o chordo
 P'umdomu exorare nob' si p'p'rius
 operisq; scriptore adiuuante p'ibus
 p'magistro exorare cu ad uirtute
 auctor indiget & scriptor gla fit dno am.

DE MODIS
 ABUSIVE
 TONALIT'

Quos si forte
 duos uis scribe
 uoci.

Quatuor itelligit
 p'matu
 delce
 tenebit

fol. 129

Dissimul
 nes t p an
 etia simili
 facta enou
 nequa simi
 les sonant

i	A	ii
vi	G	viii
v	F	vi
iii	E	iiii
i	D	ii
v	C	vi
iii	B	iiii
i	A	ii
vi	G	viii

pfigunt. Atq; etia colores supducunt. Vnde dat itelligi q; itoto antiphona
 rio nōm cantu qntecūq; lineas t spacia unā candeq; hnt lītā t eundē
 colorē. ita poma similit sonant. tanq; si omī i eadē linea fuissent. Quasiē
 linea unitatē sonoy. ita poma lītā t color unitatē significat linearē
 aop hoc etia sonoy. Qd si scdm ordinē sonoy ab ipsa lītā t coloratalinea
 ubiq; inspicias. & illud apte cognosces. q; i omib; sedis ordinib; eadē uocē
 t neumarū ē unitas. Similit de tto t qrtō ordine t reliq; itollege siue
 supiores siue i feriores ordine cernas. Igit certissime cstat. q; omī linea
 mē t som i eadē lītā t coloris lineis similit positi. t ab similit lītā aut
 colorata linea partē elongati poma similit sonant. Ido quauis pfecta sit
 positura neumarū. ceca omnino ē. nihil ualet sine adiunctione lītārū
 t colorū. Duas enī colores poma crocū scilicet t rubeū p q; ualde itale
 regulā tdo p quā cognoscat omī neuina t unāq; aox de q; b rono sit. idē q; b lītā
 monochordi. sūm monochordū t ronoay formulas i frequētia habcas usu. Septē
 ū lītāes monochordi. sic plenī postea demonst bo. Vncūq; auderis crocū. ipsa
 ē lītā t tta. t ubi cūq; uideris minū. ipsa ē lītā sexta. siue i lineis. siue i lineas
 p pā ducant colores. Igit t tto ordine sub croco pma ē lītā. t tōn p m t sed s. Sup
 hanc iuxta crocū sedā lītā. i q; tōn t t t t qrt. Deide i pso croco ē uox t lītā t tta
 i q; tōn qnt t t t t. Vicinas sup crocū t tta sub minuo ē lītā qrtā i q; tōn p m
 t sed s. Pma sub ē minio qntā i q; tōn i i t u i. In ipso ē minio. v i i q; tōn v i
 t v i. Iuxta sup minū septima ē i q; tōn v i t v i i. Deide pma repet t tto ordine
 sup minū. t t t t sub croco. i q; tōn p m t sed s. ad dictū ē. P que omī alie rō
 iterant p orib; i nullo dissimiles. Qae omīa plenī h p
 te figura docebit.

Quauis aut duo sep toni i nna sint lītā t uoce t n
 multo meli t frequētia ē ueniant singulis neamus
 ac sonis i formulas toni sedi qrtā. sexta. octauā
 Nā formulē p m. t t t. qntā t septimū nē ueniant
 n cūcant ab alto descendens i q; uē de uenerit finē
 illud t n cognosce. q; si uis i his notis pficere. necesse
 ut aliquētos cant ita memoriē discas. ut p singulas
 neumas. modos t sonos q; t q; les sint memoriē fenna
 Qm qd ē longe aliud ē memoriē sape quā memoriē
 cane. cū illud soli habeant sapientes. hoc ū sepe facias
 i prudentes. Et si plerib; qd ē ad cognoscendas si plicet
 neumas ista sufficiant. Quom aut liquecant uoces. &
 an adherentes t discrete sonent. q; ue sint morose t
 tremule t subitaneae t qm cantolena distinctionib; diuidat. an uox se
 qns ad pcedentē quā t acutior t eqsona sit. facili colloqo i pti neumarū
 figa monst tur. si sic debent ex i dūstria cōponant. Ad ueniendū ignotū
 cantū h p regula uulgaris ē i pma. si lītā q; quelibet neuina habuerat
 i monochordo sonaueris. t de discere potis. S; h p regula puerilis ē. t i cipiē
 rib; bona. pseuerantib; mala. Vdi multos philosophos. q; i hac sola regula
 ē fisi s. neq; musicos neq; cantores effici. N debem sep i ignoto uocē hōis t
 istrumēta quētere. s. sonoy omīū. de positionū t eleuationū dūsttates me

de finis

et quasdam faciunt subductiones tunc quæthesis appellantur. cum oportet eas
in usum admittere. in superuenientibus certis locis. Quod ut facile pateat
proponimus exemplum. In nullo enim sono

In nullo enī sono
uales fieri excep
to iii & vi. Nā si
repat in alio
penit' emāda
ē. n̄ solū aut ipsa
s̄ & radix et qua
inutilit̄ pcessit
ēradicanda est.

Notandū qđ qđ a quib; dū semitonu loco admittit. idō armoniā imo
dū plaustru uergentis p petrosā semitā efficiunt. Idō aut plusquā omniū
artiū musicę regulae dissolutae. quia dū nusquā aliqui potuerūt se ad se
semitā admittere in modū plenis fluminis. cui dū sufficit p p̄us alueris
p competa diffundit. Itaq; ipsi omi loco q semitonia acceuerūt aliā semitā
elexerūt. scilicet metuentes artū ingredi specū. ne magnitudo q p̄cellit
corporis arret. aut minori latitudine. aut breuiori altitudine tegminis
Vbi aut n̄ querunt penitē effingere. diesi usq; imitantes nimirū illos. q dū metu
unt nū algoris. uī faciunt. impingentes semet ante os camini. Igit̄ hec diesi
questiō sup̄ dixim⁹ locū semitonu sumit. nusquā sumenda ē. n̄ isto m̄. Ceterū ca
nit. & ceterū p̄ducend⁹ ē in pro. ceterūq; deponend⁹ ē in semetipso t̄ in eodē
cino. t̄ a iā magis infimo. ceterū qui p̄ ē ceterūlo pro ut subducend⁹ ē modi
cū. quę subductio appellat̄ diesis. 7 medietas sequit̄ semitonu. si ē semito
nū ē medietas sequit̄ tonu. Metit̄ aut hoc m̄. Cā a G ad finē feceris. viii.
passus. reperisq; a. tē ab a ad finē partire p vii. & in t̄mino p̄m̄e partis
reperis p̄mā diesim int̄ b. 7 c. moxq; sed̄ a t̄ti pass⁹. ē uacui. quart⁹ u
t̄ti diesis obtinebit locū. q̄ similis erit. int̄. b. 7 c. Modo simili ad pass⁹
fiant totidē ad finē. moxq; sed̄ a patebit loc⁹ sup̄dicto ordine. quę erit
int̄. e. 7 f. Tē reuertens ad p̄mā diesim. diuide ad finē p. iiii. & p̄m̄e tē
passus t̄minabit int̄ e. 7 f. sed̄ int̄ b. 7 c. reliqui uacant. Ammonem⁹ u
lectore ne exestimet nos desipere. eo qđ p̄mo omisim⁹ ista scribere. Nos enī
paratos habebit p̄ finē op̄is existis respondere sibi. nē ad incepta reuertam⁹
Sunt & iā n̄nulli. q̄ ubi debuerant semiditonū admittere. opponunt tonū

quod ut exemplo pateat in cōmune diffusa ē grātia. **I**TE ALIE VVIDONIS DE IG
Tēporib; nrīs sup̄ omīs. **N**OTO CANTV REGVLAE IDENTIDē IN ANTI PHONARI
Homines fatui s̄ cantores. In omī enī arte ual. **S**VI. PLOGV. PLATAE
depluast̄ que nrō sensu cognoscim̄. quā ea que a magistro didicim̄. Electo
enī psalterio solo. omīū librorū lectiones cognoscunt pueruli. & agricultu
rae scientiā siluico intelligunt rustici. Qui enī unā uinea putare. unā ar
bustulā inferere. unū asinū onerare cognouerit. sic in uno fac. in omib; simi
lit̄ & iā meli' facere n̄ dubitabit. Misera biles aut̄ cantores cantōz q; discipuli
& iā si p̄ centū annos cotidie cantent. nunquā p̄ se sine magistro unā t̄ salti
paruulā cantabunt antiphonā. tantū tēp̄ incantando p̄dentes. in quanto.
& diuinā & secularē scriptam potuissent plene cognoscē. & qd̄ sup̄ omīa ma
la magis ē piculosum. multi religiosi ordinis clerici & monachi psalmos & sacras
lectiones. & nocturnas cū puritate uigilias & reliq; pietatis opa p̄ que ad sem
piternā glām p̄uocam̄ & diuinā negligunt. dū cantandi scientiā quā c̄ seq
nunquā possunt labore assiduo & stultissimo p̄secunt̄. Illud q; quis n̄ defleat
quod tam ḡuis ē in scā ecclā error tamq; piculosa discordia. ut quando di
uinū officiū celebram̄. sepe n̄ dñi laudare. si int̄ nos certare uideam̄. Vix
deniq; unū concordat alt̄. n̄ magistro discip̄l̄s. nec discip̄l̄s condiscip̄lo. Vñ
factū ē ut n̄ iam unum. aut saltē pauca. s̄ tam multa sint antiphonaria. quā
multis p̄ singulas aecclās magistri. Vulgo q; iā d̄r̄ antiphonarū n̄ gregori
sed leonis aut albi. aut cuiq; alt̄ius. Cūq; unū discē sit ualde difficile de mul
tis n̄ ē dubiū quin sit ip̄ possibile. Quā in re cū p̄ sua ipsi uoluntate multa cō
mutent. aut parū aut nihil in indignari debent. si a cōmuni usu ut in
paucis abscedo. ut ad cōmunē artis regulā uniformit̄ omīs cantilena re
currat. Qm̄ ū hec omīa mala & multa alia eoz culpa eueniunt q̄ antipho
naria faciunt. ualde moneo & contestor. ne ampli' p̄sumat aliquis anti
phonariū neumare. n̄ q̄ scdm̄ subiectas regulas bene potē. & sapit ipsā
artē p̄ficere. Alioquin certissime erroris magist̄. q̄ ōūq; n̄ p̄us fuerit
discip̄l̄s ueritatis. Talit̄ enī dō auxiliante hoc antiphonarū notare
disposui. ut p̄ hoc leuē aliq̄s sensat̄. & studios cantū discat. De q̄ si q̄s me
m̄iri putat. ueniat expiat̄. & uideat quia tales a p̄nos hoc pueruli faci
unt. q̄ psalmoz & uulgarū lit̄rū ignorantia seu a adhuc flagella suspi
ciunt. q̄ sepe & ipsi antiphone quā p̄ se sine magistro recte poss̄ cana
re. uerba & syllabas nesciunt p̄nuntiare. Qd̄ cū dī adiutorio leuē sen

ut & studiosus aliquis potest facere. sic quanto studio ne me disponant curare
agnoscere. **EPILA GUIDONIS MICHAELI MONACHO DEIBNOTO CANTIV** *fol. 129 v. in
ad signum*

Beatissimo atq; dulcissimo fr̃i. M. G. p̃am fract' multos delect' DIRECTA.
Beauct'. Aut duras tēpora. aut diuinae dispositionis obscuras discrimina
dū. e ueritatē fallacia. & caritatē sepe cēculcō iuidia. quē nr̃i ordinis uide
serit scitātē. q̃ philistinoy contio israheliticā puniat p̃uicacitē. nesi mox
fiat q̃d ut uolum'. ad eo in se confidens p̃tū decidat anim'. Tē enī ē
uere bonū id q̃d facim'. cū nr̃o factori ascribim' omē q̃d possum'. Inde ē q̃d
me uidet p̃lixissimib; exulatū ac te ipsum ne tresp̃irare quidē possis in
uidoy laqueis suffocātū. Quā in resimillimos nos cū dā dico artifices. q̃
cū angusto cesari in eo parabile & cunctis in auditū seculis thesaurū flet
ibile uidelicet utrū offerret. quia aliq̃d sup̃onīs potuit. idō q; aliq̃d
sup̃onīs p̃mereri credidit. pessima sorte iussus ē occidi. nesi ut ē mi
rabile utrū possit ēē durabile. regiū omēm thesaurū. q̃d dedūsis
erat metallis. fieret ex t̃plo uitabile. neq; et illo tēpore. maledicta
tēp̃ inuidia sic quondā paradysū. & hoc q̃q; mortalib; abstulit cōmodū. Nāq; inuidia
artificis nullū uoluit edocere. potuit regis inuidia artificē cū arte p̃uicere. Vñ. q̃
ī spirante dō karitatē n̄ solū ē s; & alus quib; cūq; potui sūma cū festinatione ac
sollertudine. ad eo m̄ idignissimo datā ē tūli grām. ut q; & ego & om̄s anteme sūma
cū difficultate aecclasticos cant' didicim' ap̃os posteri sūma facilitate discēntes
m̄ & t̃. ac reliq; adiutorib; meis aetnā optent salutē. faciatq; p̃miam di peccatoy
nr̃oy remissio. t̃ modica tantoy ex caritate oratio. Nā si illi p̃suis ap̃ dñm deuotis
sime int̃cedunt magistris. q̃ hacten' ab eis decennio uix cantandi imp̃fectā scien
tiā ē se q̃ potuer'. q̃d putas p̃ nob nr̃isq; adiutorib; fiet. qui annali spacio. aut si
biennio multū p̃fectū cantorē efficiam'. Aut si hoūm cōsuetam miseria beneficis
tantis ingra extiterit. nunq̃d iust' dñs laborē nr̃i n̄ remunerabit. An q; dñs totū
hoc facit. & nos sine ullo nihil possum'. nihil habebim'. Absit. Nā & apls cū grā di
stid q̃d sit. cantat tam. Bonū certam certauit. c. c. fi. s. d. n. re. ē m. c. iustitiae. Se
cūri q̃ de spe retributionis. istam op̃i tantae utilitatis. q̃ p̃ multas tēp̃esta
tes. rediet diu optata serenitas. nauigandū ē feliciter. si q; diffidet de tua lib
tate captiuitas. re ordine pandā. Sūme sedis ap̃licae iohannes q̃m roma
nā gubnat aeccliam. audiens famā nr̃ae sc̃le. & q̃m p̃ nr̃a antiphonaria in au
ditos pueri cognoscerent cant' ualde mirat' trib; nuntius me ad se iuitauit
Adi gromā cū o. Grimaldo reuerentissimo abbate. & o petro arcting. de

clae canonicorum pposito. uiro p nri tēporis qualitate scīssimo. Multū itaq; pontifex
 meo gūlat' ē aduentu multa colloquens & diuersa pquirens nrm uelut qddā p di
 gūū sepe reuoluens antiphonarū pfitatū in anstregulas n pūl deſtitit. aut de lo
 co in q̄ sedebat abſceſſit. donec unū ūſiculū in auditū ſibi uoti cōpoſ edidit. ut
 qđ uir credebatur talioſ tā ſubito in ſe reeognoſceret. Quid plura? Infirmi tate co
 gente romę morari nō potām t modicū eſtiu ſeruire in locis maritimis alpe
 rib; 7 nob minante exitū. Tandē condixim' max hieme redeunte me illuc
 debere reuerti. quatin' hoc op' p libato pontifici ſuo q; clero debeam ppalare
 Poſt paucos dehinc dux patrē ur̄m atq; meū ouidonē pompoſi ac abbate. uirū
 dō & omib; merito uirtutis & ſapientie kariffimū ut patrē animę uidere cu
 piens uifi tau. qđ & ipſe uir pſpicacis ingenu nrm antiphonarū ut uidit. exi
 plo & credidit. nrisq; emulis ſe quondā cēſiſſe penituit. & ppter ueniū poſtu
 lauit. ſuadens m monacho eē pferenda monaſteria epiſcopatib; maxime ppo
 ſa qđ m ē p di grām 7 reuerentiſſimi ouidonis indiſtriā. in italia p mū. Tanti
 itaq; patris orationib; flexus & pceptis obediens pſ auxiliante dō uolo hoc
 ope tantū & tale monaſtium illuſtre. meq; monachū monachis pſtare. cū p
 ſetti ſi monacha hereti m ppe cunctis damnatis epiſ timeā in aliq cōmu
 nicari. S. quia ad pſens uenire nō poſſum. intēnt de ſuueniendo ignoto cantu
 optimū dirigo argumētū nup nob ad dō datū. & utillimū cōpbatū. Dereliq
 d martinū pōrē ſcāe egregationis nrmq; maximū adiutorē plurimū ſalu
 to. cuiq; orationi memiſerū pce cōmido. Fratrēq; p memorē memoriſ
 eē cōmoneo. qđ nro lacte nutrit' nſine labore maximo agreſti uerſe or
 deo. & poſt aurea pocula uini. confuſū bibit acetū ;

Pponunt ut pote con' tono pponit alius q̄libet mot' alii C^p E^p D

Supponunt Suponit f^p d^p

Inponunt ut d^p f^p E

Apponunt d f f d

Muſcent c f f d f c

morte cōdare. habetis autē ad inueniendū ignotū cantū facillimū & pbatū. si itē
 n̄ scripto. s̄ potē familiari collocacone. uita n̄m morē nouerit aliqūē docere. Si quā uo
 cē t̄ne uia uis ita memorie cōdare. ut ubicunq; uelis inq̄cunq; cantu quē nescias t̄
 se uis t̄mox possit occurrere. q̄m̄ mox illū & idubitanē possis enūciare. debet ipsā uocē
 alicui notissime symphonie notare. Et p̄ una q̄q; memorie cōdanda huiusmodi sym
 phoniā quā duci in p̄p̄u habet. quē ab eadē uoce incipiat. utpote si h̄p̄e symphonica
 q̄ ego docendis pueris in p̄mis. etia iulianus uitor

Ve queant laeis resonare fibris mira gestorum. Famuli tuorum solve polluti labi rectum sanete

Vides itaq; ut hec symphonia sensu particulis suis. a vi diu si ticipiat

uocib; Siquis itaq; unicuiq; particulae caput ita exercitat nouerit

ut confetti quacūq; particulā uoluerit indubitanter incipiat. easdē

ut confecti quacūq; particulā uoluerit indubitanter incipiat. eadē
uocē ubicūq; sōm suas ppetates facile p nuntiare poterit. Audiens aliquā neumā
sine descriptione ppende. cui harū particularū ei' fini meli' aptet. ita ut finalis
uox neumē 7 principalitas particulae equisone sint. Cert' esto quia in eā uocē
neumā finitā ē i qua conueniens sibi particula incipit. Si ū descriptā aliqua sim
phonā incognitā cantare cepis multū cauendū ē. ut ita ppe unāquāq; finalis
neumā. ut eodē in finis iūngatur cū principio ei' particulae que eadē incipit
uocē. in qua neumā finitā ē. Ergo ut in auditos cant' ut descriptos uideris cōpetent
enunties. aut idescriptos audiens cito describendos bene possis discernere. optime te
uiuabit hec regula. Deinde p singulos breuissimas supposui simphonias. quarū
particulas cōdiligent' inspexeris unicūq; uocis om's positiones 7 eleuationes por
dinē in principio ipsarū particularū te inuenire gaudebis. Si aut' de hoc ad ten
dere potueris. & uni' alterius simphonie quas libet uolueris particulas copu
lando moduleris. omiū neumarū diffiiles ualde atq; multiplices uarietates
breuissima 7 facili regula didicisti. Que omnia cū uix literis significam' facili
tantū colloquio denudam'.

A T O E C
 D A N E 191
 A T O E C

ATE con
ordane
indoroi
none

E7 G copy
DATE MAR 1972
CANTON

L7F cords
in 3rd part
Toluncheon

BTE Gene
dant par
Cdepo
part
Louvain

Dy G. 1000

Blumstein
J. F.

Alme rector in presenqibus sacros

Summe pater seruis tuis miserere

Salus nostra honor noster esto deus.

Deus, miles, iustus, fortis & patient
ita vii s' uoces in musica. Alii u' que
similes canunt in nullo dissimiles. n
gues. vii u' uocam' acutas. vii aut l
hoc m. Qui

Tibi totus seruat mundus une deus

^F Stabant iusti ante deum sempleti

Domino laudes omnis creatura dica

Sic omni scripta xx & iii litas. ita
omni cantu septē tantū habem⁹
ces. Nā sic. vii. sūt dies in ebdomad
ra vii. adiungunt. hec dē sūt. & pōn
salutis dupliciter sonant. Iō q; vii. c
is dupliciter. si dissimilit designatu

Qui uero monochordū deficiat facere & qua-
litates, quantitates similitudines, dissi-
militudines sonorū tonorum ue discernere
paucissimas quas subieciū regulas sumope stu-
deat intelligere. In monochordo autē istis m-

A	B	C	D	E	F	G
1	ii	iii	iiii	v	vi	vii
a	b	c	d	e	f	g
1	ii	iii	iiii	v	vi	vii

furis disponunt. I grecū ē l latinū pono ī capite 7 inde incipiens totā latetā que
 sonanti chorde subiace p viii partire. 7 ubi pma pars fecerit fine uita. gāma. pma
 letām pone. A. Ab ipsa prima similiter usq; ad fine ptare p viii 7 ubi pars fecerit. sedam
 letām. B. adiunge. Post hec ad gāma reuertens ab ipsa usq; ad fine diuide iiii partes
 7 ipse partes fine etia letām. C. pone. Similit apma a diuide p iiii. 7 similit ipse par
 tissine signabit qrtā. D. lita. Eodē m sic apma a in pma fine quartē partis posita ē
 qrtā. D. lita. ita aseda. B. diuide in quatuor. & in fine pme partis quantā letām. E.
 pone. Similit cū ita a incipies diuide p iiii. & a c ipse partis fine sextā letām. F. po
 ne. & cū a qrtā lita p diuides p iiii ī fine pme qrtae partis septimā letām. G. pone. De
 id e rediens ad pma ab ipsa usq; ad fine ī medio spatio iuuenes altām pma. & similit
 cū sda iuuenes altām sedam. Si ab ea usq; ī fine ī duodiuides & ī medio spatio altām
 sedam pones. Et cū ita. altām etiam. Sic & deinceps ad eundē modū. Et ut de diui
 sione monochordi paucis multa pstringā. omī tonū usq; ad fine viii passib; currit
 Dyatesseron uisep. iiii pass. fāo. Dyapente. iiii dyapason duob; qz his tantū. iiii. diui
 dunt modis. Deinde nota qd int sedam 7 etia & int quinta 7 sexta paruissima spacia
 ueniant que semitonū uocant. B. c. ton. D. E. F. G. In talia uoces maiora
 int ualla fā. & dnt tonū. lungunt tonū ad se inuicē uoces. vi. modis. tono. semito
 no. ditono. semiditono. Diapente & dyatesseron. De tono aut 7 semitonū sup
 duci. Ditonū aut ē cū int duas uoces duo fā tonū. ut int etia 7 int quinta 7 reliqs
 Semiditonū aut dr qz minor ditono. cū int reliquas duas uoces ē int tonū 7 unū semi
 tonū. D. E. F. Dyatesseron aut dr de. iiii. cū ita aliqua uocē 7 qrtā ase ī r tonū
 7 unū semitonū. D. E. F. G. Dyapente dr de. v. cū ita aliqua uocē & quinta
 ase ī r tonū 7 unū semitonū. D. E. F. G. A. Nālit quā bis vi modis uoces
 iunctae cōcordant. atq; hi dnt. vi. mot' uocū quib; ad se inuicē uoces mouent
 Cū cōcordia quē int quē aliqua letām 7 eandē acutā sic apma A ipma
 a t aseda. B ī sedam. It diapason dr hē de omib; . Habet enī omī uoces. 7 tonos
 v. cū duob; semitonis. hoc ē dyatesseron 7 dyapente. Hec diapason intantū con
 cordes facit uoces ut neas dicam similes. s. easdē. Omī aut uoces itantū s. simi
 les. & faciunt similes sonos 7 concordēs neumas in quantū similit eleuant.
 & deponuntur scdm dispositionē tonoy 7 semiton. ut puta pma uox 7 qrtā si
 miles 7 unū modi 7 unū modi dnt. quātq; ī depositione tono. ī eleuatione
 ū habent tonū 7 semitonū & duos tonos. atq; hēc ē pma similitudo ī uoci
 b; . d. pma mod'. Sed s. mod' ē i. ū. 7 quinta. habent enī utq; ī depositione
 duos tonos. ī eleuatione semit. 7 ū tonos. Terti' mod' ī etia 7 vi. Ambe enī
 semiton 7 duob; tonis descendunt. duob; ū tonis ascendunt. Sola ū vii
 qrtā modū faciet que ī depositione. unū tonū 7 semiton 7 duos tonos. ī ele
 uatione ū duos habet tonos 7 semitonū. Qui plene exercitatis ī hac
 arte possunt quālibet simphonā scdm hos quatuor uariare modos. ut
 puta si quis unā simphonā pma ī uoce pma. & postea eandē incipiat ī uo
 ce sda. deinde intia. & scdm qd ipse uoces diuisa habent tonorū 7 semito
 norū positionē. sic uariis modis scdm unū cuiq; p pte ea pnuat. qd
 quid ē facere ualde ē utile & ualde difficile hoc modo
 Iste curiose ē intendendū de omī melo scdm cui modū ppetatē sonet siue
 ī pncipio. siue ī fine. quāuis de sola fine dicere soleam. Quedā aut neume
 repte quarū aptitudinē hoc solem aduertere. ut Primū querere regnā
 dei. Secundū aut simile ē huius.

Cū enī finito aliquo cantu hanc neumā ī ei' fine bene uideris conueni
 te. statim cognoscis quia cant' ille finit' sit ī pmo modo. & pmo t' quarto so

ex in his duob; sonis p'm' ē modus
Sola aut hac neuima solem' primū
modū discernere. quavis in alia
qualicunq; simphonia. que in eun
dē sonū incipit. hoc possit similē &
aliquando meli' fieri. Cui' enī modi

Tu patris sempiternus et filius

Tu patris sempiternus et filius

Tu patris sempiternus et filius

Tu patris sempiternus et filius

simphoniz. quelibet alia simphonia aptat
et modi eē cognoscit. Sicq; intelligis an bene
aliquā neuima pnunties. cū eā ei' modi simpho
nus in quo m' nota fuerit cōpetent' aptari con
spexeris. Nota aū qm' modos dñs ea spacia que
int' uoces in formulis tonoy n' p'p' e' si abusiue
noant' toni cū modi tropi p'p' edicant' in qb;
integra simphonia ē tunc. Quod debes agno
scē qm' i omib; modis cūq; fuerit melū. gra
uib; aptat' melus t' modis. Idō q; habes i formulis
modorū duas formulas i uno q; m'. Prima &
scdā formula p'm' ē modi. Tertia & q'ta scdā
Quinta & sexta t'ti modi. Septima & octaua quarta. Idō octodñs toni
q' octo habent formulas. prima aut formula d'tia Quinta & septima
quatuor modoy altos continet cant'. Scdā u' & quarta. sexta & octaua eorū
dē modoy quia t'm' in alta optinent cantica. Vnde greci multo meli' p'p'
mo' & scdō. autentū dicunt p'tū & plagū p'ti. P'tio & quarto autentū de
uterū & plagū deuteri. Quinto & sexto autentū tritū & plagū triti. P'vii
& octauo autentū tetrardū & plagū tetrardi. Qd illi dñt p'tū. Deuterū tri
tū tetrardū nos dñs p'mū. & autentū nos dñs maiore & altū t' acutū
Plagū u' latine subiugale t' minorē & quē possum' appellare. Has itaq;
modoy octo formulas debet scire. quisquis canendi p'tiā uult habē. ut q'q;
singuloy modoy cantib; quelibet uox t' neuima sonet possit agnoscere. p't
ea quavis p'mā. scdā. & t'tiā uocē. cū quarta & quinta & sexta concordare
dixerit in eo tam differ'. neq; om's neuima similē faciunt. quō A B C h'nt
post se i depositione. iii. tonos. Antese u' i eleuatione duos tonos. At u' D
E F unū tantū tantū in depositione h'nt. tres u' tonos in eleuatione. Idō
q; multi cant' eidē s' modi. s' n' eidē soni. Quidā aut min' plene p'uidentes
istā diffām adiungunt. unā uocē i acutis int' primā & scdā. ut sint due
scdāe. & ueniant duotoni & unū semitonū p' D E F. sic sunt p' d h c in
eleuatione. Et rur' de f acute poss' deponi duob; tonis. sic ab. c. q'ten' nullas
diffām D. E. F & d h c quonid qd cantat' i d h c & i D E F possit cantari
Vt aut singulis uocib; suap'prietat' maneat. meli' ē ut cancū n'rā inspiciat
& cū cant' hos. iii. tonos uidet' admittē fiat hoc i f. G a h. Cū u' p' duos tonos
n' h' semitonū sumit. fiat i. c. d e f. cū phus uocis addat' m'to maxima cōfusio
nascat' simplicib;. Nā si due scdāe sint p' p'mā. cū ad altū semitonio. ad altū
i tono p'ma ipsa uingit. facile ē uidere. ac phoc & ali' contag' uoces. ii.
habeant tonos. ut potē p'ma si eā semitonū sequit'. de p'to t'nt' is euterū. Si u'
duoy t' plurimoy modoy unā uocē eē liceat. uidebit' h' p' ar's nullo fine ccludi

nullis certis terminis coartari. Quod quia sit absurdum nullus ignorat. cum se per sapientiam et su-
sa queque infinita sponte repudiet. Quod dicit hanc uocem idem esse addenda. ut quis per
subiecta ad superiorem possit ascendere. et eadem. vi. ad quintam descendere. illud
quodque debet recipere. ut in. vi. et septima alia uox addatur. ut naturalis scilicet. quia
eleuetur ad quintam. et eadem quinta acuta deponatur ad quartam. Quod quia anemine
est factum hoc quodque anemine est faciendum. Igitur sic ex ipsa monstratur uox. et
pbeata gregoriū diuina prestat auctoritas septem uoces. sic septem sunt dies. Vnde
et prudentissimi poetarum vii cecinit discrimina uocum. quia sententia et phi-
losophi pari concordia firmauerunt. In tea curandū est. ut sciat de qualibet
neuma in quantis et quibus sonis esse possit tunc possit ut puta;

E	E	A
D	A	G
E	G	E

Pote enim fieri in octavo et sexto et septimo
sona. quia hi tres toni duobus partibus tonis
ascendunt et ipsa symphonia duobus tantum
fit sonus. Preterea vii. uox cum tertia in eleua-
tione concordat. Vtque enim duobus tonis et semitonio. et ite duobus tonis eleuat
Eademque septima cum quarta concordat uno tono in eleuatione. et in depositione
tono et semitonio. et duobus tonis in utroque cantat similiter.

et uoces
similiter de
venit et de
ponantur

DE ASCENSU
ET DESCENSU
AUTENTICORUM
ET SUBOCTA
LIVON

Spiritus alme illustratus hominum. Spiritus domini repleuit orbem terrarum.
Prima cum quinta omnes dispositiuas neumas communiter facit deponunt duo
bis tonis et semitonio. itaque he uoces. similes faciunt neumas. prima cum quarta
ta. scilicet octaua quinta. tertia cum sexta. et septima cum tertia. Nulla autem uox. uel in
eleuationes et depositiones habet. quia non potest quari tamen. non ad secundam tertia
et quartam et quintam. secundum sex species quod super diximus. id est tono semitonio ditono
no. semitonio. diatesseron et diapente. Nam cum uox aliqua ad secundam mouetur.
aut fit tono aut semitonio. Cum uero ad tertia ditono et semiditono. ad quar-
ta et quintam. non fit nisi per diatesseron et diapente. Intellege preterea quod in au-
tentis. ad octauas cantus ascendit. descendit non nisi uno tono. excepto tri-
to. quia suo fine non deponit. quia non habet subse- tonum. sed semitonium. In plagis
a finali uoce ad quintas descendit et ascendit. non sit plitior cantus. qui
et plagale depositione. et autentica eleuatione admittat. quod tamen raro
fit. Principiaque cantuum. in omnibus illis uocibus esse possunt. que secundum predictas
vi. consonantias cum finali uoce conueniunt. Si quod aliter in ueneris. ex ipsa
raritate cognosces. quod auctoritate precepta. non autem sunt regulae firmitate di-
stincta. Illud autem quis non intelligat. quod de uocibus. quasi syllabe et partes. distincti
ones sunt uersus fiunt. que omnia inter se mira suauitate concordant. tanto se-
cundiores quantum similiores. Hec pauca quasi prologus modorum et neumarum
formulis rhythmicis et psalce dicta. musice artis ostium breuitus forsan et sus-
ficiunt aperunt. Si quis autem curiosior in his fuerit. libellum nostrum cum non mi-
crologus est querat. librumque enchiridion. que reuerentissimum odde
abbas luculentissime composuit plegat. cui in solis figuris sonorum dimisi-
qua paruulis condescendi. Boetium in hoc sequis cuius liber non cantori
bus. sed philosophis utilis est.

et exemplum

G A B C D E F G A B C D E F G A

VII I III V I III V VII I III V VII I

V R M F S I V R M F S I V R M F S I

REGULAE TONORVM SECONDO GVIDONIS

NONE NOEANE **Seculorum amen**

Primum querite regnum dei **Canite tuba Ave maria**

Ad invictum pmi hec antiphona ponit. Mox eni
ut cum fine alicuius antiphone ineundem melu
beneveneris convenire. de pmo ea ee tono n
e opus dubitare. Qm u diuisa sunt principia
antiphonarum. uariat psalmi in suo fine in suo
fine. ut cum antiphone principio benevaleat cue
nare hoc m

Dies domini **Erunt prava**

Gloria seculorum amen **Bonum certamen certavi**

Leva iherusalem oculos **Seculorum amen Lazarus amicus noster**

Tues discipulus meus **Hodie cristus natus est**

Domine dominus noster **Seculorum amen Reges tharsis volopater**

Seculorum amen **Seculorum amen O beatum pontificem**

Ecce nomen domini **Seculorum amen Senex puerum**

Germinalis radix iesse **Ecce tu pulchra es O cruce**

Dominus ueniet **Seculorum amen Diffusa est gratia a pnti. lredio**

Seculorum amen. Xristi. uirgo. Speciosus
Finit modus primus. Incipit scds q grece de pla
gis pti. id pars pmi. na in ea uoce finit in qua
d pmi. nihilq; ab eo differt nisi qd grauiores
et minus acutas antiphonas recipit

N
Musical notation on a four-line staff with square neumes.

Secundum autem simile est hanc

Gloria seculorum amen

Iuste copie quamuis. Ante luciferum

Seculorum amen. Consolamini

Hic annotandum e q scdm q sda dili
gentius pspicientes multa e anti
phona quartu modi maximeq; oms
q; id uob; formulis subscribuntur
a multis pnuant in uoce pma. Que
uox quauis deponat duob; tonis ad
similitudine quartu toni. tn ppt ele
uatione uidet ee scdi modi. Quia sup
dictae antiphona hnt duos tonos
in depositione. & rursum tonu semito
nu in eleuatione. q p pue pmi modi
pme uocis. que quide a quib; da in sym
phonias pme uocis annumeratae sunt
si in modoru omiu qlitas inueatur. &
placet istas simphonias sub eade regula
constringi. magis ptiuent ad tetrdu
autenticiu. qua ad plagam deuteri tpti
Certissime em est. q deuteru semitonu
& n tonu eleuat. cu qd isti ptonu & sem
tonu eleuent. Scdm q pnuant acan
torib; erit pmi modi pme uocis. qm licet
eu deponi ad similitudine deuteri. & eleua
ri ad similitudine pti. q deuteru omino
curet. Et ite plagu pti ee n licebit. quo
quarto loco a finali uoce oms distinc
tiones inuenit. & ia & diffam naturale
cu plaga pti n quarto. si tto loco a se

diffas & distinctiones oms recipiat
Finalis q uox huius simphonie depo
nat tono. & mox apparebit ceteris
sime eate quarta modi. septimus
uis. Notandu qq; e qm huius q pnuan
tiant de plaga deuteri incipiunt i
ipsa simphoniu iuxta pma uoce
duas diuisas uoculas. qd quas sit ab sur
dum nullus qui natam agnoscat ignorare poterit
FINIT scds modus.

Musical notation on a four-line staff with square neumes.

AIANE OF ANE

Tertia dies est quo hec facta sunt

Gloria seculorum amen. Inter natos mulierum

Domine in rex. Seculorum amen. Tubethleem

Seculorum amen. Et respicientes Accipiens

Seculorum amen. Multe quidem

Seculorum amen. Quid dicitur de mandatum

Seculorum amen. Omnia quecumq; uoluit
DE RESPONSORIIS. D magnu. Dne. bla

Hic notandū e q tti mod' maluit cont omem
usu & regula incipe sua diffam i supiori ser
ta. a suo fine qua in quinta. q uox scda que
sape i fine e quinta. quauis ipsi fini possit oue
nre. discor dabat tam a se cta a fine huius toni
que e prima uoci scda. Consultet q agens
tius mod' abiecta sororecula. h neuicina
amitteret. 6. hinc apparebit nulli eemo
di illa uoce. b. qua quida addiderunt in
monochorbo. Na si illa regularit adder
modus ttius hanc penuria n pateret
Se aut q & h locu emidare uolentes ean
de antiphona ita incipiant
Sic enim uolo manere. FINIT TIVS
INCIPIT PLAGIS DEUTERI.

Novane Seculorum amen Benedicatur sicut unum
Seculorum amen Egruclatur v. e. g. n. o. s. c. a. m. u. s.
Quarta vigilia uenit ad vos
Gloria seculorum amen ecce ascendit Finit quartus modus Incipit v. qui grece dicitur
tentio. id. auctorialis tertius.
Emissiones tue
Nanne Quinq; prudenter intraverunt ad nuptias
Seculorum amen Gloria seculorum amen Montet domus colles
Rubum quem uiderat moyses Seculorum amen Ecce iam ueniet
Secus decursus aquarum Seculorum amen haurietis aquas Finit quintus
modus. Incipit. vi. q. g. d. r. plagis terti. u. subiugalis
t. u. appellat.
Seculorum amen
Annes Sexta hora sedit sup puteum
Hababit in tabernaculo tuo Gloria seculorum amen Ipse inuocabit me verbum
Seculorum amen Fideia
Seculorum amen Benedictus d. s. israel
Finit. vi. modus. Incipit. vii. qui g. d. r. cetrardus
Auro in quo
Nanne Septem sunt spiritus ante
Seculorum amen
thronum dei Gloria seculorum amen
In mandatis Expugna
Veterem hominem Seculorum amen
Seculorum amen
Secula ueniet Seculorum amen Inesquiritur
nisi diligenter omori

Sacrorum amen Eosēpl. nā dāwā Scelerum amen Sāpiētia clāmāt. Mōrū mīnī p

Secularum amen. Intra sancto. Secularum amen. Beata medice omnes.

Seculorum amen. Confortatus est Seculorum amen. | Xp̄o datus est

FINIT. VII. MODVS INCIPIT VIII.
QVI GROE PLACIS TETRAPODI. I.
SVB IVGALIS. QVANTI NYMPHAI

Dominus dixit ad me Magnus sanctus paulus

Nur anner

Seculorum amen. Ego dormiui. Beatus et abbas

Octo sunt hae gentes

Gloria sanctorum amen. *hodie celestis sponsa*

[illegible]

potentia. sed si hoc per uocem quod ut domus est. diuisibile est et ipsum quod ad se. huc de re
m. ma. nu. et est imp. da. cu. dicitur quod quod breues. g. m. et distinetur de p. sione
et ipse. da. uocet. ul. q. et p. p. ne. da. longi. manet. et m. q. m. q. da. i. sus. artibz. manet
h. p. s. m. solin. uocatur. eo q. a. p. s. m. t. ne. e. s. t. u. a. r. i. o. n. e. n. h. e. r. e. s. u. p. l. i. c. e. t. q. s. b.
da. d. m. t. o. n. e. l. o. g. i. t. u. d. i. s. u. n. i. t. p. u. o. a. s. a. c. t. u. i. t. i. m. o. r. a. t. u. s. q. u. i. p. m. e. s. t. p. r. o. p. r. i. a. t. a. m. a. n. u.
s. e. q. u. i. m. q. i. n. o. u. e. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. d. u. p. t. i. o. n. e. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
eo q. n. duo t. p. i. g. e. n. e. a. t. q. u. i. u. s. a. l. l. i. m. i. t. a. t. e. i. s. u. m. a. q. u. i. l. l. e. h. a. t. e. m. i. n. u. e. d. o. l. o. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
t. u. i. n. q. d. r. o. n. e. n. i. l. l. a. c. a. u. s. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
u. i. a. t. u. e. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
o. s. t. e. n. d. i. t. u. r. q. u. i. n. o. n. c. o. n. d. u. c. i. t. u. r. m. i. n. u. e. d. o. l. o. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
eo u. i. d. e. l. i. q. u. e. e. s. t. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
t. e. s. q. u. i. n. i. l. l. i. s. s. u. p. p. o. n. e. d. i. t. u. r. q. u. i. n. o. n. s. e. q. u. i. t. u. r. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
s. e. n. p. s. i. m. p. l. i. c. i. t. u. r. q. u. i. n. o. n. s. e. q. u. i. t. u. r. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
f. a. l. s. u. m. e. s. t. n. a. s. i. i. n. t. a. l. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
m. a. n. u. e. d. o. l. o. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
s. i. n. t. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
s. i. n. t. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o.
p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. a. l. o. n. g. i. t. u. d. i. m. i. n. u. e. d. o. p. r. o. p. r. i. a. t. u. d. i. m. i. n. u. e

[illegible]

Ubi leuo lacere caput optat caudi tenere;

Quando perfecta uicta sit ac relecta ~

Propietate breuis pultia uult sine quis

Ultima longetur tibi regla ua facit

Vox alii uicta cum proprietate qz pucta

Et perfecta breuis puz est loqans ea quu

Sit additur h regula pua uocatur

Longu mox q breuis h loqat ultia quo

Terna que pto quarta spetiem phiteto

Si qua ligant de erredent tui rediger

Illa cum uuo pum qz moi fore spero

Quia ligant de erredent tui rediger

Quatuor b norma colligitur hic ita forma
Quas si me breuia quorundam teste loquar
Vit in hoc regina q longa sit anstupina
Pnam ut tento p semibrenes inuendo
Tum uictum dar quarta sena sequatur

[illegible]

[illegible]

Sunt presentia si amlo duplatenente
unus qui quinq; pl fert ita dogma relinq;
metas nolo dari sine proprietate lotari
i tollit a te melius cum pueris:

[illegible]

Punctus pcedens si supmo bene cedens: **II**
Ubi tunc puctor pfecta figura fit huius: **III**
Bliquo qz modo e supmo e nodo: **IV**
I bene censeatur tunc ipsea notetur: **V**

[illegible]

[illegible]

tempora vna gerit vniaria & breuis heret

[illegible]

Aunc alius tractu nunc prima respice scin;
Aunc datur extreme nunc illis undique deme;
Hunc tibi dogma dabit mod' har et referat;
Hunc tibi dogma dabo sensu q' meū reseruo

Quod tenent longe sedem. cauda in punge;
 blig' pma. undi stze sepul' inma;
 d' male credo dari q' sic uult seplexicari;
 u' cu lge longe sedem teneat ita pūge;
 pma nūc ita. ai tra tpa prendunt
 ui duo tpa des. alius vni q' cruceo
 20 q' breui dant fū candis qū locantur;

si q' p'puep' l'at' m'at'at' reg'it' l'at'

l'at'is

Quod tenent longe sedem. cauda in punge;
Quod blig' pma. undi stze sepul' inma;
Quod d' male credo dari q' sic uult seplexicari;
Duod u' cu lge longe sedem teneat ita pūge;
Prima nūc ita. ai tra tpa prendunt
Et ui duo tpa des. alius vni q' cruceo
Pro 20 q' breui dant fū candis qū locantur;

Hic quoque secunde cuius coniunge figure
Ed plus tu semis qd complet uire ligetis;
Propter quod mutentur uoces qd arte tenent
Alicui n mutet uox has ne regula mutet;

Sepe plica stans cu pro longa fore ceruo

S cande diuise sup textu sunt ita vise, hic dñe dñe 100

Ronq ponat Amp ubi iura sequatur.

et mensum mod' uerax breui notitia

et quod si hoc dicitur hic multum ac si per unum reatane dicunt quod
 sunt per adinueniunt sic quod si sunt sunt adinueniunt. Quod multum
 et hoc dicitur ac quod per dicitur per per inueniunt. Si inueniunt et
 inueniunt inueniunt recta inueniunt ut hic accipit. Si quod si per
 equi per dicitur per unum adinueniunt ut duos ad inueniunt accipit et inueniunt ultra
 inueniunt si quod inueniunt quod si inueniunt inueniunt inueniunt. ut si per inueniunt inueniunt
 ne per inueniunt. Si quod si inueniunt inueniunt duos per ad inueniunt et unum ad
 inueniunt inueniunt per per inueniunt inueniunt quod si inueniunt inueniunt accipit ut per
 inueniunt. Si per per. inueniunt inueniunt de cui si ad addit ut inueniunt ut si inueniunt
 inueniunt. inueniunt. Si per inueniunt inueniunt inueniunt. inueniunt inueniunt inueniunt
 quod si inueniunt inueniunt inueniunt inueniunt. Si per inueniunt inueniunt inueniunt inueniunt
 inueniunt inueniunt per inueniunt inueniunt inueniunt inueniunt. ac inueniunt inueniunt inueniunt
 inueniunt inueniunt. et per per inueniunt inueniunt.

Quare mensum tres dicunt curraz pura

Me brios uenit dat mto hoc bn qera ;

Ius melius cura si ius bene scire futuri

it redat pla studio mltiplice tota ;

res sui domini p[er]fide[m] destruit & destruit que sibi & aliis bona de quib[us] de
uoc[is] habundantia[m] admittit. Sic illa[m] om[n]em rep[er]it ac ille q[ui] dicitur. Qui de

*quod ne propius aliorum ad gloriā. ipos n̄ p̄sumptōis mīas n̄ iungat stultitiam
placēt & mecha redarguit admonendo: ne p̄ talos dēb. r̄ncl. dūctur dē*

In modo scripti sunt canones qd faciant.

Hic duo tempora et per unum na bunt aut
in lege. si intelligit legem illam. hic dicitur quod saltem uno tempore in parat.

A longe plerumque propter bene cures
in lege. si dicitur a plerumque ut patet quoniam dicitur et sic ut dicitur

Proxima sine quid nunc quod tollit eadem
Alia lege dicitur deinde nunc quod tollit eadem. Alia lege dicitur deinde nunc quod tollit eadem.

T longis quia spes est undique ticta
Longis quia spes est undique ticta. Longis quia spes est undique ticta.

A n specie quia terna quique quaternaria
n specie quia terna quique quaternaria. n specie quia terna quique quaternaria.

A et plus preterbit ea terna pausa teneb
et plus preterbit ea terna pausa teneb. et plus preterbit ea terna pausa teneb.

A ac specie longi duplici ac quia puga
ac specie longi duplici ac quia puga. ac specie longi duplici ac quia puga.

A amq suo more sed peat usq tenore
amq suo more sed peat usq tenore. amq suo more sed peat usq tenore.

A uic duplo constat i tethleem e mont
uic duplo constat i tethleem e mont. uic duplo constat i tethleem e mont.

D ic speciem secretam i his buib fore tectam
ic speciem secretam i his buib fore tectam. ic speciem secretam i his buib fore tectam.

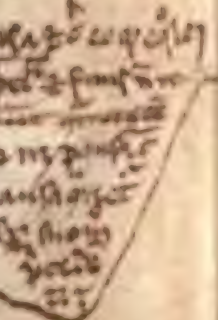
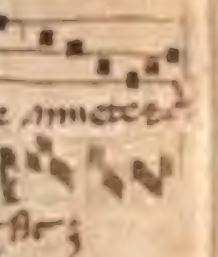
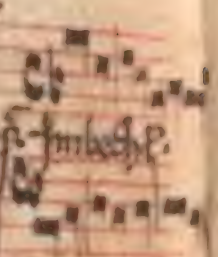
A hac quatuor tmo breuib poede cmo
hac quatuor tmo breuib poede cmo. hac quatuor tmo breuib poede cmo.

A c impetis has omis dic fore lectio
c impetis has omis dic fore lectio. c impetis has omis dic fore lectio.

P auli dubit nolle per se tibi posse
auli dubit nolle per se tibi posse. auli dubit nolle per se tibi posse.

E ernere per se si sunt ut si bn recte
ernere per se si sunt ut si bn recte. ernere per se si sunt ut si bn recte.

T cedo notat bnted in phemio sine flagro hui libri huius aud undiq quado
cedo notat bnted in phemio sine flagro hui libri huius aud undiq quado. cedo notat bnted in phemio sine flagro hui libri huius aud undiq quado.

A **P** **Q** **R** **S** **T** **V**
 h' tunc forment ut no quoz locutur
 ou ual; in terna per addi siue trena
 amos presto tencor hui' qz dignoz exto
 unius ordo dat spes nam uariatur
 t placet actori n' ent uiabilis ozi

Tu uol ee in dat equipantia uodo.

[illegible]

P 20 breuibz paular p seibrenes fore clauso.
si cum appollit e hoc cu hnt q si hnt i phat

I uenirs potest amtoz cui discit pdest.
si cu m q nnt a amtoz. si se. i. q nnt a m. i. q nnt a m.

S emibrenes xps p paular ut i lxxio.
si cu m q nnt a amtoz. si se. i. q nnt a m. i. q nnt a m.

Q uis debet care sic semibrenes uariare.
si cu m q nnt a amtoz. si se. i. q nnt a m. i. q nnt a m.

I u i paular p cantus ordine paular
si cu m q nnt a amtoz. si se. i. q nnt a m. i. q nnt a m.

S ut minoe i tpo maior ueld; data duplo;
si cu m q nnt a amtoz. si se. i. q nnt a m. i. q nnt a m.

Cum brevis longo moritur adit ita moritur.

e p̄mū quinto facio m̄c sine sedm

[illegible]

Quoniam ultra quadraginta annis notulatum;

Quinc altuatur p cant qndo uagatur

Inc nequit esse data gual' iux' n: aucti

[illegible]

1 mo' in the syetel sit fore cerne :

diu.

h

a

d

a

m

b

nte

n

dis

t

er

th

s

la

ty

me

ue

m
l
r
n
S
q
n
J

b
F
i
a
h
t
h
a
n
l

embreues q̄ s̄ntas dic uoces equiperatas:

oc duplici longa inueto tognate puoz

[illegible]

Tempa tot pausa teneat qd dicit o clausa :

or pro qua dabim. n. ei pl. addere sanimus.

[illegible]

io dabo paucis speciem et gratiam. At barum.

Et inde metas finis hinc ordine metas.

Scribitur p[ro]p[ter] p[er]p[et]uam qui t[em]p[or]e g[ra]t[ia]

In vna specie discunt arte spheric.

ut est apostolus uel similes uanitas

ut est gposita ut simp pausa petita ;
simplex dicitur etc. hic uult ac. de simplici uult ac. etc. etc.

Complex diet ac. hic uult ac. & simpliciter p^ro d^m oñd^m gratiam

[illegible]

Sic fit ^{mag. p. u. d. v. p. q. p. a. d. a. m. a. t. n.} gposita ex ^{v. p. q. p. a. d. a. m. a. t. n.} simplicibus ^{v. a. d. a. m. a. t. n.} redempta :

Sue p'm nro ut neue p'i data uero ;
hic p' d'ange sc. hic uult d' de suspensis & modis d'ionibz opione sua lue
uit reature. dices q' op' d'iceat a'm m'it' m' p'au' p' d'at' addidit. mo
d' d' d'ione p' titulu obliq' f'm t' h' a p'ce m' f'ice' uel' h'ic p' h'endit //

S ex uult esse semis rita concordantia. ^{ex uult esse semis rita concordantia. poms}
V nitionis. ^{uult esse semis rita concordantia. poms}
H uo diapente. ^{uult esse semis rita concordantia. poms}
D ito. ^{uult esse semis rita concordantia. poms}
P erfici primis. ^{uult esse semis rita concordantia. poms}
H no teneat tantum. ^{uult esse semis rita concordantia. poms}

۲

[illegible]

ore modi gradit recti qmz. petatur :
t3 ligatuno semp recte qz figuris ;
395 E t tuc arat z ai reliquo sociatur
V or pultima dat. ut g'sonata cedat
A t3 figura notis ta dant siml h' t' notis.
P orma docz queda q' logu tuc' edam :
Q d seque pauca logio sint scemata ca
400 Q uod p'it hui postit hoc longu scemata. nosse.
H or lene plalleres. hanc arte p'ote legeres;

Tanta frui rege. t' hui libelli m' s' q'da metru serie opilata cui
c'fecto adere p'uit m'as ingulit z studu ex'ito p'gruati reddi
dit atz fessit. s'z fine sui op'is t'p'mere p'ont. Anm' a curit et
laboribz reuocare. t'etoz ut audiret uerumque t'ma q'm ad op'at
h'it. regendo. ad hoc ut sui op'itell curia p'gruati q'm ob uia
h'it p'lu op'muit eoz g'mm z g'sentia h'ere uigat m'edam.
laudo t'cu p'iem. z d' d' m' s' op'it ost'matone p'ap'et t'mere.
labozis studio u' cessante laudes ex'ite m'it' om' creatoz. g'memo
ritone f'uat' de z g'ibz q' q' d' m'it m'it' m'it' z om' sanctoz
p'at'it. adu'g'rento. f'mac quoz z auetio m'edate. q'd m'cepit
dubius z m'edat' t'cu' g'm'mat fine laudabli. p'pleuisse.

Tanta frui regine pete. gaude fine Libani.
Pande benignoz cuius secreta sophie.
Iauto deum prein. e' scis conf'o matrem.
Quis mea spleu opendia floribz cui ;

Quis mea t'c' g'e sic. quis i. ad laudem t' reuerentia quoz om'. ut
quis : auxilio quoz. ut quis. i. g'memoratone quoz qz p' d' d' h'a
hui libelli potuit t'equit' d' d' d' d' z solent i g'memoratone mo
dulo uenire; p'q'o. i. q'z m'edat'z. **Spleu**. i. opilauit p'ap'et p'ea
mea opendia. i. m'a car'ma uenit' z uali opilata **floribz** cui. i.
in p'euertit floruulo m'uetuat. ut etat' u'it'io.

Hic metra de p'sa d' finxit luce iocosa ;
Vinat in eternu regē laudato s' m'it' am ;
Anno millesimo qz ducentesimo qz nono
Post decies septē anta p'se f'me neptē.
Ietrenu p'alto clemat car'mie p'ello ;

Sic deo hunc muse p'ent uelud ore meduse e'
hostes g'uit. sic scriba suos u' u'it. Am;

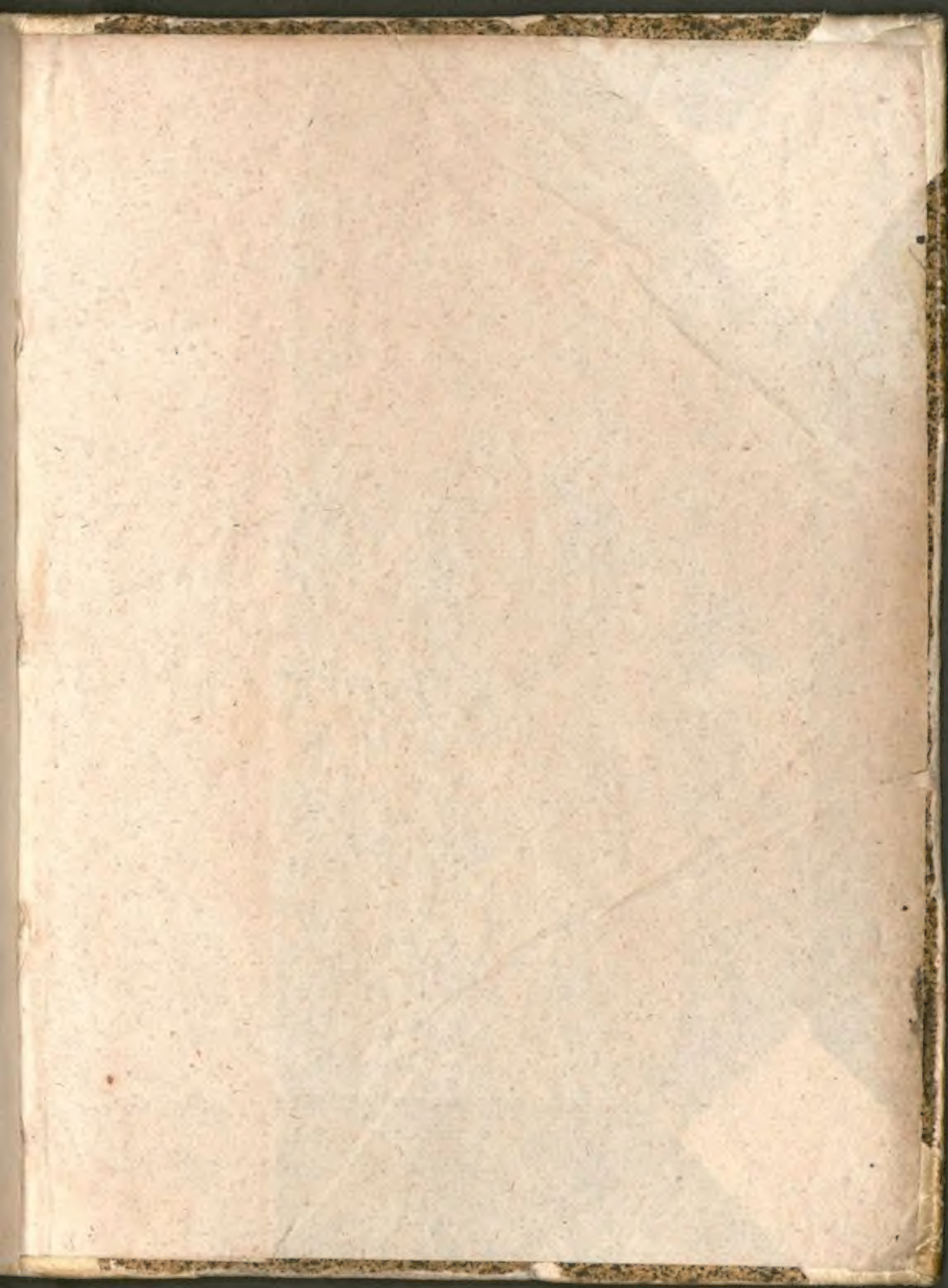

24
in ihu xpi mysteriū nobiscū manere vo
lūti: da nobis q̄s eius presenciā corpo
rem ita uenerari in terris ut de eius
glorie gaudere mereamur in celis. pe.
cunt quatuor: *inicia ewangeliorū.*
et legunt partitū cūitatis et pri
ū uersus orientē. Dñs nobiscū.
iniciū sc̄i ewangely. s. iohannē.
in principio erat uerbū. Et uerbū
erat apud deum. Et deus erat uer
bum. Hoc erat in principio apud deū.
om̄ia per ipsū facta sunt: et sine
eo factum est nichil. Quod factum
est in ipso uita erat. Et uita erat lux
uini: et lux in tenebris lucet. et
tenebre eam nō comprehendunt.
et homo missus a deo: cui nomen
est iohannes. Hic uenit in testimo
nium ut testimonium perhiberet de
uine: ut omnes crederent per illū.

Non erat ille lux: sed ut testimonium per
de lumine. Erat lux uera: que illumina-
uit omne hominem uenientem in hunc mun-
du. In mundo erat et mundus per ipsum factus
est: et mundus eum non cognouit. In pro-
uenit: et sui eum non receperunt. Quod
autem receperunt eum: dedit eis potestatem
filios dei fieri. Hys qui credunt in
no[m]i[n]e eius qui non ex sanguinib[us] ne-
que uoluntate carnis neque ex uoluntate
uiri sed ex deo nati sunt. Et uerbum
caro factum est: et habitabit in nobis.
Et uidimus gloriam eius gloriam quam
unigeniti a patre: plenam gratia
ueritate. *per ista uerba sancti euangelii
et per uictoria[m] uerbi dei liberet nos
omnis deus a subitanea et in pro-
morte et a fulgure et a tempestate
ab omnib[us] malis et periculis
No[m]i[n]i. fiat misericordia tua domine super nos*

De p[ro]p[ri]is
de
Musica.
ana.
Sec. R. A. J.

Cod. lat.

14523

Sim

397

14523
XVI

